

MIRCEAN REMUS BIRTZ
-COORDONATOR -
•
Caietele OBSS III

MIRCEA REMUS BIRTZ

- COORDONATOR -

Caietele OBSS III

NAPOCA STAR
Cluj, 2002

Editura NAPOCA STAR
str.Horea 47-49/32
tel:094/79 48 09
tel/fax:064/43 38 32

e-mail: napocastar@codec.ro

<http://www.napocastar.ro>

Directori:
Gabriel Hrdlicska
Dinu Virgil

Redactor-șef:
Ileana-Voichița Vereș

© Autorul, 2002

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

Mircea Birtz (coord.), Caietele OBSS III,
Napoca Star, Cluj-Napoca, 2002

412 p. ; 21 cm.

ISBN 973-647-081-4

Lectoris salutem in Domino!

Mulțumită Atotputernicei, de Viață dătătoarei Sf. Treimi, am ajuns să publicăm și al III-lea volum al Caietelor OBSS. Se cuvine să ne exprimăm gratitudinea celor care într-un fel sau altul ne-au ajutat să ajungem cu lucrarea noastră în acest punct: D-sale D-lui *arh. Ștefan cav. Stănescu, OBSS, OHSG* (București), care ne-a sprijinit material, chiar înainte de a suferi o serioasă intervenție chirurgicală. Gestul lui este cu atât mai nobil; *Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM* (Cluj), care ne-a sprijinit material și documentar, deși se bucură deja de vârsta patriarhilor; *Pr.Dr. Sabin Sebastian Făgăraș*, care ne-a sprijinit material și ideatic; mai mult, la Roma, când am cunoscut necazuri sau foamete, el ne-a dat o aleasă susținere morală și de mâncare; D-sale Dnei *Lucia Maria Lazăr-Hațegan* și D-sale Dnei *v.Dr.med. Maria Lucia Hațegan*, care ne-au sprijinit material consistent și susținut; D-sale Dlui *Dr.med. Ciprian cav. Băncescu, OBSS*, pentru ajutorul oferit în tehnoredactarea prealabilă a unor materiale, și pentru contribuția ideatică.

Bunul Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți!

Se dedică acest volum D-sale Dlui Comandor er. *Alfons Victor M. Birtz, OHSG*, care sperăm să facă o treabă mai bună în Via Domnului decât tatăl său.

Addenda, Corrigenda, Complectanda...

Apariția celor două volume din Caietele OBSS într-un ritm destul de rapid a avut desigur și mici consecințe asupra tehnoredactării textelor. Cu toată bunăvoința traductorilor, s-au mai strecurat diferite greșeli, care sperăm să fie iertate de cititori.

Totuși, câteva greșeli flagrante trebuie remarcate:

În **Caietele...** Nr. 1: p. 20, se va citi Conciliul Lateran al IV-lea, nicidecum luteran.

p. 21, rândul 3 de sus, se va citi anul 1204, nu 1024. Anul 1204 este anul Marii Schisme, în urma Cruciadei a IV-a.

În **Caietele...** Nr. 2: la pag. 21 se va citi Uvertura 1812 scrisă de P. I. Ceaikovski, nicidecum 1821.

la pag. 17 a fost uitat în lista Marilor Maeștri Ereditari Dimitrij al VII-lea Dimitrievici (1629-1688), fiul lui Dimitrij al VI-lea. Articolul „Debellatio și...” scris de A.S.I. Dimitrij (al X-lea), la pp. 25-27 are multe greșeli de transcriere.

Sperăm ca cititorii să fie îngăduitori, realizând vremurile în care suntem condamnați să trăim.

Apariția celor două volume a fost salutăată diferit de cititori. Volumul doi a fost ignorat de unele „Excelețe” la care a fost expediat, deși cel care o făcuse era o persoană vârstnică, mult mai bine pregătită intelectual, cu mulți ani de pușcărie pentru credință... Deh, bunul simț e marfă rară la „Excelețele” de pe la noi.

În schimb, a fost menționat și confirmat de câteva biblioteci Pontificali Romane; alte Excelețe, ba chiar și Altețe ne-au încurajat. Un respectuos omagiu Prof.Dr. Iacob Mârza, rector al Universității „1 De-

cembrie” din Alba-Iulia, care ne-a sprijinit moral în demersurile noastre intelectuale.

În acest volum vom afla despre trecerea la Domnul a A.S.I. Marele Duce Dimitrij, tristă veste pe care am primit-o abia în februarie anul acesta.

Dureros este faptul că o persoană de talia sa intelectuală, cu finețea sa de spirit, a fost spre sfârșitul vieții parazitată de fel de fel de indivizi interesați, care au știut să-i smulgă onoruri în amurgul vieții, dar nu au fost în stare să-i asigure nici măcar o înmormântare decentă.

S-a dat buzna la hârtii, dar la sicriu a fost o dezertare generală... Prin Actul Testamentar din 17.VI.1997, încheiat înaintea Dr. Alessandro Mattiangeli, notar public la Roma, A.S.I. Dimitrij îl numea moștenitor pe Dl. Massimo baron Silvestri, fiul lui Giovanni Silvestri, baron de Olbia, amic al tatălui A.S.I. Anterior, Dl. Baron Massimo Silvestri a fost creat Principe de Narev. Testamentul, încheiat înaintea notarului sus amintit și a Dnelor Graziella Verduchi și Elisabeta Menconero (martore), prevedea ca, în caz că A.S. Massimo Silvestri de Narev (n. 1953) se va face adoptat de către A.S.I. Dimitrij, îi va succede în funcție.

Mai mult, prin același testament, Dl. Alfred Iosif Baldacchino, cetățean maltez, este numit Mare Maestru al OBSS pentru Provincia Malteză (Republica Malta), acesta din urmă nefiind adoptat de către A.S.I. (Conform fotocopiilor din posesia noastră).

În 4.X.2001, în prezența Dr. Alessandro Mattiangeli (Roma), a Dlor Massimo Michelini, Graziella Verduchi și Stefania Scuderi (martori), a fost deschis testamentul A.S.I.

Astfel, succesorul A.S.I. Dimitrij Maria di Demetrio (Dimitrievici) al X-lea cu numele este A.S.I. Massimo Silvestri, al Rusiei. Acestuia îi revine sarcina să continue opera A.S.I. Marelui Duce. În ceea ce privește pe Dl. A.I. Baldacchino, Prioratul nostru nu are nici un raport cu D-sa, el fiind creat direct de A.S.I. Dimitrij al Rusiei, cu placetul autorităților heraldice de resort, locale. Mai mult, A.S.I. Massimo

(Maxim), prin scrisoarea Sa din 28.02.2002, ne atenționează că nu-l recunoaște pe acest domn ca succesori legitimi al A.S.I. Dimitrij.

Ultima „cucerire” a grupului maltez, prin istoriile burlești atribuite OBSS-ului, și răspândite de acest grup, a fost includerea grupării Baldacchino, și compromiterea numelui A.S.I. Dimitrij, într-un site internet: <http://www.chivalricorders.org/orders/self-styled/slfstlod.htm>. Fără comentarii...

Adunarea Generală a Prioratului Român a OBSS, întrunită în zilele de 6-7.02.2002 a analizat situația survenită după decesul A.S. Imperiale.

Pe data de 25.03.2003 (Buna-Vestire), la parohia greco-catolică omonimă din Cluj-Măraști, s-a celebrat Sf. Liturghie și Parastasul în memoria A.S.I. Dimitrij și a strămoșilor săi. Au predicat și ținut discursurile de rigoare P.On.Pr. Paroh Grigore Ciupe, v.dr.th. Mircea cav. Birtz, OBSS, și Priorul nostru, Macarie cav. Hedeșiu, OBSS.

D-na Tatiana cav. Hedeșiu, OBSS, D. de G.M. a Prioratului nostru, a donat în memoria A.S.I. Dimitrij o superbă icoană de hram, pictată de D-sa, parohiei Buna-Vestire.

Mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit pe noi, mai săraci și mai depărtați, să facem cele cuvenite, creștinești și după rânduială, în memoria A.S.I. Dimitrij și a strămoșilor săi.

Anunțăm și promovarea unor membri ai prioratului nostru.

Prin Decretul Prioral Nr. 1/04.02. din 2 aprilie 2002, constatându-se situația prezentă a ordinului bizantin al Sf. Mormânt, a fost creat titlul de Mare Maestru de Onoare al OBSS, titlu conces pe viață, pentru merite deosebite față de Prioratul nostru. Cu acest titlu au fost investiți Dl.Ing. Florin cav. Mihăescu, OBSS, Seneșalul Prioratului, pentru întreaga sa activitate doctrinară, și Dl. vitez Ing. Arpád Bereczky de Torboszlo, OBSS, OHSB, OCSS, pentru activitatea sa antitotalitară și cea depusă în favoarea ordinului cavaleresc din România.

În data de 7.02.2002 Dl.arh. Ștefan cav. Stănescu, C. de G.M. a primit și titlul de Cavaler al Ordinului Ungaric al Sf. Gheorghe (cu panglica verde).

În 30.03.2002 Priorul nostru, Dl. Macarie cav Hedeșiu, OBSS, OBSG a fost ridicat la treapta de Comandor al OHSG, iar dl.dr.theol. v. Mircea Remus cav. Birtz, OBSS, OBSG, la treapta de comandor ereditar al aceluiași OHSG (cu panglica roșie).

Numărul cavalerilor Ordinului Ungaric al Sf. Gheorghe în România este de 6, doi cavaleri dorind să rămână anonimi.

Prin scrisoarea din 27.03.2002 (nr. 4/03.02) către A.S.I. & R. Otto al Austriei, Secretarul Prioratului L-a anunțat asupra decesului A.S.I. Dimitrij și a instalării noilor succesori. A.S.I. & R. a binevoit să răspundă în data de 10.04.2002, de la reședința Sa. Răspunsul este publicat în prezentul volum.

Memoria A.S.I. Marelui Duce Dimitrij a fost astfel onorată și de un ultim salut din partea Șefului Nobilimii Europene, în ciuda unor diversioniști care au dorit să-i speculeze numele și moștenirea lui.

Afirmațiile care pot fi găsite pe internet (<http://www.obss.org/info2.htm>), făcute de același grup maltez, cum că Marele Duce (Dimitrij) pe data de 6.08.2000 „a renunțat și a transferat în mod absolut și perpetuu suveranitatea și fons honorum al OBSS în favoarea A.S.E. Principelui Alfred J. Baldacchino de Gagry și succesorilor săi legitimi” nu sunt confirmate de Actul Notarial deschis la Roma în 4.10.2001 (care vorbește doar de „provincia de limba malteză a Ordinului”); mai mult, nu putem vorbi de transfer absolut și perpetuu atâta vreme cât donatorul trăiește. Faptul că pe același site apar și formulare de adeziune, redactate fără nici un criteriu valid, contând în schimb înălțimea, culoarea părului și a ochilor (!) – oare ce influențe asupra virtuților cavaleștești sau aristocratice pot avea culorile părului și a ochilor? – este un excelent argument pentru seriozitatea grupului maltez mai sus menționat.

În acest volum, cititorul va găsi o „Viață a Msgr. Vladimir Ghika”, redactată la începutul anilor '60 de către Msgr. Octavian Bârlea.

Acest manuscris a fost salvat la Roma de la distrugerea unor arhive pe la începutul anilor '90, datorită unor anumiți kulturnici travestiți în sutană, unii chiar monseniori (!), prea puțin legați de valorile autentice ale culturii și istoriei Bisericii Românești.

Publicarea acestui valoros manuscris al Msgr. Octavian Bârlea va aduce clarificări inedite din viața Msgr. Ghika, victimă și el a stărilor de lucruri descrisă de butada „puțini am fost, mulți am rămas”, butadă care circumscrie peisajul social lansat de anumiți prețiși ucenici de-ai lui.

Msgr. Octavian Bârlea, doctor în istorie eclesiastică, doctor în teologie, licențiat în drept canonic, capelan al Ordinului de Malta (SMOM) de Onoare și Devoțiune, n. în 1913 la Mogoș (jud. Alba), frate al reputatului folclorist Ovidiu Bârlea, a studiat la Blaj, iar din 1938 rămânând în străinătate.

În exil a fost inițiatorul Societăților Academice Române din Europa și din America, având și o prodigioasă activitate istorică.¹

Împreună cu Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM, care, deși abordează problemele istoriei Bisericii Românești din alt unghi, Msgr. Bârlea constituie un duet redutabil de istorici ai Bisericii Române, urmând tandemului realizat de Pr.Dr. Zenovie Pâclișanu și P.S.Dr. Ioan Bălan.

„De confessio orthodoxae Petri Mohila” (Frankfurt, 1948), „Ex historia romena: Ioannes Bob Eppus. Fogarasiensis” (Freiburg i.Br., 1951), „B.R.U. între cele două războaie mondiale” (în volumul „B.R.U.”, Madrid, 1952), volumul „Școlile Blajului” (Roma, 1955), curator și colaborator al revistelor „Acta Scientiarum Socialium”, „Acta Philosophica et Theologica”, „Acta Historica”, „Acta Philologica” ale S.A.R., colaborator constant al revistei „Îndreptar”

1. A se vedea excelentul studiu al regretatului Pr.Dr. Periș Lucian: Msgr. Octavian Bârlea – *O viață consacrată Bisericii și istoriei acesteia*, mm.dact. 22 p., aflat în posesia noastră.

2. Dr. Periș Lucian, *op.cit.* Msgr. Bârlea a fost obligat de câteva ori să își schimbe țara de reședință sau să renunțe la îndrumarea S.A.R. tocmai ca rezultat al intrigilor unor confracți pe lângă Congregația Orientală. Msgr. Kirk a fost cel care a blocat revista „Îndreptar”, una din puținele reviste de spiritualitate românească ecumenică incomodă atât prin erudiție, cât și prin prestigiul cultural al semnatarilor ei.

(Spania, 1950-53) împreună cu Gh. Racoveanu, Mircea Eliade și Alexandru Mircea, redactorul și scriitorul revistei excelente „Perspective” (apare din 1977/78, la München) etc. – iată câteva din operele fundamentale ale Msgr. Octavian Bârlea.

Nu putea lipsi invidia din partea unor confrăți:² Msgr. John Kirk, fost secretar al Nunțiatunii din București, om limitat, P.S. Vasile Cristea, fără operă intelectuală, Pr. Pamfil Carnațiu, Mărgineanu etc., care desigur că n-au produs nimic echivalent în exil.

A purtat o polemică intelectuală cu un alt elev al lui Nae Ionescu, D.C. Amzăr, bucurându-se de sprijin și solidaritate din partea msgr. Vasile Zăpârțan, sau a P.S. Valerian Trifa. A activat în Austria, Franța, Statele Unite și Germania, unde se află și în prezent. În Țară, s-a creat în jurul lui o conspirație a tăcerii din partea acelor care au parvenit la funcțiile ecleziastice fără a avea vreo competență culturală.

Tocmai pentru că reprezintă exponentul unui punct de vedere diferit de analiză a istoriei B.R.U., dar cu o importantă operă personală, în care erudiția și detaliul sunt acompaniate de o spumoasă vervă polemică, argumentul bibliografic și documentul istoric fiind principalul suport al demonstrației sale istorice, publicăm o biografie a Pr.Dr. S.A. Prunduș. Chiar dacă Msgr. Bârlea și Pr. Prunduș sunt aparent ireconciliabili în unele teze, amândoi distinșii istorici ajung să pledeze pentru același rezultat final: Unirea celor două Biserici Românești. După cum am scris și într-un studiu anterior, pozițiile istoriografice diferite fiind un semn de vitalitate al unei școli istoriografice. Mai mult, se poate demonstra că atât în Exil (Msgr. Octavian Bârlea), în timpul activităților pastorale din bejenie, cât și în Prigoană (Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM), în timpul pastorației riscante în timpul celor fără Dumnezeu, s-a putut face și scrie Istorie. Cei doi preoți și-au înmulțit talanții în slujba Bisericii căreia i-au dăruit viața lor.

Biografia redactată de Pr. Clemente Plăianu, aprig năsăudean, în onoarea prietenului și colaboratorului său Pr.Dr. S.A. Prunduș, OSBM, reflectă viața unui preot care a căutat în permanență soluții pentru supraviețuirea Bisericii Sale. Chiar dacă unele decizii sau luări de poziție ale Pr. Prunduș azi ar putea fi discutate, să nu uităm că erau animate de dorința de a asigura supraviețuirea unei Biserici a cărei existență era pur și simplu negată, în numele unei false concordii, al

unei false unități „de neam”. Acțiunea, uneori chiar eronată, era necesară pentru a dovedi că Biserica era vie, în ciuda interdicției impuse prin decrete sau H.C.M.-uri.

Msgr. Bârlea și Pr.Dr. Prunduș, OSBM, nu numai au scris istoriei, ci au și făcut-o. În aceasta constă nepieritorul lor merit.

Suntem de asemeni onorați să salutăm publicarea în revista noastră a unui studiu de teologie simbolică, tradițională a Pr.Dr. Sabin Sebastian Făgăraș, OSBM. D-sa în viața laică, în clandestinitate, fusese informatician, specialist în calculatoare, intrat în Ordinul Sf. Vasile cel Mare, sfințit apoi preot de Î.P.S. Ioan Dragomir, funcționând până în 1990 ca și Secretar Capitular al Diecezei de Cluj–Gherla. În 1997 a devenit doctor în S. Teologie la Universitatea Pontificală Urbaniană, fiind discipolul reputatului profesor Tommaso Federici.

Pr.Dr. Făgăraș este unul din puținii teologi români uniți care cultivă o teologie în spirit patristic, în care exegeza Scripturii nu este separată de duhul liturgic și cel simbolic. Teologia și Liturgia l-au obligat să-și asume poziții curajoase în anumite momente din viața Bisericii, refuzând atitudinile delaționiste, justificările falselor prudențe, a falsei diplomații, inspirate de cazuism și spiritualități găunoase.

Studiul Pr.Dr. S. Făgăraș se împletește armonios cu cel al Seneșalului nostru, Mare Maestru de Onoare al Prioratului, Dl. Ing. Florin cav. Mihăescu, OBSS, prolific autor de texte tradiționale, exeget în același spirit al operei lui W. Shakespeare, urmaș după mai bine de douăzeci de ucenicie al Maestrului Vasile Lovinescu. Operele și traduceri Dlui Seneșal sunt cunoscute cititorului român – prin publicațiile editurii „Rosmarin” din București.

Istoria ne ajută să nu uităm; teologia ne ajută să ne rugăm; doctrina tradițională ne ajută să discernem; iată premisele pentru o acțiune corectă, chiar dacă tenebrele vremurilor actuale o fac inactuală, desuetă, sau ridicolă.

Nu știm dacă vom mai putea scoate alte volume din „Caietele OBSS”, totul depinzând de marea milă a Bunului Dumnezeu. Ce am urmărit prin aceste Caiete a fost să arătăm că mai există persoane care sunt sensibile și la alte valori decât banul, renumele,

sau puterea vulgară. Dacă am reușit sau nu, timpul o va dovedi, iar Dumnezeu va judeca.

Indiferent de vrednicia și competența noastră, Tradiția nu moare; odată ce noi vom dispărea, alții ne vor lua locul. Ne rugăm și sperăm să fie mai buni ca noi.

Jesus Christus regnare volumus!

v.dr. Mircea Remus com. Birtz, OBSS, OHSG

In Memoriam: Alteța Sa Imperială Dimitrij al Rusiei

În luna februarie a acestui an am primit năucitoarea veste a trecerii în Cereștile Locașuri a Alteței Sale Imperiale și Regale,

Dimitrij Maria di Demetrio (Dimitrievici) al Rusiei,

Mare Duce al Moscovei și Kievului, al X-lea cu acest nume, care s-a stins față de suferințele pământești în 7 August 2001. Alteța Sa s-a născut în 22.X.1922 la Triest, ca fiu al A.S.I. Dimitrij al IX-lea Vasilievici al Rusiei, avocat și medic († la Milano, în 1965) și al scriitoarei Pia Pronio († 1987). A fost singurul băiat al A.S.I. Dimitrij Vasilievici, având și o soră dulce, A.S.I. Pia Dimitrievna (căs. Paganini) și câteva surori vitrege: Foscarina, Anna Maria și Sofia.

A studiat la Triest, la Paris, Roma și în Anglia, vorbind pe lângă italiană (limba maternă), excelent franceza, engleza, spaniola. A avut un doctorat în filosofie și teologie de la The Primary College of The Old Catholic Church (Anglia), având și serioase studii de drept și heraldică, fiind unul din puținii experți competenți în acest câmp. Activitatea sa a fost orientată spre cercetările de logică matematică, logica dreptului de proprietate, numerele și reprezentările sansoniene, teoremele lui Goldbach și Vinogradov etc. A publicat câteva studii de referință „Rotațiunea temporală a Discursului” (1970, Roma), „Dreptul la proprietate și logica lui” (Roma, 1976), „Principiul lui Mill și relevanța lui pentru doctrinele economice” (Roma, 1975), „Drepturile suveranului” (Roma, 1967) etc.

A avut și o prodigioasă activitate literară, scriind eseistică, teatru, poezie, în italiană sau franceză: „Mirra” (Roma, 1960),

„Dell'Amicizia” (Roma, 1962), „Museul din Provincie”, „Fabule ale Pământului Rus”, „Gli Affreschi”, „Galeria” etc.

Activitatea sa publicistică s-a materializat prin nenumărate articole, luări de poziție, polemici în cotidienele sau periodicele din Italia. A participat la simpozionul „Teoria e Prassi: Genova Barcelona” (8-15.IX.1976), sub patronajul Ordinului Dominican și al reputatului dogmatist Cardinalul Giuseppe Siri, cu lucrarea: „Dreptul de proprietate de la Mill și Marx la Pius al XII-lea”; colegul său de simpozion a fost Cardinalul Karol Woityla...

A fost invitat și la congresele decenale ale Academiei Pontificale de Teologie Sf. Toma d'Aquino. La al VIII-lea Congres (1980, Roma), a participat cu lucrarea „Justiția practica la Sf. Toma d'Aquino”, iar la al IX-lea Congres (Roma, 1990) cu „Experimentul marxian al lui Iosif (Vechiul Testament) în lumina învățaturii tomistice”. Lucrările au fost publicate în Actele simpozioanelor.

Alteța Sa a fost membru în Comitetul de Onoare al Uniunii Cavaleriei Creștine Internaționale, al „Académie Internationale de Lutèce”, președintele de onoare al cercurilor monarhiste din Florența și Milano, ca și membru în multe societăți culturale.

S-a interesat și de ecumenism, studiind evoluția bisericilor vetero-catolice, primind diferite titluri onorifice de la unii reprezentanți ai acestora.

Gândirea sa tradițională era metafizică, studiind problema Unității metafizice. Simpatiile sale erau net conservatoare, elitiste. Cu toate acestea a fost o persoană care a trăit material foarte modest, într-o sărăcie spartană. Nu a avut familie.

Era o persoană cu un fin simț al umorului, iar accentele sale mizantropice ascundeau de fapt o sensibilitate și o caritate excesivă. De această sensibilitate au profitat unii care prin întreprinderile lor i-au amărât ultimii ani din viață.

Aprecia mult tinerii studiosi, pe care îi ajuta cu cărți, cu câte o invitație la masă, fiind în stare să bată un drum lung să îi ajute în cercetările lor prin biblioteci.

Se declara un creștin convins, fiind adeptul ortodoxiei dogmatice trinitare.

În ultimii ani trăia singur la Civitavecchia (100 km de Roma), în condiții dure de locuit. Sănătatea sa a fost întotdeauna destul de precară, așa încet, încet s-a instalat o leucemie, care printr-o criză fulminantă i-a pus capăt vieții pământești, în ziua de 7 august 2001, în timp ce era dus cu ambulanța la spital.

Omul care îi ajutase pe alții nu a avut pe nimeni apropiat în momentul morții. Nimeni nu fusese anunțat la moartea lui; la două săptămâni a fost îngropat la Civitavecchia pe cheltuiala spitalului (!).

Urmașul său, pe care l-a adoptat juridic în 1997, trăind la Veneția, îi pregătise un apartament acolo, în care alteța Sa urma să se mute la finele anului 2001. Vestea morții lui a aflat-o abia peste o lună, iar de atunci își plănuiește să-i poată organiza o reînhumare cuvenită.

Alteța Sa Imperială Dimitrij Dimitrievici era un corespondent constant și delicat

Prin moartea lui, Prioratul Român pierde nu numai pe Șeful Ordinului, dar pierde și un îndrumător spiritual, care în zilele noastre este tot mai greu, tot mai greu de găsit...

Odihnă veșnică dă-i, Doamne, robului Tău Dimitrij, în loc liniștit, în loc luminat, în loc cu verdeață, unde nu este nici durere, nici întristare, nici suspinare, ci viață fără de sfârșit. Odihnește-l, Doamne, cu sfinții, în ceata dreptilor!

Dumnezeu să-i binecuvânteze amintirea și să ne dea harul să-i putem continua opera sa.

Prioratul Român al Ordinului Bizantin al Sfântului Mormânt

**Biserica
și misterul porților**

de Florin cav. Mihăescu, OBSS

Despre Biserică s-ar putea vorbi, poate, ca despre urma lui Dumnezeu în creație, înțelegând acest simbol ca vestigiu, dar și ca matrice, ca pecete, dar și ca poartă. Oricum, Biserica este sălașul Cuvântului divin în lume. Și pentru că „la început era Cuvântul”, Biserica a fost și ea dintru început și în principiu, chiar dacă s-a manifestat plener pentru omenirea abia odată cu Întruparea lui Hristos. Căci spune evanghelistul Ioan: „El (Cuvântul) în lume era, și lumea prin el s-a făcut, dar lumea nu l-a cunoscut” (In. 1, 10). Aceasta era așadar *Biserica tainică, Biserica nevăzută*, fiindând însă dinainte de tot veacul. „Taina aceasta este mare; iar eu zic în Hristos și în Biserică”, spune apostolul Pavel în această adevărată ecesiologie, care este Epistola către Efeseni (5, 32). Iar evanghelistul Ioan continuă: „Și celor câți l-au primit, care șed în Numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fiii ai lui Dumnezeu” (In. 1, 12). Biserica nevăzută se transformă într-una văzută, pentru că fiii lui Dumnezeu intră și umplu în cele din urmă Biserica Lui. Cei care au primit Cuvântul fac parte din ea, „căci nu din sânge, nici din dorință trupească, nici din voia unui om, ci de la Dumnezeu s-au născut” (In. 1, 13).

Așadar, înainte de a exista ca Ecclesia, ca o comunitate, Biserica era. Ea a fost vasul de rezonanță în care a răsunat Cuvântul divin și în care s-a precipitat Duhul. În ea Cuvântul a devenit Lumină și Viață. „Întru El era Viața și Viața era lumina oamenilor” (In. 1, 14). Biserica era deșteptarea care a chemat la viață Cuvântul Divin, era acel gol în

-
1. Cuvântul este cel care a deschis poarta Bisericii cosmice, prin care a pătruns lumina odată cu acel *Fiat lux* primordial. În această nevăzută Biserică au fost așezați îngerii și în mijlocul lor omul, în grădina raiului, care a fost prima specificație propriu-zisă a Bisericii universale. Poarta raiului spre lume a rămas deschisă atâta timp cât omul a trăit în pace la umbra Pomului Vieții. După ce omul a fost alungat pentru greșeala lui, poarta raiului s-a închis, căci Dumnezeu „a pus Heruvimi cu sabia de flacăra învăpăiată să păzească drumul spre pomul vieții” (Fac. 3, 24). În același timp însă, s-a deschis poarta scheolului, locul morților, în care s-au strâns sufletele strămoșilor. Lângă o gură de rai s-a căscat astfel o gură de iad.

care s-a reverberat lumina și în care s-a auzit ecoul Cuvântului original, păstrându-le în taină până ce au izbucnit prin Hristos.¹

Aceasta a fost Biserica nevăzută întemeiată prin Cuvântul lui Dumnezeu încă înainte ca Fiul Omului s-o zidească prin jertfa Sa. Căci înainte de a deveni *Biserica văzută*, ea a rămas ascunsă lumii până ce Iisus i-a pus temelie în istorie și cheia de boltă în ceruri, începutul și sfârșitul care o fac vizibilă și accesibilă oamenilor. Înainte deci de a fi o comunitate de credincioși, ea a fost un plerom ceresc, angelic; înainte de a fi un loc de închinare, ea a fost un topos; înainte de a fi umanitate, ea a fost întreg universul. În ea s-a așezat tronul Tatălui, după spusa lui Iisus: „Să nu vă jurați nicidecum, nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu, nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, fiindcă este cetate a marelui împărat” (Mat. 5, 34). Ferestrele acestei Biserici cosmice au fost deschise întregii creații, odată cu arca lui Noe, dar poarta ei a rămas închisă, până ce a deschis-o Iisus („Eu sunt ușa”) ca să intre oamenii, o poartă strâmtă prin care pot trece cei ce ascultă, înțeleg și săvârșesc Cuvântul Lui, atât de misterios din prea multă lumină: Căci El a spus lucruri ascunse de la facerea lumii. Din Biserica veșnică, nevăzută, tainică, Cuvântul s-a reverberat în Biserica văzută, făcându-se trup, dar și invers, prin înduhovnicirea trupului, într-un neîntrerupt circuit de har care ține laolaltă lumile. Căci ce altceva înțelege apostolul Pavel când spune: „Mie, celui mai mic dintre toți sfinții, mi-a fost dat harul acesta, ca să binevestesc neamurilor bogăția lui Hristos, cea nepătrunsă și să învederez tuturor care este iconomia tainei celei din veci ascunsă în Dumnezeu, Ziditorul a toate, prin Iisus Hristos – pentru că Înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserica Domnilor și Stăpânilor în cereștile locașuri – după hotărârea cea din veci, pe care a desăvârșit-o în Iisus Hristos, Domnul nostru” (Efes. 3, 8-11). Prin Biserică, așadar, se face cunoscută din veci nu numai oamenilor, ci și îngerilor („în cereștile locașuri”), iconomia tainei lui Dumnezeu. Între lumile văzute și cele nevăzute are loc neîncetat o osmoză de har, care face să coboare și să urce Înțelepciunea lui Dumnezeu (*sophia*) prin Iisus Hristos, formând în excelsis o singură Biserică, „una, sfântă, sobornicească și apostolicească Biserică”.

Biserica lui Hristos

Dacă Dumnezeu Tatăl, prin Biserica nevăzută a dat viață omenirii și întregului cosmos, chiar fără ca acesta s-o știe, odată cu revelația Fiului Cuvântului și lumina au ieșit din taină și au izbucnit în toată puterea și plinătatea lor. Iisus le-a spus ucenicilor încă de la prima Lui predică pe Muntele fericirilor: „Nimeni nu aprinde făclia și o pune sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă” (Mat. 5, 15). Dacă până la El adevărata lumină a stat ascunsă, Iisus a întors obrocul (vasul) și a pus făclia în sfeșnic: aceasta a fost Biserica văzută, care a revelat omenirii cuvântul divin. „Căci nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală, și nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut” (Mat. 10, 26). Așa le-a vorbit Iisus apostolilor care au format primul nucleu al Bisericii creștine.

În alt moment al propovăduirii sale, Iisus spune iudeilor: „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica” (In. 2, 14). Deci adevărata Biserică o zidește Iisus pe locul său sau în locul vechiului templu. E un semn de continuitate („Eu n-am venit să stric legea, ci s-o împlinesc” (Mat. 5, 17), dar și de reînnoire din temelii. Și evanghelistul Ioan adaugă: „Dar El vorbea despre templul trupului său” (In. 2, 21). E poate prima mărturisire a lui Iisus că Biserica e un simbol al trupului Său. Apostolul Pavel va relua acest simbol spunându-le corintenilor: „Dar voi sunteți templul lui Hristos și fiecare în parte mădularele Lui” (I Cor. 12, 27). Iar după Înviere, Iisus devine – in actu – capul Bisericii: „Și toate Dumnezeu le-a supus sub picioarele Lui, și mai presus de toate l-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, împlinirea celui ce plinește toate întru toți” (Ef. 1, 22-23). Trupul și capul, simboluri ale ordinii și ierarhiei din omenire prin Biserică.

Dar trupul lui Iisus este și cel care se jertfește pentru noi în timpul tainei euharistice. Între Biserică, trup al lui Hristos, și jertfa euharistică a trupului Său se stabilește astfel o comuniune indisolubilă, care constituie centrul întregii vieți liturgice. Trupul interior se consumă și se sfințește în trupul exterior pe care-l transfigurează iluminând umanitatea. Euharistia și Biserica sunt ca sâmburele în fruct, ca mărgăritarul înăuntrul scoicii, ca împărtașania în chivotul de pe altar sau precum chipul lui Dumnezeu în om.

Un alt simbol al comuniunii Bisericii este și acela al lui Iisus ca *mire* și al Bisericii ca *mireasă*. „Bărbaților, iubiți-vă nevestele, cum a iubit Iisus Biserica sa și s-a dăruit pe sine pentru ea...” (Ef. 5, 25). Între Iisus și Biserică există așadar o legătură întemeiată pe iubire reciprocă, pe care apostolul Pavel o exprima temerar printr-un puternic sentiment al geloziei: „Sunt gelos pe voi cu gelozia lui Dumnezeu, pentru că v-am logodit unui singur bărbat: ca pe o fecioară neprihănită să vă înfățișez lui Hristos” (II Cor. 11, 2). Se regălesc în această hierogamie încă ecouri din Cântarea Cântărilor, dar amplificată la dimensiunile unei întregi omeniri.

Căci Biserica este, în extensia ei maximă, Împărăția Cerurilor însăși; de unde și numele de Biserică (venit din Basilica, deviat din basileus – împărat). Cel puțin una din parabolele numite ale împărăției, în care un împărat cheamă nuntașii la nunta fiului său (ecclesia > kalea = a chema), este și un simbol al Bisericii, unde „mulți sunt chemați, dar puțini aleși” (Mat. 22, 14). Și aici e vorba de o anumită scară (la evanghelistul Luca de o cină sacră, deci euharistică) semn al legăturii de iubire dintre Hristos și Biserică, legătură pe care cei ce n-o trăiesc rămân în afară.² Și a rămâne în afară echivalează cu a rămâne în întuneric și în bătaia furtunii. Scăparea este în corabie, și ea un *simbol al Bisericii*, înlăuntrul căreia se află Iisus (Lc. 8, 22).

Această dimensiune interioară a Bisericii este subliniată de Iisus când spune: „Împărăția cerurilor este înlăuntrul vostru” (Lc. 17, 21); și este și mai amplu exemplificată când adaugă: „Agonișiți-vă comori în ceruri... Căci unde este comoara voastră acolo va fi și inima voastră” (Lc. 12, 33). Apare limpede acum legătura între împărăția cerurilor și *inimă*, Biserica fiind cea care face legătura între macrocosmos și microcosmos.³

Și ca să expliciteze lucrul acesta Efesenilor, vorbind despre Biserică, apostolul Pavel îl roagă pe Tatăl: „... să vă dăruiască după bogăția slavei Sale, ca să fiți puternic întăriți prin Duhul Său, în omul dinlăuntru, și Hristos să se sălășluiască prin credință, în inimile voastre; așa încât înrădăcinați și întemnițați fiind în iubire, să puteți să înțelegeți, împreună

2. Precum cele cinci fecioare nechibzuite care au găsit ușa închisă.

3. Inima, ca și Biserica, e o poartă de intrare înlăuntrul Împărăției, prin ochiul inimii prin care pătrunde lumina duhului.

cu toți sfinții, care este lărgimea și lungimea și adâncimea și înălțimea. Și să cunoașteți iubirea lui Hristos cea mai presus de conștiință, ca pini să fiți de toată plinătatea lui Dumnezeu” (Ef. 3, 17-19). Am dat acest lung citat pentru că mi se pare că însumează toate dimensiunile acestei Biserici, nu numai a lui Hristos, ci și a Tatălui și a Sfântului Duh, nu numai a oamenilor, ci și a sfinților (syn pasin tois hagiois), înrădăcinată și întemeiată prin credință și iubire, în inima omului, în omul dinlăuntru (ton eso anthropon), dar și în amploarea cosmică a celor patru direcții ale crucii; totul contopindu-se printr-o comuniune a cunoașterii iubirii (tes gnoseos agapen) în plinătatea lui Dumnezeu (to pleroma ton Theon). Iar nădejdea acestei Biserici interioare o exprimă tot apostolul Pavel când spune: „... noi cei ce căutăm scăpare, să avem îndemn puternic ca să ținem nădejdea pusă înainte, pe care o avem ca o ancoră a sufletului, neclintită și tare, dincolo de catapeteasmă,... unde Iisus a intrat pentru noi ca înaintemergător (prodromos), fiind făcut preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec” (Evr. 6, 18-20). Această referire la Biserica-corabie, și la ancorarea nădejzii noastre înlăuntru ei (to esoterom ton katapetasmatos), ca și la punerea ei sub semnul preoției lui Melchisedec și a lui Hristos, că unind vechea și noua lege, face din Biserică o chintesență a interiorității și universalității, ca și a nădejzii noastre înlăuntru ei.⁴

Biserica Sfântului Duh

Iisus întemeiază Biserica fixându-i punctele nodale: piatra fundamentală („Tu ești Piatra și pe această piatră voi zidi Biserica Mea – Mt., 16-18) și cheia de boltă („Piatra pe care au aruncat-o ziditorii a ajuns să fie în capul unghiului – Mt. 21, 42). Între această piatră tare, durabilă și această piatră prețioasă care încheie într-un punct edificiul, cine umple Biserica, cine o însuflețește, dacă nu Duhul Sfânt, Domnul de viață dătător? Căci, așa cum spune Iisus: „Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac...” (In. 14,

4. Nu putem să nu remarcăm că termenul pentru interioritate este „esoterom”, fiind folosit aici pentru prima dată, încă înaintea chiar a gândirii filosofice.

16). Alături de Tatăl și de Fiul, Duhul Sfânt ia parte la împlinirea Bisericii. Lucrul, existent din toți vecii, se întâmplă istoric în ziua Cincizecimii, când Duhul Sfânt a coborât peste toți apostolii adunați la un loc, sub forma unor limbi de foc (Fap. 1-2). La Botezul lui Iisus, Duhul Sfânt se arătase în chip de porumbel, în unitatea sa de ipostas; acum el coboară pe fiecare apostol în parte sub forma energiei sale increate, simbolizată de limbile de foc, și însoțită de un vuiet de vânt. „Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi...” (Fap. 1-4). Umplându-se de duh, apostolii vor putea transmite într-o succesiune neîntreruptă, asigurând astfel continuitatea și eficacitatea Bisericii în timp. Iar prin darul limbilor ei vor asigura răspândirea Cuvântului divin pe tot pământul, dând amploare Bisericii. Ceea ce se risipise la Turnul Babel, o falsă Biserică, se va aduna de acum înainte în sânul adevăratei Biserici.

Prin unitatea Duhului Sfânt, și în fond a Sfintei Treimi, se asigură unitatea Bisericii; iar prin mulțimea limbilor se creează diversitatea ei. Această antinomie a Unului și a multiplului se rezolvă astfel prin Biserică, înțeleasă ca trup al lui Hristos și templu al Duhului Sfânt, sub ochiul Tatălui. „Nu știți oare că voi sunteți templu al lui Dumnezeu, și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?” (I Cor. 3, 16). Așadar, fiecare apostol devine el însuși o biserică; iar Biserica este un organism viu, cu un singur cap și nenumărate membre, animate de energia aceluiși Duh. „Darurile sunt felurite, dar același Duh. Și felurite slujiri sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți” (I Cor. 12, 4-6). Iată miracolul diversității în unitate pe care-l realizează Biserica. Trupul, ca organism, asigură ordinea, iar capul asigură ierarhia. Numai așa se poate vorbi de o turmă și un păstor.

Dar Iisus nu este numai păstorul, el este și poarta. „Eu sunt ușa; de va intra cineva prin mine, se va mântui; va intra și va ieși, și pășune va afla” (In. 10, 9). În acest staul care este Biserica, Iisus este poarta strâmtă prin care se intră înăuntru, acolo unde sunt tainele; și tot prin El se poate ieși în pășunile raiului. Această dublă funcțiune a porții păstorului El o transmite apostolilor: „Paște oile mele”, îi spune la

5. Așadar, între ușa de intrare în Biserică, după ce ai biruit poarta iadului (gura balaurului zugrăvită pe timpanul vestic), între ușile altarului și ochiul cupolei (Iisus Pantocrator) se petrece toată taina transfigurării prin jertfă.

despărțire lui Petru (In. 21, 17); iar apostolii o transmit preoților. Ia naștere astfel Biserica *lucrătoare*, „pe care porțile iadului n-o vor birui”, pentru că Iisus este poarta.⁵

Biserica triumfătoare

Nu vom urmări istoria Bisericii lucrătoare și luptătoare de-a lungul celor două milenii trecute de viață creștină. Înainte de a încheia însă, vom încerca să proiectăm dincolo de viitor chipul Bisericii pe urmele Apocalipsei apostolului Ioan, pentru a descifra conturile Bisericii triumfătoare, nu fără să privim și dramele Bisericii pătimitoare. Căci, așa cum spune Iisus, va veni o vreme, dacă n-a și venit, când vom vedea „urâciunea pustirii”,... așezată în locul sfânt (cine citește să înțeleagă) (Mt. 24, 15) când însăși puterile cerului se vor zgudui (Mt. 24, 29). În acele zile Biserica va avea de înfruntat pe cel mai de temut adversar al său, Satana, pe „stăpânitorul acestei lumi” sub înfățișarea sa cea mai teribilă, simbolizată în Apocalipsă de Balaurul cel mare, de antihrist (I In. 2 și 4; II In. 7).

Luptele se vor da cu aspectele cele mai virulente ale satanei: cu profeții mincinoși în planul cunoașterii; cu prostituata pentru salvarea iubirii și cu fiara în planul faptei și al puterii violente.

În același timp însă, Biserica va avea de rectificat și propriile sale slăbiciuni, așa cum spune în mesajele trimise de Fiul Omului celor șapte Biserici, din care extragem: te-ai lepădat de dragostea ta cea dintâi (Efes.); ai acolo pe unii care țin învățătura lui Balaam (idoli și desfrânare) (Pergam); tu lași pe femeia care-și zice proorociță de învăță și amăgește pe robii mei (Tiatira); știu faptele tale, că ai nume, că trăiești, dar ești mort (Sardes); nu ești nici rece, nici fierbinte și fiindcă ești căldicel – nici fierbinte, nici rece – am să te vărs din gura mea (Laodiceea) (Ap. 2, 3). Tuturor acestor Biserici Fiul Omului le spune: „Eu pe câți îi iubesc, îi mustru și îi pedepesc; sânguiește-te dar și te pocăiește” (In. 3, 19). În această luptă împotriva propriilor greșeli, dar mai ales împotriva agenților demonici, Biserica va fi asistată de Sfântul Duh și de oștile îngerești ca să reziste până la a doua venire a lui Hristos. Cum Biserica suntem însă și noi, tuturor Iisus ne spune: „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra

la el și voi cina cu el și el cu Mine” (Ap. 3, 20). Iisus este o ușă permanent deschisă; dar dacă noi nu intrăm, atunci chiar Iisus va bate la ușa sufletului nostru, pildă de iubire și de kenosă. Trebuie dar să veghem ca să auzim bătaia în ușă, căci ea poate să vină în orice clipă, și să putem deschide. Iisus e o poartă, Biserica e o poartă, în inima noastră e o poartă: atâtea prilejuri pentru a pătrunde în sfânta sfințelor mântuirii noastre. Căci în zilele de pe urmă este de ajuns să se pronunțe Numele Domnului pentru ca poarta fericirii să se deschidă. Dar pentru a-L pronunța, trebuie să-L cunoaștem, să-L avem în noi, cum L-a avut apostolul care a înghițit cartea dată de înger: „Ia-o și mănânc-o; ea va amări pântecele tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea” (Apoc. 10, 9). Așa se vor deschide, în vremurile de apoi, porțile cetății coborâte din cer pe pământ, porțile Ierusalimului ceresc care „nu se vor închide ziua, fiindcă în ea nu va mai fi noapte” (Apoc. 21, 25). Și cei ce vor intra „vor vedea fața Lui și Numele Lui va fi pe frunțile lor” (Apoc. 22, 4). Biserica își va reîntâlni Mirele, pe care îl va chema împreună cu Duhul: „Vino, Doamne Iisuse”. Maranatha...

Toată viața Bisericii, și a noastră în Biserică, pare să fie înconjurată de un mister al porților: porți ale infernului de care să ne ferim, pe care trebuie să le biruim; porți deschise spre cer, dar strâmbe, prin care poți intra cu greu; porți închise în care trebuie să batem cu credință și cu dragoste pentru a ajunge la taina jertfei lui Iisus. Toate aceste porți ni se pot deschide, dacă ne amintim Numele Domnului: „Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte”...

ing. Florin cav. Mihăescu, OBSS
Seneșal al Prioratului Român al OBSS

**Ce putem învăța
din tristele experiențe
ale secolului XVIII?**

de v.dr. Mircea Birtz, OBSS

Problema relațiilor dintre cele două biserici românești din perioada 1740-1785 este simptomatică pentru o anumite „forma mentis” care din nefericire se perpetuează până în zilele noastre.

Persecuția unor clerici sau credincioși uniți, ca și acelor ortodocși (din acea perioadă), măsurile represive luate de generalul Nicolaus Adolf von Buccow în urma mișcării inițiate de Sofronie de la Cioara, confuzia dintre represiunea lui Buccow și măsurile de secularizare inițiate de Iosif al II-lea – iată tot atâtea argumente folosite azi „ad libitum” în denigrarea reciprocă ale „celor două străni” românești din Ardeal. Mai mult, există tendința să se *dogmatizeze* istoria ecleziastică, disciplină prin excelență supusă cercetărilor arhivistice și deci redimensionabilă în funcție de noile date descoperite sau de diferitele chei de interpretare ale acestora.

Desființarea și persecuția Bisericii Române Unite din 1948 este justificată de anumiți istorici sau oameni de cultură ortodocși ca o replică la măsurile luate de generalul Buccow între 1761-1763, mergându-se cu confuzia istorică până în anul 1785 (când Buccow era mort de 21 de ani!). Puțini istorici sau intelectuali uniți răspund la această poziționare, ei înșiși nefăcând corect anumite diferențieri istorice necesare.

Credincioșii ortodocși prizoniți în sec. XVIII sau mănăstirile ortodoxe desființate în acea perioadă sunt denigrați/denigrate, insistându-se supărător pe abateri morale, mai ales de către istoricii uniți.

Chiar și în planul politicii ecleziastice românești observăm atitudini care ne contrariază.

Clericii și credincioșii uniți persecutați până în 1762 sunt amenințați cu uitarea. Exponenții de drept care ar fi putut iniția o investigație istorică și canonică de resort, în vederea beatificării lor (cazul martiriului din punct de vedere teologic și ecleziologic fiind evident) nu și-au dat nici o osteneală în acest sens. Situația se repetă și cu cei prizoniți după 1948. Cazul osemintelor lui Inochentie Micu I.b. Klein, care ar fi putut fi repatriate de la Roma după 1853 (crearea Mitropoliei Blajului), dar mai ales între 1920-1940 (în România Mare!) este simptomatic.

După cum simptomatică este și „grija”, de fapt indiferența cu care sunt întreținute sau tratate mormintele unor personalități importante din istoria sau cultura Bisericii Unite: mormântul mitropolitului

Athanasie Anghel se găsește între un lan de porumb și terasamentul de cale ferată din cartierul Maieri – Alba, fiind îngrijit de o parohie ortodoxă (!) (nu putea fi reînhumat la Blaj?), mormântul P.S. Ioan Alexi la Gherla este practic scos din evidența publică, sau cazul recent al Pr. Ioan Miclea, singurul neo-tomist român († 1982), îngropat în cimitirul mare al Blajului, aflat într-o scandaluoasă stare de abandon?

Se care că în optica unora este mai ușor să te fălești cu meritele antecesorilor, decât să le cultivi memoria...

Biserica Ortodoxă Română a căutat să-și cinstească corifeii; din păcate, tonul hagiografic nediferențiat prezent în monografiile care punctează viața acestora, ca și superficialitatea investigației canonice și istorice în cazul unora (exemplul notoriu este cel al lui Sofronie de la Cioara, pripit canonizat în 1955), pot compromite orice inițiativă, pe cât de laudabilă ar fi ea.

Fiecare „strană” își prezintă episcopii la modul hiperbolic, căutând evident să-i denigreze pe cei din tabăra opusă; istoricii eclesiastici citează preponderent surse istoriografice confesionale omonime, discreditându-le pe cele ale altor confesiuni, parti pris-ul fiind flagrant. Ca și cum episcopii unora sau ai altora nefiind și ei oameni, cu harurile, calitățile sau defectele inerente.

Principalul criteriu al sfințeniei, în ambele biserici (catolică sau ortodoxă) este unirea intimă a credinciosului cu Mântuitorul. Eventualele merite sau greșeli ale unei personalități bisericești fac parte tocmai din manifestarea acesteia în anumite momente date, putând avea valoare pilduitoare (și deci cu finalitate pozitivă) tocmai pentru urmașii acesteia. Cine nu știe să învețe din succesele sau greșelile trecutului este condamnat eșecului perpetuu.

Din păcate, la începutul mileniului III istoricii eclesiastici români folosesc istoria bisericii ca argument *polemic*, și nu *pedagogic*, cum ar fi necesar.

Ultimul lucru de care are nevoie o entitate bisericească este ascunderea adevărului, sau impunerea falselor valori. Nu putem incrimina în acest caz *doctrina* bisericească.

Nu Biserica Unită în sine, sau formula Unirii eclesiastice este culpabilă; cazul Bisericii Greco-Catolice Melkite, al celei Ucrainiene, care au ajuns la o tratare detașată a propriei istorii, organizând nu numai

simpozioane comune cu surorile lor ortodoxe, dar favorizând și intercomunicarea dintre ele (la fel și armenii) este edificatoare pentru noi.

Nu greco-catolicismul este deci de vină...

Multe biserici ortodoxe au un prestigiu stimat peste tot; ne gândim la Patriarhii Antiohiei sau Alexandriei, la Biserica Ortodoxă Sârbă sau cea Rusă (unde *disciplina ecleziastică* a propriilor credincioși este evidentă)... Deci nu Ortodoxia în sine este vinovată... Să luăm doar cazul Ungariei, în care bisericile istorice maghiare au o atitudine de colaborare culturală demnă de invidiat (inclusiv cea Ortodoxă și cea Greco-catolică).

Așa că inevitabil ajungem la concluzia că de vină nu este doctrina, ci substratul pe care ea este implantată; în cazul nostru, cu durere o spunem, *fondul etnic*.

Observăm cu nedumerire cum hiatusul dintre rezultatele cercetărilor istoricilor mireni (din ambele tabere) și rezultatele istoricilor bisericești ale aceluiași tabere nu se estompează. Oare de ce? Defectul acesta metodologic mi se pare inexplicabil.

Nu este deci de mirare că multe lucrări de resort vor fi tributare sloganului și lozincii, ajungându-se tocmai la un model de tip totalitar în citirea istoriei ecleziastice.

Lipsa studiului apologetic creștin (simptomatic ne apare faptul că Persoana Mântuitorului nu este studiată nici până astăzi în institutele de resort din perspectiva Apologeticii creștine) duce în mod inevitabil la un apologetism de tip (pseudo)istoric utilitarist. Fiecare biserică pedalează pe cartea naționalistă: ortodocșii fac o dogmă din faptul că Ortodoxia a conservat neamul românesc, iar unitatea de neam nu poate fi concepută în afara unității (și uniformizării) religioase. Greco-catolicii pedalează din răspuțeri pe faptul că în secolul XVIII doar ei au generat deșteptarea națională românească, ca și realizarea României Mari. Mai noi polemica a fost deplasată în domeniul apartenențelor sau al „integrării” culturale: uniții se laudă cu spiritul occidental, orientalii îl contestă, pedalând pe propria identitate, uneori cu

accente supărătoare de protocronism sau chiar de victimizare și mesianism etnic...

Ca și cum misiunea unei Biserici Creștine este cea de a dezvolta conștiința națională, sau mesianismul etnic, și nu acela, *fundamental, de a mântui suflete*, în numele lui Iisus Hristos.

S-au achitat (sau se achită) cele două Biserici Românești de această ultimă, dar fundamentală sarcină? Cu alte cuvinte, au realizat aceste două Biserici o creștere *spirituală/duhovnicească*, a propriilor credincioși?

Atât în trecut, cât și în prezent, un simplu fapt, la îndemâna tuturor, ne obligă să constatăm eșecul ambelor Biserici în această direcție. Faptul, evident pentru toți, este comportarea credincioșilor în timpul serviciilor divine. Lipsa crasă a punctualității la începerea slujbelor, folosirea lăcașurilor de cult pentru schimbul de noutăți sociale sunt evidente la credincioșii români. Folclorizarea excesivă a unor practici religioase este tot un simptom nedorit. Câtă vreme credincioșii români nu-și dau seama că Sf. Liturghie este suprema manifestare a lui Iisus Hristos în mijlocul lor, tratând problema cu o indiferență manifestă evident prin lipsa de punctualitate la acest act cultic, orice comentariu devine superfluu.

Nu putem da vina nici măcar pe cei 50 de ani de comunism, ca o scuză deja înrădăcinată. Maghiarii sau nemții au fost punctuali la serviciile de cult și sub comunism, fiind și în prezent. Și ne referim doar la conlocuitorii noștri, indiferent de confesiunea lor.

Câtă vreme Bisericile Românești pierd din vedere că raportul personal al credincioșilor cu Divinitatea este fundamental pentru elevarea lor spirituală, și că această elevare spirituală trebuie să se manifeste și *comportamental* (să nu uităm: creștinismul este religia Întrupării!), ele își neglijează misiunea. Lipsa de seriozitate în raportarea la singurul lucru serios (fiind vizată direct *eternitatea* persoanei) ar trebui să fie principalul simptom care să provoace neliniște și o legitimă, terorizantă îngrijorare la cei chemați să-și păstorească turmele. Cui mult i s-a dat mult i se va cere; degeaba ne lăudăm cu vechimea bi-milenară a creștinismului pe aceste tărâmurii, dacă nu tratăm tezaurul spiritual acumulat cu respectul cuvenit. Tocmai necunoașterea acestui tezaur este cauza substituirii realităților istorice cu sloganul. Rezultatul, iremediabil, este substituirea

„schimbării la față” prin har cu „schimbarea la față” prin tumefiere, la care asistăm astăzi neputincioși. Creștinismul nu a fost nicicând asaltat de curente mai potrivnice sau mai perverse decât în timpurile moderne. Suntem pregătiți să le facem față, sau ne iluzionăm în continuare cu atitudinea inadmisibilă a lui „dolce far niente”, care ne caracterizează?

Ne revin în minte înțeleptele cuvinte ale Ecclésiastului: „Vei fi ca unul care stă culcat în mijlocul mării, ca unul care a adormit pe vârful unui catarg. „M-au lovit... Nu m-a durut. M-au bătut... Nu știu nimic! Când mă voi deștepta din somn, voi cere iarăși vin” (Pilde 23: 34-35, trad. Galaction–Radu).

În anul 1733 episcopul Ioan Inochentie Micu Klein iniția o conscripție a credincioșilor români, act fundamental pentru toată opera sa pastorală de mai târziu.

Această conscripție înregistra: 2255 preoți uniți, 486 preoți ortodocși, și fără indicarea confesiunii 2. Sate în care activau preoții români uniți erau 1065, cele în care activau numai preoți ortodocși erau 176, iar în care funcționau preoți de ambele confesiuni se numărau 191.¹

Fiind făcută de un episcop greco-catolic competent nu avem de ce să o punem la îndoială. Argumentul unor polemisti greco-catolici cum că în 1700 tot clerul român ar fi acceptat unirea nu se poate susține, fiind lipsit de consistență. Mai mult, cam tot 400 de preoți ortodocși se numărau în 1716 (458), care prin ordinul împăratului Leopold I-ul din 12.XII.1701 nu aveau voie să fie stânjeniți în aplicarea cultului lor.²

După răscoala lui Visarion Sarai și îndepărtarea episcopului Klein din scaun dieceza Blajului a trecut printr-o perioadă dificilă, culminând

1. Pâclișanu Zenobie – *Istoria Bisericii Române Unite*, I, în rev. „Perspective”, München, nr. 65-68, an XVII, iul. 1994-iun. 1995, p. 240.

2. Tăutu Aloisie – *Unirea calumniată*, în rev. „Buna-Vestire”, Roma, nr. 2/1975, pp. 38-53 și 43. Ursu Ioan – Un manifest românesc tipărit cu litere latine al Împăratului Leopold I în 1701, în *An.Acad.Rom., Mem.Secț.Ist., ser. II, tom XXXIV, Socec, București, 1911-1912, pp. 1049-1053.*

cu criza la nivelul conducerii: Petru Pavel Aron, vicar impus în 1745, activ în această poziție până în 1751, fiind excomunicat de Inochentie Micu.³ Este de la sine înțeles că Petru Pavel Aron avea, măcar din punct de vedere psihologic, o reticență față de fostul său episcop...

Această reticență l-a făcut să eludeze realitatea acolo unde era prezentă. Conscripția inițiată în 1750 de Aron indica: 2100 de preoți greco-catolici, 28/30 ortodocși, activi în doar 13 sate ortodoxe. (Nu erau incluse în calcul Brașovul și Pământul Secuiesc.)⁴

Acest lucru se întâmplă după trecerea lui Nicolae Pop Balomiri, fost vicar și continuator spiritual al lui Klein la Ortodoxie, și în timpul unor impresionante frământări religioase printre români. Petru Pavel Aron, om de pietate exemplară, cel care a instituționalizat învățământul modern românesc în Transilvania, și care plin de demnitate lupta împotriva teologului iezuit (lucru pe care istoricii ortodocși îl trec sub tăcere, ca și cei catolici, de altfel), sau se apucase de tradus Sf. Scriptură,⁵ fiind deci un excelent episcop, a avut însă și limitele lui. Nici prin gând nu i-ar fi trecut că recensământul prezentat de el în 1750 va sta la baza unui sinistru război civil.

În aceeași perioadă, anumiți clerici uniți erau prizoniți, unii prin atrocități bestiale. Indicăm o listă incompletă a acestora (exprimându-ne nedumerirea că cei în drept, adică preoții istorici greco-catolici, nu au scris prea multe despre ei):⁶

a. prima persecuție sistematică a clericilor uniți este pornită de sașii *lutherani*. Preoții uniți sunt vexați financiar sau brutalizați. Episcopul Ioan Giurgiu Patachi luptă energic pentru drepturile lor. Abuzuri se întâmplă preoților uniți în Miercurea/Sibiu, Bistrița, Sibiu (preotul Radu

3. Pâclișanu, *op. cit.*, p. 343-388. Subiectul a fost tratat cu multă competență și de acad. S. Dragomir, David Prodan sau Francisc Pal.

4. Pâclișanu, *op. cit.*, p. 375-376.

5. Chindriș Ioan – *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Ed. Cartimpex, Cluj, 2001, pp. 268-328.

6. Pâclișanu, *op. cit.*, pag. cit., dar mai ales Bălan Ioan – *Les martyrs de l'Eucharistie dans l'Eglise Roumaine Unie*, Tunis, Weher ' Co, 1931. P.S. Ioan Bălan, canonișt, biblist, istoric al Bisericii, teolog al limbajului liturgic, este (împreună cu I.P.S. Vasile Suci) cel mai fecund și mai mare teolog român unit din sec. XX. Păcat că opera sa este ignorată în primul rând de urmașii săi.

cel tânăr este bătut), Cârța, Săcădate, Sad și Mohul (Pâclișanu, *op.cit.*, pp. 198-199, 210-216). Luteranii vor continua cu aceeași atitudine și în vremea episcopului Klein, acesta fiind nevoit ca într-un memoriu din 1734, adresat împăratului, să se plângă de maltrătarile suferite de preoți în Sad, Talmău și Boita (Pâclișanu, *op.cit.*, p. 245). Sașii lutherani au căutat prin orice mijloace să se opună extinderii religiei catolice, speculând ideea că trecerea la unire ar fi sinonimă cu schimbarea ritului. Persecuția sașilor lutherani va culmina cu uciderea bestială, în data de 6 august 1751, a preotului David din Voila și maltratarea soției sale. Acesta dorea ridicarea unei troițe pe terenul său, pe malul Oltului, în localitatea Cincul Mic. Sașii furioși au fus mîna pe el și pe soția lui, și i-au snopit în bătaie, până când preotul a sucombat. La insistențele sătenilor români, aflați pe celălalt mal, și a colegului lui David, Pr. Nestor, care cereau doar să-i poată împărtași, sașii au răspuns: „Avem un excrement, cu care îl vom cumineca” și „Iată onoarea crucii voastre”. Raportul a fost întocmit de protopopul Vasile Băran al Făgărașului, în 20.VIII.1751, trimis lui P.P. Aron.⁷

b. O a doua persecuție violentă împotriva Bisericii Române Unite are loc în timpul răscoalei lui Visarion Sarai, în (și după) 1744. Interesele mitropoliților sârbi de la Karlowitz, solicitați de altfel de românii ortodocși să le apere nevoile (demonstrasem altundeva că ei sunt cei care au desființat din punct de vedere canonic mitropolia ortodoxă a Bălgradului, din 1739, creând o dieceză a „Brașovului” ce urma să le fie sufragană)⁸ vizau inclusiv starea materială a acestei virtuale dieceze, mult mai promițătoare decât cea de la Buda, de exemplu. Cazul lui Sofronie a fost pe larg, acribic tratat fie de Zenovie Pâclișanu, fie de acad. Silviu Dragomir în monumentală lucrare „Istoria dezrobirii religioase a Românilor din Ardeal” (vol. I, Sibiu, Tip. Arhid., 1920; vol. II, Sibiu, Tip. Arhid., 1930). Ce ne interesează este o listă a abuzurilor săvârșite împotriva credincioșilor uniți:

7. Bălan Ioan – *Un martir al credinței noastre*, în rev. „Cultura Creștină”, Blaj, nr. 2/1936, pp. 85-91. David din Voila a murit martir de Schimbarea la Față; cazul este flagrant. De ce nu este trecut și el în listele cu pătimitorii Bisericii Române Unite?

8. Birtz Mircea – *Caietele OBSS*, I, Ed. Napoca Star, Cluj, 2001, p. 33.

Stan Miclăuș din Săliște instiga la uciderea copiilor preoților uniți „că și aceia sunt papistași”; preoții uniți au fost bătuți în satele Rășinari, Poplaca, Păuca, Oralt, Birchis.⁹ Protestanții vor profita de mișcarea lui Visarion, contribuind la menținerea persecuțiilor. În 1749 calvinii distrugeau biserica unită din Clopotiva, iar în 1755 pe cea din Galați – Făgăraș, maltratându-l pe preot. În 28.IX.1755 la Jina biserica unită a fost distrusă, iar preoții bătuți; același lucru s-a întâmplat în 17.X.1756 la Sebeș, și apoi în aprilie 1757, tot la Sebeș și Sasciori. Diaconul greco-catolic din Barghiș a fost omorât.¹⁰

c. Violențele din timpul răscoalei lui Sofronie culminează cu brutalități. Până în anul 1758 alungări și vexări ale clerului greco-catolic s-au numărat în Săliște, Vale, Sibiel, Galș, Tilișca și Cacova, Cărpiniș, Poiana, Apoldul Mic, Topârcea, Răhău Deal, Loman, Răchita, Pianul Român, Pianul Săsesc și Lancrăm.¹¹

În 1760, prin proclamația din 21.III, Maria Theresa înșira 158 de biserici care au fost luate cu forța de credincioșii greco-catolici.¹² La 1.IV la Jina, preotul greco-catolic Constantin a fost decapitat noaptea, în casa, pe când dormea. Preotul unit Ștefan din Galda de Jos a fost omorât în bătaie, iar cantorul Grigore Popa, din aceeași localitate, a fost torturat în mod bestial.¹³

În 2.II. era ucis preotul unit din Idicel (1761), care tocmai celebra Sf. Liturghie. Preotul Gheorghe din Luduș murea în 1761 ca urmare a bătăilor primite.¹⁴

Nici în cealaltă strană lucrurile nu au stat altfel. Ne facem o datorie de onoare să-i pomenim pe acei credincioși ortodocși care au luptat pentru drepturile lor pe cale pașnică, urmând procedura legală (prin memorii sau audiențe la Viena) și au fost întemnițați sau martirizați. Dacă pentru documentarea situației în Biserica Unită fundamentale

9. Păclișanu, *op.cit.*, p. 321.

10. Bălan Ioan – *Les martyrs...*, pp. 10-13.

11. Păclișanu Z. – *Istoria Bisericii Române Unite*, II, în „Perspective”, nr. 53-60, iul. 1991-iun. 1993, p. 32.

12. *Ibidem*, p. 33.

13. Bălan I. – *Les martyrs...*, p. 13. Bunea Augustin – *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici*, Tip.Semin.Arhid., Blaj, 1902, p. 234-236 etc.

14. Bălan Ioan – *Les martyrs...*, p. 13.

au rămas lucrările lui Samuel Micu Klein, Petru Maior, T. Cipariu, Augustin Bunea, dar mai ales ale dr. Zenovie Pâclișanu († 1959, în închisoare, la Jilava), pentru Biserica Ortodoxă ni se par fundamentale operele acad. Silviu Dragomir († 1962), Ștefan Meteș, Ioan Lupaș. Turbulențele lui Visarion și Sofronie au fost prezentate în lucrarea menționată anterior, „Istoria desrobirii religioase...”. Credinciosul Ioan Oancea, măcelar din Făgăraș, după ce făcuse câteva drumuri cu jalbe la Karlowitz și la Viena, a fost arestat la Sibiu în 29.XII.1748, rămânând în închisoare. Nicolae Oprea Miclăuș făcuse și el drumul la Viena cu jalbe; dorind să aștepte acolo răspunsul, după vreo 2 ani, a fost arestat după 7.XI.1750, împreună cu un alt coleg petiționar, preotul Moise Măcinic din Sibiel. Au fost arestați și întemnițați la Kuffstein (Tirol), murind în detenție. Stana, soția lui Oprea, îl ruga pe Iosif al II-lea să cerceteze cazul bărbatului ei, în 1784 (!), dar nu i se mai gășise urma.¹⁵

Preotul Ioan din Galeș propovăduia împotriva Unirii prin circulare, predici sau misiuni; în mai 1756 a fost arestat, fiind apoi închis la Kuffstein; mai trăia întemnițat la 1780 în sinistra fortăreață. 16 Alți preoți ortodocși români care au pățimit în închisoare pentru credința lor sunt Popa Cosma din Deal (închis între 1751-52); Ioan din Răchita, împreună cu soția gravidă; Ionaș și Oprea din Săliște; Petru din Cărpiniș, Ioan și Maniu din Poiana (1754); Avram din Cut, Gherman din Căpâlna, Antirie din Răhău, George de Jibot, Dan din Tilișca – care au fost prădați de avutul lor. Soția lui Dan din Tilișca a fost de 5 ori arestată între 1747-1755; la fel soțiile preoților Avram din Cugir și Ioan din Poiana.¹⁶

Silviu Dragomir indică și situația unor credincioși mireni care au avut de suferit pentru credința lor: în 1746 au făcut câteva luni de pușcărie 12 țărani, câteva luni la Sibiu; în 1747 au fost închiși pe câteva luni alți 12 țărani; în 1749 erau întemnițați și bătuți 2 fruntași țărani, alți 2 pățind același tratament în 1751. Sunt pomeniți și alți 36 de credincioși, în principal juzi sătești.¹⁷

15. Dragomir Silviu – *Istoria desrobirii...*, I, p. 191-97; 177-183.

16. *Ibidem*, II, pp. 47-50; 307-9; 37-41.

17. *Ibidem*, II, pp. 41-42.

Situația tensionată din Ardeal ajunsese să fie cunoscută la Curtea Vieneză, impunând câteva decizii rapide. Pe de o parte, cerințele mitropoliilor de la Karlowitz, care reprezentau o forță spirituală ce nu putea fi ignorată, și care se bucurau de privilegiile ilirice, visate pe mai bine de 100 de ani de români ortodocși; activitatea diplomatică a Rusiei și necesitatea conservării unui raport pacific cu această Putere (de altfel, agenții ruși vor profita din plin de conflictele românilor din Ardea; cazul colonelului Gabriel Vaida din 1762 este revelator – rușii vor stimula atât rezistența ortodoxă, dar și *propaganda pentru emigrări în Rusia*),¹⁸ posibilitatea unor conflicte cu Imperiul Otoman, ca și Războiul de 7 ani, tocmai în curs – iată factori de care Curtea de la Viena trebuia să țină seama. Împărăteasa Maria Theresia era o catolică practicantă; în același timp, era atrasă de latura practică, educațională sau filantropică a Bisericii, fiind întrucâtva precursora unor reforme iosefine; chiar și în plan monastic împărăteasa va legifera, nemiadmițându-se vocații sub 24 de ani.¹⁹

În 1758, la 13.X Maria Theresa decidea introducerea unui episcop ortodox în Transilvania; aceasta trebuia să fie exempt de Karlowitz, să răspundă doar în fața Curții și să nu primejduiască opera unirii, fiind amenințat, în caz contrar, cu asasinatul (idea aceasta a introduce-o contele von Barthenstein²⁰ – același afirmase despre români că sunt „instrumentum regni”).²¹

Introducerea episcopului ortodox în Ardeal (a fost desemnat cel al Budei, Dionisie Novacovici) trebuia pregătită astfel încât să se evite lezarea Stărilor Ardelene; astfel a fost emis Decretul de Toleranță din

18. Anuichi Silviu – *Relațiile bisericești româno-sârbe în sec. al XVII-lea și al XVIII-lea*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7-8/1979. pp. 869-1066. Text fundamental pentru înțelegerea raporturilor româno-sârbe. Pentru Vaida – cf. Bunea A. – *Episcopii Petru Pavel Aron...*, p. 235-238.

19. Zöllner Erich – *Istoria Austriei*, vol. I, Ed. Enciclopedică, București, 1997, pp. 387-388.

20. Bunea, *op.cit.*, pp. 127-32; Anuichi, *op.cit.*, p. 978; Iorga Nicolae – *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 287-288.

21. Bernath Mathias – *Habsburg und die Anfänge der Rumänische Nationsbildung*, Leiden, ed. E.J. Brill, 1972, pp. 52-61.

13.VII.1759, care prevedea amnistiarea tuturor conflictelor eclesiastice locale din Ardeal, dreptul ortodocșilor de a-și practica nestingheriți cultul, însă și obligația de a nu împiedica unirea sau pe misionarii ei și de a restitui bisericile unite luate abuziv.²² Aceasta după greșeala mandornală a Curții vieneze, care în 1744/5 consideră că toți ardelenii s-ar fi unit cu Roma²³ și care-l stimulase pe vicarul Petru Pavel Aron spre o altă greșeală fatală: conscripția din 1750.

Cu calmul caracteristic Curții vieneze, se încerca o reparare a situației ardeleni și introducerea unor reforme în societatea transilvană, inclusiv pentru românii ortodocși.

Războiul de 7 ani era în toi (se va încheia abia în 1763) și un alt deziderat imperial era reforma militară a Principelui Transilvan. Nu o putem acuza pe Maria Theresia de reacredință, sau de faptul de a fi ignorat situația din Ardeal. Măsurile luate urmau să fie introduse cu pași mici, dar siguri.

În acest moment, începe acțiunea iresponsabilă a lui Sofronie de la Cioara; dacă acțiunea lui Visarion Sarai, canonică din punctul de vedere al ierarhiei sârbești (care tocmai crease dieceza virtuală a Brașovului) era de înțeles (el acționând ca Vicar al Karlowitzului), iar faptul că nu a fugit, ci s-a predat autorităților, asumându-și răspunderea pentru mișcarea sa (dovadă de caracter), fiind și el întemnițat pe viață la Kuffstein (și martir cinstit al cauzei sale) poate fi înțeleasă și tratată cu respectul cuvenit, acțiunea lui Sofronie nu merită alt calificativ decât cel de aventurism politic. Psihologic putem găsi o motivație a acțiunii lui Sofronie. Acesta, Stan Popovici, preot căsătorit, rămas văduv, a trecut Carpații călugărindu-se, și reîntorcându-se la Cioara, unde a

22. Despre decret vezi Bunea, *op.cit.*, pp. 127-32; Iorga, *op.cit.*, p. 288; Dragomir S., *op.cit.*, II, pp. 134-144. Deja românii din Ardeal aflaseră că episcop ortodox le va fi Partenie Pavlovici († 1760), apropiat de români și cel mai serios contracandidat al lui Dionisie Novacovici. *Ibidem*, II, pp. 129-130. Deci, din vara lui 1759, se știa că va veni un episcop ortodox în Ardeal.

23. Sălăjan Mihai – *Dispozițiile Consiliului Aulic de Război din Viena privitoare la Românii ortodocși și greco-catolici din Transilvania...*, în vol. 300 de ani de la Unirea Bisericii Românești din Transilvania cu Biserica Romei, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2000; pp. 125-134; p. 126.

deschis un schit și o școală pentru copii. În primăvara lui 1657 „fibirăul din Vinț cu doisprezece Unguri” (deci fõ-birõ, magistratul șef, primarul comunei) îi dărmă chilia și schitul, fugărindu-l. Se pare că s-a refugiat în Ardeal și apoi la Karlowitz. În toamna lui 1759 era deja înapoi în Ardeal.²⁴

Desigur că împărăteasa Maria Theresia nu ar fi numit un episcop ortodox doar pentru 30 de preoți și 13 sate ortodoxe, cum arăta conscripția din 1750.

Se pune o altă întrebare: cine erau cei care i-au distrus schitul lui Sofronie? Erau ei greco-catolici? Erau ei oamenii lui Petru Pavel Aron? Categorical nu! Încă din sec. al XVII-lea, din vremea principelui Bethlen, comuna Vinț era un puternic centru *anabaptist*.²⁵ Membrii acestei confesiuni neo-protestante nu aveau nevoie de un preot călugăr în preajma lor, deci...

Sofronie de la Cioara a fost hagiografizat mult în istoria bisericească ortodoxă,²⁶ fiind desigur demonizat în cea greco-catolică (Ex. Augustin Bunea).

Cert este că el își începe mișcarea printr-o proclamație, emisă la Brad, în 6.X.1759, în care afirmă că împărăteasa a dat dispoziție ca fiecare să decidă dacă vrea să fie unit sau ne-unit. *Dar oamenii să conștate cheile preoților uniți, pe care să-i considere de acum înaintea oamenilor simpli.*²⁷ Deci o atitudine agresivă față de clerul unit. Scurta întemnițare a lui Sofronie la Bobâlna (sfârșitul lui 1759) și eliberarea lui au amplificat răscoala. Ardealul era în flăcări, în timp ce Imperiul se găsea în Războiul de 7 ani. Masacrele sau violențele au alternat cu memoriile și petițiile răsculaților. Sofronie și-a dat seama că lucrurile au scăpat de sub control – se cunoaște astfel o proclamație de-a sa (5.II.1761) în care amenința drastic pe cei care abuzează de numele

24. Dragomir, *op.cit.*, II, p. 152-154.

25. A se vedea importanta și rara carte a Dr. Popovici Alexa – *Istoria anabapțiștilor din România – 1527-1768*, Ed. Bisericii Baptiste Române, Chicago, 1976, pp. 125-150.

26. Bogdăe Theodor – *Cuviosul Sofronie de la Cioara*, în vol. *Sfinți români și Apărători ai Legii Strămoșești*, sub red. Î.P.S. Nestor Vornicescu, ÎMBBOR, București, 1987, pp. 458-465. Petru David Diaconu – *Din istoria sfinților poporului român*, Ed. Rompit, București, 1992, pp. 52-55.

27. Dragomir S, *op.cit.*, II, p. 155.

lui, fac prădăciuni, sau nu respectă religia altora.²⁸ Mai mult, în martie același an (1761), după Sinodul Ortodox de la Alba-Iulia, dădea o proclamație de mulțumire Mariei Theresia, care a restabilit cultul ortodox.²⁹ Prea târziu însă; Curtea a luat două decizii: să-l instaleze rapid pe Dionisie Novacovici ca episcop în Ardeal, și să pacifice țara. Cu această ultimă misiune a fost însărcinat generalul Nicolaus Adolf baron v. Buccow.

Probabil că și Sofronie era speriat de amplitudinea mișcării, care scăpase de sub control; văzusem anterior că Maria Theresia, în 21.III.1760 vorbea de 150 de biserici unite pierdute.

Cine era generalul Nicolae Adolf von Buccow?

S-a născut în 7.I.1712, provenind dintr-o veche familie nobiliară din Germania de Nord. A fost aghiotantul lui Carol de Lotharingia, a participat la Războiul Bavarez (1744) și la cel de 7 ani, fiind rănit în bătălia de la Torgau; a fost numit locotenent feld-mareșal și general de cavalerie, iar în 1761 a fost decorat pentru faptele de arme cu Ordinul Maria Theresia. Deși catolic, ajuns în Ardeal a cultivat o prietenie intimă cu Samuel Brukenthal și cu familia lui. A murit la Sibiu, în 17.V.1764, în urma unui accident, fiind îngropat în biserica romano-catolică din acel oraș.³⁰

Era o persoană ambițioasă, străină de mentalitățile ardeleni și de intrigările de tot felul, specifice regiunilor sud-estice ale Imperiului.

Sosirea lui în Ardeal s-a făcut în 1761, în timpul guvernatoratului lui Ladislau Kemény (1758-1762); acesta nu putuse controla mișcarea dezlănțuită de Sofronie, fiind și un adept al constituționalității Principatului Transilvan și exponentul soluțiilor de mediere prin intermediul Dietei.³¹

28. *Ibidem*, II, p. 156-163; 170-192.

29. *Ibidem*, II, p. 193-198.

30. von Würzbach, Konstantin – *Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreichs*, vol. II, Typogr. Lit. -Artistische Anstalt, Viena, 1857, p. 187; Kutschera Rolf – *Guvernatorii Transilvaniei – 1691-1774*, în „*Anuarul Institutului de Istorie Națională*”, IX, 1943-44, Ed. Cartea Românească, Sibiu, 1944, pp. 173-187 (despre Buccow).

31. Kutschera, *op.cit.*, p. 170-172.

Buccow a ajuns în Transilvania în primăvara lui 1761 (ajungând la Sibiu pe 5.IV.1761), ca general-comandant; din 1762, după pensionarea lui Kemény, va cumula și funcția de guvernator, cele două funcții fiind cumulate de exponenții lor până în 1770.

Care erau însărcinările generalului?

1. Pacificarea religioasă.
2. Înființarea regimentelor de graniță și organizarea militară a Principatului Transilvan.
3. Reforma sistemului de impozite.
4. Întărirea autorității imperiale.³²

Să nu uităm că Imperiul era încă în război, iar ultimul lucru pe care un general trimis să reorganizeze militar o provincie îl dorește este anarhia socială. Buccow nu a fost teolog, ci *militar*, iar comportamentul său trebuie tratat ca atare.

El și-a dat seama că Dieta Transilvană devenise ineficientă; practic după convocarea ei în 1761, Dieta nu s-a mai întrunit timp de aproape 30 de ani, guvernul transilvan fiind controlat de guvernatori. Așa autoritatea imperială a fost impusă eficient.

Desigur că primul lucru pe care Buccow trebuia să-l facă era problema lui Sofronie. Întâlnirea dintre cei doi (avută pe 2.V.1761) fusese precedată de diferite memorii ale românilor ortodocși; Buccow a dorit să se informeze de la sursă, fiind inițial foarte binevoitor cu aceștia, și solicitându-i să-și trimită reprezentanții din fiecare district transilvan. Întâlnirea dintre Buccow și Sofronie a fost cordială, schimbându-se chiar și daruri între cei doi (!), Buccow insistând pentru amnistierea faptelor din trecut și investigații sumare, însă pentru respectarea strictă a liniștii și pedepsirea oricărui *exces după sosirea lui în Transilvania*. Sofronie, la rândul său, a dat o nouă proclamație, în care, pe lângă fidelitatea față de oficialități, se insista pentru liniște, încredere în lucrările comisiei (prezidate de general), și afirmarea deschisă a revendicărilor; se menționa și introducerea unui episcop ortodox. Generalul a ordonat o nouă conscripție a credincioșilor, rezultatul arătând o situație catastrofală a unirii. Instrucțiunile de la Curte obligându-l să restituie uniților bisericile pe care aceștia le-au avut,

32. *Ibidem*, p. 173.

dar și acele biserici din satele majoritar ortodoxe (care li s-ar fi cuvenit credincioșilor) către minoritatea unită, Buccow a trecut la îndeplinirea acestora, izbucnind nemulțumiri și opoziții. Astfel, s-a folosit forța (districtul Făgăraș, comitatele săsești, Solnocul Interior). În 13.VI.1761 va da faimosul ordin *către comisarii din Țara Oltului*, prin care cerea distrugerea mănăstirilor de piatră și incendierea celor de lemn.³³ Instalarea lui Dionisie Novacovici fu făcută public, cu onoruri militare, la Brașov, în 4.IX.1761.³⁴ Sofronie continuase agitațiile, dar se pare că până în iulie 1761 fugise peste munți. Pentru activitatea sa din *vara lui 1761* Sofronie fu condamnat de Buccow la cinci ani de închisoare în contumacie, iar colaboratorul său cel mai apropiat, preotul George din Abrud, la 10 ani.³⁵ Sofronie instigase și împotriva episcopului Novacovici (!), care era exempt de Karlowitz, și în relații proaste cu Mitropolitul sârb.³⁶

Ajungem și la problema crucială: câte mănăstiri și biserici a dărâmat generalul Buccow?

Augustin Bunea, în lucrarea lui dedicată lui Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovici dă o listă de 25 de mănăstiri distruse, 23 din ele fiind din Țara Oltului.³⁷

Zenovie Pâclișanu, în „Istoria Bisericii Române Unite”, dă o listă tot cu 23 de mănăstiri, din Țara Oltului și restul Transilvaniei.³⁸

Silviu Dragomir, cel mai competent să se exprime asupra problemei, nu precizează un număr, ci afirmă că distrugerile au început în 1761 și s-au continuat în anii următori, afirmând că toate mănăstirile din Țara Oltului au fost distruse.³⁹

33. Dragomir S., *op.cit.*, II, pp. 220-240; referitor la ordin – p. 240.

34. *Ibidem*, II, p. 247-254.

35. *Ibidem*, II, p. 255-256; Silviu Dragomir este istoricul care scrie cel mai documentat despre mișcarea sofroniană, precizând inclusiv calendarul evenimentelor.

36. Bunea A., *op.cit.*, pp. 220-221; 249-250.

37. Bunea A., *op.cit.*, pp. 337, 342-357; N.N. Bunea dă și o listă de 45 de mănăstiri greco-catolice cruțate de Buccow! (cf. pp. 345-351)

38. Pâclișanu – *Vechile mănăstiri românești din Ardeal*, în „Cultura Creștină”, nr. 7-8/1919, pp. 151-170, din 108 mănăstiri indică 23; *Idem*, Istoria Bisericii Române Unite, II, p. 34.

39. Dragomir S., *op.cit.*, II, p. 240.

Unul din cei mai autoritari autori în problemă, Pr. Arhim. Dr. Ioanichie Bălan, tributar lucrării lui Ștefan Meteș („Istoria Mănăstirilor Românești din Transilvania și Ungaria”, Tip. Arhid., Sibiu, 1936),⁴⁰ în opera sa fundamentală „Vetre de Sihăstrie românească” (IBMBOR, București, 1982), precizează că Buccow a distrus 20 de mănăstiri (nominalizându-le), alte 12 au fost distruse după 1780 (reforme iosefine) și un număr de 57 au fost distruse în „a doua jumătate a sec. XVIII”.⁴¹ Tot el ne indică alte 25 de mănăstiri distruse, sau transformate în parohii, din Bucovina, tot ca urmare a măsurilor „liberalismului” iosefinist.⁴²

„Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș” coordonat de Adrian A. Rusu, Presa Universitară Clujeană, 2000, afirma foarte clar că *nu bisericile* au fost distruse, ci complexele adiacente, nu numai ca urmare a conflictelor dintre greco-catolici și ortodocși, dar și a măsurilor de suprimare a vieții contemplative din Imperiu (pag. 25).

Păr.Prof.Dr. Mircea Păcurariu în „Istoria Bisericii Ortodoxe Române” (vol. II, IBMBOR, București, 1992), la pp. 389-390 afirmă că cea „mai mare barbarie săvârșită de generalul Buccow a fost distrugerea a zeci de mănăstiri și schituri din Transilvania”. Acțiunea a continuat în anii următori, suprimându-se viața monastică din Transilvania. Același autor, în lucrarea: „Istoria Bisericii Românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș” (Cluj-Napoca, Ed. Arhid., 1992), la p. 220 afirmă distrugerea a zeci de schituri și mănăstiri, dând numele a 19 din ele, plus „și altele”; el recunoaște că unele s-au refăcut, dar au fost distruse în 1785, sub Iosif al II-lea. Într-un alt studiu⁴³ el indica 23 de mănăstiri de lemn distruse (plus „etc.”) și 4 mănăstiri de piatră (plus „etc.”) din cca. 100 de mănăstiri fondate de nobili, călugări sau țărani.

40. Favorabil recențată de Zenovie Pâclișanu în *Mărunțișuri istorice*, în „Cultura Creștină”, nr. 7-8/1936, pp. 390-398.

41. Bălan Ioanichie, *op.cit.*, p. 298-342; pentru Bucovina – p. 32.

42. Vezi nota anterioară.

43. Păcurariu Mircea – *Mănăstirile Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania și Banat*, în rev. „Biserica Ortodoxă română”, nr. 1-2/1975, pp. 208-213.

În lucrarea „Pagini din istoria Bisericii Românie – Uniaticismul în Transilvania” (IBMBOR, București, 1991, lucrare apărută și în engleză, franceză și germană), la p. 49 (ed. engleză) spune că a distrus zeci, fiind în total 200.

Teodor B. Damșa în lucrarea „Biserica Greco-Catolică din România în perspectivă istorică”, Ed. de Vest, Timișoara, 1994, la pp. 100-101 afirma că Buccow a poruncit distrugerea tuturor mănăstirilor, dând impresia că Buccow le-ar fi distrus pe toate până în 1785.

Autorii manualului „Istoria Bisericii Române” (IBMBOR, București, 1957, vol. II, p. 227), Pr. Gheorghe Moisescu, Ștefan Lupșa și Alexandru Filipașcu afirmă că Buccow a poruncit distrugerea tuturor mănăstirilor ortodoxe.

Este straniu că nu au fost cercetate câteva documente contemporane acestui trist eveniment, scrise de autori ortodocși.

Poemul popular „Plângerea Monastirii Silvașului”, redactat în 1762, se pare de monahul Efreim, refugiat de la Mănăstirea Silvaș (Prislop) în Muntenia (deci persoană direct interesată), afirma că Petru Pavel Aron (și nu Buccow!) a dărâmat 54 de mănăstiri de lemn și de piatră.⁴⁴ Același monah Efreim de la Prislop, într-o însemnare criptografică, redactată prin 1763-1765, la Mănăstirea Cioclovina (Muntenia), actualmente conservată la Academia Română (Mss. 2111),⁴⁵ spune că în 1761, Petru Pavel Aron, dându-se cu latinii, a stricat 48 de mănăstiri; în timp ce Efreim se afla închis 9 luni la Sibiu (în 1762), au mai fost stricate patru mănăstiri din piatră: Râmeți, Geoagiu, Plosca și Prislop. Deci în total au fost distruse, după documente ortodoxe contemporane evenimentelor, 52 de schituri și mănăstiri.

De unde dar cele 150 atribuite lui Buccow, cum vedem apărând prin articole de duzină, scrise de ierarhi, clerici sau mireni „bine intenționați” (și gradați), cu care suntem inundați în prezent? Semidoctii nu citesc nici măcar istoricii ortodocși de prestigiu, care au încercat să trateze problema cu o anumită rigoare științifică.

44. A se vedea obiectivul studiu al lui Enăceanu G. – *Plângerea Sf. Monastirii a Silvașului din Eparchia Chatagului din Prislop*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 8/1878, pp. 497-507.

45. Mareș Alexandru – *Note privind Biserica Românească în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea*, în rev. „Verbum”, București, an I, nr. 1-6, 1990.

Care a fost rolul lui Petru Pavel Aron în această tristă și categoric reprobabilă experiență? Atât din lucrarea lui Bunea, sau studiile lui Pâclișanu sau Silviu Dragomir, știm că Petru Pavel Aron se refugiase la Sibiu de frica răsculaților. Cert este că atitudinea de tribun, tipică lui Inochentie Klein, nu l-a caracterizat; mai mult, era total sub influența confesorului său Athanasie Rednic, viitor episcop, „influență patologică”⁴⁶ de-a dreptul, Rednic fiind un model de activism ecleziastic îngust și limitat.

Petru Pavel Aron a cerut insistent lui Buccow cruțarea unor mănăstiri, iar în cazul când agitațiile nu puteau fi potolite, recomanda doar dispersarea călugărilor și conservarea mănăstirilor. Mai mult, în cazul restituirii uniților a bisericilor brâncovenești din Făgăraș, ortodoxii făcând opoziție (erau majoritari) și Buccow condamnându-i la ștreang, a fost nevoit să-i grațieze la insistențele lui P.P. Aron și a contelui Bethlen.⁴⁷

Relațiile dintre Buccow și Aron au ajuns atât de tensionate, încât generalul dorea destituirea episcopului unit.⁴⁸

Dacă putem găsi o vină episcopului Aron, aceasta nu a constat în distrugerea mănăstirilor, ci în faptul că refuza să vadă realitate așa cum era ea.

Cum se explică temperamentul violent al lui Buccow, mai ales că misiunea lui începuse sub auspicii ce nu prevedeau un final atât de combustionat? Desigur, temperamentul lui de militar își spunea cuvântul: de asemeni, *graba* de a începe organizarea regimentelor de frontieră din Transilvania; să nu uităm că ne aflăm *în timpul războiului*, iar un general responsabil (ba chiar și *rănit* în acel război) nu avea timp de pierdut prea mult pentru a pacifica o etnică care *încă nu avea conștiința propriului interes*.

De altfel, violențele lui Buccow s-au manifestat și în ținutul Năsăudului, unde românii se pare că instigați de secui au refuzat inițial înrolarea (încă o probă evidentă a lipsei de cunoaștere a propriului

46. Micu Samuel – *Istoria Românilor*, vol. II, Ed. Viitorul românesc, București, 1995, studiu și note îngrijite de Dr. Ioan Chindriș, pp. 445-447.

47. Despre intervențiile lui Aron în Bunea A., *op.cit.*, p. 231, 340, 345 etc.; despre grațiere în Dragomir S., *op.cit.*, II, p. 237.

48. Bunea, *op.cit.*, p. 231.

interes! Să ne gândim că răscoala lui Horea va începe 21 de ani mai târziu, tocmai din cauza anulării conscripției plănuită de gen. Preiss în vara lui 1784).⁴⁹ Incidentul cu bătrânul Tănase Todoran, executat la cei peste 100 de ani (!), pe motiv că nu dorea să îmbrățișeze unirea (condiție sine qua non pentru înrolarea în regimentele grănicerești)⁵⁰ trebuie analizat tot în acest context. (Mai curând este vorba de instigare la nesupunerea înrolării, un om vârstnic, aproape centenar, nefiind un infanterist redutabil...). Oricum, procedeul dovedește o crasă lipsă de tact. Nu au fost iertați nici secuii, care inițial și ei au refuzat înrolarea; așa se explică în 1763 atât „siculicidul” ordonat de Buccow, cât și substituirea lui în comisia de recrutare secuiască cu generalul Siskowits, care a dat dovadă de mai mult tact.⁵¹ Generalul Buccow va fi cel care va produce o reformă economică notabilă în Principat, uniformizând impozitele, introducând judecătoriile satești, sau reformând structura guvernului.⁵² Și-a adus un aport substanțial la reformarea structurilor administrative transilvane.

Care a fost soarta lui Sofronie de la Cioara? Întrebarea ni se pare fundamentală, căci aruncă o lumină asupra seriozității cercetărilor istoriografice de resort. Mai mult, Sofronie a fost canonizat, iar festivitățile din 1955 legate de acest prilej au fost îndelung mediatizate de publicistica religioasă ortodoxă.⁵³

Cel care a studiat în profunzime activitatea lui Sofronie a fost tot academicianul Silviu Dragomir. În „Istoria desrobirii...” îi consacră

49. Kutschera R., *op.cit.*, p. 180-186; când în urma dificultăților cauzate de recrutare în ținutul Bistriței, Buccow plănuieste o expediție de pedepsire și masacrare a răsculaților, a fost împiedicat la aceasta de una din cele mai lucide minți din Transilvania de atunci, episcopul latin Antal Bajtay (cf. Dragomir, *op.cit.*, II, p. 242).

50. Păcurariu Mircea – *Istoria Bisericii Românești din Transilvania...*, Cluj, 1992, p. 220-221.

51. Kutschera R., *op.cit.*, pp. 182-186; Köpéczi Bela – *History of Transylvania*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994, pp. 429-434.

52. Kutschera, *op.cit.*, pp. 184-186.

53. *Mari festivități religioase din octombrie 1955*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 11-12/1955, pp. 1121-1133. La 10.X.1955 s-a celebrat slujba solemnă, eliberându-se și tomosul de resort. Data de prăznuire a Cuvioșilor Visarion Sarai, Oprea Miclăuș și Sofronie de la Cioara a fost stabilită la 21.X.

numeroase pagini. Acribia istoricului profesionist l-a obligat să discute și asupra sfârșitului acestuia. Se știe deci că Sofronie s-a refugiat în Muntenia prin vara lui 1761; inițial, s-a dus în Oltenia la Râmnic, apoi la Curtea de Argeș, unde a ajuns arhimandrit la Mănăstirea omonimă, prin poruncă domnească. De aici a instigat contra unirii, organizând chiar și devastarea proprietății nobilului Petru Barcsay.⁵⁴ În 1769 se afla lângă Pârnu Cantacuzino, iar în 1771 se puneau premii pe capul lui.⁵⁵ Silviu Dragomir îl consideră un erou al luptei de emancipare ortodoxă, exprimându-și nădejdea că Biserica din Ardeal îl va proslăvi ca atare.⁵⁶ (Lucru care de altfel s-a și realizat.) Totuși, el discută asupra sfârșitului lui Sofronie (din 1774, executat la București), sfârșit aflat din surse catolice. Lui Dragomir sursele i se par nedemne de crezare, deși se referă și la Samuel Micu.⁵⁷

Nouă, dimpotrivă, Samuel Micu, contemporan cu evenimentele, și critic chiar față de ierarhia greco-catolică sau față de cea latină (deci cu un grad superior de obiectivitate), ni se pare cea mai sigură sursă. Ce spune Samuel Micu în „Istoria” sa: „s-au dus în Țara Românească, unde făcând tulburări, pe la anul 1768, când muscalii, carii făcea atunci cu turcii războiu în Țara Românească, cu rea moarte l-au pierdut”.⁵⁸ Se pare că anul corect este 1774; Sofronie a fost spânzurat de către ruși, pentru că făcuse dezordini în București, legându-se de evrei și de armeni.⁵⁹

Deci un final nu tocmai pe măsura sfințeniei, venit din partea rușilor ortodocși, final de care ar fi fost scutit în Transilvania. Se știe că corespondase cu Sf. Paisie Velickovski, pe când era egumen la Robaia (lângă Argeș);⁶⁰ spiritul de aventură a fost cel care i-a înnegurat sfârșitul. Indiferent de aceasta, o anchetă istorică precisă

54. Dragomir S., *op.cit.*, p. 256; Bunea, *op.cit.*, pp. 222-223.

55. Dragomir S., *op.cit.*, II, p. 257.

56. *Ibidem*, p. 259.

57. *Ibidem*, p. 258.

58. Micu Samuel – *Istoria Românilor*, II, p. 339. Samuel Micu este una din puținele figuri greco-catolice privite cu respect în literatura teologică și istorică ortodoxă română.

59. Bunea A., *op.cit.*, p. 223; Economu Radu – *Călugărul Sofronie de la Cioara în Țara Românească*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 1-3/1992, pp. 94-99.

60. Paisij Velickovski – *Autobiografia di uno staretz*, Ed. Scritti Monastici, Abbazia di Praglia, 1988, pp. 176-179.

ar fi fost necesară înainte de canonizarea lui, evitându-se neplăcutul echivoc al sfârșitului său. Cititorul își poate imagina și singur de ce...

Ce s-a întâmplat cu restul mănăstirilor românești? Desigur că la începutul sec. al XVIII-lea numărul lor putea tinde spre 200. Sperăm că am lămurit anterior că lui Buccow nu i se pot atribui mai mult de 52 de mănăstiri distruse.

Deja în 10.XII.1767 Guvernul Transilvan a propus Mariei Theresa casarea mănăstirilor rurale, averea lor urmând să fie împărțită între iobagi, țărani și comunele aparținătoare. Împărăteasa a aprobat această decizie în 6.II.1768.⁶¹ Lucrurile s-au târăganat până după moartea împărătesei, când pe tron s-a suit Iosif al II-lea (1780-1790).

Acesta, notoriu franc-mason, a ajuns coleg de lojă cu Joseph baron de Sonnenfels, de confesiune israelită și rector al Universității din Viena. Sonnenfels a fost cel care l-a sfătuit pe Iosif al II-lea să promulge edictele anti-monastice.⁶² Deja anturajul împăratului, încă de pe când era coregent cu Maria Theresa, era năpădit de franc-masoni. Galicanismul ecleziastic în varianta austriacă (*febronianismul*) a ajuns politică de stat; în 13.X.1781 s-a dat faimosul Decret de Toleranță pentru protestanți, ortodocși și israeliți, iar în 29.XI.1781 faimosul decret anti-monastic, prin care se suprimau toate mănăstirile contemplative din Imperiu. Numai în Austria romano-catolicii au pierdut 400 (!) de mănăstiri; urma suita decretelor asupra cultului divin; s-a desființat faimoasa Dieceză de Passau, leagănul creștinismului în Austria; pelerinajele erau îngrădite; se legifera asupra lumânărilor de pe altar, sau a înlocuirii sicriilor cu saci (!).⁶³

Romano-catolicii au pierdut în Imperiu cam 700 de mănăstiri; în Ardeal au fost distruse mănăstirile ortodoxe care scăpaseră de represaliile lui Buccow, sau fuseseră reclădite, ca și cele 45 de mănăstiri greco-catolice (!) rămase.⁶⁴

Mănăstirile de tradiție bizantină fiind mănăstiri principalmente contemplative, soarta lor a fost pecetluită tocmai de cei care nu mai înțe-

61. Bunea A., *op.cit.*, p. 337.

62. Lennhoff Eugen – *Die Freimaurer*, Phaidon Vrlg., Zürich-Leipzig-Wien, 1932, p. 139, dar și pp. 136-144; Eugen Lennhoff a fost Mare Maestru al Masoneriei Austriece, deci este sursa cea mai competentă!

63. Zöllner E. – *Istoria Austriei*, *op.cit.*, I, pp. 398-402.

64. Vezi nota 37.

legeau dimensiunea contemplației, ci erau orientați spre utilitarismul social. Către aceștia trebuie să-și îndrepte ieremiadele cei care deplâng soarta mănăstirilor românești, nu spre Biserica Greco-catolică, victimă și ea a aceluiasi sistem de valori *impus*. Ce să spunem atunci de romano-catolici și de pierderile suferite de ei? Incultura polemiztilor noștri religioși îi coboară la nivelul grotescului...

Despre febronianismul exercitat și aplicat în gândirea corifeilor Școlii Ardelene s-au scris studii valoroase de către acad. Pompiliu Teodor și Camil Mureșan. Trimitem și la volumul dr. Ioan Chindriș, citat de noi anterior, „Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene”, dar și la densul studiu al Drd. Daniel Dumitran – „Episcopia Făgărașului la începutul deceniului iosefin (1781-1784). Opțiuni politice și confesionale”.⁶⁵

Activitatea masoneriei în Ardeal a fost analizată în studii competente. Ea a cuprins în Ardeal și pe episcopii ortodocși Gherasim Adamovici și Petru Popovici (al Timișoarei).⁶⁶

Există indicii că și episcopul Grigore Maior să fi aparținut masoneriei; semnul de recunoaștere făcut la Munckacs lui Iosif al II-lea și exclamația: „Sunt Iosif vândut de frații săi...”⁶⁷ duc cu gândul la o parolă de recunoaștere dintre doi masoni. Așa se explică și sprijinul ocult dat de Grigore Maior lui Horea, a cărui răscoală a fost inițiată de masoni, ca un sinistru experiment social ce a precedat cu 5 ani Revoluția Franceză.⁶⁸

65. În vol. *Spiritualitate Transilvană și Istorie Europeană*, ed. Iacob Mârza și Ana Dumitran, Muzeul Național al Unirii, Alba-Iulia, 1999.

66. Prodan David – *Supplex Libellus Valachorum*, ed. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 244.

67. Prunduș Silvestru Augustin, Plăianu Clemente – *Catholicism și Ortodoxie românească*, Ed. Viața creștină, Cluj-Napoca, 1994, p. 79-80. În Austria și Ungaria mulți clerici superiori catolici au fost masoni (cf. Lennhoff E., *op. cit.*).

68. Despre masonerie și răscoala lui Horea:

Lupaș Ioan – *Cronici și istorici români din Transilvania*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, f.a. (1930), vol. I, p. 355-358.

Prodan David – *Răscoala lui Horea*, 2 vol., Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, vol. II, p. 691, 711; tot în cele două volume despre masonul Salis, alias Kristian Ignaz Herzog, al IV-lea lider al răscoalei.

Lăzărescu Dan Amadeo – *Francmasoneria de la Templul lui Solomon la Pactul de la Yalta*, în rev. „Lumea – Magazin”, nr. 3/1996, pp. 48-50; cel care a controlat răscoala de la Viena era tot Joseph Sonnenfels (p. 49, col. II). Utilă este și lucrarea lui Nicolae Densușianu – *Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria*, București, Tip. Românul, 1884.

Este de asemenea delicios să se constate cum istoricii noștri ecleziastici, din ambele tabere, care doresc să includă rășcoala lui Horea neapărat în istoria Bisericii Românești (dar, în același timp, sunt vajnici luptători antimasoni...), o fac, negândindu-se la ridicolul situației.

Crunta, cinica realitate însă ne demonstrează că ambele biserici românești au ieșit întărite, revigorate, de pe urma tribulațiilor încărcatului secol al XVIII-lea.

Biserica Greco-Catolică a tins un moment de apogeu la sfârșitul acestui secol, reușind să ridice la modul evident spiritul și cultura credincioșilor ei. Ample și fundamentale studii au tratat problema. În mod analog, și Biserica Ortodoxă s-a adaptat rapid acestei situații. Nu putem subscrie legendei istoriografice ce a făcut carieră în literatura catolică sau protestantă, vizând crasa ignoranță sau crasa imoralitate a preoților ortodocși români. Elemente inculte sau viciate există în toate confesiunile. Două studii fundamentale, semnate de profesorii Ioan Beju și Keith Hitchins, analizează statisticile preoților ortodocși din Ardeal, din 1766.⁶⁹ Vedem că marea lor majoritate erau recomandați să fie sfințiți de nobilii sau autoritățile sătești, multe din ele de confesiune non-ortodoxă. Nu vedem de ce țărani să-și aleagă pe cei mai decrepiți sau vicioși membri ai satului să-i reprezinte înaintea Sf. Altar.

Între 1761-63 episcopul Dionisie Novacovici a confirmat peste 677 preoți „vechi”; în 1766 el avea 558.076 de suflete de păstorit, iar preoții arondați lui erau 1224.

Viața monastică transilvană a mai pâlpat la mănăstirea Sâmbăta (Făgăraș) și la cea din Râmeți (Alba), până pe la 1810.⁷⁰ La Blaj ea s-a continuat în jurul Catedralei (Mănăstirea Sf. Treime), ultimul călugăr, urmaș al vechilor basilieni nereformați murind în 1932.

Explicația supraviețuirii Mănăstirii Sf. Treime din Blaj trebuie căutată în faptul că ea răspundea (formal) de întreținerea seminarului, fiind și fundație imperială. Cazul analog al Mănăstirii Kruședol, din Ținutul Iliric, care avea și ea un seminar (la această mănăstire s-a

69. Hitchins Keith, Beju Ioan – *Documente privitoare la trecutul Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania după 1761*, în rev. „Mitropolia Ardealului”, nr. 1-3/1974, Sibiu, pp. 13-46; *Idem, Ibidem* – Statistica românilor ortodocși din Transilvania din anul 1766, în rev. „M.A.”, nr. 7-9/1977, p. 550-551.

format Andrei Șaguna). O mănăstire ortodoxă a Aradului a fost cea de la Hodoș-Bodrog.

Ambele biserici românești au decis după 1860 să-și recupereze forma monastică.

Astfel, Biserica Greco-catolică, în I-ul Conciliu Provincial (1872), titlul VIII, cap. I-IV; apoi în al II-lea Conciliu Provincial (1882), în titlul III, cap. I-II, respectându-se forma tradițională de organizare a monahismului bizantin.

„Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române” (1869) avea al III-lea capitol, art. 66-84, dedicat mănăstirilor.

Prioritățile eclesiastice ale acelei perioade au întârziat revitalizarea monahismului românesc până după 1919.

Regimentul Grăniceresc Năsăudean, adică tocmai cel fondat de Nicolae Adolf v. Buccow, cel care avusese pentru prima dată drapelul tricolor inscripționat cu „Virtus Romana Rediviva”, care fusese una din structurile de elită ale armatei imperiale, a fost modelul pentru structurile militare românești de mai târziu. Nimeni altul decât poetul național George Coșbuc nu a scris cu atâta nostalgie despre acest regiment grăniceresc.⁷¹ Nu mai are sens să vorbim și de opera de educație făcută prin Fondul Grăniceresc, opera perpetuată și astăzi, prin urmele ei, desigur, în ținuturile Bistriței.

Este interesant să constatăm cum vedeau anumiți protagoniști realitatea confesională românească, și care era impresia lăsată de tristele evenimente discutate mai sus.

Amintisem de poemul „Plângerea Mănăstirii Silvașului”. Autorul privește cu simpatie spre episcopul Inochentie Micu, scos din Țară

70. Pentru Sâmbătat–dr. Literat Valeriu – *Bisericile, mănăstirea de la Sâmbăta de sus și slujitorii lor*, în rev. „M.A.”, nr. 1-2/1975, pp. 29-53; pentru Râmeți vezi Birtz, ÖBSS Mircea – *La vita spirituale della Transilvania, riflessa nella vita del m-tero di Râmeți*, Roma, 1998, Pont.Univ.Angelicum, vol. II, p. 40.

71. Coșbuc George – *Opere alese*, Ed. Minerva, București, 1979, pp. 115-118, povestind un capitol din bătălia de la Arcole, împotriva lui Napoleon.

pentru că a vrut să desfacă uniația. Am văzut opinia autorului despre Buccow și despre P.P. Aron.

Avem și mărturia unui călugăr, Monahul Silvestru de la Râmeți (Alba), care consemnase cele două date de stricare a mănăstirii: „Scris-am eu Silvestru monahul când au stricat necredincioșii mănăstirea de la Râmeț și cea de la Geoagiu, la anul 1762, în august 20, într-o sâmbătă, spre peirea lor”. Același monah care nota 23 de ani mai târziu: „Aceasta eu aici am însemnant aceste lucruri cu jale cu adevărat când au stricat mănăstirile cea de la Geoagiu și cea de la Râmeți; la întâia stricare au fost numărul anilor 1762, iar la a doua stricare 1785, luna lui decembrie în 23 de zile, într-o zi de marți; scris-am eu Silvestru monahul”.⁷²

Este cutremurătoare însemnarea sobră a acestui călugăr, care nu s-a despărțit de mănăstirea lui, în ciuda tuturor tribulațiilor; n-ar putea fi un exemplu și pentru monahii actuali?

Românii care au realizat în profunzime anumite dimensiuni ale politicii Curții Imperiale, dându-și seama de necesitatea unor reforme structurale, au avut o optică specifică.

Nu suntem surprinși de elogiile tributare de P.P. Aron împărătesei Maria Theresa, din a cărei „măicească milă” s-au deschis școlile din Blaj; nici de elogiile ei funebre tributare de Grigore Maior (ajuns episcop), de extazul avut pentru membrii familiei imperiale de către regimentul grăniceresc năsăudean, sau de comemorarea festivă a lui Leopold I de către episcopul Ioan Bobb.⁷³ Este normal ca cei care au beneficiat de avantajele sistemului să fie recunoscători celor care l-au creat.

Să vedem cum au reacționat ortodocșii; în optica unora, aceștia ar fi trebuit să rămână insensibili la orice eveniment cronologic al Casei Domnitoare. Or, iară că în Șcheii Brașovului românii ortodocși (din puținii care se puteau lauda cu menținerea neschimbată a Ortodoxiei în timp) erau recunoscători după moartea împărătesei pentru milosteniile de care au beneficiat, se bucurau împreună cu frații lor bistrițeni

72. Iorga Nicolae – *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, Socec, 1906, București, vol. II, pp. 158-159.

73. Nicoară Toader – *Transilvania la începuturile timpurilor moderne*, Presa Universitară Clujeană, 1997, Cluj, pp. 364-374.

pentru că li s-a făcut acestora dreptate (împotriva sașilor) de către împărăteasă; căpitanul Ilie Birț, aprig oponent al magistratului sas brașovean, cu protopopul Ștefan din Șchei, i-a organizat un parastas care uimise pe concetățenii lui; un anonim din Sibiu publică în 1781 „Odă pentru pomenirea Mutheri cea pururea a Augustei Maria Theresia”. Iată români ortodocși care au apreciat-o pe împărăteasă tocmai pentru binefacerile ei concrete.⁷⁴

Studiul Dlui Nicoară este nu numai curajos, dar și esențial pentru sondarea imaginarului colectiv la românii secolului al XVIII-lea. Opinia ortodocșilor lucizi din Ardeal am văzut-o: atât a celor ce au suferit, cât și a celor care au beneficiat de favoruri. Consemnarea unui apel din 1768, venit din Muntenia (prin stil și mesaj sigur de sorginte sofroniană), evocă scene care par desprinse din repertoriul suprarealismului: episcopul Clain, „neam de rumân prost”, pe care papa-l făcuse „să calce sinaxarul și să șteargă pashalia, după un cutremur și o groază, care-i mută gura la ceafă”, s-a întors de la unire și a luptat contra ei. Visarion era un om sfânt, P.P. Aron și Athanasie Rednic erau blestemați, în timp ce proorocul dintr-un mic sat, Cioara, era lăudat, totul terminându-se cu apoteotizarea rușilor, „care strălucesc săbiile în Polonia. Iar când se va găti prânzul acolo, vor veni să cineze și în Ardeal”.⁷⁵ Ceea ce profetul de la Cioara nici nu bănuise a fost degustarea „desertului” rusc, cu propria lui viață, la București...

Observăm aceeași raportare la realitate, transmisă până în zilele noastre; nu este de mirare că problemele vor fi tratate similar, cu rezultate previzibile pentru cei care perseverează în a se documenta.

Au fost în stare cele două Biserici Românești să învețe ceva din

74. *Ibidem*, pp. 372-373; ba mai mult, cutremurătoare este scrisoarea Patrasiei, soția preotului Ioan Molnar din Sad (Popa Tunsu), anti-unionist notoriu, care își exprimă recunoștința față de împărăteasă într-o scrisoare către soțul ei, aflat la Viena, acesta fiind scutit de pedeapsă (*Ibidem*, pp. 370-371).

75. Iorga Nicolae – *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*, ed. cit., pp. 293-294 (Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1989).

experiența secolului al XVIII-lea? Întrebarea nu are deloc un caracter retoric, ba dimpotrivă.

Măsurile de secularizare impuse de cercurile oculte în Imperiu nu au fost analizate deloc în profunzime de Biserica Ortodoxă din Principatele Române. Consecința s-a văzut în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, ba chiar în epoca imediat premergătoare acesteia. Reformele anti-monastice ale lui Cuza au fost și ele pregătite din timp.

Infiltrarea unor clerici „confiscați” de masonerie, cum a fost cazul Dr. Scarlat Vârnav, introdus și impus stareț la Neamț, unde a preconizat reforme aparent spectaculare (deschiderea unui seminar, a unui liceu confesional, a unei școli profesionale), dar printr-o evidentă lipsă de tact⁷⁶ a luat pe nepregătite monahismul ortodox din Principate. Dacă *naționalizarea* averilor închinatelor sanctualelor din Orientul Apropiat sau Athosului a recuperat acest patrimoniu în favoarea Țării, *secularizarea* averilor mănăstirești autohtone (cele două procese se confundă, deși sunt diferite) a dus nu numai la pauperizarea mănăstirilor, dar și la dependența lor de stat, Biserica Ortodoxă din Principate devenind un fief al combinațiilor politice, la cheremul guvernanților și al partidelor politice. Înlocuirea unor mitropoliți sau mitropoliți primați indezirabili guvernanților (ex. Sofronie Miclescu, Ghenadie Petrescu, A. Mironescu, Konon A. Donici) a creat un precedent extrem de periculos, autoritățile știind că vor putea dispune de ierarhii Bisericii la bunul lor plac. Precedentul va fi exploatat ad libitum de orice regim politic din România.

Andrei baron de Șaguna a reușit printr-o diplomație genială să reconstituie Mitropolia Ortodoxă a Transilvaniei. Statutul Șagunian însă a fost inspirat după canonistul lutheran Schuler von Libloy, iar principiile reprezentanței mirenilor în proporție de 2/3, ca și alte prevederi, aparent banale din Statut fiind introduse la sugestia lui George Ioanovici (1821-1909), membru al Academiei Regale Maghiare, Mare Maestru al Marii Loji Simbolice a Ungariei, prieten cu baronul

76. A se vedea studiul fundamental – *Cronica inedită a lui Andronic Duhovnicul sau despre patimile Mănăstirii Neamț de pe urma generației pașoptiste*, în rev. „Scara”, an V, nr. 7, dec. 2001, București, p. 75-99; Paradais Claudiu – *Un ctitor uitat – Scarlat Vârnav*, Ed. Junimea, Iași, 1984, pp. 23-47, p. 32.

Eötvös și cu Deak Ferenc, ambii masoni, adept al liberalismului kossuthist. Ioanovici nu și-a renegat niciodată naționalitatea română, ba dimpotrivă, a fost mândru de ea. El visa o biserică ortodoxă puternică, reprezentând cu demnitate interesele românilor.⁷⁷

Realitatea este că în Monarhia Imperială, urmare a nefastelor reforme iosefine, episcopatele au ajuns focare de naționalism. Atât episcopatul german, maghiar, sârb sau român, de ambele confesiuni, au fost corifei ai naționalismului. Statutul Șagunian, adoptat ca lege fundamentală a Patriarhatului Român, în 1925, a permis ca deciziile fundamentale eclesiastice să fie luate de adunările bisericești, controlate de 2/3 deputați laici, adevărate mase de manevră a feluriților factori politici. Dacă de bine, de rău, până în 1947 România era un stat declarat creștin, Regele putând fi încoronat în numele Sf. Treimi, după această dată Adunările Eclesiastice au fost invadate de laici impuși cu forțe declarat anti-religioase. Ajunge o simplă răsfoire a revistelor eclesiastice din 1949 sau 1950, pentru a vedea că la alegerea unui ierarh participau miniștrii și deputații comuniști, nemaivorbind de delegații Departamentului (Ministerului) Cultelor. Așa că separarea Bisericii de Stat era o vorbă goală...

Aici mai trebuie menționat ceva: simfonia dintre Stat și Biserică este posibilă, ba chiar de dorit doar când Statul este declarat creștin. Imperiul Bizantin, Habsburgic, Rus, Regatul Spaniol sau Vechiul Stat Papal erau state *declarat* creștine. În cazul unui stat indiferent (cripto-adversar) sau adversar creștinismului, simfonia dintre Stat și Biserică devine un non-sens.

Biserica Română Unită nu putea rămâne străină de tendințele socio-politice din Monarhie. A fost o adevărată întrecere în emularea spiritului patriotic românesc între toți ierarhii uniți, Blajul fiind pe bună dreptate un topos sacru în acest sens.

În 1.XII.1918 nici unul din ierarhii uniți nu bănuia că semnează condamnarea la moarte a propriei lor biserici, care urma să devină o entitate eclesiastică provincială în România Mare. Timp de 30 de ani

77. Braharu D. – *Un colaborator al lui Șaguna – Secretarul de Stat Gheorghe Ioanovici*, Cluj, 1932, Tip. Cartea Românească, 45 p., p. 10. Lucrare de referință, puțin cunoscută de istoricii eclesiastici români.

greco-catolicii nu au realizat că rolul național al Bisericii Unite s-a sfârșit, accentul trebuind să fie pus pe o dimensiunea spirituală și pe una ecumenică față de Biserica Soră. Biserica Unită s-a înfeudat Partidului Național Țărănesc (Iuliu Hossu a ratat o alegere în Scaunul mitropolitan fiind bănuțit de simpatii liberale, unii frați de-ai lui fiind membri marcanți ai PNL în Ardeal); sau făcut câteva gafe politice antologice (refuzul ierarhilor uniți de a asista la slujba de încoronare a Regelui Ferdinand, la instigațiile Nunțiuului Marmaggi, persoană limitată, necorespunzătoare pentru acel post);⁷⁸ raporturile cu Biserica Ortodoxă au fost doar polemice, nepropunându-se nici un model practic de Unire cu Roma. Se teoretiza asupra binefacerilor Unirii cu Roma, se dădeau exemple ilustre de convertiți, se dădeau garanții de respectare a tradițiilor bizantine, în timp ce înșși clericii uniți balansau nehotărâți între tendințele de latinizare sau de orientalizare. Lipsa unor propuneri *canonice și diplomatice concrete* a fost un handicap de netrecut pentru Biserica Unită, pe care ulterior Biserica Ortodoxă a știut să-l exploateze la maximum.

Persecuția Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi în Vechiul Regat a lăsat complet indiferentă Biserica Unită, care nu a vrut să vadă că orice minoritate de tradiție bizantină nesupusă Patriarhiei controlate de Stat va fi mai curând sau mai târziu șicanată.

Autocomplacerea în tradițiile locale ardelenesti și indiferentismul față de tradițiile religioase ortodoxe din celelalte provincii ale României Mari (care aveau și ele legitimitatea lor istorică în acele părți), lucru observabil din păcate și azi, au provincializat Biserica Unită, izolând-o spiritual de restul Țării. Câteva excepții notabile, realizate de mințile lucide ale PP.SS. Ioan Bălan, Vasile Aftenie și Msgr. Vladimir Ghica au trecut neobservate în ochii confrăților lor. B.R.U. abia a progresat în restul României. Anul 1948 i-a luat prin surprindere tocmai pe cei care ar fi trebuit să-și ia măsuri de precauție cu 30 sau 40 de ani înainte.

78. Bularca Sorin – Iuliu Hossu – *Gândire și Acțiune*, lucrare de licență la Facultatea de Istorie-filosofie, UBB, Cluj, 2001, 101 p., pp. 49-51. S-au opus I. Maniu și clericii PNT.

Dumitriu-Snagov, Ion – *România în diplomația Vaticanului*, ed. I, Garamond, București, 1991, pp. 40-42; tot o victimă a lui Marmaggi a fost și arhiepiscopul erudit Raymond Netzhammer.

Ambele Biserici Românești au făcut greșeala de a confunda unitatea cu uniformizarea, urmând consecințele de rigoare.

Mai trist, ambele Biserici s-au privit *nu ca surori*, cum ar fi fost normal, ci ca și *concurrente*. Nici una din ele nu a dorit să învețe ceva din experiența celeilalte. Astfel încât îmbrățișările duioase între eventualii ierarhi nu erau din păcate decât gesturi de suprafață, nefiind urmate de o colaborare rodnică în vederea înnoirii și a progresului spiritual al credincioșilor.

Primatul politicului dăător de ton în viața socială a celor două Biserici a făcut ca două tentative modeste de unire cu Sf. Scaun să fie inițiate de doi oameni politici, Carol al II-lea (în 1939) și de Mihai Antonescu (1943),⁷⁹ tentative fără urmări practice. Nu este deci de mirare că instaurarea comunismului i-a prins pe toți nepregătiți. Comunismul a știut să exploateze din plin toate carențele și diviziunile dintre și din interiorul celor două biserici, cu rezultatele binecunoscute.

Ce ar fi de făcut astăzi?

Comunismul, dar și doctrinele utilitariste care l-au precedat sau care îi succed au introdus o mentalitate cripto-materialistă. Puțini credincioși realizează astăzi necesitatea primatului spiritului asupra celor materiale. Problema Puterii și a Patrimoniului sunt din păcate astăzi investite cu dimensiuni metafizice. Tendința de individualizare strămoșească, dublată de mentalitatea sucombării caprei vecinului este mai pregnantă ca oricând.

În sec. IV, odată cu libertatea dată de Sf. Constantin cel Mare, prima grijă a creștinilor nu a fost recuperarea clădirilor distruse în

79. Manoilescu Mihai – *Convorbiri cu Mussolini, Ciano, Badoglio și Papa Pius al XII-lea*, în rev. „Magazin Istoric”, ianuarie 1992, pp. 53-57, mai ales p. 57.

Dumitriu-Snagov, Ion – *România în diplomația...*, p. 134.

În contextul dezideratului lui Carol al II-lea de a face o unire cu Sf. Scaun trebuie privită și Adunarea din 27.II.1939 de la Alba-Iulia, cu participarea ierarhilor ardeleni de ambele confesiuni, ca și a unor personalități politice. Adunarea serba, de fapt, 1 an de la Constituția carlistă. S-a programat o nouă adunare, cu rosturi eclesiastice, care însă nu s-a mai ținut. Rezultatul a fost iscălirea unui document, Pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm!, și risipirea altor speranțe.

Cf. Vornicescu Nestor – *Pentru refacerea unității Bisericii Străbune*, în rev. „B.O.R.”, nr. 7-10/1990, pp. 143-174.

persecuțiile începute în 256 d.Hr., ci restaurarea sanctualelor și îngrijirea *relicvelor sfinților*. Tot restul a venit apoi de la sine.

Când mormintele martirilor și procesele lor de beatificare vor fi îngrijite și finalizate, când mormintele ierarhilor vor redeveni locuri de pelerinaj, sau când se va încerca timida împlinire a testamentelor lor spirituale, abia atunci „se va pune început bun”. Redobândirea memoriei face parte din vindecarea persoanei; redobândirea adevăratei memorii istorice a Bisericii și a bisericilor, ca și conștiința propriului tezaur spiritual moștenit (deci în prealabil cunoscut, aprofundat, meditat...), conștientizarea rolului *crisocentric* al Bisericii, iară cu ce trebuie fundamentat „*Restitutio ab integrum*”.

Rolul de a fi o punte de legătură dintre Orient și Occident, rol disputat teoretic de ambele Biserici ar trebui să conducă nu numai la o strânsă cooperare reciprocă, dar și la îmbogățirea culturală teologică adecvată.

Papa Ioan Paul al II-lea reprezintă nu numai o firmă de acoperire sau care poate fi sloganizată (după caz), ci în primul rând un *model viu* de Învățător al Bisericii. Cererile de iertare făcute altor confesiuni creștine sau nu, reprezintă tocmai atribuirea conceptului de „meta-noia” la nivel eclesiastic. Când Biserica Ortodoxă își va cere iertare înaintea celei Catolice și a celei Unite pentru suferința provocate lor? Când Biserica Unită va cere iertare analogă Bisericii Ortodoxe? Desigur, pentru aceasta trebuie multă smerenie, și credință în ceea ce propovăduim, în ceea ce ne rugăm sau în ceea ce facem.

Vizita Sf. Părinte în România a fost o adevărată lovitură de trăznet în capul celor cu prejudecăți (fie ele și infantile, sau... la ordin!), fie în capul celor ce au pus politicul drept măsurătoare universală a propriilor interese.

Papa a învățat poporul român în limba sa maternă (lucru pe care nici un Patriarh Ecumenic nu s-a obosit să-l facă) lansând o amprentă de neșters în istoria Bisericii Române, amprenta care slavă Domnului nu poate fi instrumentalizată la bunul plac al fiecăruia. Ar fi frumos ca ambele Biserici să-și stabilească o zi a reconcilierii în Hristos, în care atât Mucenicii: David din Voila, Constantin de la Jina, Ștefan din Galda de Jos și cel din Idicel să fie reconciliați cu Mucenicii Oprea Miclăuș, Moise Macinic și Ioan din Galeș, nu numai în Cer, cum deja s-a

întâmplat, dar și pe pământ. Cetele martirilor din pușcăriile comuniste, Canal sau lagăre, care în prigoană se regăseau unite în același Potir așteaptă și ele același lucru.

Cei care cred, speră și se roagă ca acest lucru să se întâmple cât mai repede, pătimesc și ei oprobiul foștilor gradați, a celor care se reculeg în mistica parcurilor de mașini sau a ascensiunii sociale, a celor care în calculul lor meschin se bucură și s-ar bucura ori de câte ori ar fi posibil de Răstignire și de Ruperea Cămășii lui Iisus Hristos. Pentru aceștia din urmă, ceilalți sunt niște strigoi ce trebuie alungați, să nu mai tulbure căldicica mlaștină a propriei imposturi sau comodități. Păzea, căci vremea strigoilor vine!

v.dr. Mircea Birtz, OBSS

Mărunțișuri heraldice

de dr. Mircea cav. Birtz, OBSS

Într-o societate tradițională medievală, împărțirea persoanelor se făcea riguros între „oratores”, „bellatores”, „laboratores” și „agricultores”, respectându-se organizarea în cele patru caste (lucru analizat de noi într-un studiu precedent).

Interferențele spirituale, culturale, dar și de altă natură, mai subtilă s-au materializat în spațiul spiritual și cultural românesc prin încercarea de a introduce și anumite *forme* de organizare a unor caste, prin Ordine de resort.

În cazul nostru, fiind interesați de Ordinul Cavaleriei (Cavaleria, asemeni călugăriei, fiind Una, vocațiile particulare impunând o specificare tardivă), am dorit să urmărim câte ceva despre prezența unui asemenea Ordin pe la noi.

Dacă asupra Basarabilor și Mușatinilor lucrurile sunt destul de clare pentru cercetătorul interesat, principii respectivi integrându-se armonios în sistemul Cavaleriei europene (fie prin raporturi de vasalitate,¹ fie prin primirea unor ordine – notoriu fiind cazul lui Vlad Dracul, decorat de Sigismund de Luxemburg cu Ordinul Dragonului), iar în ceea ce-i privește pe nobilii ardeleni lucrurile fiind evidente, începând cu secolul al XVI-lea dese schimbări de domnie vor confuziona marcant această situație.

Vasile Lovinescu, într-un studiu fundamental dedicat realităților tradiționale din Moldova (Lovinescu V., „Monarhul ascuns”) precizează care ar fi trebuit să fie rolul lui Iacob Heraclid Despitul în Moldova, tocmai de a restabili anumite comunicări subtile între Orient

1. Vasalitatea trebuie privită cu ochii acelor timpuri: în primul rând, ca o înscrisere în Ordine. Raportul dintre Suzeran și Vasal era tocmai consfințirea sacră a acelei Ordini, neavând nimic umilitor în sine; doar odată cu decăderea Evului Mediu se va vedea o în vasalitate o simplă subordonare, consecință directă fiind veleitarismul asociat insubordonării, revoltei etc. O vasalitate corectă nu excludea un conflict, armat (privit în acele cazuri la corecta sa dimensiune profană, accidentală, fără alte conotații „mai înalte”), ba dimpotrivă.

Conflictul armat avea rol fie de ordalie, de arbitraj pe calea armelor, sau de corectare a unor devieri manifestate de o parte sau de alta a pactizanților. Cazul notoriu este cel între Carol Robert d'Anjou care deviasse de la Ordinea locală existentă, și Basarab voievod, apărător violent al acesteia.

și Occident. Cum s-a achitat el de această sarcină este de notorietate, evenimentul fiind magistral immortalizat în literatură de Vasile Alecsandri, în piesa dedicată acestuia.

Iată că un urmaș de-al său, Gheorghe Despot, Ioan Gheorghe Heraclidul, pretinsă rudă de-a domnului moldovean, la 3 ani după moartea lui Iacob Heraclidul († 1563), se găsea în Lombardia, căutând sprijin pentru a ocupa Tronul Moldovei. În scrisorile sale din 1566 și 1570, reflectând sprijinul pe care îl căuta din partea Împăratului, a genovezilor sau venețienilor, Gheorghe Despot se prezintă interesat de războiul împotriva turcilor, de o posibilă cruciadă, asociate desigur cu dorința de a ajunge să domnească în Moldova, Muntenia sau Moreea. Gheorghe Despot a creat un Ordin Cavaleresc al Sf. Gheorghe, el fiind Mare Maestru, cu care a decorat anumiți cetățeni italieni. Este prima tentativă din câte știm a unui pretendent la unul din tronurile românești de a crea un ordin cavaleresc după maniera occidentală, pentru a recompensa pe cei dedicați cauzei sale. Dacă șansele sale de a ajunge să domnească s-ar fi împlinit, suntem convinși că Ordinul Sf. Gheorghe ar fi putut fi o structură cu adevărat utilă pentru re-adaptarea unor realități tradiționale în acele locuri.¹

O figură cu un rol important în acest plan, chiar dacă este puțin cunoscut (dar oare nu acest lucru dovedește *calitatea* acțiunii sale spirituale?) este principele Nicolae Pătrașcu, fiul lui Mihai Viteazul. După uciderea mișelească a tatălui său, Nicolae Pătrașcu a gravitat în orbita imperială, stabilindu-se la Viena. Aici Nicolae Pătrașcu și Radu Șerban au continuat perpetuarea idealului cruciat al Ligii Sfinte, ideal pentru care s-a jertfit și Mihai Viteazul.

Documentul No. 662, fol. 289-290 din Colecția Dupuy (Biblioteca Națională din Paris) care reflectă această atitudine, a fost publicat și comentat în „Revista Istorică” în 1935.²

Documentul este redactat în italiană. Întrucât este puțin cunoscut, încercăm să-l prezentăm în traducere:

-
1. Sacerdoțeanu Virginia – *Ceva cu privire la pretendentul Gheorghe Despot*, în „Revista Istorică”, nr. 1-3/1934, pp. 3-7.
 2. Holban T. – *Un plan de cruciadă din inițiativă românească*, în „Revista Istorică”, nr. 4-6/1935, pp. 105-108.

„Aceștia care urmăreau să creeze un nou ordin de cavaleri așteptau rezoluția Papei, unde l-au trimis pe Petrignano, unul din cei trei inițiatori, și ajungând scrisorile la nunțiu, s-a văzut că Sanctitatea Sa pune ca și condiție ca acest ordin să aibă sediul perpetuu în Germania, iar marele maestru să fie german, lucru care nu a plăcut cavalerilor; aceștia s-au hotărât, vineri, în a 8-a zi a lunii curente (martie 1619 – *n.n.*) să distribuie ordinul și crucile ei înșiși, astfel încât s-au dus la un loc deschis, aici la Viena, lângă Spitalul Fraților Binefăcători, unde fondatorii și-au dat reciproc colarele cu crucile, apoi le-au încredințat și celorlalți cu solemnitatea și jurămintele conforme cu noua instituție; chiar dacă Papa nu a consimțit, s-au intitulat Cavaleri ai Maicii Domnului; se vor numi Cavaleri ai Miliției Creștine, dacă Papa le va pune condiții bune, întrucât, considerând acest ordin un ordin al francezilor și al germanilor, cu puțini italieni și nici un spaniol, acesta ar putea provoca dezordini în Italia, dacă marele maestru ar fi fost francez; maxima pretenție a acestor cavaleri era să aibă o rezidență stabilă în Italia; unii spun alte lucruri, și doar Dumnezeu știe inima omului.

La fel, întorcându-se asupra faptului, acești cavaleri sunt de trei categorii. Unii sunt de Mare Cruce, alții Comandori, ultimii sunt cavaleri; cavalerii de Mare Cruce poartă un colar similar Lânii de Aur, făcut din 15 stele, între stele fiind câte un nod făcut cu cordonul Sf. Francisc, iar într-o parte fiind atașată crucea, destul de mare; în mijlocul ei se găsește Madona în câmp turcoise, înconjurată de un soare iradiind; de cealaltă parte se găsește (reprezentat) Sf. Mihail. Comandorii poartă această cruce, dar fără colar. Atât unii, cât și ceilalți poartă o cruce mare turchină (turcoise), cu ramură de aur virgin și soare, care sunt impresionate. Toți consideră că (ordinul) va avea viață scurtă, fiind fondat din ambiție, fără autoritate, ba chiar împotriva intențiilor Papei.

Situația cavalerilor este următoarea:

Nota cavalerilor care au primit crucea în confraternitate, la Viena, în mijlocul lunii martie 1619.

Principalii doi inițiatori și-au dat crucea unul altuia, aceștia fiind: ilustrisimul și excelentisimul domn duce de Nevers, ilustrisimul domn cavalier d'Altam, iar ei au dat personal crucile și colarele înscrisilor:

colonelul ilustrisim și excelentisim domn duce al Saxoniei,
ilustrisimul și excelentisimul Radu Voievod, principe legitim al
Valahiei,

ilustrisimul domn cavaler Giovinienzo d'Arco, gentilom de cameră
al regelui Ferdinand,

ilustrisimul domn marchiz de Rovigliach, din Gasconia,
ilustrisimul domn conte de Puecham, colonel al M.S. Imperiale,
domnul Giovanni Battista Petrignano, italian.

Fondatorii au transmis Marea cruce prin procuratori fie unor mari
princiți, fie unor mari cavaleri:

Ilustrisimul și excelentisimul domn duce al Saxoniei, fratele primului,

Ilustrisimul și excelentisimul domn cavaler Homonai, mare domn
din Ungaria,

Ilustrisimul și excelentisimul domn duce Coreski, polonez,

Il. și exc. domn duce de Olica (Uglic) din Rusia,

Il. și exc. domn staroste de Sandomir,³ care a fost socru al Marelui
Duce al Moscovei din trecut,

Il. domn Candi, il. și excel. domn duce de Rossi; il. domn marchiz
de Villiers, francez, il. domn marchiz de Mirona din Rusia, il. domn
cavaler d'Ampier (Dampierre), loren, il. domn cav. d'Onopalchi,
polonez.

Cavalerii comandori care au primit crucea personal:

Ilustrisimul Petrașcu Vaivoda, fiu al fostului Mihai Voievod și ginere
al Principelui Valahiei,

il. domn colonel văr al M.S. Regelui Poloniei Suiceri (?),

il. domn cav. Marc Ant. Scotto d'Agazano, italian,

il. d. Martin Strassold, gentilom de cameră al Maiestății R. Boemiei
și Ungariei,

il. d. colonel Tarnoschi, polonez,

Mr. de St. Etienne, francez, locotenent general al militarilor francezi,

il. d. colonel Gasperghi, gentilom de cameră a Serenisimului din
Bavaria,

il. d. Tenaghel, cancelar al Suediei, pentru M.S. Regele Poloniei,

3. Palatinul de Sandomir, tatăl Marinei Mniszek, socrul lui Dimitrij al V-lea
Ivanovici, strămoșul actualului Mare Maestru al OBSS.

il. d. Pietro Petrignano, frate al numitului d. Giovanni Battista.

Alți șase cavaleri Mare Cruce și mulți comandori; alți mulți din aceștia, care întrec numărul de jumătate din cei prezenți, nefiind de față, și nefiindu-le încă numit procuratorul, vor primi crucile pe măsură de ajuns.

Jurământul pe care-l fac cavalerii Miliției Creștine:

Iisus Maria. Eu... jur pe Dumnezeu pe care-L ador și pe noblețea mea că voi respecta perpetuu articolele acestui ordin instituit al Miliției Creștine:

1. Voi media întotdeauna pacea între principii creștini, între popoare și milițiile cavaleriești creștine legitime, cu mijloace legitime.
2. Voi media întotdeauna împreună cu milițiile creștine cavaleriești pentru eliberarea creștinilor din opresiunea necredincioșilor.
3. Voi observa întotdeauna fidelitatea față de casnici și principii mei legitimi, sub pedeapsa infamiei perpetue și privarea insinelor militare și cavaleriești al acestui ordin cavaleresc al miliției creștine.
4. Voi purta întotdeauna crucea ordinului.
5. Voi asculta și voi respecta ordinele și onoarea superiorilor din oficiile ordinului.

Ei au semnat personal acest jurământ, spunând că îndată vor emite și porunci în numele Ordinului, trimițând deja ambasadori către toți marii principii.

Se crede că vor obține confirmarea Papei, dată arătându-se până acum Nunțul nu foarte mulțumit pentru concederea acestei cruci în afara propunerilor Sf. Părinte, ba chiar cu oarecare dispreț față de el, nepunându-se de acord în precedență cu el, zic unii că ar putea ieși niște neplăceri.

A ajuns deja un curier al Marelui Duce al Toscanei către ambasadorul său; se crede că ar purta ordinul pentru 1500 de călăreți oferiți ca ajutor acestor cavaleri...”

Considerăm că explicațiile asupra naturii, scopurilor, decorațiilor și claselor Ordinului rezultă de la sine.

Principele Nicolae Petrașcu a înființat și el un ordin cavaleresc, pe care l-a distribuit intimilor lui. Decorația acestui ordin a fost găsită în mormântul lui Stroe Buzescu (în biserica de la Străjești, fostul jud. Romanați, în 1907), fiul lui Radu Buzescu. Decorația este în formă de cruce medaliată (panglica nu s-a păstrat) din argint; pe avers sunt inițialele N.P. (Nicolae Pătrașcu) și 2 u intecalând un ț (în alfabet chirilic); pe revers sunt literele VOE (vod) și literele T, K, U.⁴

Reputatul heraldist, Prof. Dan Cernovodeanu nu comentează literele U Ț U/T K U. Credem însă că ordinul a fost fondat după 1619, când principele român se bucura de recunoașterea oficială a statutului său cavaleresc. Este sigur că prin acest ordin principele Nicolae Petrașcu dorea să implanteze o structură cavaleriească occidentală în Muntenia (Țara Românească), perpetuând idealurile care și le-a asumat la Viena.

În sec. XVIII la Viena își desfășura o activitate efervescentă prințul Radu (Rudolf) Cantacuzino, fiul lui Ștefan Cantacuzino, executat de turci în 1716. Acesta își făcuse o adevărată curte în capitala Habsburgilor, fiind înconjurat de spătarul Radu Golescu, logofătul Grigore Băleanu, marele vistier Ilie Știrbei, serdarul Vartolomei de Bragoly, marele căpitan „Manthos”, Gheorghe Theofil de Branner, cancelar, și Mihul, vice-cancelar. Distribuia atât de gramate unor demnitari eclesiastici din Orient (ex. Simeon Taclasiu, starețul Mănăstirii Sf. Fecioare din Olimpul Țesaliei) pentru fidelitatea lor față de credință, cât și Ordinul Constantinian al Sf. Gheorghe (considerându-se urmaș al Anghelilor, Flaviilor și Comnenilor).⁵

Unul din iluștrii decorați cu Ord. Sf. Gheorghe a fost episcopul Inochentie Micu I.b. Klein în 1743, lucru ce i-a fost imputat la Viena, în 1744 episcopului ardelean. Pr. Dumitru Stăniloae, comentând episodul decorării („acest ordin nu i s-a dat degeaba”), credea că Inochentie împreună cu Radu Cantacuzino și cu fratele acestuia, Constantin (care gravita în sfera Moscovei), ar fi fost implicat într-o atitudine conspirativă (Constantin fiind și bănuț în 1746 că ar fi vrut

4. Cernovodeanu Dan – *O distincție românească necunoscută*, în rev. „Magazin Istoric”, 2 (febr.) 1991, pp. 62-63.

5. Mihordea V. – *Știri nouă cu privire la Radu Cantacuzino*, în „Revista Istorică”, nr. 1-3/1936, pp. 66-72.

Bulăț T.G. – *Politica lui Ludovic al XV-lea și Radu Cantacuzino, pretendent domnesc*, în „Revista Istorică”, nr. 10-12/1920, pp. 229-235.

să-i răscoale pe sârbi).⁶

După noile studii care au demonstrat orizontul spiritual și cultural al lui Inochentie Micu, ni se pare puțin probabil că acesta ar fi urmărit să-și lege interesele de cele sârbești.

Credem că este vorba de altceva.

Radu Cantacuzino urmărea atent soarta Bisericii Unite, unchiul său Gheorghe Cantacuzino fiind unul din susținătorii ardenti ai alegerii episcopului Ioan Giurgiu Pataki, episcop mult calomniat, neînțeleș de mediocritatea confrăților săi.⁷ Mai degrabă credem că principele Radu, ca și Vlădica Inochentie erau uniți în idealul restaurării dublei comuniuni dintre Roma și Bizanț („Unirea cea Dintâi”), episcopul având nevoie și de contactele nobiliare de resort, ca să-și facă respectată vocea nu numai la Curte, dar și în îmbâcsita cu prejudecăți Dietă a Transilvaniei.

Idealul cavaleresc atât în sec. al XVI-lea, în sec. al XVII-lea sau în sec. al XVIII-lea a vizat nu numai un aspect ofensiv cruciat, dar ceva mai mult, restaurarea unor raporturi normale, de intercomuniune între Orient și Occident. Nobilii români au răspuns cu entuziasm acestui ideal.

Imediat după ce acest articol a fost terminat, am găsit în librărie importanta lucrare a reputatului istoric și heraldist Constantin Reza-chevici – „Cronologia Domnilor în Țara Românească și Moldova” (vol. I – sec. XIV-XVI), Ed. Enciclopedică, București, 2001. Pp. 363-408 sunt dedicate Domnului Nicolae Pătrașcu, iar pp. 400-401 sunt dedicate relațiilor acestui principe cu Miliția Christiana. Nu suntem însă de acord cu reputatul istoric în ceea ce privește dorința Papei de excludere a principilor români din Ordin pe motiv că n-ar fi fost catolici, ci conform documentului din colecția Dupuy, publicat de T. Holban, ordinul a avut dificultăți cu Papa în ceea ce privește postul de Mare Maestru și stabilirea sediului său. Lucrarea Dlui. Rezachevici conține însă cea mai densă monografie consacrată fiului lui Mihai Viteazul.

6. Stăniloae Dumitru – *Lupta și drama lui Inocențiu Micu Clain*, în rev. „B.O.R.”, nr. 9-10/1968, pp. 1151-1152.

7. Chindriș Ioan – *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Ed. Cartimpex, Cluj, 2001, p. 32. Dr. Chindriș este primul care îi dedică eruditului episcop Pataki un studiu într-adevăr demn de o cercetare istoriografică vrednică de acest nume.

**„... Ei, de care lumea
nu a fost vrednică...”**

de dr.theol. Mircea cav. Birtz, OBSS

„... spun acestea, că fiecare din voi zice: Eu sunt al lui Pavel, eu sunt al lui Apollo, iar eu sunt al lui Chefa, iar eu sunt al lui Hristos! Care s-a împărțit Hristos? Nu cumva s-a răstignit Pavel pentru voi? Sau ați fost botezați în numele lui Pavel?...”

(Sf.Ap. Pavel – I Corint. 1, 12-13)

„... și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplina conștiință, după chipul Celui ce l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob sau liber, ci toate și întru toți Hristos”.

(Sf.Ap. Pavel – Colos. 3, 10-11)

„Fericiți veți fi când oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei și vă vor batjocori și vor lepăda numele voastre ca rele din pricina fiului Omului. Bucurați-vă în ziua aceea și vă veseliți, că iată, plata voastră multă este în cer; pentru că tot așa au făcut proorocilor părinții lor...”

(Sf.Ev. Lc. 6, 22-23)

„... Au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu ferăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strămtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rățacit în pustii și în munți și în peșteri și în crăpăturile pământului...”

(Sf.Ap. Pavel – Evrei 11, 37-38)

.....

„Cum e cunoscut, potrivit Tradiției, credința a fost purtată în aceste ținuturi de fratele lui Petru, Apostolul Andrei, care a pecetluit neobosita sa operă misionară prin martiriul său petrecut în Patras. Alți martori de seamă ai Evangheliei, ca Sava Gotul, Niceta de Remesia, provenind din Aquilea, și Laurențiu de Novae i-au continuat lucrarea, în timpul persecuțiilor din primele veacuri, cete de creștini au suferit martiriul: sunt martirii daco-romani, precum Zoticos, Atalos, Camasis și Filippos, prin al căror sacrificiu s-a înrădăcinat profund credința creștină în pământul vostru.

Sămânța Evangheliei căzută în teren fertil a produs în perioada acestor două milenii roade abundente de sfințenie și martiriu. Mă

gândesc la Sf. Ioan Casian și Dionisie Exiguul, care au contribuit la transmiterea comorilor spirituale, teologice și canonice ale Orientului grec, Occidentului latin; apoi, mult mai târziu, la voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt, „un adevărat atlet al credinței creștine”, cum l-a numit Papa Sixt al IV-lea, și la numeroși alți slujitori ai Evangheliei, între care domnitorul și martirul Constantin Brâncoveanu, iar mai recent, numeroși martiri și mărturisitori ai credinței din secolul douăzeci.”

(Papa Ioan Paul al II-lea, București, 7.V.1999)

„La rândul ei, Biserica Catolică este invitată să adune dovezi pentru a nu pierde memoria martirilor săi, pentru a le urma mărturia de fidelitate și devotament față de Domnul.”

(Papa Ioan Paul al II-lea, București, Scrisoare adresată Conferinței Episcopale Catolice din România)

„Aș vrea să amintesc aici doar de Sfântul Monah și Episcop Calinic de la Cernica, atât de aproape de inima credincioșilor din București.”

(Papa Ioan Paul al II-lea, București, 8.V.1999)

„Dintre numeroșii martori ai lui Hristos, înfloriți pe pământurile României, doresc să amintesc monahul de la Rohia, Nicolae Steinhardt, excepțională figură de credincios și de om de cultură care a perceput în chip special bogăția imensă a comorii comune Bisericilor Creștine.

Aduc mulțumire Domnului în special pentru credința și speranța mărturisite pe pământ român de membrii Bisericii Ortodoxe și Bisericii Catolice în decursul acestui secol dificil. Grație lor, persecuțiile și suferințele au devenit ocazii prețioase de sfințire și de evanghelizare în această regiune.

Să izbucnească dar din Biserica Ortodoxă Română și din cea Catolică o singură cântare de preamărire a Neamului Domnului!”

(Papa Ioan Paul al II-lea, București, 9.V.1999)

O modestă încercare de CALENDAR...

Iisus Hristos și Sfințenia unesc; diavolul și păcatul dezbină. Din acest motiv, ideea de a face un răboj al celor care s-au sfințit, au sfințit pe alții, au sfințit aceste pământuri, sau plecând de aici au sfințit meleaguri străine, a căutat să includă reprezentanți din toate Bisericile cu adevărata Succesiune Apostolică din spațiul geografic sau istoric locuit de români și de strămoșii acestora. Sfințenia nu are etnie, nici nație, doar credință.

Vom întâlni sfinți și martiri ai Bisericii Universale Ortodoxe, nesfășiată de răutatea omenească; vom întâlni sfinți și martiri ai Bisericilor Ortodoxă, Unită sau Latină, atât din cei deja canonizați oficial, cât și din cei care așteaptă încă o decizie de recunoaștere a acestui statut, deși ei în Cer se roagă de mult pentru noi toți.

Unele figuri poate au fost uitate, sau în cazul găsirii acestora, nu le-am putut identifica încă data de prăznuire. Desigur că orice lipsă poate fi corectată, la voia și la posibilitatea de informare și de înțelegere a cititorului.

Din sfinții martiri și mărturisitori din perioada comunistă am ales doar câteva nume, din toate Bisericile menționate mai sus. Ele sunt foarte numeroase, și ar fi de dorit stabilirea unei Zile de prăznuire a lor, măcar colectivă (bunăoară a III-a duminică după Sf. Rusalii); asta desigur dacă unii urmași spirituali ar ști să se mobilizeze corespunzător, să nu zacă în torpoarea slinoasă a Caiafelor. O altă problemă este evidențierea corectă a datelor biografice a Servilor lui Dumnezeu, iar la acest capitol cercetarea istoriografică românească, precum și cea hagiografică, este la început, plătind și tributul inerent începutului...

Un lucru trebuie reținut cu luare-aminte:

Autoritatea Ecclesiastică Supremă (SF. Scaun Roman în Biserica Catholică, sau Sf. Sinod în Biserica Ortodoxă) doar *recunoaște* caracterul de fericit sau sfânt al unui serv al lui Dumnezeu, proclamând solemn (printr-un Decret, respectiv Tomos) această constatare. Autoritatea Ecclesiastică nu poate crea sfinți (Dumnezeu singur o face, prin harul sfinților), ci doar o recunoaște, după criterii precise, în urma unor anchete canonice și istorice (care ar trebui făcute temeinic) caracterul de sfințenie al unui credincios.

Mai trebuie amintite anumite precizări lexicale:

Martirul este cel care decedează în urma unei acțiuni directe sau indirecte (ex. execuție, asasinat, respectiv detenție în condiții de exterminare) impuse pentru a-i cere lepădarea de credință. Deci un martir *moare* pentru credință, nu supraviețuiește... Martirii pot fi *teologici* (murind pentru credința în Dumnezeu, în Sf. Treime, în Divino-Umanitatea lui Hristos) sau *eclesiologici* (când mor pentru un *adevăr definit de Biserica* din care provin). Există și cazul martirilor carității, care mor în urma unei acțiuni de salvare, de ajutorare *necondiționată* a aproapelui.

Cine moare pentru o idee non-teologică (ex. idee politică) este un *erou*, dar nu un martir.

Sfântul este credinciosul lui Dumnezeu care trăiește plenar adevărul de credință al Bisericii Sale, respectă virtuțile la modul eroic (adică, în cazul unor situații *limită*, el va reacționa virtuos cu o spontaneitate superioară celorlalți) și/sau își îndeplinește apoi obligațiile statului în care se află (**N.B.** stat în sens de situație, condiție, nu în sens administrativ-politic). De pildă, un episcop să poată fi canonizat (fără a martir) trebuie să mărturisească credința fără greșală, să aibă un comportament virtuos eroic și să-și facă bine datoria de episcop. Sfântul se bucură de un cult extins întregii Biserici din care provine. *Fericitul* din punct de vedere teologic este tot sfânt (adică se bucură de viziunea beatifică/contemplă gloria increată a lui Dumnezeu), dar cultul său este localizat la o provincie, un ordin religios, o țară etc. Nu are încă un cult extins general. *Mărturisitorul* sau *confesorul* este acel credincios persecutat pentru credința lui, pe care nu o reneagă în nici o condiție sau situație, dar care *supraviețuiește persecuției*. Aici de deosebește de martir (mucenic).

Cuviosul (în ritul latin Venerabilul) este credinciosul care a demonstrat un grad eroic al virtuților creștine și morale, nedefectând din credința Bisericii Sale. El poate să se bucure de un cult local, privat sau oficializat (atunci este fericit). Unii folosesc sinonimul de cucernic, sau prea cucernic.

Acestea fiind spuse, îl mai avertizăm pe cititor că vom întâlni evrei, greci, daco-romani, goți, maghiari, slavi, sârbi, armeni printre frații lor români. Este și normal, starea paradisiacă a sfințeniei este singura

care asigură pacificarea și integrarea prin *împlinire* a diferențelor, și nu prin nivelare, cenzură sau estompare, cum diferite modele (de origine pe care nici n-o mai menționăm) azi vor să ni se bage pe gât.

Cine deci se va minuna că bizantinii se bucură în clasificarea noastră alături de latini, iar românii pot fi puși alături de unguri sau slavi, are doar două motive: ori nu s-a gândit că sfințenia unește, ori nu a înțeles nimic din creștinătate. Iar de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere.

Câțiva vor fi intrigați să întâlnească în același tabel numele unor episcopi întemnițați și numele unor figuri care au avut o atitudine cel puțin ambiguă (în general, percepută ca atare), cât timp au fost în activitate. Poate sta Iuliu card. Hossu alături de Patriarhul Justinian Marina? După logica bunului simț nu. Dar cercetările care ne-au evidențiat persecuțiile aplicate împotriva lui Justinian în 1958-59, când s-a opus faimosului decret nr. 410/1959, prin care se urmărea desființarea monahismului românesc sau faptul că acesta (Justinian) a fost otrăvit în 1977 pentru că s-a opus din răspuțeri începutului demolărilor bisericilor din București (a se vedea Pr.Dr. Dură Ioan – „Monahismul Românesc în anii 1948-1989, în Bibliografie) schimbă radical perspectiva. Parabola lucrătorilor viei, în care cel din ceasul al 11-lea primește un talant ca cel din ceasul al treilea, ca și figura Sf. Dismas, cel răstignit de-a dreapta lui Hristos, ne învață să fim prudenți și să recunoaștem, pentru obiectivitate, că nu noi suntem antreprenorii parcelelor din Cer, ci cu totul Altcineva...

Adevărul trebuie spus însă, așa cum a fost. Iar ceea ce reprezintă sigiliul sfințeniei este tocmai momentul morții. Cum și în ce moment ne prinde moartea, și cum ne-am pregătit să murim – iară complementaritățile care ne validează sau invalidează viața pentru Eternitate.

Cei care o zi n-au făcut închisoare sau arest pentru credința lor ar da dovadă de supremă obrăznicie să-i judece pe cei care și-au asumat sacrificiul pătimirii pentru credință. De aceea privim cu venerație la toți cei care și-au asumat riscul de a suferi mult sau puțin, dar *concret* pentru credința lor. Noi avem misiunea de a căuta adevărul științific, și de-al aprofunda pe cel Dumnezeiesc; Judecata aparține doar Bunului Dumnezeu. Laus Deo!

Bibliografie legată de Calendar

Auner Carol – *Martirii Dobrogeni*, în rev. „Revista Catolică”, nr. 2/1912, București.

Bălan Ioanichie – *Pateric românesc*, ed. II, Arhiep. Dunării de Jos, 1990, Galați.

Biserica Întemnițată în România – Inst. Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1998.

Bota Ioan, Ionițoiu Cicerone – *Martiri și Mărturisitori ai Bisericii din România (1945-1989)*, ed. III, Ed. Viața Creștină, Cluj, 2001.

Bujor Constantin – *65 de ani de persecuție a Bisericii Ortodoxe Române de Stil Vechi* – oct. 1924 – dec. 1989, Ed. Mănăstirea Slătioara, 1999.

Calendarul Oastei Domnului – 1997, ed. Traian Dorz, Simeria.

Călinescu Șt. – *Despre santalu Niceta*, în rev. „B.O.R.”, nr. 4/1877.

Dănilă N. – *O importantă descoperire arheologică la Tropaeum Traiani*, în rev. „B.O.R.”, nr. 7/1983.

Diaconu David Petru – *Din Istoria Sfinților Poporului Român*, Ed. Rompit, București, 1992.

Dură Ioan – *Monahismul Românesc în anii 1948-1989*, Ed. Harisma, București, 1994, mai ales pp. 96-97.

Idem – *Istoria Bisericii Ortodoxe Române a anilor 1945-1989 – Evenimente și realități din viața acesteia*, Ed. Ramida, București, 1994.

Gabor Iosif, Simon Iosif – *Necrolog 1600-2000*, Iași, Presa Bună, 2001.

Hevenes Gábor, *SI – Hungaricae Sanctitatis indicia, Tyrnaviae, 1692, apud Jaubinyi G.*

Jakubinyi György – *A Szentek nyomában Erdélyben*, Tip. Gloria, Gyulafehérvár (Alba-Iulia), 2000.

Păcurariu Mircea – *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Ed. IBMBOR, 1997, București.

Prunduș S.A.–Plăianu C. – *Cei 12 Episcopi Martiri ai Bisericii Române Unite*, Ed. Viața Creștină, Cluj, 1998.

Rădulescu Mihai – *Rugul Aprins*, Ed. Ramida, București, 1993.

Idem – *Chemarea lui Dumnezeu în temnițele comuniste*, Ed. Ramida, București, 1998.

Râmureanu Ioan – *Sfinți și martiri la Tomis Constanța*, în rev. „B.O.R.”, nr. 7-8/1983.

Idem – *Mișcarea Audienilor în Dacia Pontică și Nord Dunăreană*, în rev. „B.O.R.”, nr. 9-10/1979.

Sfinți Români și Apărători ai Legii Strămoșești, sub red. Dr. Nestor Vornicescu, ed. IBMBOR, București, 1987.

Viețile Sfinților – 2 volume, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, vol. I/1983, vol. II/1992.

Diferite calendare liturgice editate de Biserica Ortodoxă Română, Biserica Română Unită, Biserica Ortodoxă de Stil Vechi, Biserica Romano-Catolică, ca și multe alte lucrări de documentare, fără a uita desigur de lucrarea Pr.Dr. Mircea Păcurariu – *Sfinți Daco-Romani* (Ed. Trinitas, Iași, 2000), ultima apariție de resort în limba română...

Avertisment

Numele martirilor, mărturisirilor sau cuvioșilor necanonizați încă oficial pot fi folosite la libera alegere a credincioșilor, dar doar în *devoțiuni private* (rugăciuni, novene, parastase etc.), nicidecum în cultul oficial public!

Doar Autoritatea Ecclesiastică Legitimă a fiecărei Biserici poate decide cum, când, unde aceste nume pot fi folosite în cultul public oficial!

Abrevieri:

- Sf. = sfânt
- Fer. = Fericit
- Cuv. = cuvios
- Mărt. = mărturisitor
- Mart. = martir
- Cf. = confesor
- Mc. = mucenic

Ianuarie

Data

1. Marcelin, Argeus, Narcis și Ep. Filus, sf. martiri (Tomis, † 320)
4. cuv.Pr. Florea Mureșan († 1961, închisoare, Jilava)
6. Pr. Atanasie Oniga († 1953, împușcat pentru credință), Lăpușul Român
7. Sf.ep. Niceta de Remesiana († 414), misionar daco-roman (în calendarul ortodox pe 24. VI); I.P.S. Arhiep. Alexandru Cisar (București, † 1954)
8. Sf.abate Severin († 482), misionar în Noricum, Panonia, Banat cuv. ierom. Ilie Cioruță († 1997, Cernica)
10. Sf.ierom. Antipa Luchian de la Calapodești († 1882, Mănăstirea Varlaam)
13. Sf.mart.diac. Ermil și Statonic (Singidunum, † 303)
Ionel Moța și Vasile Marin, morți în apărarea Crucii (Majadahonda, Spania, † 1937)
15. Ep.mart. Tit Liviu Chinezu († 1955, închisoare, Sighet)
16. Msgr. Vladimir Ghica († 1953, după unii 1954, închisoare, Jilava)
18. cuv. Margareta, din dinastia Arpadiană († 1270)
20. cuv. Eusebiu Cruciferul († 1270), Sf.Mart. Goți Innas, Rhinnas și Pimas († 372)
25. Sf. Ep. Bretanion al Tomisului († 381), Ep. Gherontios Tomitanul, participant la al II-lea Sinod Ecumenic
31. Ep. mărturisitor Ioan Chertes († 1992, Cluj)

Februarie

Data

2. cuv. Ioan Marini, ostaș al Domnului († 1947, Săsciori, Alba)
6. cuv. Iosif din Bisericani (după 1400, Moldova)
12. cuv.Pr. Iosif Trifa, fondator al Oastei Domnului († 1938, Sibiu)
14. cuv.Ep. Gheorghe Safirin, al Râmnicului (1850-1922, Frăsinei)
18. Pr.mart. Ambrus György (1923-1960, † în Deltă, în lagăr)
cuv. Valeriu Gafencu (1921-1952, închisoarea Târgu Ocna),
Sfântul Închisorilor.
19. cuv.Pr. Vasile Ouatu, ostaș al domnului († 1939, București)
21. Pr.mart. Matei Dumitru, Romuald Druszcz, Ioan Cudalbu († 1951,
împușcați la Jilava)
cuviosul Corvin Anton Popa (1985-1988, Cluj)
27. Fer. Ladislau Bathory, Cruciferul († 1484)
- Moare otrăvit la Mănăstirea Neamț Patriarhul Nicodim Munteanu
(1948)
28. Fer.reg. Hedwige a Poloniei și Ungariei († 1399); Ep. mărturisitor
de stil vechi Evloghie Oța († 1979, București)
29. (în anii bisecți; în anii obișnuiți 28)
- Sf. Ioan Cassian Dobrogeanul († 435, Marsilia), Gherman
Dobrogeanul (după 450)
- Pr.mart. Imre Sándor, ordinarius episcopal (1893-1956, închisoare,
Râmnicu Sărat)

Martie

Data

1. moare otrăvit, după anchete la Securitate, ep. Grigore Leu al Hușilor (1881-1949, Huși)
5. Fer. Ieremia Valahul († 1625, Napoli), este comemorat și în 8. V. cuv. Maria Magdalena Zarug (1946-1955, Gheorghieni – Harghita)
7. Sf.Ep. Efrem și alți 6 episcopi din Taurida Kersonului (Crimeea, sec. III-IV)
15. Pr.mart. Balthasar Mikola, franciscan (1522-1556, Cluj), ucis de protestanți
cuv.pr. mărturisitor Dumitru Zamnisnicu († 1974, Iași)
16. Pr. franciscan mart. Dominic Fortunat Boros (1895-1953, Midia, canal)
20. Fer. Marcus Csáki, dominican († 1336); ep. mărturisitor (sfințit clandestin) Gheorghe Peț (1894-1974, Butea)
23. Ep. mărturisitor Wilhelm Clofanda (1883-1969, Botoșani)
26. Pr.mart. Montanus și soția lui Maxima (Singidunum, † 304)
Pr.mart. Ioan Fekete (1908-1952, Ghencea)
Moare otrăvit Patriarhul Justinian Marina (București, 1977); a doua zi, imediat, se dărâmă Biserica Enei
28. cuv. Ioan Sabin Scheibl, misionar (n. 1855, jud. Satu-Mare – 1931, Hankow, China)
31. în ultima zi, memoria lui Richard Wurmbrand (1909-2001), mărturisitor al credinței

Aprilie

Data

1. Pr.mart. Constantin din Jina; pr. mart. Ștefan din Galda († 1760, amândoi); Cuv. Împărat Carol I al Austriei (1887-1922, Madeira)
2. Fer. Wilhelm Apor, ep. mart. (n. 1892, Sighișoara – m. 1945, Győr)
3. Sf. mart. Evgariu, Benignus, Chrestus, Acestus, Rut, Patriciu (Scythia, sec. IV); este otrăvit mitrop. Irineu Mihălcescu († 1948)
4. Ep. mărturisitor Josif Schubert (1890-1969, München)
6. Ep.Sf.mart. Irineu de Sirmium († 304)
9. Sf. mart.diac. Dimitrie din Sirmium († 304)
10. Sf.mart.diac. Gaianus (Dacia, sec. II)
11. Sf.Ep. Calinic Cernicanul († 1868, Râmnic); sf. arhiducesă Olga, egală cu Apostolii († 969)
12. Sf.Mart. Sava Gotul, Pr. mart. Guthicas și Sansalas (Buzău, † 372)
15. cuv. stigmată Rafila Găluț (1910-1939, Bocsig)
20. Sf.Ep. Theotim I al Tomisului († 407); sr.mart. Gabriela Hajdu (1915-1963, Oradea, pușcărie)
23. Ep.mart. Adalbert († 997); masacrul de la Cucova/Moldova; călugărul Eftimie Balș cu încă cinci martiri; Sf.conf. Frederica Hildegard Reissner, soră socială (SSS)
24. Sf. Mart Pasicrat și Valentin (Durostor, † 289)
Sf. Mitr. Ilie Iorest († 1678, Putna); Sf.Mitr.Mărt. Sava Brancovici († 1683, Alba-Iulia); Ep.sf.mărt. Iosif Stoica de Maramureș († 1711)
25. Sf. Vasile din Poiana Mărului († 1767); ep.mărt. Ioan Dragomir († 1985, Ariniș, jud. Maramureș)
26. Sf. Mart. Kiril din Axiopolis (Dobrogea), sec. IV
27. cuv.Pr. franciscan Elek Csiszer (1856-1942, Brașov)
28. cuv.Pr. franciscan Samuel Didak Kelemen, activ și în Ardeal (1683-1744, Eger/Agria)
Sf.Mc. Maximus, Quintilianus și Dadas († 304, Durostor)

Mai

Data

6. cuv. principesă Elisabeta a Ungariei († 1336)
7. cuv. regină Gisela a Ungariei, soție a Sf. Rege Ștefan († 1059)
8. Fer. Ieremia Valahul († 1625, Napoli)
9. Kiril episcopul, Quindeus, Zenon, Dionis, Acuciu, Crispus sf. martiri (Axiopolis, sec. IV); Ep. martir Alexandru Rusu (1963, închisoare, Gherla)
10. Ep.mart. Vasile Aftenie († 1950, București); cantorul martir Anton Burdea († 1949, împușcat în com. Fundul-Răcăciuni)
11. Sf. Chiril și Metodiu, Patroni ai Europei, Apostoli ai slavilor (sec. IX)
12. Sf. Mart. Ioan Valahul (1662, Constantinopol)
13. este otrăvit Andrei Magieru, fost episcop ortodox al Aradului († 1960)
17. Sf.Mc. Eracliu, Paul, Peregrinus, Minerius, Aquilius, Victor, Artemius, Calorum (Noviodunum/Isaccea, sec. IV)
18. cuv. Iustin Nicoară (1899-1926, Cluj)
21. Sf. Împărați asemeni Apostolilor Constantin și Elena (sec. IV)
25. Ep.mărt. Marc Glaser fost al Transnistriei și al Iașilor (1880-1950, Iași)
27. Sf.Mc. Iuliu Veteranul (Durostor, †289)
28. Iuliu card. Hossu († 1970, București)

Iunie

Data

2. Sf.Mc. Ioan cel Nou de la Suceava († 1332, Cetatea Albă)
4. Sf.Mc. Zoticus, Atalus, Kamasis și Philippos (Niculiței, † 304)
Fer. Ioan franciscanul, martir († 1603, Cluj)
6. Pr.cf. Clemente Ernesto Gatti (1880-1952, în Italia, după ieșirea din pușcăriile românești)
8. Sf.Mc. Nicandru și Marcia (Durostor, † 289) și încă cinci martiri la Tropeum Traiani († 289)
9. mart. Emanuel Neri, pr. iezuit († 1603, Cluj), ucis de protestanți
15. Sf. Mc. Hesihus din Durostor († 289); regina cuv. Jolanda († 1298) din dinastia Arpadiană
20. cuv. Traian Dorz († 1980, Mizieș, Bihor), conducător al Oastei Domnului; sf.mc. Paul și Chiriac (Tomis, sec. IV)
23. cuv. Mihai Neamțu, călugăr bazilitan (1924-2000, Satu-Mare)
26. cuv.ierom. Moise Maghiarul, din Lavra Pecerskái († sec. XI)
27. Sf. Rege Ladislau († 1095, înhumat la Oradea); Ep.mart. Ioan Suciu († 1953, pușcărie, Sighet)
28. (pe stil vechi pe data de 15) Sf. mitropolit Mărturisitor Glicherie Tănase de la Slătioara († 1985); Ep.conf. Iuliu Hirțea († 1978, Oradea)
30. Sf.Mitrop. Ghelasie de la Râmeți (după 1377, †)

Iulie

Data

1. Ep.cuv. Leonțiu de la Rădăuți († 1430)
2. Cuv. Principe Ștefan cel Mare, Atlet al lui Hristos († 1504)
5. Mitrop.cf. Galaction Cordon (1959, Slătioara); Sf.Mc. Strator, Theodot, Merona, Rodofia, Secundinus (Tomis, sec. IV)
6. Cuv.arhim. Dometie Manolache († 1975, Râmpeți); Cuv. protosinghel mărt. Nicodim Mândiță († 1975, Agapia)
8. Sf.mc. Epictet și Astion (Halmiris = Dunăvăț, † 304); Ep. Evangelicus din Tomis († 290)
9. Sf.Mc. Zenon, Minima, Vitaliu, Rufina, Evangelus, Urisius, Agnitus (Tomis, sec. IV);
Rafael de la Agapia, Vasile de la Moldovița, Inochentie de la Probota, Epifanie de la Voroneț, Eustatie, Mitrop. Ioan de la Râșca († 1685), Chiriac de la Tazlău († 1660) sunt pomeniți în „Viețile Sfinților” ale Mitropolitului Dosoftei; în Biserica română sunt serbați pe 31 decembrie.
10. Sf. 36 martiri tomitani (sec. IV)
11. Ep.cf. Valeriu Traian Frențiu al Orăzii († 1952, în pușcărie, la Sighet)
12. după unele cercetări, mitropolitul transilvan Theofil Serémy este otrăvit pentru activitatea sa unionistă; în data de astăzi și-a redactat testamentul († 1697)
15. Sf. Mare Kneaz întocmai cu Apostolii Vladimir († 1015);
cuv. Petru Popa-Batiz († 1985), membru activ al Oastei Domnului
16. Ep.cf. Ioan Duma (1896-1981, Târgu-Jiu)
18. Sf.Mc. Emilian din Durostor († 362)
24. cuv. regină Kinga a Poloniei și a Ungariei († 1292)
29. cuv.pr. Mihail C. Ivașco († 1878), care a rectorit Mănăstirea Nicula

August

Data

4. Ep.conf. Ioan Bălan al Lugojului († 1959, București)
5. Sf.Ioan Iacob Hozevitul († 1960, Hozeva, Israel); Sf.Mc. Eracliu, Dasius (Rasius) și Irineu din Axiopolis (Dobrogea, sec. IV)
6. Pr. Mc. David din Voila cu soția († 1751), martirizat de protestanții sași; se serbează în ziua următoare
7. Sf. Teodora de la Sihla, pustnica († 1760); cuv. pustnice Nazaria și Maura de la Ceahlău (sec. XVIII)
8. cuv. Maria Augustin († Răducănești, 1913)
11. sf. Patriarh Nifon al II-lea al Constantinopolului († 1508)
13. cuv. Gertruda, fiica sf. Elisabeta de Turingia și Ungaria († 1297)
16. Sf.Mc. Constantin Brâncoveanu, fiii lui: Constantin, Matei, Ștefan, Radu, sfetnicul Ianache Văcărescu († 1714, Istanbul)
- Pr. cf. Otto Kanisius Pfarenkopf SI (1888-1967)
18. sf. Sebalduș, fiul unui principe ardelean (sec. V) pomenit în cartea lui Gabriel Hevenes (vezi bibliografia)
19. Ep.mart. Victor Simon Macalik (1890-1953, Ghencea)
20. Sf. Rege Ștefan I-ul al Ungariei († 1038)
21. Sf.Mc.diac. Donat din Singidunum; pr. Romul, diac. Silvan și Venust din Sirmium († 304)
23. Sf.Mc. Lupus din Novae († 303-305)
- Sf.Mc. Laurențiu din Novae († 304)

Septembrie

Data

5. cuv. stareț Ioanichie Moroi (Sihăstria, 1944)
7. Sf. Mc. Mark Körösi, Melchior Grodecz și István Pongrácz (Kosice † 1618) uciși de protestanți
8. cuv. Amfilohie sihastrul de la Pângărați (pe la 1750)
13. Sf. Mc. Straton, Valentin Merobiu, Gordian, Valeriu, Lucian Helis, Marcian Victor (Tomis, † 320)
- Sf. Ioan de la Prislop, ucenicul sf. Nicodim (după 1430)
14. Pr.mart. Alois Boga (1886-1954, Sighet, în pușcărie)
15. Sf.ep. Iosif de la Partos († 1656); Sf.Mc. Niceta Gotul († 372, Argeș); este otrăvit Mitrop. Sebastian Rusan, al Moldovei († 1956); cuv. principe Neagoe Basarab († 1521); ep.mc. Bela Gajdáty (1887-1953, Aiud, în închisoare)
20. Sf. Eustachie principe dac, cu soția Teopista, fiul lor Theopist și Agapet († 103), martiri; sunt menționați de Pr. Hevenesii
21. Pp. Konon († 687, originar din Dobrogea sau Moesia Inferior)
24. Sf.Mc.Ep. Gellért (Gerard) și Buldus al Transilvaniei († 1046)
27. Sf.Mc.mitrop. Antim Ivireanul († 1716)
29. ep.cuv. și cf. Aron Márton († 1980, Alba-Iulia; 1896-1980)

Octombrie

Data

1. sf.Mc. Priscus, Crescens, Evacrus (Tomis, sec. IV)
3. ep.mc. Constantin (Szillárd) Bogdanffy (1911-1953, Aiud, în pușcărie)
14. Sf. Paraschiva de la Iași († 1035/50)
18. Sf. Mc. Ermetus din Axiopolis, Tuxius (sec. IV) cuv. Paisie Olaru († 1990, Sihăstria)
21. Sf.Mc.pr. Ioan din Gales, Oprea Miclăuș, pr. Moise Măcinic (sec. XVIII, închisoarea de la Kuffstein)
23. Sf. Antonie de la Iezerul Vâlzii, călugăr († înainte de 1714); Sf.pr. Ioan Capistrano († 1456, Belgrad);
Ep.cf. Károly Pakocs († 1966, în urma bățăilor de la Securitate)
Pr.mart. Alexandru M. Cernăuțan (1882-1937), preot al Diecezei N. Novgovod, împușcat
25. Ep. cuv. Ottokar Prohaska (1858-1927, Alba Regia)
26. Ep. márt. Policarp Morusca (1883-1958, Alba-Iulia), după ce a fost ținut la domiciliu obligatoriu la Geoagiu și împiedicat să se reîntoarcă în America.
27. Sf.eremit Dimitrie cel Nou Basarabov (sec. XIII)
30. Sf. 26 de Martiri Goți Verca, Bathusios și cei cu ei († 370)

N.B. În ceea ce privește activitatea lui Visarion Sarai (mort și el în detenție la Kuffstein, ca și faptul de a se fi predat autorităților și de a-și fi asumat responsabilitatea actelor sale, toate indică spre direcția că el a fost un erou al credinței ortodoxe, asupra canonizării sale fiind serioase dubii.

Sofronie Stan Popovici de la Cioara nu și-a asumat răspunderea faptelor sale, iar sfârșitul său la București este mai mult decât ambiguu; pentru un cercetător avizat nu poate exista certitudinea morală a canonizării sale.

Cu totul altfel se pune problema celorlalți 3 martiri, care au pățimit în urma unor proteste care întotdeauna au îmbrăcat formă legală, martirajul lor fiind evident.

Noiembrie

Data

3. cuv. Simeon de la Pângărați († pe la 1476)
5. Sf. duce Emeric (Imre) fiul Sf. Rege Ștefan († 1031)
6. Fer. Iona (Ileana) († 1240, Buda); pr.mc. Ioan Pálffy (1874-1958, Târgu Mureș, în pușcărie); Carmen Maria Bodea (1975-1994, Cluj)
9. Sf.Mc. Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat – „Cei Patru Sfinți Încoronați”, episcopul Chiril din Sirmium († 304) și cei 5 sculptori: Clement, Sever, Severian, Carpofoz, Victorin, Simpliciu († 304)
14. Sf.Ap. Filip: după recentele studii ale Prof. Emilian Popescu și Pr. Nicolae Dănilă Apostolul Filip împreună cu Apostolul Andrei a vizitat și el ținuturile Scythiei și a Moesiei Inferior.
15. Sf. Paisie Velicikovski († 1794, Mănăstirea Neamț)
16. Sf. Margareta, regina Scoției și principesă a Ungariei († 1093); Cuv.Ep. Maurus din Pecs († 1070)
19. Sf. Elisabeta a Turingiei († 1231); ep.cf. Justin Paven († 1999, București)
20. Sf. c. Dasius, Chiril și Quindeus (Durostor, † 304)
Sf. Ep. Grigore Decapolitul († 842)
28. cuv.pr. Arsenie Zian Boca (1910-1989, Mănăstirea Prislop)
30. Sf.Ap. Andrei, Întâiul chemat, Evanghelizatorul Scythiei, Patron al României

Decembrie

Data

1. cuv.pr. Iozsef Pál (1927-1982, Lonea Hunedoara)
3. Cuv. Gheorghe de la Cernica († 1806)
6. Ep.mc. Ioan Scheffler al Orăzii (1888-1952, Jilava, în pușcărie)
7. Sf.Mc. Filofteia de la Argeș (sec. XIII)
10. Ep.mc. Anton Durcovici de Iași (1888-1951, Sighet, în pușcărie)
14. cuv. Valentin Pența (1933-1978, Cluj)
18. Sf. Daniel Sihastrul († 1482)
26. Sf. Nicodim de la Tismana († 1406); cuv.pr. Irinarh Rosetti de la Horaița și Tabor († 1859)
30. Cuv.ep. Ioan Ham de Satu-Mare (1781-1857)
31. Sf.Mc. Hermes exorcistul din Bononia († 304); Sf. Petru Movilă Mitropolit al Kievului († 1647)
Cuv. Chiriac din Bisericiani († 1660) și alți sfinți nevoitori pomeniți de Dosoftei în 9.VII; Iosif din Bisericiani, Vasile de la Moldovița († 1462)

Tot în această zi facem pomenirea martirilor macedo-români, uciși pentru credință în sec. XVII, Sf. Naum din Voskopole, Sf. Dimitrie din Samarina Pindului, Sf. Nicolae din Metsovo, Sf. Nicolae din Cârpeniș, Sf. George din Ianina, pomeniți în lucrarea dr. Stan Liviu, *Sfinții români*, Sibiu, 1945, Tip. Arhiepiscopiei.

Și mulți alții, știuți și neștiuți, care au pățimit în peșteri, codri, mănăstiri, pușcării, lagăre, spitale sau din prea multă și vicleană răutate omenească...

Rugăciune pentru beatificarea Mons. Vladimir Ghika

Doamne Iisuse Hristoase, Mare și Etern Preot al sufletelor noastre, Tu ai trimis Apostolii și Discipolii Tăi în lumea întreagă pentru a duce tuturor oamenilor Vestea Bună a dragostei Tale.

În momentul Jertfei Tale supreme pentru mântuirea lumii, la Ultima Ta cină, Tu l-ai rugat pe Tatăl Tău Ceresc ca Biserica Ta „Să fie Una”!

Privește cu bunăvoință poporul Tău, din care l-ai ales pe Vladimir Ghika, suflet nobil prin naștere și vocație.

El Ți-a dat mărturie cu zel apostolic pe toate meridianele pământului, pecetluind credința sa nezdruncinată în Tine cu prețul martiriului.

Fă ca el să strălucească din ce în ce mai mult în mijlocul nostru cu exemplul credinței și dragostei sale.

În același fel în care, în timpul trecerii prin lume, împlinea cu puterea Ta atâtea fapte minunate de dragoste, împăcând armonios Orientul cu Occidentul, astfel dăruiește-ne pentru meritele lui și pentru sfințenia muceniei sale harul..., astfel încât să fie ridicat la cinstea altarelor și să mijlocească pentru unirea creștinilor. Tu care viețuiești și domnești în vecii vecilor, Amin!

*După P. Clemente Gatti of.m. – Msgr. Vladimir Ghika,
eroe della fede, ed. „Unione Cattolica Ecumenica”,
Bis. Italiană, București.*

Rugăciune pentru ridicarea la cinstea Altarelor a Episcopilor, Martirilor și Mărturisitorilor din vremea prigoanei din România

„Dumnezeule Atotputernic, Providența Ta de nepătruns a permis ca în acel veac, ce tocmai s-a încheiat, răutatea oamenilor să dea omenirii două războaie mondiale și înspăimântătoarea lor urmare: foamea, mizeria și suferința.

Îți mulțumim din inimă pentru că, asemeni profeților Vechiului Testament, poporului nostru rănit sângeros de plăgi mortale ai trimis mari păstori în acest secol: (se pun numele celor în cinstea cărora se face devoțiunea).

Te rugăm cu umilință, după cum Fiul Tău a ajuns la gloria Învierii prin moartea Crucii, să faci ca prin jertfa vieții lor să-i putem venera pe episcopii, martirii și mărturisitorii noștri, în compania sfinților, pentru eternitate. Amin!”

*După o rugăciune compusă în 1995 de regretatul
Pr.Dr. Mihály Tyukodi la Alba-Iulia*

Rugăciune pentru cinstirea unui martir

Mucenicul Tău, Doamne, întru nevoințele lui cunună nestrăcăciunii a luat-o de la Tine, Dumnezeul nostru; pentru că având tăria Ta, pe chinuitori i-a surpat; zdrobită și ale diavolilor neputincioase îndrăzniri. Pentru rugăciunile lui, Hristoase Dumnezeule, mântuiește sufletele noastre. Amin!

(După Orologhion = Ceaslov)

Pătimirea
Preotului David din Voila († 6.VIII.1751)
scrisă de Vasile Băran, Protopop al Făgărașului
și tradusă de P.S. Ioan Bălan,
Episcop al Lugojului,
el însuși martir pentru credință

Reverendisime, Prin acestea înștiințez pe Păr. Rvsm. cu cea mai mare smerenie și din datorință. Marți, când a fost sărbătoarea Schimbării la față, după calendarul vechiu, Onoratul Părinte David, parohul Voilei, împreună cu soția sa și cu câțiva parohiani, ducea cu carul său o Sfântă Cruce, ca să o treacă dincolo de Olt în pământul său, și să o ridice pentru cultul public. După ce a început a săpa groapa pentru Cruce, au venit Sașii din Cincul mic, înarmați cu diferite arme, și au intrat în pământul parohului, cu toate că el a reclamat și a voit să-i alunge, sub pedeapsă de 500 floreni, și a protestat solemn. Aceștia au venit totuși, și prinzându-l îl trântesc îndată la pământ, lovindu-l cu pari peste cap, și tăindu-l cu coasele lor (ori: cu secerile). Prinzându-i după aceea și femeea, o trântesc și pe ea la pământ, și luându-i pe amândoi, îi târăsc la Cruce, pricinuindu-le dureri foarte mari; îi desbracă în pielea goală, îi întind pe Cruce, din jos pe preot, și peste el pe femeea lui, zicând unul dintre Sași, cu numele Gheorghe Viegern: „Aceasta este onoarea Crucii voastre!”. Și astfel i-au bătut și i-au chinuit, până când toată Crucea era acoperită cu șiroaie de sânge de tăieturile coaselor (secerilor) lor. Pe urmă i-au luat de pe Cruce. Pe preot l-au svârlit de picioare în car; iar pe femeie au prins-o de picioare și de cap, iar Mihaiu, fiul lui Haneș Cincul (a luat-o) cu furca de fie în partea (să iertați) – dinapoi desvălită, și așa au aruncat-o peste preot, zicând Gheorghe Viekern: „Curaj! Omorâți și pe femeie, căci ea ne-ar putea descoperi și ne vom prăpădi!”. Înțelegând Însă ea săsește, s-a făcut că e moartă. Apoi i-au dus cu carul până la Olt. Iară de cealaltă parte a râului stăteau toți Românii din Voila, așteptând să vază sfârșitul. Observând aceasta Sașii luterani, numai decât scot toate patru roatele de la car, și acesta cade pe osii; iar ei așa îi trag din car,

cum trage hingherul pe câinii morți. Rămânând ei goi până a doua zi, au stat de strajă sași înarmați, oprind să nu încerce cineva dintre ai noștri să treacă de el. Apoi a strigat părintele Nestor din Voila: „Vecinilor, de nu cumva mai suflă, lăsați să-i provedem cu Sfintele Taine și cu Cuminecătura după legea noastră!”. Sașii făceau sgomot mare între ei, dar totuși a înțeles soția preotului, că au zis: „Este aici (să iertați) un excrement, cu care îi voi cumineca”. Iar altul a slobozit... un vânt, și a zis: „Aceasta este cuminecătura voastră!”. Înserându-se, Sașii au pus străji, și s-au depărtat. După aceea revenindu-și femeea, a cerut apă de beut dela Pavel, fiul lui Giopek. Însă el i-au răspuns: „Ne vom urina la tine în gură, ca să beai”. A doua zi dimineață, Pavel Giopek a strigat la Voileni: „Păziți-i voi de acum, căci noi plecăm. Preotul vostru e mort deja, dar soția lui încă nu”. Trecând-i dincolo, i-au dus în sat. Pe preot l-au îngropat, iar soția lui și-a târât sufletul până astăzi; și fiind în agonie, mi-a istorisit mie, care am venit la casa lor vrednică de compătimire împreună cu juratul meu din Beclean, și mi-a mărturisit sub jurământ lucrurile acestea, ce le-am scris mai sus.

Din anchetă vor trebui să iese la iveală mai multe, căci acestea le-au văzut și le-au auzit satele din jur. Acestea am dorit să Ți-le facem cunoscute, Părinte, rugându-Te să te gândești serios la acest lucru și să binevoiești a urmări, cum se cuvine, la forurile competente această ticăloșie sacrilegă și mai mult decât tirană, mai ales că bietul preot martirizat a fost totdeauna statornic în Sfânta Unire și a servit mult Biserica; altfel noi toți cei din împrejurimi va trebui să pierim aici din cauza ereticilor.

Voila, la 20 August 1751. Vasile Barani protopopul Făgărașului.

Dr. Ioan Bălan

Traducerea și editarea documentului în limba latină, ca și un pertinent comentariu istoric, au fost publicate de Dr. Ioan Bălan, viitor episcop de Lugoj, în revista „Cultura Creștină” (Blaj), nr. 2/1936, pp. 85-91.

De atunci nimeni nu s-a mai interesat de soarta martirilor Bisericii Române Greco-Catolice din secolul al XVIII-lea... Oare de ce?

Pietre vii

„După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înțelept meșter am pus temelie; iar altul zidește. Dar fiecare să ia seama cum zidește; căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos. Iar de zidește cineva pe această temelie: aur, argint, sau pietre scumpe, lemn, fân sau trestie, lucrul fiecăruia se va face cunoscut; îl va vădi ziua (Domnului). Pentru că în foc se descoperă, și focul însuși va lămuri ce fel este lucrul fiecăruia. Dacă lucrul cuiva, pe care l-a zidit, va rămâne, va lua plata. Dacă lucrul cuiva se va arde, el va fi păgubit; el însă se va mântui, dar așa, ca prin foc.

Nu știți oare că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în Voi? De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi”. Sf.Ap. Pavel, Epistola I către Corinteni, cap. 3: 10-17 (trad. Galaction)

Templul lui Dumnezeu este zidit din Pietre Vii; ce altceva sunt toți aceia care având o legătură personală cu Mântuitorul, nu au trecut indiferenți prin întâlnirea cu El, indiferent de limitele, nevolniciile sau imperfecțiunile lor, mai mari sau mai mici? Sau aceia care n-au fost indiferenți, nici dușmani, nici vicleni față de Biserica fondată de El? Aceia sunt pietrele vii, aceia sunt pietrele zidurilor eternului Templu al Sfintei Treimi.

Studiile savante, oratoria sau speculația teologică au și ele rostul lor, dar niciodată nu vor putea substitui Pietrele Vii.

Când ne disputăm pentru ziduri, când Istoria ne servește pentru acuze isterice, sau când pur și simplu scepticismul mai mult sau mai puțin voltairian ne dă acea superioritate cu care îi milostivim pe ceilalți din găunoasa magnanimitate a inteligenței noastre, Pietrele Vii tac, Tac și se sfințesc. Și aduc roada.

În secolul trecut nu am dus lipsă nici de literatură teologică erudită, nici de martiri, nici de cercetări istorice sau de bună administrare

bisericească. Nu au lipsit nici oratorii de forță, nici predicatorii carismatici, nici ierarhii prestanți și erudiți. Toți aceștia au clădit, fiecare din materialul și cu harul primit. Dar au fost și câte unii care au clădit altfel, nevăzuți sau neștiuți, decât de bunul Divinul lor Mântuitor, sau de restrânsul lor grup de prieteni. Preoții Iosif Tâlmăcel, can. Theodor Racovițan, Î.P.S. Ioan Ploscariu, Dr. Iosif Denderle, OSP, au făcut însă un lucru esențial: au scris despre Pietrele VII, prin broșurelele lor făcând într-adevăr cel mai frumos dar Bisericii. Au scris despre modele, așa cum le-au putut întâlni. Maria Augustin, Rafila Găluț, ing. Justin Nicoară, Carmen Bodea, copilul Corvin Anton Popa, ca și mulți alții, știuți sau neștiuți, care au avut o viață obișnuită (după canoanele lumii acesteia), o viață din care miraculosul (așa cum îl înțelegem noi – spectacular) a lipsit, dar care au arătat fiecărei generații că, într-adevăr, creștinismul funcționează. Creștinismul poate fi trăit, chiar și la modul banal al vieții cotidiene.

Am avut grația de a ajunge în posesia unui material nu foarte amplu (căci povestea unei Pietre VII se poate scrie și povesti la nesfârșit), care ne-a atras atenția asupra unui aspect fundamental: orice generație, mai ales cu prejudecățile știute față de sfințenie, are nevoie de modele, de reprezentanți din mijlocul lor, din cotidianul lor, care să le demonstreze că... funcționează.

Moartea este singurul lucru cert din viața noastră, fiind totodată examenul care nu admite corigențe; Pietrele VII, indiferent de mediocritatea vieții sau o condiției lor, au știut să moară frumos. Să-și treacă acest examen cu brio, transformând speculațiile și opiniile cel mai adesea filistine asupra *acestei Noi nașteri în oratoria faptei*.

Ne este frică de moarte, de ce să nu o recunoaștem, dar mai ales ne este frică de ce ne așteaptă Dincolo, simțindu-ne pe undeva cu musca pe căciulă că „temele noastre de casă” au fost cam fușerite; și atunci preferăm paleativele struțului, sau anestezierea în alte domenii. Pietrele VII ne arată cum trebuie să ne prezentăm cu temele făcute înaintea Examinatorului.

Avertisment

În conformitate cu Decretele papei Urban al VIII-lea (1642-43), declarăm că nu avem intenția să prevenim judecata Autorităților Ecclesiastice, iar rugăciunile sau celelalte semne de cinstire a Robilor lui Dumnezeu asupra cărora ne-am oprit nu au nici o finalitate de cult public!

În același timp, ne exprimăm speranța că Autoritățile Ecclesiastice vor iniția procedurile anchetelor canonice stabilite prin Constituția „Normae servandae...” (1983) cu privire la aceste activități, finalizând și anchetele canonice pe rol în acest moment.

v.dr. Mircea Remus Birtz, OBSS
ex-colaborator extern al S. Congregații pentru Canonizări

Maria Augustin

Maria Augustin, fiica lui Ioan Mihai Augustin și a Anei Mihai Trișcă s-a născut în 15 iunie 1901, la Răducăneni; a fost învrednicită cu lumina Sf. Botez în 29 iunie același an. Răducănenii au fost citoriți pe moșia lui Rosetti-Răducanu, pe valea Bohotinului, afluent al Prutului, prin 1816-1818. Cei mai mulți locuitori erau catolici, veniți din Roman, Hălăucești, Adjudeni, Săbăuani etc. Comuna aparținuse județului Panciu, apoi Fălciu, găsindu-se în prezent în jud. Iași, la 42 km de Huși. Locuitorii catolici și-au construit o biserică în 1829, ulterior zidindu-se o biserică nouă, prin bunăvoința preoților Iosif Tălmăcel, Benvenuto Wiener († 26.X.1926, pe când cobora schelele bisericii) și Daniel Hampel, între 1903-1931, după planurile arhitecților Jasz și Ferd. Höflich, sub conducerea antreprenorului Lorenzo Collavigni.

Părinții i-au dat fetei din copilărie o educație morală și religioasă, învățând-o rugăciunile principale, pe care le rostea cu mama sau cu bunica ei. Casa familiei Augustin fiind în preajma bisericii, Maria s-a deprins de mică să o viziteze.

Apoi a început școala, terminând cele patru clase (între 1909-1913), cu media 8 la materiile științifice și 10 la purtare. Era o fată serioasă, care a învățat cu plăcere. La 11 ani a făcut Prima Împărtășire, iar în 21 aprilie 1914 a primit Sf. Mir prin episcopul Nicolae Iosif Camilli. Copila avea o fire veselă, își ajuta părinții la gospodărie, îi plăcea să învețe, și era în același timp o optimă camaradă de joacă.

În perioada școlii începe să-l aibă ca duhovnic pe preotul Iosif Tălmăcel; el a primit-o în Societatea Fiicelor Mariei, dându-i și medalia miraculoasă a Maicii Domnului. Acest eveniment i-a marcat tot restul vieții.

Maria își îndemna colegele de joacă să viziteze împreună Sf. Sacrament, sau să-și întrerupă câteva minute joaca pentru a se ruga înaintea unei troițe sau a icoanei Preacuratei.

Vizitele la Sf. Sacrament au devenit tot mai frecvente; la o vârstă care nouă ni se pare prea fragedă a luat deja decizia de a-și păstrarea

fecioria în onoarea Maicii Domnului. În ciuda unor sfaturi bine intenționate de a se răzgândi, sau a unor „înțepături” din partea altora, hotărârea ei a fost fermă.

Ajutându-i pe părinți la munca agricolă, Maria Augustin își întreținea colegile cu cântece religioase, ajungând ca un grup de tinere fete să cânte, să se roage și să muncească împreună. Mișcător este episodul cu batoza de treierat: întrucât unii țărani mai înjurau, fetele au plecat de la mașină numai când ceilalți au promis că vor avea un limbaj cuviincios. Promisiunea a fost respectată.

Învățând să cânte la armoniul bisericii, Maria a ajuns animatoarea corului parohial. Cântecele euharistice, cele mariane, cântecul tinerimii creștine „Sus spre cer în zbor...”, compus de Pr. Felix Wircinski, SI, erau cântate cu spontaneitate, cu naturalețe. Viața ei cotidiană era obișnuită: seara își găsea timp, în fiecare zi, să viziteze biserica, măcar pentru câteva minute. Dar în interior această fată a ajuns la o înălțime spirituală nebănuită. Discutând despre moarte la orele de catehism, nu era deloc stânjenită, nefiindu-i frică de Momentul plecării...

Ea a fost una din credincioasele de nădejde care l-au ajutat pe Pr. Iosif Tălmăcel să corecteze obiceiul priveghiului funerar, care în mod obișnuit se termina cu dimensiuni bahice, și inevitabilele consecințe, cu un priveghi creștinesc, în care cântecul sau recitarea Rozariului împreună cu lecturi duhovnicești dădeau consolarea cuvenită îndoliaților.

Carolina Burcă a ajuns călugăriță în Institutul „Notre Dame de Sion”, fiind colega de joacă a Mariei Augustin și impresionantă de exemplul ei.

În 1915, în 2 august, pe când se celebra indulgența Portiunculei (sărbătoare franciscană), Maria s-a spovedit și s-a împărtășit, rămânând mult timp în biserică, să mediteze. Tot așa a făcut și în zilele următoare, până în 6 august. În acea zi, preotul era absent din comună; seara, după obișnuita vizită la Sf. Sacrament, Maria s-a dus la bunicul ei, să-l ajute să culeagă niște fructe. În timp ce era cățărata într-un pom, o creangă s-a rupt, iar fata a căzut. Un țăruș i-a străpuns corpul, rănind-o foarte grav. A fost descoperită mai târziu; și-a scos parul din rană; în drum spre spital îngânase: „Cum mă duceți la spital, dacă

părintele nu-i acasă să-mi dea Sfintele Taine?”. Parul îi lezase ficatul. La spital, deși suferea atroce, avea puterea să cânte melodiile religioase care atât de mult i-au plăcut, reconfortând și celelalte bolnave. „Cel ce suferă cu răbdare mai mult pe lumea aceasta va avea de suferit mai puțin pe lumea cealaltă” – era una din sentințele ei favorite. În data de sâmbătă, 8 august 1915, Maria a luat Sf. Sacramente. „Trupul lui Hristos”, „O, Mântuitoare Hostie”, cântecele mariane pe care le cânta impresionaseră restul bolnavelor. La orele 9 seara, după ce mai recitase „Tatăl Nostru” și „Născătoarea...”, și după ce se bucurase pe o fracțiune de secundă de viziunea Maicii Domnului, și-a dat sufletul în mâinile Creatorului. Neprihănită Fecioară Maria a înconjurat-o pe smerita și credincioasa Sa roabă. Murise într-o sâmbătă, la ora 9 seara, sub icoana Mariei, în timpul rugăciunii „Angelus Domini...”.

Luni, 10 august 1915, în satul Răducăneni au avut loc funeraliile Mariei Augustin. Au fost funeralii triumfale. Duminica, tradiționala horă din sat a fost înlocuită cu un program religios. La cimitir perelinajul la mormântul ei a continuat...

Iată și rugăciunea compusă de Păr. Iosif Tălmăcel:

„Doamne, Împărate Cresc, Tu care ești minunat între sfinții Tăi, pe care îi iubești și prin mijlocirea lor împărțești haruri și mila pe pământ; Te rugăm fierbinte să slăvești pe sluga Ta credincioasă Maria Augustin, și să ne dai un semn al dragostei Tale față de ea, dându-ne harul pe care ți-l cerem cu toată credința și nădejdea sufletului nostru. Amin.”

Bibliografie

Pr. Tălmăcel Iosif, OFMC – *O floare de la Prut – Fecioara din Răducăneni sau Viața sfântă a Mariei Augustin*, Tip. Serafică, Bacău, 1931, 69 p.; cenzurat de Dr. Diomedede Ulici; Imprimatur No. 4316 Ps. S. Mihai Robu.

Pr. Gabor Iosif – *Dicționarul comunităților catolice din Moldova*, Ed. Conexiuni, Bacău, p. 220.

Părintele franciscan Iosif Tălmăcel s-a născut la Hălăucești, în 27. XI. 1887; a studiat la seminarul franciscan din localitate, apoi în Italia,

fiind sfințit preot la Roma în 22.VI.1910. Întors acasă, a activat în parohiile din Săbăoani, Răducăneni, Valea Mare și Bacău. Din 1913, împreună cu Pr. Grațian Carpați-Săsăreanu au scos revista „Viața”. Autor a nenumărate poezii și cântece; a publicat și „Cântărețul Catolic”; între 1923-47 protopop al districtului Bistrița, iar din 1948 paroh la Poiana Micului (Suceava). A murit în 12.II.1979 la Mărgineni. A fost și un popularizator al plantelor și ceaiurilor medicinale. Însă credem ca cel mai de preț lucru făcut a fost rodul spiritual pe care l-a adus. Maria Augustin a fost copilul lui spiritual; tot el și-a dat seama că sunt necesare modele contemporane cu tineretul anumitor epoci, pentru ca mesajul sfințeniei să devină credibil.

Bibliografie

Pr. Gabor Iosif: *Pr. Simion Iosif – Necrolog 1600-2000*, ed. Presa Bună, Iași, 2001, p. 50.

Inginerul Iustin Nicoară

Păr.Prof. Canonic Theodor Racovițan publicând „Schița portret”, dedicată inginerului Iustin Nicoară a continuat un drum fundamental în spiritualitatea Bisericii Unite, drum început de episcopul mărturisitor Ioan Suci, prin prezentarea unui model de eroism al credinței. Degeaba am vorbit de sfințenie sau de eroism, dacă nu am avea modelele în care aceste noțiuni să se întrupeze. Dacă nu am avea aceste modele, oratoria noastră ar fi o simplă pălăvrăgeală. Epoca prezentă este prin excelență o epocă a pălăvrăgelilor, începând cu cele mai înalte nivele; nu-i de mirare deci că lucrarea Păr. Racovițan a trecut quasi neobservată. Părintele s-a documentat atât din seria articolelor dedicate eroismului creștin, publicate de Ioan Suci în revistele „Lumea Nouă” sau „Tinerimea Nouă” din 1936, din articolul publicat de revista catolică maghiară „Katholikus Világ” a societății „Bonaventura” din Cluj, în 1926, sau din arhiva familiei Nicoară.

Iustin Nicoară s-a născut în Luna/Arieș, lângă Câmpia Turzii, în 24 august 1899, al doilea copil din cei cinci ai învățătorului Simion Nicoară. Copilul Iustin era un copil vesel, zburdalnic, întrebător; ceva totuși îl deosebea de ceilalți – fugea de compania celor cu un vocabular prea colorat, savurând în schimb istorioare biblice fascinat fiind de biserica din sat, „biserica din dâmb”, unde ducea prescurile pentru Sf. Liturghie; va evoca în permanență această biserică, chiar și colegilor de studii din străinătate. Era fascinat de părintele protopop Simion Pop; emoționantă este scena în care copilul dorește un palton similar cu al părintelui; paltonul îl primise, dar marea lui dezamăgire era lipsa crucii pe care o avea părintele, cruce pe care o dorea și el din răspuțeri. Toate acestea le făcea cu spontaneitatea copilului – odată spunându-i tatălui său: „Tată, eu merg copilărește; când voi fi om, oi merge omeneste”. Prima clasă a început-o în comuna natală, iar celelalte trei clase primare le-a absolvit la Turda, fiind cel dintâi în clasă. Sâmbetele, când tatăl său era la datorie în sat, iar mama lor deja trecuse în lumea dreptilor, frații Simion și Iustin priveau cu nostalgie la ceilalți copii, ce se puteau bucura de zâmbetul unei mame. Din 1910 Iustin a început să studieze la Blaj, la liceu, fiind și bursier al Institutului Vancean; din

primul an de studiu s-a înscris în Reuniunea Mariana; devoțiunea către Sf. Fecioară nu-l va părăsi niciodată. Ca și confesor l-a ales pe faimosul orator blăjean, canonicul dr. Ioan Coltor, care i-a dat o temeinică formație spirituală. La Blaj studiile au fost excelente; în 1917 a fost înrolat în Reg. 50 Honvezi. Timpurile dramatice ale acestor ani l-au dezorientat, Iustin fiind și el în fața dilemelor fundamentale care apar în anumite momente în viața noastră. S-a orientat spre Politehnică; așa a ajuns să-și desăvârșească studiile la Politehnica din Torino, pe care a absolvit-o în 1925, cu media 75/100. Între 1917 și toamna lui 1923 viața lui a fost obișnuită; chiar prea obișnuită, încât o grație divină a decis să-i schimbe drumul. Ioan Coste, coleg de studii de la Torino, își amintea cum Iustin, la începutul lunii septembrie, în 1923, trei nopți consecutive a avut același vis; i se părea că planează deasupra trupului său, fiind avertizat că acest trup în curând va putrezi. Bulversat, plimbându-se pe străzi, găsește un rozar; ajungând din urmă niște călugărițe, restituie rozarul uneia dintre ele. Cuvântul „grazie” (în italiană semnificând atât mulțumesc, dar și grație, har) îl trezește; după 2 zile și-a făcut spovada generală, aflând cu uimire că era tocmai data de 8 septembrie, Nașterea Preacuratei.

De atunci viața lui s-a schimbat. Mergea zilnic la Sf. Liturghie, se mărturisea frecvent, iar cu colegii, deși era un bun camarad, știa să impună o linie de seriozitate. Avea un duhovnic regulat, cu care s-a sfătuit constant, fiind de o ascultare desăvârșită.

Interesant este și episodul cu comunistul Secondo Rocher, pe care îl găsisse beat pe stradă, îl conduse acasă, iar acesta bănuindu-l că ar fi agent al siguranței italiene, după ce l-a ospătat, a asmuțit câinii asupra lui. Iustin a reușit să scape rugându-se, câinii stând nemișcați. Înainte de a lăsa țărâmul Italiei, s-a bucurat și de harul unui pelerinaj la Roma, de Anul Sfânt (1925), primind o binecuvântare de la Papa Pius al XI-lea.

Ajuns în Țară, fiind inginer specialist în mecanică industrială, a fost numit șef de serviciu la Gara Apahida. Tatăl său, care între timp orbise, stătea cu el, bucurându-se de lecturile pe care acesta i le făcea din Sf. Scriptură sau Viețile Sfinților. Dimineața mergea la Sf. Liturghie zilnic.

În data de 18 mai 1926, după ce ascultase Sf. Liturghie și s-a împărtășit, s-a dus ca de obicei la servicii. Din neatenția unui muncitor care uitase să racordeze două vagoane, un accident era iminent. Inginerul Iustin Nicoară a sărit între cele două vagoane să le racordeze, tamponanele vagoanelor strivindu-l. Revenindu-și, a rugat niște muncitori să-i scoată cruciulița pe care o ținea în buzunar, și să i-o pună în gură. A fost de urgență dus la Clinica Chirurgicală I, a prof.dr. Iacobici, unde au venit și frații și tatăl său, consternați. Profesorul i-a recomandat o transfuzie, fiind uimit că inginerul, deși pierduse 90% din volumul sanguin, nu numai că trăia, dar își și consola rudele, în timp ce săruta mereu crucifixul. Justin a refuzat transfuzia: „Sângele nu poate fi plătit. Pentru mine să nu sufere nimeni”. Ultimele cuvinte au fost: „Geni (sora lui mai mică), dacă mă vindec, mă voi călugări, dacă nu, în Cer voi fi protector al sârmanilor pământeni”. La orele 13, și-a dat sufletul în mâinile Creatorului. A fost îngropat în cimitirul greco-catolic din Luna de Arieș, în data de 20 mai 1926.

O avalanșă de scrisori a sosit la familia lui de la foștii prieteni din străinătate. Mai mult, presa catolică a scris acolo despre el. P.S. Ioan Suciul l-a comparat cu Fer. Pier Gioglio Frassati (1901-1925, student și el la Politehnica din Torino), observând similarități atât în eroismul, cât și în vocațiile sfințitoare ale amândorura.

Dr. Coriolan Suciul și canonicul Ioan Coltor au adunat material pentru o monografie dedicată inginerului Iustin Nicoară. Pe unde s-o fi risipit?

Bibliografie

Racovițan Teodor – *O viață de creștin trăită eroic: Inginerul Iustin Nicoară (1899-1926)*, Ed. Tribuna, Sibiu, f. a. (1999), 31 p.

Rugăciune

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru și Mântuitorul nostru, Te rugăm fierbinte să-l preamărești pe robul Tău Iustin, și să ne dai un semn al dragostei Tale față de el, împlinindu-ne harul pe care Ți-l cerem cu toată credința și nădejdea sufletului nostru. Amin

Maria Margareta Zarug

Margareta Maria Zarug s-a născut la Gheorghieni (Harghita), în 15 august 1946, ca unic copil al lui Ioan Zarug, armeano-catolic, și al Mariei Balog, romano-catolică. De mică a fost atrasă de adevărul credinței, fiind în același timp suferindă de T.B.C. osos. În 8 dec. 1954 i s-a amputat deja piciorul stâng; durerile osoase atroce le-a suportat cu curaj, găsind cea mai puternică alinare în biserică. În 13 februarie 1955 a făcut prima împărtășanie (în ritul armean catolic) cu pr. Jozsef Vákár. Pendulările între casa ei și spital erau iluminate de prezența Sf. Spovedanii și a Sf. Împărtășanii; ultima a primit-o în 3 martie 1955, iar în 5 martie 1955 a murit. Felul eroic în care și-a suportat durerile, ca și modul în care și-a trăit credința a ajuns la știința locuitorilor din Gheorghieni; la înmormântarea ei, în cimitirul armenesc din Gheorghieni, au slujit 7 preoți. Devoțiunea ei se păstrează la armenii catolici și în Secuime.

Nu putem să nu facem comparație între viața spirituală a Mariei Margaretei Zarug și cea Servei Domnului Montserrat Grases (n. 10 iulie 1941 Barcelona – m. 26 martie 1959 Barcelona), membră a Opus Dei, afectată de un cancer osos și care și-a trăit boala și credința cu o virtute eroică, întărind în credință pe cei din jur.

Bibliografie

Dr. György Jakubinyi – *A Szentek nyomában Erdélyben*, Alba-Iulia, 2000, Tip. Gloria.

Rugăciune

Doamne, care i-ai încredințat roabei Tale Maria Margareta harul unei dăruiri senine și pline de bucurie Voinței Tale Dumnezeiești, trăită cu simplitate în lume, milostivește-Te de noi și mărind pe roaba Ta, împlinește-ne harul pe care Ți-l cerem. Amin.

Valentin Pența

Valentin Pența este un alt erou al trăirii credinței, într-o viață în care lucrările lui Dumnezeu au fost mai mult decât evidente.

El s-a născut la 9 ianuarie 1933, în satul Cesariu (azi unit cu Sântioana) aparținând comunei Țaga (jud. Cluj), ca fiu al lui Ioan Pența și al Lucreției; era al optulea copil după tată și al treilea după mamă. A trăit ca un copil obișnuit, iubitor de frați, fără o evlavie sau pietate exagerată. Ajungând student la medicină, la I.M.F. Cluj, dorind să studieze ceva prin care să fie de folos semenilor săi, își pierde și bruma de credință pe care o mai avea. În acest moment, a intervenit ceva ce i-a schimbat întreaga viață: la 9 septembrie 1957, în urma unei poliomielite, ajunge paralizat, pe când viața i se părea mai frumoasă și mai demnă de a fi trăită. Internat fiind la Clinica de Boli Infecțioase din Cluj, pentru a supraviețui i s-a confecționat un „plămân de oțel”, practic patul lui fiind balansat prin intermediul unui motor. Balansul, prin comprimările și destinderile pe care masa abdominală o făcea asupra bazei cutiei toracice, îi permitea lui Valentin să respire și să trăiască mai departe. La începutul bolii, după cum este în ordinea firii, Valentin s-a zbatut între revoltă și durere. Era student în anul IV, avea viața înainte... Sora de caritate Leontina Iernea, fiica lui Teodor și a Elenei din Grebeni (jud. Mureș), călugăriță mai apoi în Ordinul Sf. Vasile cel Mare cu numele Serafima (m. în toamna lui 1992, la Cluj), a fost cea care a decis să se ocupe eroid de bolnav.

La început s-a oferit să se roage lângă el, fiind alungată; la câteva zile, repetând experiența, Valentin a alungat-o energic; sora nu a disperat, ba dimpotrivă. La a treia încercare de a se ruga lângă el, Valentin, trezindu-se, a făcut un semn de lehamite, dar nu a mai alungat-o. La sfârșitul rugăciunii, ceea ce părea imposibil s-a produs: Valentin a cerut un preot, să se mărturisească. De atunci Valentin a colaborat mereu cu harul sfinților. Deși greco-catolic, a fost unul din pionierii ecumenismului practic, ecumenism al rugăciunii. Ținea legături strânse și cu romano-catolicii, cu ortodocșii, cu „Oastea Domnului” sau cu credincioșii bapțiști. Își dicta scrisorile, multe din ele adevărate pastorale duhovnicești.

În gândirea spirituală a lui Valentin jertfa omenească, suferința, este intim legată de suferința lui Iisus Hristos; credinciosul poate să-și înțeleagă, să-și accepte și să-și valorifice *spiritual* propria suferință doar în măsura în care are o relație *trainică* și *personală* cu Mântuitorul. Sfințenia este cea care ne readuce în Paradisul Pierdut: bucuria spirituală transcende pendularea dintre bucuriile obișnuite sau de necazuri; condiția umană, fiind limitată, poate avea un sens doar dacă tinde spre Dumnezeu, care este Infinit.

„De fapt cele mai mari bucurii ale vieții le-am încercat pe acest pat și au fost atunci când, grație harului divin, am reușit să mă desprind de toate pământeștile griji și să mă las cuprins de o bucurie ce venea din exterior și-mi cuprindea sufletul, inima mea și întreaga-mi ființă, ca o lumină care te învăluie” – scria Valentin într-o epistolă din 1977. Nu ne surprinde că patul mobil al lui Valentin a ajuns o crisalidă de care el nu mai ținea seama, după cum nu suntem surprinși că Valentin a ajuns să fie vizitat de o mulțime de credincioși sau necredincioși cărora știa să le insufle speranța și bucuria. Pastorul Iosif Țon îl considera pe Valentin Pența o piatră spirituală, „crunt lovită de dălțile lui Dumnezeu”. „Eu nu știu dacă din generația noastră poate fi cineva mai frumos ca sufletul acesta al lui Valentin!”. În opinia reputatului pastor, care l-a vizitat adesea pe Valentin, acesta din urmă era un exemplu tipic de reînnoire, de „înviere” spirituală.

Poetul Ioan Alexandru, în articolul „Solidaritate” din revista „Flacăra” din 26 oct. 1978, a avut curajul să scrie despre soliditatea în suferință, prin „care o bucurie împărtășită este de două ori mai mare și o durere de două ori mai mică”, tocmai referindu-se explicit la Valentin și la Serafima. Și asta în anul 1978...

De la 1 decembrie 1978 starea sănătății sale înrăutățindu-se, Valentin știa că plecarea sa nu mai întârzie: „Misiunea mea s-a încheiat, Liturgia vieții mele s-a sfârșit”. A fost spovedit și împărtășit de Păr. Vasile Maria Ungureanu, confesorul lui. „Părinte, primește-mi sufletul”, au fost ultimele cuvinte, rostite în 14 decembrie 1978, la 2 h 20', când Crucea lui s-a terminat.

Valentin Pența a ilustrat încă o lege paradoxală a creștinismului: din sărăcia proprie îi îmbogățești pe ceilalți.

Înmormântarea lui Valentin a avut loc la Cluj, în cimitirul Hazzongárd, nu departe de cripta surorilor din Congregația Maicii Domnului.

O rudă de-a sa a chemat preoții ortodocși care deserveau biserica Bob. Sora Serafima, soția lui, îi invitase pe Pr.Dr. Jozsef Denderle, Dr. Silvestru Augustin Prunduș; desigur a venit și Păr. Vasile Maria Ungureanu, confesorul lui, Pr. Emil Riti, care îl cunoștea bine, mulți credincioși, inclusiv cei de la „Oastea Domnului” sau credincioși bapțiști. Normal ar fi fost să fie o rugăciune funebră ecumenică, după cum și Valentin și-a împărțit darurile oricui căruia îl vizita. Preoții ortodocși nu i-au lăsat să concelebreze nici pe cel romano-catolic, nici pe cei greco-catolici (totuși, Pr. Ungureanu a putut ține un discurs funebru). Se pare că din dispoziții superioare, de care n-ar fi fost străin P.S. Iustinian Chira, arhiereu vicar al Clujului în acea vreme. Păcat că jertfa lui Valentin a devenit capital confesional.

Păr. Dr. Silvestru Augustin Prunduș scia P.S. Ioan Dragomir în 20 martie 1978:

„Înalt Prea Sfințite Părinte,

Sunt îndurerat pentru boala și suferința prin care treceți.

Jertfa lui Valentin a fost umbrită de confesionalismul intransigent. Păcat că nu s-a tras folosul deplin din suferințele lui.

Suntem alături de Î.P.S. Voastră în comuniune de rugăciune. Valentin este în gloria cerească. De acolo ne va ajuta alături de martirii și mărturisitorii noștri.

Nașterea Domnului să Vă aducă belșugul harului Său și Maica Sfântă să Vă ocrotească.

Rogate †.

Ieromonah S.A. Prunduș”.

Desigur că P.S. Ioan Dragomir a făcut la Ariniș, unde locuia, o Sf. Liturghie pentru și în comuniune cu sufletul lui Valentin.

Bibliografie

O glorie a Bisericii noastre, autor Pr. Vasile Maria Ungureanu, Tip. în Germania, 16 p., f.a. (1986).

Exemplarul pe care îl posedăm a fost fotocopiat după exemplarul dăruit de autor Bibliotecii Institutului Pontifical Oriental din Roma, în 26.VI.1986, având cota 124-1-35. Părintele Vasile Maria Ungureanu s-a implicat activ, în tot timpul vieții, în activitatea catolicilor români, având și curajul unor inițiative care uimeau prin spontaneitatea și eficiența lor.

Țon Iosif – *Fiți oameni! Predici pentru vremuri grele*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2001, p. 207-208 (predica de la Lugoj, în Duminica Floriilor, 1979).

Mulțumiri se aduc și Pr.Dr. S.A. Prunduș pentru datele puse la dispoziție.

Rugăciune

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru și Lumina lumii, Te rog, din adâncul sufletului, să binevoiești ca prin mijlocirea fratelui Valentin care pe pământ a fost una din luminoasele Tale raze, să dobândească harul... dacă acesta este spre binele meu. De asemenea, Te rog ca, prin harul Tău, fratele nostru Valentin să ajungă cât mai curând la onoarea altarelor, printre sfinții Tăi martiri și mărturisitori, spre gloria Sfintei Treimi, pentru viața Bisericii Tale și pentru fericirea patriei noastre. Prin Inima Neprihănită a Maicii Tale. Amin.

(compusă de Pr. V.M. Ungureanu)

Câțiva credincioși au obținut haruri prin intercesiunea lui Valentin (ex. fam. V. Botiza, fam. T. Langa). Unii obișnuiesc să-i viziteze mormântul 9 zile, aprinzând câte o lumânare, citind Paraclisul Maicii Domnului și Ps. 24, 26. Efectele se văd. (Informație dată de Dl. Inocențiu Poruțiu.)

Carmen Mariana Bodea

Păr.dr. Jozsef Denderle, OSP prin monografia „Oglinda unei vieți”, broșură care prezintă viața lui Carmen Maria Bodea, a fost practic singurul autor de literatură religioasă care a propus tineretului *contemporan* un model *contemporan* de viață creștină; un model deci accesibil, imitabil, natural, lipsit de orice dimensiune „spectaculară”, „exotică” a vieții trăite în Hristos.

Tineretul contemporan, mai mult decât predicile sau meditațiile are nevoie de instrucție apologetică și de modele. Dacă se poate, modele concrete.

Carmen Maria Bodea s-a născut în 30 noiembrie 1975 în Cluj-Napoca, fiind unicul copil al lui Petre Bodea și al Victoriei. Tatăl era electrician, mama funcionară; formau o familie religioasă, care obișnuia să-și recite în comun rugăciunile seara împreună cu dna Teodora Rațiu, bunica lui Carmen.

Între 1979-1982 a frecventat Grădinița nr. 9, apoi Școala Gen. 2 (1982-1989); având predilecție pentru limbile străine, a intrat la liceul filologic „Mihai Eminescu” (1990-1994), din Cluj-Napoca.

Era un copil normal, excelentă tovarășă de joacă. Din 1988 a frecventat cateheza organizată de călugărițele greco-catolice din Congregația Maicii Domnului, cursuri ținute pe lângă Biserica Piaristilor din Cluj, de către maicile Antonina Gherghel și Tereza Burcă; aceste cursuri au culminat cu primirea întâiei Comuniuni (conform ritului latin) în 19 iulie 1988, de la Pr.Dr. Denderle, care oficia de câțva timp acolo liturghii în limba română.

A fost atrasă de serviciul religios, participând regulat ca ministrantă și lectoră la acesta.

Desigur că imediat ce după 1989 s-au reintrodus orele de religie în școli, Carmen le-a frecventat cu interes și cu bucurie. Nevoia de o companie disciplinată și morală a determinat-o să se înscrie în Organizația Cercetășească patronată de Biserica Catolică, în 1990. Organizația Cercetașilor, fondată la începutul secolului de generalul englez Baden-Powel, activa și în România până în anul 1936 (când va fi înlocuită cu „Straja Țării”), era o societate accesibilă tinerilor,

adolescenților, care cultiva spiritul de corp, de onoare, de camaraderie. Taberele, excursiile, munca voluntară, iată câteva din activitățile pe care cercetașii (și nu „scuții” sau scuții – neologism oribil, *n.n.*) le făceau împreună.

Întrucât spiritul masonic impus de Baden-Powell putea compromite idealurile nobile ale acestei instituții, Bisericile și-au creat ele însele societăți de cercetași, care cooperează între ele. În grupul cercetașilor catolici români, afiliat Federației Cercetașilor Europeni, Carmen a ajuns să aibă o poziție proeminentă. Acest lucru nu a împiedicat-o să fie o elevă bună, sau să-și înceteze programul spiritual, ba dimpotrivă. Beneficiind de îndrumările duhovnicești ale preoților Dr. Jozsef Denderle, OSP, și Vincențiu Pop, OSBM, frecventând regulat și temeinic Sf. Taine, urmărind constant conferințele spirituale sau exercițiile spirituale (Vințul de Jos, Cicărlău, Căian) conduse de părinții iezuiți, Carmen a ajuns să-și dezvolte o frumoasă viață spirituală, fără stridențe, menținându-și vioiciunea și spontaneitatea comportamentului, caracteristică vârstei ei.

Toți cei care au cunoscut-o i-au apreciat tocmai vioiciunea, spontaneitatea și camaraderia, Carmen neștiind să refuze un ajutor sau să nu răspundă la o solicitare.

În 1994 s-a înscris la facultatea de Teologie-Filologie, secția Greco-Catolică. Ultima participare la Sf. Liturghie la Biserica Piaristilor a făcut-o pe 1 noiembrie 1994, în ziua de 2 a aceleiași luni fiind nevoită să se interneze de urgență la Clinica Chirurgicală II din Cluj, unde a fost apendicectomizată. Evoluția post-operatorie părea bună; Carmen știa să insuflă optimism colegelor de salon. În data de 6 noiembrie 1994, într-o duminică, Carmen își exprimase părerea de rău că nu se poate împărtăși; le-a ajutat pe colegele de salon cu mici servicii. De la orele 11 s-a simțit rău, privind fix spre tavan. Câteva colege de studii care au venit să o viziteze (în jurul orelor 12) au observat o paloare care se accentua. Părinții ei n-au fost lăsați în salon, tocmai atunci intervenind o inspecție sanitară; medicii responsabili nu erau pe secție. Medicul stagiar și părinții fetei, pe când au ajuns, Carmen tocmai își dădea sufletul* în mâinile

* probabil era o embolie post-operatorie

Creatorului; erau orele 13,30; o situație demnă de romanele lui Bulgakov, caracteristică, de altfel, absurdului organizării sanitare de la noi.

O mare mulțime de oameni au condus-o pe ultimul drum, în Cimitirul greco-catolic din Mănăștur, serviciul funebru fiind condus de Păr. Denderle.

Broșura Păr. Denderle reproduce frumoase scrisori de condoleanțe trimise de Dna Prof. Ana Ștețiu, fosta ei dirigintă, de Pier Giorgio Monde, W.B., unul din liderii cercetașilor italieni, dr.med. Isaia Mircea Ghibu, fam. Prof. Mircea Tudose, teologii Călin Laurențiu Tanțău, Eugenia Păuleț, Dana Melina Ciurgăuan, de la prietenii ei Ramona Tanțău, Florina și Filip Sașcă, Mircea Bulibașa, Silvia Pană, Codruța Maria Știrban, Mariana Pop. Un articol i-a fost dedicat în „Mesagerul Transilvan” (9.XI.1994) de Ruxandra Hurezeanu.

Sora dominicană Andree Bouwau, îndrumătoare a Comunității Surorilor Dominicane din Cluj scria că prin intercesiunile lui Carmen, o fetiță părăsită, aflată în grija surorilor, s-a vindecat eficient. Într-o scrisoare a fostei sale colege, d-șoara Eugenia Păuleț (7.XI.1996) sunt reproduse impresiile lui Carmen la o vizită la Mănăstirea Râmeți (Alba): „Ah, ce frumusețe! Mi-e așa de dor de Dumnezeu!”. Carmen nu era numai o fire sensibilă, dar deschiderea ei autentic ecumenică o făcea receptivă la orice influență harică. Povestea familiei Bodea nu s-a încheiat aici; tatăl lui Carmen a urmat-o, cuprins de dorul ei, la 113 zile după moartea ei, murmurând „Mariana mă așteaptă”.

Dna Victoria Bodea îl îngrijește cotidian, cu un devotament Exemplar, pe Pr. Jozsef Denderle, ajuns deja la venerabila vârstă de 90 de ani. Practic, testamentul lui Carmen a constat în perpetuarea solidarității spirituale, materializate în realitate concretă, așa cum, de altfel, o aplicase și ea.

Bibliografie

Dr. Iosif Denderle – *Oglinda unei vieți – Carmen Mariana*, Ed. Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1998, două tiraje.

Respectuoase mulțumiri atât Dnei Victoria Bodea și Pr.Dr. Jozsef Denderle, OPS, pentru informațiile oferite.

Pr. Jozsef Denderle, OSP, s-a născut în seara de 24. XII. 191!, la Năsăud, tatăl său fiind funcționar. A studiat la Liceul Grăniceresc, apoi la Cluj Teologia și Istoria, intrând în Ordinul Piarist, ordin care avea principala menire educația tineretului. A studiat și la Roma și în Ungaria, dându-și doctoratul în istorie la Cluj, în 1943, cu o teză tratând despre relațiile lui Mathia Corvinul cu Sf. Scaun. A funcționat ca profesor de istorie la Liceul Piarist (actualmente „István Báthory”) din Cluj-Napoca. Odată cu invazia rusească în 1944 la Cluj, a fost arestat pe stradă, la nimereală, împreună cu alte câteva sute de oameni, urmând să fie deportat în Rusia; a reușit o evadare în centrul de triere de la Focșani. S-a reîntors la Cluj, unde și-a continuat activitatea didactică. Din 1948, odată cu desființarea învățământului religios, și-a continuat activitatea didactică (profesor de istorie și de limba română, pe care o poseda strălucit) la diferite licee, renunțând temporar la exercitarea ministerului sacerdotal, în condițiile confuziei situației bisericești romano-catolice din 1949; odată cu pensionarea sa, și-a reluat (din 1973) ministerul sacerdotal, ale cărui obligații, de altfel, le păstrase tot acest timp. A slujit la Biserica Franciscană și mai apoi la cea Piaristă din Cluj.

A fost unul din preoții clujeni străini de orice exclusivism etnic sau religios (deși, spre deosebire de alții, ar fi putut avea resentimente; tatăl său a fost în repetate ori amenințat cu moartea și jefuit de români în 1919). Mai mult, a tradus în limba maghiară lucrări ale lui Dimitrie Cantemir sau ale istoricului Ștefan Pascu, cu pseudonimul Jozsef Debreczeny (după mama lui). De prin 1980, 1981 a acceptat să celebreze în ritul latin în limba română, acordând confort spiritual atât romano-catolicilor, greco-catolicilor sau chiar credincioșilor ortodocși. Catolicii români din Cluj îi datorează enorm, el fiind cel care le-a asigurat „acoperire” și spațiul lingvistic necesar, fiind marginalizat sau insultat de unii colegi. După 1990 a continuat cu același zel apostolatul printre români.

În 1997 a făcut un ictus cerebral (toamna), dar și-a revenit; celebra acasă Sf. Liturghie, asistat de Dna Victoria Bodea, și de

prezența a doi, trei credincioși care nu l-au uitat, până în vara lui 2001, când a făcut un nou accident cerebral. Îngrijirile competente oferite de Dna Prof.Dr. Ghidrai (Clinica Med. V), ca și abnegația Dnei Bodea l-au făcut să-și revină. Chiar dacă nu mai poate celebra Sf. Liturghie, centrul vieții sale spirituale, la care a ținut din răsuputeri, o meditează zilnic, bucurându-se când unul din confrății săi trece pe la el și îi face acest Dar.

Pr.Dr. Jozsef Denderle, OSP, reprezintă unul din puținele modele rămase despre cum ar trebui să fie în gândire și în mentalitate un preot romano-catolic clasic.

Pr. Vincențiu Pop, OSBM (n. 6 oct. 1915, admis în Ordin în 8.II.1939, cu primele voturi depuse în 18.II.1945) a fost un membru fidel și implicat în viața Ordinului Sf. Vasile cel Mare; după 1990 și-a donat casa Ordinului, dorind să faciliteze refacerea unui sediu al Curiei; a fost „aruncat” la azilul de bătrâni tocmai de cei pe care voise să-i ajute; s-a uitat de vorba înțeleaptă „cine n-are bătrâni să-și cumpere”, preferându-se, se pare, așteptarea socotelilor cu Bunul Dumnezeu.

Rafila Găluț

de Î.P.S. Ioan Ploscariu (1911-1998)

După 1 decembrie 1848, când Biserica Greco-Catolică a fost desființată, iar credincioșii ei cu sila au fost încorporați în Biserica Ortodoxă, unii s-au întrebat: „Care este adevărata Biserică a lui Dumnezeu – a lui Cristos?”.

Pentru a întări pe cei șovăitori din toate timpurile, Mântuitorul ne-a dat pe Rafila Găluț, din Bocsig, județul Arad, o stigmatizată (purtătoare a rănilor Domnului).

Fiind chemată de preotul ortodox și de sectari să treacă la ei, însuși sus Hristos îi spune: „Adevărata Biserică este cea catolică” (din raportul Oficiului parohial nr. 91/1934). Din acest motiv, dau aici istoricul acestei stigmatizate, din care se vede Sfințenia Bisericii.

Biserica Catolică a avut peste 260 de persoane știute care au purtat rănilor Domnului, care ne spun sfințenia Bisericii Catolice în general și a celei Greco-Catolice în special. Unul din sufletele alese de Mântuitorul a fost Rafila Găluț născută la 8 februarie 1910 la Bocsig, jud. Arad. A fost 9 zile la mănăstirea de la Blaj, dar a fost respinsă pentru sănătatea ei șubredă. Maica Sfântă i-a spus adeseori că locul ei este în lume.

Din declarațiile stigmatizatei

P.C. Fecioara Maria mi-a apărut pentru prima dată la 8 sept. 1931 (la Sfânta Maria Mică). Am rămas în biserică de la 12 până la 3 d.m. Am recitat rozarul... Când am terminat al doilea rozar, am văzut pe P.C. coborându-se peste chivot. S-a oprit în fața altarului, unde stă de obicei preotul. A stat puțin. Nu știu unde s-a uitat. Dar peste puțin am auzit-o: „Fiică, fiică”, apoi a dispărut.

Pentru a doua oară mi-a apărut P.C.F. în ajunul Crăciunului 1931, noaptea... A venit lângă patul meu. În mâna stângă avea un trandafir roșu cu frunze verzi, iar dreapta și-o ținea puțin întinsă înainte, cu palma în sus și cu degetele îndoite puțin spre palmă... Sta în picioare privindu-mă. Era mai înaltă decât mine (cam de 165 cm). Avea haină fără cusături care atingea pământul. Capul îl ținea puțin înclinat spre

stânga... și stând cam la o jumătate de metru... în partea unde erau picioarele mele.

Se uita cu blândețe la mine. Atunci nu mi-a spus nici un cuvânt.

În luna octombrie 1932, la tăiatul de tulei (tulpini de porumb), unde am fost cu sora și cu fratele meu, înainte de amiază am simțit dureri mari în ambele palme și în coasta stângă. Nu am spus nimic nimănui, ci m-am tras la o parte și m-am examinat. Am simțit că din coaste și din palme curge sânge.

După această întâmplare, într-o zi am venit la doamna preoteasă și, după puțină conversație, a început să citească dintr-o foaie. Între altele, a citit despre Tereza Neumann, care avea rănile Domnului. La auzul acestora, m-a cuprins un sentiment de bucurie. Rănile nu le-am avut până în 15 martie 1933.

La misiunile de la loc. Bocsig, m-am mărturisit la păr. Pușcașiu din Mocret, care mi-a cerut să spun acest lucru și, în afară de spovedanie, ca să poată vorbi cu părintele nostru Petru Vancu. I-am spus imediat după Sf. Liturghie, afară din Biserică.

În ajunul Anului Nou, 31 dec. 1932, mai spre ziuă. P.C. a venit la mine. Era îmbrăcată ca în trecut, dar nu avea trandafirul roșu în mână, ci ținea pe palmă o cărtică cu tăblii roșii, iar peste încheietura mâinii atârna un rozar. Ea mi-a zis: „Mă cunoști tu pe mine, Rafila?”. Apoi a continuat: „Eu sunt mama ta și eu te stăpânesc pe tine! Să nu te superi de boala ce ai avut, că nu-i boală trupească, ci e spre mărirea Tatălui ceresc!”. După aceea mi-a spus lucruri pe care nu le divulg. După aceea mi-a spus că 7 ani nu vor rodi holdele cum trebuie. Tot atunci mi-a comunicat că în ziua de 15 martie 1933 voi avea „semnele” în pălmi și în coasta stângă și vor ține trei zile.

„Semnele au revenit la 15 iunie, la palme și la coastă. Le-a prezis P.C., care mi-a apărut la 1 iunie 1933, dimineața la Sf. Liturghie. A coborât deasupra crucii la chivot și a stat pe prestol lângă statueta de 35-40 cm a P.C. Apoi s-a lăsat jos înapoia altarului și numai capul i l-am văzut. P.C. are glas subțire, de femeie. Vorbește românește. A venit la 29 iunie 1933 (de Sf. Petru) în biserică. Mi-a spus că în 4 august 1933 voi avea semnele în palme și la coastă și că vor ține 7 zile. De fapt, așa s-a întâmplat. Tot atunci mi-a prezis că voi avea semnele în 15 august 1933, adăugând că le voi avea și la cap, frunte și picioare. De fapt, le-a avut 7 zile.

P.C. a venit la 1 sept. și mi-a prorocit semnele pe 15 sept. 1933.

În mai multe rânduri mi-a poruncit să nu mă mai gândesc la mănăstire, căci locul meu este în lume. Apoi a zis: „Va fi aproape venirea timpului! Va fi vărsare de sânge! Va veni un crai de la răsărit care va doborî lumea întreagă. Atunci va fi aproape venirea timpului”.

Pe Mântuitorul l-am văzut mai pe urmă... în 24 iulie 1934, la Liturghie, când se cântă „Unul sfânt”. La cuminecări am simțit parcă-s mai tare, „mai cu virtute” (fraza păr. Herlo, aprobată de Rafila, care nu știe exprima ce anume simte). În văd îmbrăcat pe preot cu „leveleandă” roșu închis și având și felonul. Patrafir nu am observat. Așa strălucea, că nu i-am văzut fața, numai fruntea. Pe cap avea ca un episcop mitră (dar mai mică) sub marginea felonului, pe piept am văzut trei litere, C, H, R, nu lângăolaltă, ci cam la 10 cm una de alta, dar între ele erau și alte litere, pe care nu le-am cunoscut. Rafila zice că literele nu au fost așa C-N-R cu liniuță la mijloc. Odată Isus Cristos a zis: „Pace vouă!”.

Încercări și ispite

Mi s-a întâmplat că de trei ori m-a chemat noaptea cineva la uliță: „Rafilă, hai afară!”. Am privit pe fereastră, dar n-am văzut pe nimeni. Atunci îmi spune: „De nu te lași de credință, te vei îmbolnăvi așa, că nu te vei mai vindeca”. Eu îi răspund: „Ce-o vrea Dumnezeu ! În El îmi pun toată nădejdea! Doamne, fie voia Ta! În mâinile Tale îmi dau sufletul.”. Mă întreabă apoi încă de trei ori: „Nu te lași?”. Eu îi răspund întotdeauna: „Nu!”. Atunci dispare. Este un glas bărbătesc. Prezice cu exactitate ziua îmbolnăvirii, arătând cu numele ziua din săptămână.

Fratele meu m-a sfădit pentru că umblu la biserică. M-a sfădit rău. Apoi a plecat de acasă spunând să nu mă mai găsească acasă. Fratele său o ceartă că umblă la biserică. Îi încuie hainele de sărbătoare, în ladă, ca să nu se schimbe. Ea însă nu se necăjește, decât atunci când suduie și înjură. Fratele și mama sa doresc să o mărite, dar ea nu vrea în ruptul capului. El vrea să rămână singurul stăpân în casa părintească. De aceea mult s-a străduit să-și mărite sora mijlocie (mai tânără decât el, mai mare decât Rafila). Văzându-se scăpat de o soră, acum vrea să scape și de Rafila. I-a și aflat un pețitor.

(Raport Rațiu, 20.I.1943)

Rapoarte, scrisori și atestări

Extras din Procesul-Verbal de la Arad, 16 sept. 1934, redactat de Dr. Nicolae Buteanu, dr. Cucu, dr. Iuliu Vicaș și dr. T. Pop.

Despre țărâncă Rafila Găluț din Com. Bocsig, constatăm următoarele: „De statură mijlocie, slab dezvoltată, puțin anemică cu senzoriu clar. Ea ne prezintă următoarele leziuni. La „dorsum pedis”-ul ambelor picioare, la palmele ambelor mâini și la partea stângă a pieptului – la câțiva cm în afară de linia mamilară și între coastele 8 și 9 se văd o leziune cutanată (soluție de continuitate), având o formă rotundă și ovală de mărimea unui bob de linte, cu profunzimea până la coreum și acoperită de sânge uscat, pe care îl găsim și în vecinătatea acestor leziuni. Pe frunte, exact la marginea părului, în nr. de 21, se văd leziuni acoperite de sânge închegat, dar mai mici, având o mărime de cca. 2 mm în diametru. Aceste leziuni sunt simetric aranjate, având în mijlocul frunții un diametru de 1 și jumătate până la 2 cm distanță. Toate leziunile de la frunte au aceeași mărime. Rafila Găluț ne declară că are vedenii și i se spune de Maica Sfântă Preacurată, cam cu 4-16 zile înainte, când se vor prezenta stigmatetele mai sus descrise și cât vor dura. Fenomenul durează de 2 ani și a apărut în următoarele intervale: întâia dată s-a ivit în oct. 1932, apoi în martie 1933, mai apoi în iulie 1933, la începutul și mijlocul lunii august 1933 începând, ieșeau întâi semnele și, apoi, la trei zile, se ivea menstruația, iar din aprilie 1934 începând, s-au inversat, prezentându-se mai întâi menstruația și ivindu-se semnele câteva zile mai târziu. Ultima menstruație s-a terminat la 2 sept. 1934, iar stigmatetele s-au ivit la 13 sept. 1934.

Rafila Găluț ne mai declară că vedeniile le are peste zi, când și neagă că leziunile ar fi produse de ea sau de alții... afirmă că se ivesc spontan la orele patru dimineața.

Asupra naturii leziunilor ne-am putea pronunța numai după o observație mai îndelungată.

(Semnat: dr. Buteanu, dr. Cucu, dr. Iuliu Vicaș și dr. T. Pop)

Din scrisoarea lui Iuliu Maior, dir. Școlii Comerciale Superioare Greco-Catolice din Blaj și dir. al săptămânalului „Unirea Poporului”,

marți și miercuri, în 18 și 19 l.c. am avut fericirea să o văd pe Rafila Găluț chiar la ea acasă, la Bocsig. Rezultatul acestei vizite l-aș putea rezuma în cuvintele: „Fui, vidi, crediti” (Am fost, am văzut, am crezut). De fapt, ceea ce am văzut este o minune! Am vorbit cu medicul Vicaș, care a mărturisit că rănile acelea nu se pot explica pe cale naturală... În fața mea și a păr. Vancu s-a rugat să aducem la cunoștință P.S.V. dorința ei de a-l hirotoni pe clericul Bele Ioan din Ghergheluș. (Rafila a insistat de mai multe ori. Clericul a fost iregular, născut nelegitim, a fost demis. La insistența Rafilei a fost primit cu dispensă de la Roma, a făcut studii la Roma, a fost preot în Caransebeș și a făcut 5 ani de închisoare).

Din scrisoarea Vicarului General Ioan Marinescu, 29.IX.1934

„Am spus Rafilei să nu aibă nici o grijă de vizita medicilor (dr. Buteanu, dr. Cucu, dr. I. Vicaș, dr. T. Pop), pentru că ei se sfătuiesc cum știu ei, iar Maica Domnului face cum vrea Ea. Cuvântul i-a plăcut Rafilei și a devenit mai comunicativă. Vorba ei este simplă, dar întotdeauna înțeleaptă, ba chiar zâmbește și râde; acest răs este al unei copilițe mici...

„O vezi pe Maica Sfântă? Cum este ea? Ca o femeie de pe pământ?” „Nu, e mai frumoasă și strălucește”. „E mare?” „E mai mare ca mine.” „E cu ochi albaștri și părul pe umeri?” „Nu știu cum îi sunt ochii și părul. Nu am văzut, pentru că strălucește.” „Dar Domnul Hristos cum este?” „Strălucește!” „Cum îi sunt hainele?” „Leveleandra este violetă, felonul încheiat.” „Pe cap ce are?” „Nu are nimic!” „Maica Sfântă ți-a spus ceva?” „Îmi spune multe, îmi spune când voi avea semnele și câtă vreme ține...”.

Din Procesul-verbal de la 2 oct. 1934. Dr. T. Pop, medic, str. A. Vlaicu, nr. 134, păr. Petru Herlo, păr. Petru Vancu și Rafila Găluț

La casa parohială a fost și Rafila Găluț, invitată de păr. Petru Vancu pentru controlarea semnelor anunțate de Maica Sfântă pe 2 oct. 1934.

Supravegherea a început la orele 10 (22) și cinci min. și a durat până la cinci și treizeci minute a doua zi, dimineața de 2 oct. 1934,

la orele 11 (23, douăzeci și trei) și jumătate, din 1 oct. 1934. Rafila simte junghiu la semnele din palmă, prefăcându-se în răni, în care se vede un lichid roșietic (sânge seros). La orele 2 din noaptea 2 oct. Rafila semnaleză dureri mari, la semnele din frunte. Examinându-le toți trei, cu ochii liberi și cu lupa, am constatat că patru din ele sângerează. Mai apoi Rafila, având fața obosită și, îndurerată, declară că simte dureri acute în toate semnele respective. La ora 3 se prezintă 16 semne pe frunte. La ora 4 o examinăm din nou. Semnele de la frunte au sporit cu unul. Rana de la piciorul stâng este mai adâncă.

(Semnat: dr. T. Pop, Petru Herlo, Petru Vancu)

Din scrisoarea lui Augustin Pop, sup. bazilitanilor, Bixad, 22.V.1935.

Stigmatetele continuă să se arate, la răstimpuri neregulate și cu o durată neegală. Din Joia Mare au fost de o durată extraordinară de 7 zile. Sângele iese abundant. Cu privire la avizul de a muri în luna mai 1935, ea spune că la porunca Excelenței Sale, a rugat-o pe P.C. să o mai lase în lumea aceasta, spre mărirea lui Dumnezeu și binele bisericii.

Din scrisoarea Păr. Vancu P., nr. 31/1940 din 21.II.1940.

Seara pe la rele 1915, sâmbătă 15 aprilie 1939, o vecină a Rafilei vine în fugă și spune soției mele să meargă la Rafila, că e pe moarte. Îndată m-am dus și eu. Când am ajuns, Rafila era moartă. Se stinsese ca o lumină, cu rozarul și Paraclisul în mână. A fost de la sine până în ultima clipă, așa declară mama sa. Stigmatetele erau aproape cicatrizate în ziua morții. În ziua aceea de sâmbătă, a spus mamei sale că susna cu care a fost îmbrăcată, să aibă grijă de ea, poate lipsi la cineva. Să o spele ca să fie curată. Pe spătoi se observă sânge închegat, pe partea stângă. Cu privire la spătoi a zis mamei sale: „Cu apa cu care se va spăla, să ai grijă să o arunci la loc sigur. În locul unde se aruncă poate va crește ceva pomi sau rug (trandafir)”. Din 21 ianuarie 1936,

stigmatete au sângerat tot la două săptămâni, câte trei zile, până în 15 aprilie 1939, ziua morții ei.

Din scrisoarea Oficiului Parohial Bocsig nr. 47/1940

Am întrebat pe mama Rafilei dacă știe să-mi spună ceva. Redau în continuare cele spuse: „În săptămâna luminată, săptămâna în care a murit Rafila, nepoata mea Ana, fiica băiatului meu a întrebat-o pe Rafila ziua: „Nană, cine vine la tine noaptea?” „Ai văzut și tu?” „Am văzut.” „Cum a fost?” „A fost mare și cu haine albe.” „Ai grijă, Ana, să te porți așa, să vină și la tine!”. Rafila Găluț a avut revelații particulare și a purtat stigmatele Domnului, rănile Lui, timp de 7 ani; de multe ori a fost bolnavă, în suferințe mari. Pentru ce? Isus Cristos și Maica Sfântă i-au spus direct că adevărata biserică este cea catolică. Unii se întreabă pentru ce i-a făcut Preacurata unele comunicări și în același timp i-a interzis să le spună altora?

Răspund: i-a făcut comunicări numai ca să se roage pentru suflete, rugăciunea fiind meritorie. Dacă ar fi spus atunci că preoții de față, inclusiv „conducătorul pământesc” (cum îl numește pe directorul ei spiritual) vor trece la biserica ortodoxă, toți ar fi declarat-o nebună. Nu ar mai fi stat de vorbă cu ea. Cât privește originea stigmatelor, pentru cei ce încearcă să le explice ca autosugestie, redau două expresii ale Terezei Neumann: „Făcându-i-se cunoscut prin revelație, că un vestit psihanalist, care avea păreri preconcepute, vine să o vadă și să o vindece, ea a plecat de acasă, iar la cei ai casei le-a spus: „Va veni doctorul X, spuneți-i să-și vindece capul lui!”.

Cuiva care a spus că stigmatele vin din autosugestie (se tot gândește la Patimile Domnului), i-a răspuns: „Te tot poți gândi că ești bou, tot nu-ți cresc coarne”.

Nădăjduim că atât Rafila Găluț, cât și Icoana Maicii Domnului de la Scăiuș vor ajuta Biserica noastră și vor spune lumii adevărul.

O completare la dosarul cazului Rafila Găluț dr. Mircea R. Birtz, OBSS

Dosarul cazului Rafila Găluț redactat de regretatul Î.P.S. D. Ioan Ploscariu († 1998) poate fi completat cu câteva noi piese:

1. Declarația soriei M. Prudenția (Radu Maria), domiciliată în Cluj, str. Unirii, nr. 8, ap. 30.

„În data de 22 iulie 1984 am fost la comună Bocsig, jud. Arad, împreună cu nepoata mea Cheșa Irina, care locuiește la Bușag – Arad, str. Aron Pumnul nr. 78, unde a trăit Rafila Găluț, care a purtat rănile Domnului Nostru Isus Cristos timp de șapte ani. Acolo am stat de vorbă cu nepoata Rafilei, Ana, care locuiește în casa unde a stat Rafila, acum casă nouă.

Ana mi-a spus cu mare emoție arătând unde avea Rafila răni: la picioare, la mâini și la frunte pe lângă păr (coroana de spini a lui Isus). Atât Ana, cât și sora Rafilei mi-au spus că atunci când era în extaz, mama se speria și se temea să nu moară și o scutura de mână până se treze. Rafila zicea: „Mamă, de ce m-ai trezit, a fost așa de frumos unde am fost eu și așa lucruri frumoase am văzut!”.

Ana mi-a spus că în ziua morții Rafilei, mamă-sa a fost chemată la altă fiică a ei, care a născut. Când a plecat, Rafila s-a uitat lung după ea și mama a întrebat: „De ce te uiți așa lung după mine?”. Ea a răspuns: „N-o să ne mai vedem în lumea aceasta”. Și așa a fost, pe când s-a întors, Rafila era moartă cu rozarul și paraclisul în mână.

În ziua aceea, fiind o înmormântare în vecini, s-a uitat și ea din târnaț și apoi a trimis pe o femeie să cheme pe preotească. Pe când a sosit aceasta, Rafila era moartă. Înainte i-a spus mamei să nu pună nimeni mâna pe ea când va fi moartă numai preoteasa.

Înainte de a muri, Rafila a spus mamei sale ca sugna (fusta) să o spele că poate va fi de folos cuiva. A spus ca apa cu care-i va spăla sângele scurs din coastă s-o arunce într-un loc curat, că va crește un rug sau un pom, și a crescut un gorun mare, ce a fost tăiat când au făcut casa cea nouă.

Din apa cu care a fost spălată a pus într-un borcan. Într-o zi a venit să adape vitele la fântâna din strada de lângă ei un om cu un copil

epileptic. Acolo copilul a avut o criză, a căzut și s-a lovit foarte tare la cap. Mama Rafilei a avut un îndemn să meargă să rupă o bucată din sugna (fusta) Rafilei și a muiat-o în apa cu care-i spălase coasta și a frecat copilul pe cap, care s-a ridicat și din acel moment n-a mai avut crize și azi trăiește, este sănătos, dar nu știe cum s-a făcut sănătos, că nu s-a spus la nimeni. (sic!) Ana mi-a mai spus că ea dormea cu Rafila când era copilă și noaptea vedea lumină mare în cameră și un nor alb în care era Maica Domnului. Odată a întrebat: „Nană Rafilă, cine vine la Dta în fiecare noapte, de se luminează camera?”. Rafila o întreabă: „Ai văzut și tu? Să fii bună, că vine și la tine!”. Ana mi-a spus că Maica Domnului era într-o haină albă, lungă, și foarte strălucitoare. Un preot a învățat pe Ana să se roage Rafilei când are un necaz. Ea se ruga așa „Rafilă, roagă pe Măicuța Sfântă să mă ajute!”, și întotdeauna era ascultă. Am stat de vorbă și cu sora Rafilei, care e de 80 de ani. Ea a zis că Rafila era tot timpul suferindă. Mergea zilnic la biserică și o ducea și pe ea. Odată îi spune Rafila să meargă la biserică să se spovedească și apoi să se împărtășească zilnic. Sora ei i-a spus că o să râdă lumea; Rafila a zis că unii vor râde și alții vor plânge. Și au făcut așa. De atunci toți se împărtășeau zilnic. Rafila a mai spus că războiul nu va trece prin comuna lor (1938-39), dar lipsuri vor simți. A mai spus că șapte ani nu va fi roadă și așa a fost. Mai multe persoane din comună, dar mai ales mama Rafilei a zis despre ea că era foarte bună și evlavioasă și se împărtășea zilnic. Căroră le-am arătat fotografia tresăreau de bucurie.”

2. Declarația sorei M. Terezita Lucreția Graur, Cluj-Napoca, str. Unirii 8, ap. 30

„Am cunoscut pe Rafila Găluț la Blaj în anul 1931 sau 1932. Era foarte reculeasă, foarte palidă. Așa se spunea că Dr. Băican în urma consultației a spus că toate organele ei interne îi sunt putrede. Deci a fost trimisă acasă conform constituțiilor n. În anii 1951-52, în închisoarea Jilava, am întâlnit doamne din București care cunoșteau pe Rafila. Unele au fost la Rafila cu diferite necazuri, să se roage. Odată una a întrebat-o ce ar dori. Ea a zis că o cămăruță să se poată ruga singură. S-au adunat bani și când au mers la Rafila era moartă și au îngropat-o cu acei bani. Atât știu despre Rafila Găluț.

Graur Lucreția Soră M. Terezita, Cluj-Napoca, Str. Unirii 8/30”.

**3. Epistolar între Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș,
OBSM, și Pr. Ștefan Sánta (Arad – Grădiște, str. P.
Rareș 32)**

„Arad 1985, Mai 10

Per Crucem – ad Lucem!

Dragă Frate în Christos!

Atunci când te-am întâlnit la Cluj în luna Februarie am promis că urmează să fac o invitație pentru binecuvântarea noului mormânt al stigmatizatei Rafila Găluți (sic!). Iată a sosit timpul. La 21 Mai, de sărbătorile Sf. Constantin și Elena la ora 12 la amiază se face Binecuvântarea la Bogsig. Cu cea mai mare căldură spirituală te chem ca să participi cu confracții. Dacă sosești cu o zi înainte, este loc să-i găzduim cu cea mai mare plăcere pe toți cei care vin.

Doresc multă sănătate și te aștept cum caritate Christi!

confratele Ștefan

Sánta István
Arad – Grădiște
Str. P. Rareș 12”

„Cluj-Napoca, 20 mai 1985

Lux in tenebris lucet!

În Cristos, Dragă Frate Ștefan!

Invitarea ta pentru 21 mai a.c. la mormântul stigmatizatei Rafila Găluț la Bogsig pentru a lua parte la ceremonia binecuvântării noului ei mormânt m-a umplut de bucurie și de speranță. Dragostea și căldura sufletească arătată mie și confracților mei m-a întărit în credința că dogma despre Comuniunea Sfinților este o realitate vie pe pământul țării noastre și mi-a reactualizat clipele trăite odinioară împreună în

locuri de pribegie, unde mai bine ca în orice loc și mai mult decât oricând am înțeles că Isus Cristos Domnul este totul în noi toți.

Sănătatea și, mai ales, situația din casă, cu doi bolnavi și cu al treilea Frate călugăr Damian în altă parte, foarte grav bolnav, mă reține de la bucuria spirituală. Nu pot fi în mod fizic, dar sufletește sunt acolo și mă rog împreună cu voi ca suferințele Rafilei unite cu ale sufletelor oferite ca victimă de ispășire și repetare, prin jertfa Domnului și a Maicii Sfinte să aducă revărsare de haruri peste Biserică, Patrie și Omenire, iar mesajul lui Cristos vestit de Papa Ioan Paul al II-lea să fie ascultat.

Cu blândul Isus să ne binecuvânteze Fecioara de Sus!

Devotat confrate,

Augustin Prunduș.”

4. Notă de la Pr.Dr. Silvestru Aug. Prunduș, OBSM

În 21 mai 1985 au plecat din Cluj Pr. Ilie Peteanu și cu Pr. Gheorghe Marina (ambii bazilitani – n.n.) – ajunși la Bogsig – poporul era adunat la mormânt, dar la ușa cimitirului era preotul ortodox cu Miliția care i-a legitimat și a spus că nu este voie să se facă ceremonie catolică într-un cimitir ortodox.

S-au dus și împreună cu poporul adunat la mormânt s-au rugat pentru ca dragostea și buna înțelegere să stăpânească inimile.

Observație: Și de data aceasta un preot romano-catolic maghiar este mai receptiv la nevoile spirituale ale credincioșilor români decât preoții din același neam. O mentalitate similară observată și în cazul îngropării lui Valentin Pența. Cui prodest?

5. Programul spiritual pregătit de Pr. István Sánta cu ocazia binecuvântării noului mormânt de la Bogsig

„Programul Binecuvântării și Sfințirea Sf. Cruci și a Mormântului Rafilei Găluț, stigmatizată, în comuna Bogsig, 1985, mai 21, în sărbătoarea Sf. Împărați Constantin și Elena

1. Un cânteț introductiv;
2. Salutul: În numele Tatălui... Harul Domnului Nostru Iisus Hristos...;

3. Rugăciunea introductivă: Părinte Ceresc, noi cinstim Crucea pe care a murit Fiul Tău Iisus Cristos și preamărim învierea Lui, pentru că prin Cruce a venit bucuria în lume; prin ea avem parte de mântuirea adusă de Hristos Domnul Nostru;

4. Lecțiunea biblică: I Corinteni 1, 18-25;

5. Omilia: Astăzi în sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena am venit în cimitirul comunei Bogșig la mormântul Rafiei Găluț, care s-a născut aici în 1910, a copilărit și a trăit viață creștinească în modul eroic până la 29 de ani, când în 1939 Mântuitorul Iisus a luat-o la Sine pentru a-i da răsplata unei vieți trăite într-o sfințenie deosebită, învrednicind-o de a purta vreme de 7 ani semnele Sfintei Patimi ale Sale.

Maica Domnului pentru marea ei evlavie avută și pentru cultul deosebit avut pentru Ea, a răsplătit-o cu favorul deosebit de a i se arăta – începând cu anul 1931, continuându-se cu regularitate ani în șir, până în 1939, când sufletul ei fără prihană lua zborul către Cer.

Ne-am întrunit astăzi ca să sfințim și să binecuvântăm locul unde odihnesc osemintele ei. Sufletele pioase au ținut să refacă mormântul ei, în forma de acum, împodobindu-l cu imagini ale Răstignitului Iisus, care a imprimat pe trupul ei, vreme de 7 ani, rănila Sale.

La fel s-a imprimat în plăcile mormântului Icoana Maicii Domnului Lăcrimoasă de la Nicula – unde Preacurata Fecioară Maria a plâns timp de trei luni într-o biserică de lemn în anul 1681.

S-au imprimat aceste imagini pentru a arăta adâncă și caldă iubire pe care Rafila a avut-o pentru Mama lui Iisus. Pentru sfințirea Crucii și a Mormântului Rafiei am ales sărbătoare de 21 mai, în care Biserica Română sărbătorește aflarea și Înălțarea Crucii lui Iisus. Istoria ne arată că Dumnezeu a ales Crucea ca mijloc de biruință a creștinismului, ajutând pe împăratul Constantin să biruiască pe prigonitorii creștinilor, dând astfel libertate de cult creștinătății. Mama lui, Sf. Elena, în urma săpăturilor întreprinse vreme îndelungată, a fost învrednicită a descoperi Crucea Mântuitorului ce fusese îngropată pe dealul Golgotei, și a o înălța astfel ca locul să devină loc de pelerinaj pentru întreaga creștinătate. Sfințind această Cruce și acest mormânt vrem să ne amintim de acest suflet ales, care a fost pentru Bogșig și pentru regiunea

aceasta Rafila Găluț, care prin virtuțile ei a fost ca o rază a Cerului revărsată pe pământul României.

Ne rugăm să ne mijlocească și nouă harul de sus, ca să trăim după pilda vieții ei, și să ne încununăm viața în spiritul ei de credință și de iubire față de Dumnezeu și față de semenii noștri.

Dorim ca amintirea vieții și virtuților ei eroice să stăpânească și să rodească din belșug aceste plaiuri ardelene. Amin”

6. Rugăciunea de binecuvântare:

Să ne rugăm: Doamne Iisuse Hristoase, odihnindu-Te trei zile în mormânt Tu ai sfințit mormintele tuturor celor ce cred în Tine, astfel încât să le folosească atât pentru trupurile înmormântate, cât și pentru întărirea nădejzii în Înviere; Te rugăm ca slujitoare Ta Rafila să odihnească în acest mormânt dormind în pace, până când, prin înviere, Tu care ești Învierea și Viața, să vadă lumina Feței Tale și strălucirea veșnică din paradis. Tu care viețuiești și domnești în vecii vecilor. Amin.”

7. Finalul:

Ne închinăm Ție și Te binecuvântăm!

Că prin Sfânta Ta Cruce ai răscumpărat lumea.

Să ne rugăm:

Doamne Dumnezeul Nostru, Fiul Tău preaiubit a murit pe Cruce pentru mântuirea tuturor oamenilor. Te rugăm binecuvântează această cruce și acest mormânt. Întărește-ne credința, ca să recunoaștem în misterul Crucii puterea și Înțelepciunea Ta și să avem parte în viața viitoare de roadele morții și învierii Fiului Tău, care împreună cu Tine viețuiește și domnește în unire cu Duhul Sfânt, în toți vecii vecilor. Amin.

8. Se rostesc Tatăl Nostru și Născătoarea de 5 ori;

9. Diferite cântări.

Documentele prezentate au fost luate din arhiva Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OBSM, căruia i se aduc respectuoase mulțumiri și pe această cale. Î.P.S. Ioan Ploscariu a făcut o vizită pastorală la Bogsig în 1993, ca un tribut adus venerației lui Rafila Găluț.

Cf. Ioan Ploscariu – *Bucurii și speranțe*, Ed. Helicon, Timișoara, 1998, pp. 266-267; planșa.

Micul preot Corvin-Anton, mesagerul dumnezeieștii inimi a lui Iisus

Adrian cav. Barbu, OBSS

Loredana Barbu

S-a născut în ziua de 9 ianuarie 1985, ora 7, 30, în Cluj-Napoca, fiind al doilea dintre cei trei copii ai familiei Popa.

Tatăl său este un om simplu, greco-catolic practicant, cu o viață curată, trăită în credință; la vârsta de nouă ani a fost vindecat de către Inima lui Iisus – Patronul său – de o boală grea și chinuitoare.

Mama lui Corvin-Anton provine dintr-o familie de penticostali; înainte de căsătorie, s-a convertit la catolicismul roman. Este o femeie virtuoasă și credincioasă.

Micul Corvin-Anton a primit botezul romano-catolic. Amintirile familiei sale ne prezintă imaginea unui copil viguros, vioi, prietenos și comunicativ, dar chinuit și maturizat înainte de vreme de traume, de dureri și de boală. Momentele de vitalitate și de expansivitate ale scurtei lui vieți pământești alternează cu accese de plâns și de melancolie, care trădează sensibilitatea extremă a unui suflet marcat de suferința proprie și de a celor din jurul lui. Îmbolnăvirile dese i-au format conștiința posibilităților și limitelor trupului său; locul jocurilor specifice vârstei a fost luat de timpuriu de cărțile cu tematică religioasă din locuința bunicii lui, locuință în care Corvin-Anton și-a petrecut cea mai mare parte a timpului după nașterea fratelui său Florin.

La vârsta de doi ani, una din preocupările predominante ale lui Corvin era povestirea prin cuvintele proprii a ceea ce vedea și înțelegea din tablourile religioase aflate în casa bunicilor sau din cărțile ilustrate cu subiect religios pe care le răsfoia îndelung. Astfel, episoade ale vechiului Testament și mai ales momente ale vieții, pătimirii, morții și Învierii Mântuitorului și-au aflat ecou în cuvintele și gesturile copilului. Corvin își făcuse o preocupare constantă din a recita rugăciuni sau din a mima scene din Drumul Crucii. Momentele rugăciunilor zilnice îl găseau mereu prezent; îi căuta și aduna pe toți ai casei, veghind ca nimeni să nu lipsească. Îngenunchia în mijlocul familiei, strângând în mână jucăria preferată: crucifixul dăruit de un misionar augustinian. Fascinat de Iisus cel Răstignit, contempla îndelung crucifixul; uneori

încerca să scoată piroanele din mâinile și picioarele Mântuitorului, mângâindu-i rănilor pentru a-i alina durerea. Nu se despărțea de obiectul preocupărilor sale nici în somn; adormea cu el pe pernă sau în mână, spunând „așa voi fi și eu preot”. Se ruga, cu glas tare sau în tăcere, pentru cei din familie și, în joacă, oficia liturghii, asistat de sora lui. Mergea cu mare bucurie în biserică, urmărind pasionat oficiul liturgic și privind absorbit spre Tabernacol.

Seara, cerea membrilor familiei să facă fiecare câte cinci cruci pentru rănilor lui Iisus. Trăia intens iubirea pentru Mântuitor și dorul de a fi lângă El, în cer, ca preot al Inimii Lui.

Atitudinea lui Corvin, starea lui profund religioasă reies din fiecare gest sau cuvânt păstrat în memoria celor ce i-au fost aproape. Întrebarea adresată tatălui său: „Tu vlei să te faci sfânt?” a fost urmată de răspunsul clar, dat tot de el: „EU VLEAU Să FIU SFÂNT!”.

Boala și suferința l-au însoțit pe Corvin-Anton pe tot parcursul scurtei sale vieți. Piodermie în prima săptămână de viață, amigdalită la patru, șase și opt luni; la un an și două luni, arsuri de gradul II și III provocate prin opărire cu lapte fierbinte și succedate de o infecție care a durat șase săptămâni. Nici o lună mai târziu, își face apariția angina pectorală, care avea să-l chinuie până la sfârșit. Tratamentele, lungi, dureroase și în mare măsură ineficiente, l-au transformat într-o ființă timidă, interiorizată, hăituită; vederea medicilor îl îngrozea și tratamentele cu antibiotice și antitermice i-au provocat o alergie urmată imediat de o stomatită extinsă la nivelul întregii cavități bucale. Febra și lipsa poftei de mâncare erau aproape permanente. Dr. Surianu (Cluj) prescrie tratament cu miere, propolis și romergan. După un scurt interval de acalmie, amigdalita reapare, determinând părinții să recurgă la investigații clinice, în scopul stabilirii unui diagnostic cât mai precis și a tratamentului adecvat. Sunt consultați medicii dr.prof. Tomescu (ORL), dr.prof. Jianu Butnaru (Pediatrie III) și dr. Nicoară (ORL), care l-a operat pe Corvin de polipi.

Deoarece, chiar și după operație, evoluția bolii a continuat, familia a apelat din nou la dr. Nicoară, al cărui diagnostic, confirmat și de către dr.prof. Butnaru, a fost de amigdalită herpetică, boală grea și nevindecabilă.

Înghițirea, printr-o neglijență a celor mari, a două tablete contra tensiunii era să-l coste pe Corvin viața, chiar în ziua botezului fratelui său Florin. Spălăturile stomacale administrate la spital l-au salvat, marcându-l însă profund: somnul i-a devenit agitat și pofta de mâncare i-a dispărut aproape complet.

Spre sfârșitul anului 1987, o nouă criză, însoțită de febră mare, este urmată de un nou și chinuitor tratament cu antibiotice injectabile, tratament în timpul căruia apar primele dureri violente în abdomen. În ultima zi a tratamentului, 18 februarie 1988, temperatura marchează o ușoară creștere, accentuată în cursul celei de-a doua zi. Dr. Surianu diagnostichează herpanghină virotică și prescrie miere, propolis și supozitoare antihelmice. În ziua următoare, survine un acces de sufocare. Dr. Surianu, consultat din nou, stabilește același diagnostic, ordonând în plus romergan și precizând că antibioticele nu mai ajută la nimic.

În seara aceleiași zile (sâmbătă 20.02.1988), în jurul orei 20, febra începe să crească; în urma administrării unui supozitor, apar dureri abdominale, care nu cedează, în ciuda tratamentului și a masajului. De teama unui posibil efect dezastruos al combinării a două tratamente opuse, familia ezită să cheme Salvarea. Somnul zbuciumat al copilului se întrerupea des, punctat de tânguiri de durere. Hăinuțele îi erau îmbibate de transpirație.

În jurul orei 4,30, Corvin a început să respire mai adânc. Atunci s-au hotărât să cheme Salvarea, dar era deja prea târziu. Starea de comă se instalase și toate eforturile făcute pentru a-l salva s-au dovedit zadarnice. După încă două ore de agonie, duminică dimineața, Corvin-Anton a trecut în veșnicie la ora 7,30, ora venirii lui pe lume (21.02.1988).

Trupul neînsuflețit a fost reținut în spital până a doua zi, pentru autopsie. De acolo, părinții intenționau să-l transporte direct la cimitir, dar bunica lui, care la vestea sfârșitului îl sunase pe pr. Iustin Sabău, rugându-l să officieze o Sfântă Liturghie la intenția copilului, i-a auzit vocea tânguindu-se și rugându-o: „Mama Mia, adu-mă la tine acasă... Tale lău m-a dulus stomacul!”. Astfel, trupul a fost adus acasă unde, timp de două zile, s-au perindat prin fața lui vecini, prieteni, rude, în murmurul rugăciunilor conduse de pr. Iustin.

Ziua de miercuri 24 februarie a fost ziua procesiunii funebre. Rămășițele pământești ale micului Corvin-Anton au fost așezate în

cripta călugărilor bazilitani, în compartimentul care aparține părintelui Iustin. Acesta oficiase o liturghie în apartamentul familiei Popa, cu cinci zile înaintea trecerii lui Corvin la cele veșnice, și fusese adânc impresionat de participarea și trăirea de către copil a serviciului divin. Poate să fie acesta un semn al voinței Tatălui Ceresc de a se odihni la locul cuvenit trupul pământesc al copilului care, privind într-o seară cerul, exclamase: „Ce frumos e cerul!... Așa așa vrea să mor!... Vreau să fiu cu Iisus și să primesc haine de preot. Să fiu preot în cer!”.

Sau, poate, așezându-l între preoți, Dumnezeuul-Treime ne-a oferit nouă, celorlalți, șansa de a fi martorii lucrurilor care aveau să se întâmple în acel loc binecuvântat de prezența trupurilor sfințite prin suferință ale preoților între care Corvin-Anton se află ca preot, așa cum a dorit să fie.

*Adrian cav. Barbu, OBSS
Loredana Barbu*

Nota redactorilor

Scrierea, în 1988, a paginilor ce urmează, urmărea păstrarea întru aducerea-aminte a unor fapte și întâmplări – unele înduioșător de frumoase, altele cutremurătoare, cumplite. Gestul de atunci al unor oameni care nu voiau să uite a ajuns – prin fericite sau dureroase, dar neîntâmplătoare împrejurări – să dobândească valoare de document; aceste pagini prezintă, în adevărata lor lumină și așa cum au fost percepute de cei ce le-au trăit evenimente și adevăruri fie nu prea bine înțelese, fie în mod voit răstălmăcite sau chiar contestate în necunoștință de cauză la vremea întâmplării sau a aflării lor de către public.

Modificările aduse versiunii inițiale a textului nu vizează decât aspecte de domeniul formei și al stilului; am încercat – și sperăm că am și reușit – să nu alterăm printr-o exagerată obiectivizare prospețimea și farmecul naiv al amintirii sau intensitatea trăirilor și gradul de implicare al povestitorului. În același timp, am încercat să dăm relatării (destinate inițial membrilor familiei, precum și unui grup restrâns de prieteni) o formă „mai obiectivă”, în sensul eliberării de

termeni, noțiuni și detalii strict familiale. Am păstrat grafia inițială a reproducerii de către autor a cuvintelor lui Corvin-Anton și am reprodus aproape integral aspectele cotidiene ale vieții lui (puținele modificări operate se datorează intenției de a elimina din text amănunte neinteresante pentru cititor, a căror prezență era justificată de dorința familiei de a le păstra vii în memorie).

Credem cu tărie și sinceritate că *Viața, Lucrările întru Dumnezeu și Comunicările lui Corvin-Anton* pot produce schimbări, revelații și efecte benefice în conștiința și sufletul celor ce le vor citi; viețile deja îndreptate, vindecările trupești și sufletești, ca și apropiierile deja înfăptuite ale oamenilor de Dumnezeu, prin mijlocirea lui Corvin-Anton, o dovedesc cu prisosință.

Se vor afla, cu siguranță, și cititori care nu vor găsi în „*Viața lui Corvin-Anton*” decât o decepționantă și banală biografie a unui copil absolut obișnuit, un copil ca oricare altul. Ne rugăm și nădăduim în venirea unei vremi când în viețile banale ale tuturor copiilor obișnuiți din România și din lumea întreagă va domni același spirit de dăruire și aceeași iubire pentru cele cerești. Așa să ne ajute Dumnezeu! Amin!

A. cav. Barbu, OBSS; L. Barbu

Completare la DOSARUL C. Anton ***dr. Mircea R. Birtz, OBSS***

Din relatările Onor. D. Adrian și Loredana Barbu, în 1995, am luat cunoștință despre cazul lui Corvin-Anton Popa; am putut fi pus la curent cu date inedite, având și ocazia unei vizite la Cripta Bazilitanilor din Cimitirul Mănăștur-Central, totodată putând să o cunosc pe Dna Maria Sângiorzan, bunica paternă a lui Corvin (care și-a reluat numele de domnișoară) – instrumentul dictărilor automate („mesajele”) atribuite acestuia.

Am putut avea acces atât la mesajele redactate de fam. Barbu (cronologic ele ajungând până în anul 1992), redactare care a cuprins corectarea ortografică a acestora, ca și de interesanta broșură „*Viața veșnică văzută de un suflet trecut în eternitate în timpul ateismului*”, 72 p., editată prin Ed. „*Recomfinas – Fapta Transilvană*”, Cluj, 1997.

Cultura religioasă a părinților lui Corvin-Anton este destul de redusă. Dna Maria Sângiorzan, din informațiile noastre, este o persoană cu educație religioasă, care se implică activ în organizarea diferitelor activități spirituale (excursii la Medjugorie, inițierea unui grup terțiar asumpționist etc.), fiind totodată o fire energică, cu reale vocații organizatorice.

Implicarea și dăruirea P.On.Pr. Iustin Ioan Sabău (1927-1998), OBSM, și Bernard Ștef, asumpționist, în acest caz, ca și anumite evenimente (fapte) petrecute în preajma trupului lui Corvin-Anton nu ne pot lăsa indiferenți.

Fenomenul și devoțiunea privată există; nu le putem ignora. După cum există și difuziunea unor mesaje codificate atribuite lui Corvin-Anton.

Întrucât el a fost luat de Domnul la o vârstă fragedă, iar mesajele au început să apară prin „scriere automată” după moartea lui (21.II.1988), formal el nu mai este responsabil de redactarea acestora. Cu alte cuvinte, suntem puși în situația de a analiza viața lui Corvin-Anton pe de o parte și mesajele difuzate în numele lui, pe de alta.

Din viața simplă, dar chinuită a copilului Corvin-Anton Popa, care a suferit un calvar al unei sănătăți precare, consecință și a nepriceperii (indiferenței) familiei sale, sau a superficialității unor reputați medici, observăm că el a fost atras de la bun început de Sf. Liturghie celebrată la el în casă. Era fascinat de Crucifix, trăia recitarea unor scene din Istoria Biblică, era impresionat de Calea Crucii, dorea să se joace de-a Sf. Liturghie (dar joaca unui copil mic nu este practic trăirea cea mai sinceră, neperversită de mentalitatea adulților a realității?) – în joaca lui practic el se *unea* (faptic) cu toată seriozitatea cu toți celebranții liturgici. Mai mult, din conversațiile avute cu numeroși preoți, locali sau de pe alte meleaguri, în virtutea profesiei noastre, am observat că 95% din preoții cunoscuți (și am cunoscut destui, slavă Domnului, din confesiuni diferite) se „jucău” de-a preotul la vârsta inocenței. *Unul din semnele certe ale vocației sacerdotale este tocmai cel de mai sus, descris, de altfel, și în literatură.*

Mai mult, copilul era atent ca rugăciunile să fie recitate seara în comun, de toată familia, și se exprima adeseori, înainte de a adormi, asupra dorinței sale de a deveni preot.

Practic avem de-a face cu o vocație curată, neperversită de calcule omenești, pe care Dumnezeu și-a ales-o, dăruind-o unui suport de vârstă fragedă. Copiii pot fi instrumentele fidele ale Mesajului Divin, ne asigură chiar Sf. Evanghelie (Mat. 21: 16; Lc. 19: 40). Această vocație, din voința misterioasă a lui Dumnezeu, nu a fost lăsată în mijlocul nostru, una din cauzele eficiente fiind tocmai indiferența sau nepriceperea celor din anturajul său imediat.

Două întrebări se ridică:

1. Care este starea actuală a lui Corvin-Anton?
2. Este posibilă sfințirea și sfințenia la vârsta copilăriei?

La prima întrebare, ținând seama de vârsta fragedă (3 ani și o lună) la care Corvin a fost chemat la Cer, *vârsta în care culpa nu te face responsabil*, dar și sensibilitatea lui manifestă, declarată față de lucrurile divine, urmând indicațiile Sf. Evanghelii care ne atenționează: „Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția Cerurilor” (Mat. 19: 14), răspunsul nostru, având certitudinea morală atinsă, este afirmativ: Corvin-Anton se bucură de Starea Sfinților.

La a doua întrebare, de mare ajutor ne este Sf. Scriptură și Istoria Bisericii Universale.

Patriarhul Iosif, fiul Patriarhului Iacov, încă din copilărie visează planul lui Dumnezeu cu el; Profetul Samuel și regele David încă din copilărie sunt chemați de Domnul în slujba lor; Profetul Daniel și-a început activitatea tot în pruncie, cum ne istorisește „Istoria Suzanei”, după cum Cartea a II-a a Macabeilor ne relatează (II Mac. 7), martiriul unei mame cu cei 7 copii ai ei, în vremea persecuțiilor lui Antioh Epifanes. Demn de menționat este că martiriul celor 7 copii a fost conștient asumat de aceștia. Biserica Universală îi venerază ca sfinți pe martirii romani Tarcisiu și Pancrațiu († 304; immortalizați și de frumosul roman „Fabiola” al cardinalului N. Wiseman), ambii având vârste de 13, 14 ani. Cei 7 Tineri din Efes (comemorați în Orient la 4 august), alți 4 tineri martiri bizantini (sec. IV/3 iunie), sfinții Alois de Gonzaga (1568-1591/21 iunie; a început o viață intensă spiritual de la 10 ani), Stanislau Kotska (1550-1568/13 noiembrie) sau Dominic Savio (1842-1857/9 martie) și-au început viața într-o sfințenie la vârste foarte tinere.

Exemplele de mai sus, foarte puține din cazurile evidențiate de Biserică, demonstrează că și copiii pot răspunde chemării lui Dumnezeu, uneori până la sacrificiul suprem, cu o spontaneitate și o sinceritate mult superioare adulților; înadins nu am tratat cazul sfinților martiri inocenți din Betlehem, ordonat de Herodes spre sfârșitul domniei sale – cazul acestor martiri este un caz de martiriu pasiv asumat.

La a doua întrebare răspundem deci categoric: da.

În devoțiunile private Corvin-Anton se asociază și el rugăciunilor celor care îl solicită ajutorul cu încrederea. Analiza vieții sale ne poate da deci *certitudinea morală* a faptului că el se află în Cer.

Cu totul altfel stă problema mesajelor atribuite lui Corvin-Anton Popa; pentru a obține certitudinea morală asupra autenticității și veridicității acestor mesaje, este necesară o anchetă canonică și teologică riguroasă, făcută sub supravegherea autorităților eclesiastice competente.

Este necesară consultarea prealabilă a unor tratate de teologie spirituală (ascetico-mistică). Cele mai cunoscute (și mai la îndemână) sunt desigur scrise de Ad. Tanquerey – „Précis de Théologie Ascétique et Mystique” (ed. III, Desclée et. Cie., Paris, Tournai, Rome, 1924), sau cele scrise de Antonio Royo Marin – „Teologia della Perfezione Cristiana” (ed. I/1960; ed. X, Sao Paolo, 1997).

Fenomenele mistice extraordinare pot fi intelectuale sau psiho-fiziologice. Cele intelectuale cuprind revelațiile private și haruri gratuit date.

În cazul nostru, mesajele sunt incluse în grupul „cuvintelor naturale”, din categoria revelațiilor private. Cuvintele care compun mesajul se adresează fie simțurilor exterioare, fie celor interioare, fie intelectului. Pot fi deci auriculare, imaginative sau intelective.

Toate tratatele atrag atenția asupra atitudinii pline de prudență pe care trebuie să o avem asupra acestor fenomene. Câteva reguli trebuie observate cu strictețe:

1. duhovnicul să nu favorizeze „apetitul” pentru asemenea manifestări;

2. în ceea ce privește persoana favorizată de revelații:

– avem de-a face cu o persoană sănătoasă psihic? Este cazul unei psiho-nevroze sau unei isterii?

– intelectul persoanei în cauză este de bun simț? Există exaltări sau sensibilități excesive? Gradul de instrucție;

– moralmente persoana este perfect sinceră, sau are tendința de a amplifica, a inventa, a ascunde adevărul?

– persoana are virtuți solide? Are o umilință sinceră?

– face cunoscute revelațiile sale în primul rând părintelui ei spiritual?

3. În ceea ce privește obiectul revelațiilor private:

– contrazice cumva un adevăr de credință învățat de Sf. Biserică?

– este cumva contrar legilor morale sau decenței?

– conține cereri imposibile de realizat?

4. În ceea ce privește efectele revelațiilor private se va studia:

– care este sentimentul produs în urma lor (agitația, tulburarea, tristețea sau descurajarea sunt produse de sugestii diabolice! Pacea durabilă, seninătatea, bucuria, siguranța sunt semne ale celor autentice)

– stimulează aceste viziuni la răbdare, umilință, ascultare?

– în ceea ce privește cererea de semne pentru autentificarea sau confirmarea revelațiilor private: ele trebuie cerute cu umilință și în mod condiționat. Cel de Sus are libertatea de a da sau a nu da astfel de semne.

5. O revelație privată poate fi autentică în fond, dar în același timp amestecată cu erori accesorii:

– activitatea supranaturală să fie amestecată cu activitatea umană

* ex., într-o revelație privată să existe opiniile timpului respectiv din științele fizice sau istorice

* amestec cu opiniile directorului spiritual

* amestecul unor prejudecăți istorice

– o revelație privată poate fi greșit interpretată

– o revelație privată poate fi în mod conștient alterată:

* fie de vizionar – când dorește s-o explice

* fie de secretarii săi. Cazuri celebre sunt cele ale Sf. Brigita a Suediei, a Mariei d'Agreda, a Mariei Latesta sau în puține locuri a Annei Katherina Emmerich.

(Cf. Ad. Tanqueray, *op.cit.*, par. 1491-1509, pp. 934-944.)

În urma acestor teze analizate de cei mai competenți teologi din domeniu, a căror doctrină s-a bucurat de aprecierea a numeroși Papi erudiți ai secolului trecut, fiind inspirată după Sf. Scriptură, Sf. Tradiție, Magister și Istoria Ecclesiastică, propunem și noi anumite întrebări celor în drept. În cazul nostru, obiectul imediat al mesajelor lui Corvin-Anton este Dna Maria Sângeorzan.

Are un duhovnic? Este acesta competent?

A fost supusă unui examen corespunzător, înaintea unor persoane calificate?

S-au strâns declarațiile jurate (pe Sf. Scriptură și Sf. Cruce) din partea Dnei M.S. și a celor care au transcris mesajele (în cazul nostru fam. Barbu), prin care aceștia declară că nu au modificat *conștient* nimic prin omisiune, adaos sau alterare mesajele respective?

Dacă s-au operat modificări *conștiente*, din ce cauză? (Oricum, autoritatea eclesiastică delegată trebuie să aibă acces la mesajele redactate în forma *originară*, chiar dacă, în anumite cazuri, unele nume sau situații au putut fi trecute sub tăcere).

De ce punem astfel problema?

Anumite fapte și anumite variante ale mesajelor impun o atitudine de analiză atentă, prudentă.

A. Din cele relatate de Dna Maria Sângeorzan, mesajele îi erau transmise automat, în timpul diferitelor activități: simțea o necesitate de a întrerupe lucrul și de a nota pe ceva la îndemână textul mesajelor. Avem de-a face cu ceea ce se numește în parapsihologie „scriere automată”. Metoda în sine nu prezintă nici o garanție asupra unei autenticități supranaturale, ea putând fi exercitată de cauze supranaturale, naturale (tocmai domeniul investigat de parapsihologie)¹ sau demonice (ex. cazul spiritismului – lucrarea lui Bogdan

1. dr.chim. Pătruț Adrian – *De la normal la paranormal*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 118-135; scrierea automată poate fi inclusă în cadrul fenomenelor bioinformaționale, clasa percepției extrasenzoriale.

Petriceicu Hasdeu *Sic cogito* prezintă multe exemple de scriere automată).

B. În varianta primă a mesajelor, ca, de altfel, și în broșura citată (p. 45), ni se relatează (data de 2.VII.1991) că la cererea Pr. Ioan Maria Justin Sabău, în februarie 1989, mesajele au fost întrerupte, din ascultare, menținându-se legătura numai pe tărâm spiritual. În data de 13.V.1991 Pr. Justin Sabău a suferit un accident de circulație, suferind o hemiplegie dreaptă. Între accident și hemiplegie s-au mai efectuat liturghii la Cavoul Bazilitan, cerându-se revenirea mesajelor. În 21.IX.1991 Pr. Justin Sabău era deja vindecat. Întrucât Pr. Justin Ioan Sabău, OBSM, a decedat deja († 9. XII.1998, Cluj), este dificil de stabilit:

- natura exactă a bolii;
- dacă a urmat sau nu tratamente medicale;
- dacă vindecarea a fost consecutivă unor intercesiuni către Corvin-Anton sau și către alți servi ai lui Dumnezeu;
- vindecarea a fost completă, totală, fără remisiune? Spontană?

Vindecarea a fost constatată ca un fapt public, iar Pr. Justin a atribuit-o intercesiunii lui Corvin către Preasf. Inimă a lui Iisus (*broșura cit.*, p. 46-48.)

O investigație serioasă ar trebui să includă și buletinele de analiză sau expertiză medicală, în cazul în care acestea mai sunt păstrate.

C. Presupunând mesajele autentice – citim în broșura publicată: „scrierile mele să nu rămână sterpe, ci să fie scrise exact și legate în cărți și date spre știință oamenilor prin preoți”.

(*broșura cit.*, p. 10; mesaj din 25.III.1988.)

(Oricum, înaintea instanțelor diecezane competente ar trebui să ajungă toate mesajele, sub o formă completă, integrală.)

Întrebarea noastră legitimă este: cine și-a permis cenzurarea mesajelor lui Corvin-Anton, în numele cărei autorități, și cu ce drept? Broșura conține toate mesajele cenzurate, cu numeroase puncte de suspensie între paranteze.

Acest lucru ni se pare extrem de grav: în ce măsură Dna Sângeorzan se substituie mesajelor, și în ce calitate determină forma și modul în care să fie publicate. (*N.B.* Dacă presupunem că ele sunt autentice, fiind cerut expres publicarea lor integrală?)

D. Vindecarea lui Florin, fratele lui Corvin (*broșura cit.*, pp. 23-27) (mesaje din 1.VII.-15.VIII.1988) este promisă în câteva zile, la cavou; în realitate, ea are loc după o lună și jumătate.

Ne punem întrebarea dacă și în acest caz mesajele nu au fost alterate.

E. Pe alocuri stilul și expresiile mesajelor sunt improprii unor fenomenele spirituale. De pildă:

broșura, p. 24 (m. 1.VII.1988): „Vreau să-l vindec pe Florinel și să-l scap de toată boala. Eu îl pot vindeca cu putere din Inima lui Iisus. Îl vindec pe Florin.”

broșura, pag. 25 (m. 3.VIII.1988): „Florinel va scăpa și de febră și de medici. Îl fac bine și cu febră, vei vedea.”

broșura, p. 27 (m. 15.VIII.1988): „Să veniți la cavou cu Florinel. Ca să vă liniștesc gândurile voastre îndoielnice, am să-l scap și de febră. Aici s-a făcut sănătos, dar febra a rămas, fiindcă voiam s-o ajut pe mama mea să mai stea acasă, în concediu, să-l crească puțin...”

idem, p. 46 (m. 30.VIII.1991): „Greu merge cu novena. Greu se lasă antrenați în rugăciune credincioșii greco-catolici! Asta din lipsa de credință în puterea divină. Ei cred că noi facem spiritism și unora chiar le e frică. Eu nu fac spiritism cu voi...”

idem, p. 52 (m. 26.XII.1991): „Primește și el din mila celor care își amintesc la grămadă din cei în suferință.”

mesaj din 21.II.1992 (în broșură la p. 54, trunchiat):

„S-au dat la mine spiritiștii Clujului (sic!), dar eu nu răspund la chemările lor. Eu sunt sub directa îndrumare a Inimii lui Iisus cel Răstignit, înviat și înălțat la Cer... Eu sunt Corvin-Anton, dar nu am voie să-ți spun mai multe, pentru că voi nu ascultați de cele cerute în mesajele mele; le țineți îndosariate, în timp ce tinerii au

nevoie de ele.”² (2. În broșura citată (p. 61) Corvin cere ca Rozarul să fie reintrodus din nou în familia lui, „ca el să-i poată ridica la nivelul spiritual de care au nevoie”. Propriii lui părinți să fi ignorat mesajele precedente? Cert este, din mesaje, că pietatea lor nu a crescut, cum ar fi fost normal, ba dimpotrivă.)

Toate acestea asociate cu frumoase meditații și rugăciuni dedicate Sf. Inimi a lui Iisus, Maicii Preacurate, meditații despre Rai, Iad sau Purgatoriu, spovadă sau ceasul din urmă.

Este greu de diferențiat cât anume provine realmente de la Corvin-Anton și cât îi aparține Dnei Sângeorzan.

Dacă în ceea ce privește Viața lui Corvin-Anton avem certitudinea morală a unei vieți recompensate de Mântuitorul, asupra mesajelor atribuite lui Corvin nu avem această certitudine.

Opinia noastră poate fi modificată doar în urma unei anchete diecezane temeinice, făcute cu toată seriozitatea.

Credem însă că o invocare privată sinceră a lui Corvin-Anton poate aduce multe haruri, lucru demonstrat și prin practica multor pelerini la mormântul său.

Dincolo de Paradis

v. dr. med. Maria L. Hațegan

– Se poate sfinți un copil aflat la vârsta inocenței ? –

Marea majoritate a persoanelor care au dus o viață de sfințenie au putut număra în viața lor multe izbânzi împotriva păcatului: unii au fost oameni simpli, alții au fost personalități marcante (chiar și în plan social).

Ce putem spune însă despre accesul la sfințenie al unui copil care în decursul scurtei sale vieți, conform mentalității generale, nu a ajuns nici măcar să aibă conștiința păcatului și nici tentația de a păcătuți?

În civilizația creștină tradițională, spre deosebire de civilizațiile păgâne precedente (cu tot nivelul performant tehnologic sau cultural atins de unele) persoana copilului capătă un statut nou, nobil, vârsta

copilăriei fiind accesibilă sfințeniei și chemării divine, la fel ca și vârsta adultă. copilul, încă din pântecul mamei, era privit ca o persoană demnă de considerație, dobândindu-și întregul potențial spiritual în momentul botezului, era asigurat copilului dreptul la universalitate. Acest lucru semnifică un salt uriaș față de anumite culturi precedente, în care copilul putea fi arbitrar ucis, respins sau sacrificat, fiind considerat un simplu „obiect” care aparținea în exclusivitate tatălui sau ambilor părinți.

Merită studiat din această perspectivă felul în care societatea contemporană valorizează (sau de-valorizează) condiția copilului, copilăria ca stare de grație, și în ce măsură aceasta este o regresie față de condiția epocii creștine.

Deocamdată, secolul XXI, la fel ca și cel precedent, este caracterizat de o recrudescență galopantă a mentalităților precreștine (chiar și în plan cultic observăm o proliferare a vrăjitoriei, ocultismului) și caricaturizarea prin imitații ridicole a lumii și mitologiei greco-romane. Un simptom atroce al acestei stări de fapt este vidarea copilăriei de conținutul ei de inocență și inocularea imaginii copilului malefic, inițiat la o vârstă fragedă în anumite societăți oculte sau în practici magice, imagine cultivată asiduu de o anumită presă și de superproducții cinematografice cu succes răsunător de box-office.

Inaugurată de curentul teosofic blavatskian-bessantian prin promovarea aparentă a copilului „divin” Krishnamurti, auto-denumită de către acesta la vârsta maturității ca frauduloasă, trecând prin dubioase filiere new-age-iste, această imagine devine în prezent, dând cărțile pe față, franc satanică, culminând cu mult mediatizată (și la fel de mult contestată) imagine a „copilului de Halloween”, Harry Potter.

Pervertirea valorilor este primul semnal decadenței: la asta s-a referit André Malraux când spunea că „secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc”.

Asistăm la o ofensivă fără precedent de atentate la inocența copilăriei: copii abuzați, bătuți, torturați, exploatați pentru muncă sau pentru imagine, intoxicați de cruzime și violență, având deci o copilărie în care, în cel mai bun caz, bunurile materiale umplu golul lăsat de lipsa dragostei părintești. Rezultatul? Copii instabili, violenți,

alienați, brutalitatea devenind un mod de viață, predispunând chiar la comiterea unor crime. *În percepția individuală, copilul devine un atentat la fericirea și siguranța cuplului, un motiv de demisie de la îndatoririle părintești cele mai elementare: pruncuciderea fizică și spirituală în diferite stadii de dezvoltare devine un fenomen de masă.*

Un exemplu flagrant în acest sens este așa-numitul Sindrom al Morții Infantile Subite (Sudden Infant Death Syndrome – SIDS), care, după ce a fost excesiv teoretizat și mediatizat de medicii anglo-saxoni începând cu anii '50-'60, a fost recent reconsiderat din perspectiva existenței în rândurile acestei cazuistici a numeroase cazuri de pruncucidere, unii mergând până la a afirma această etiologie în quasi-totalitatea cazurilor. Noua teorie, mai apropiată de adevăr, a fost susținută de o serie de mărturisiri și condamnări ale unor părinți ucigași. Nu trebuie uitat că acest fenomen a îmbrăcat proporții epidemice în perioada postbelică.

„Calcinarea germenilor” făcută planificat și conștient este un indicator al culturii morții care ia în stăpânire contemporaneitatea. Departate sunt zilele societății românești tradiționale în care nașterea unui copil era o lumină în casă, acesta dându-i-se nume pline de alint (prunc, cocon, pui de om și multe altele), copilul pornind în viață ocrotit de cei mai vârstnici membrii ai unei familii numeroase.

În mediul românesc comunismul a considerat pentru prima dată persoana drept individ, iar individul drept cantitate, număr, accesibil planificării de orice fel, anihilând temelia valorilor perene. Comunismul a transformat copilul din accepțiunea creștină de persoană cu drepturi depline la existență și spiritualitate într-un individ definit de o serie de parametri proprii obiectelor neînsuflețite (greutate, lungime, perimetru, diametre, parametri de funcționare) puse în aplicare de anumiți pediatri zeloși, spălați pe creier și dornici de a se conforma în numele unei rapide promovări profesionale.

Două dintre cele mai importante „cuceriri” ale comunismului au fost: 1. transformarea omului în forță și mijloc de producție, și 2. substituirea victimei cu călăul, prin falsificarea istoriei și favorizarea imposturii și în zilele noastre.

Corvin-Anton Popa s-a născut și a trăit într-una din cele mai întunecate și lipsite de speranță perioade ale prezentului românesc.

Frigul, foamea, lipsa medicamentelor, cultul personalității, sufocarea libertății de exprimare, de comunicare, neîncrederea în celălalt, toate acestea erau instrumente larg folosite de „poliția gândirii”. Pe acest fundal dezolant a apărut un copil remarcabil, dotat cu toate calitățile necesare pentru a bulversa mediul anodin în care și-a desfășurat existența.

Este foarte ușor să îmbraci viața copilului Corvin-Anton într-o carapace de pietism rigid, golit de conținut, folosind cuvinte spuse înainte de sute de ori; este foarte comod să ne ascundem îndărătul ideii că Dumnezeu i-a trimis acestui copil suferințe neobișnuite pentru a-l ajuta să progreseze pe calea sfințeniei.

M-am gândit însă să abordez drumul mai dificil și mai dureros al încercării de a reconstitui realitatea de zi cu zi a vieții acestui copil victimizat de un nefericit concurs de împrejurări, care constituie un fundal întunecat ce nu face decât să scoată și mai mult în evidență personalitatea sa deosebită.

Mă voi referi la aspectele medicale, psihologice și sociale care au constituit acest context.

Într-o societate care instituționalizase „supraviețuirea celor mai puternici” în modalitatea spartană, aceea a sacrificării celor mai puțin apti din punct de vedere fizic pentru supraviețuire, în reale condiții de exterminare, Corvin-Anton reușește totuși să se nască sănătos și plin de viață, așa putea spune *dornic* de viață. Reușește să scape de momentele critice ale nașterii și primei săptămâni de viață doar cu o banală piodermită, consecința condițiilor improprii din spital.

Problemele reale apar în cea de-a patra lună de viață, lună în care în mod obișnuit se trece la diversificarea alimentației sugarului, folosindu-se hrană semisolidă și veselă asemănătoare adultului.

Aici perspectiva noastră se modifică, odată cu apariția la Corvin-Anton a unei amigdalite herpetice. Cât de mult ne poate spune modul de transmitere și de dobândire a acestei boli despre îngrijirea copilului? Foarte mult! Virusul herpetic este un ADN-virus care se transmite fie prin contact fizic direct, fie prin folosirea în comun a unor obiecte de veselă sau de toaletă. Fiind relativ puțin rezistent în mediul extern, transmiterea sa presupune pe lângă o ignoranță în probleme de igienă personală (consecință a lipsei de educație), și grave carențe

în ceea ce privește curățenia locuinței și a obiectelor de uz curent. Căile prin care copilul ar fi putut dobândi virusul sunt următoarele:

a. de la mamă, în momentul nașterii. Împotriva acestei căi de transmitere pledează debutul relativ târziu al bolii (4 luni de la naștere), precum și absența bolii la frații săi.

b. de la o altă persoană infectată cu virusul herpetic, prin contact nemijlocit – vezi dezgustătoarele (și foarte periculoasele și, din păcate, foarte răspândite) obiceiuri de a săruta copilul pe gură sau de a recupera de pe jos suzeta aruncată de copil, a o „igieniza” trecând-o prin gura proprie și apoi a o da înapoi copilului, fapte incalificabile din punct de vedere medical.

c. de pe un vas (pahar, ceașcă) sau tacâm (linguriță) recent folosite de o altă persoană infectată cu virus herpetic, care a „uitat” să le spele înainte de a hrăni copilul.

Acestea sunt faptele clinice, care pot fi confirmate de orice medic ce are tangență cu domeniul pediatriei și/sau al neonatologiei.

Ne confruntăm aici cu o *primă* constatare dureroasă, greu de acceptat, care dinamitează floricelele pietiste cu care atâția dintre noi își oblojesc incompetența, nepăsarea, lipsa adevăratelor sentimente creștinești și a dragostei față de cei apropiați; copilului Corvin-Anton nu i s-a asigurat un mediu curat, igienic de viață, care este unul din drepturile și constituentele fundamentale ale demnității oricărei ființei umane, și a (sau poate chiar *mai ales*) copilului.

Cea de-a doua constatare se referă la un alt fapt, pe cât de greu de acceptat, pe atât de real. Copilul Corvin-Anton suferă, la scurt timp unul de celălalt, două accidente grave: opărire cu lapte fierbinte (cu consecințe severe pe planul sănătății copilului), și ingestie de medicamente „uiteate” (!?!) la îndemână, de asemenea cu consecințe traumatizante. Este evident: copilul nu a fost supravegheat corespunzător, nu i s-a asigurat un alt drept fundamental (statuat și de O.M.S.): dreptul la un mediu de viață lipsit de pericole majore, dreptul la siguranța personală.

În *al treilea rând*: nu trebuie să fim genii medicale sau să posedăm un dar miraculos al intuiției, pentru a ne da seama de ce un copil, de altfel inteligent, precoce și cuminte, trage laptele fierbinte sau înhgite ce găsește prin casă, în loc de mâncare: copilul Corvin-Anton era

flămând! I s-a negat un drept și mai important, practic proximalul imperativ al supraviețuirii, demnității și bunăstării unei ființe umane – dreptul la hrană.

Da, erau siniștrii anii '80, când nu se găseau nici de unele! Dar as existat preocuparea celor din jur pentru a-i oferi un minim necesar acestui copil deosebit? Îi lăsăm să răspundă conștiinței lor la această întrebare.

În *al patrulea rând*: să revenim la caracteristicile fundamentale ale virusului hepatic: ca orice alt virus, *nu se tratează* cu antibiotice obișnuite, ci eventual (în cazul nostru) cu Acyclovir și alte câteva antivirale înrudite. Lui Corvin-Anton i s-au dat repetate tratamente (chinuitoare și dăunătoare, complet inutile lui) cu antibiotice obișnuite (mai probabil penicilină, complet ineficientă împotriva oricărui virus) – ca dovadă a acestui fapt el a dezvoltat o stomatită micotică, dureroasă și rebelă la tratament, pentru care mierea, propolisul și romerganul Dr. Surianu (care în mod notoriu trata orice suferință cu acest „panaceu universal”, devenind așa de faimos, că noi, ca studenți, deși cu zeci de ani mai tineri, auzisem despre acest tratament „original” încă din primii ani de facultate) erau eficiente precum benzina rafinată pentru stingerea unui incendiu.

Un tratament corect ar fi necesitat antimicotice (local glicerină boraxată, completată cu tablete antimicotice, ambele fiind disponibile în farmacii și în perioada respectivă, o indicație terapeutică corectă fiind suficientă pentru obținerea medicamentelor potrivite).

În mod mai mult decât ciudat, ba chiar suspect, familia a suspus acest copil, cu o insistență nu de adevărați creștini, ci de posesori ai sindromului Münchhausen, unor tratamente chinuitoare și dăunătoare, care, de la un moment dat, și-au demonstrat clar inutilitatea, evită, chipurile, să cheme în ceasul al doisprezecelea Salvarea, la un copil suferind teribil, impresionând orice medic obișnuit cu durerea și cu boala, invocând motivul ridicol: „le era teamă de efectul dezastruos al combinării a două tratamente opuse”. Dintr-o dată, aceste persoane, care aveau mari probleme cu asigurarea unui minim de igienă personală a locuinței, devin doctori în medicină, începând să emită sentințe în ceea ce privește efectele presupuse ale unor tratamente diferite. Având în vedere consecința fatală a acestei

neglijențe de neiertat față de copil, în orice țară decentă, mai puțin imbecilizată și dezumanizată decât România anilor '80, ar fi urmat o anchetă severă a serviciilor sociale. Deci lui Corvin-Anton i s-a negat un alt drept fundamental al oricărei ființe umane, conform unor regulamente pomenite anterior: dreptul la asistență medicală promptă și calificată, la demnitatea persoanei, la evitarea suferinței inutile iatrogene (generată de tratamente medicale sau manopere greșit aplicate).

În *al cincilea rând*, prin întârzierea nejustificată a transportului copilului la spital, pe lângă dreptul la asistență medicală corespunzătoare, i s-a refuzat acestui copil dreptul la o moarte demnă, cu alinarea suferinței în măsura în care acest lucru este permis de morală și de etica medicală.

Mai inexplicabil, îndată după autopsie, se forțează nota, încercând să se expedieze copilul (corpul lui) la cimitir, fără a i se administra ultimele rituri creștinești necesare într-o asemenea împrejurare, rituri cuvenite oricărei persoane din Biserică! Aberant, nu-i așa, pentru o familie ce poza în figura creștinilor militanți?

Așa cum era de așteptat, copilul, încă neodihnit, vorbește în vis bunicii, care, îndemnată în acest fel, face cele cuvenite. Se dă ocazia celor deloc puțini care au cunoscut acest copil extraordinar și au ținut la el să îi prezinte ultimele omagii, astfel încât el să fie dus pe ultimul drum nu pe ascuns, pe căi lăturalnice, fără onoare, fără ca aceia care au ținut la el să își poată lua rămas bun; eventual cu un serviciu religios oficiat în fugă, semi-clandestin, singuratic și trist.

Am analizat aceste fapte, pentru a demonstra clar, quasi-mate-matic, consecințele acestora, și de a descuraja (fiind eu însămi mama unui băiețel!) orice obiecțiuni și proteste veleitar-juridice, sau inspirate dintr-o falsă spiritualitate, dintr-o morală cazuistică, având în vedere că orice expert în domeniile medicale sau psihologice, ca și datele din orice tratament de specialitate ar putea să confirme concluziile la care am ajuns.

Cu toate acestea, există ceva ce nu poate fi pus în ecuație. Acest „ceva” este dragostea lui Dumnezeu. Ea există și este infinită pentru fiecare dintre noi. Ea compensează și vindecă ceea ce semenii noștri, fie ei chiar și membri ai familiei, nu ne pot da.

Mă gândesc din nou și din nou, și totuși ceva lipsește din povestea vieții micului Corvin-Anton. Am citit-o de mai multe ori, și acel ceva tot nu este acolo. Să fie oare o greșeală? Nu găsesc dragostea ocrotitoare a celor din jur pentru un copil binecuvântat cu daruri excepționale. Găsesc teama și reținerea omului comun confruntat cu extraordinarul; și, desigur, grija bunicii. Până unde merge oare grija noastră față de cei dragi? Martirizat în timpul vieții, de oameni și de împrejurări, micul Corvin-Anton este acum încredințat celei mai mari Dragoste care există: cea a Atotputernicului. El îl sfințește întru Eternitate, ocrotindu-l și făcându-l preot în Cer.

Orice intervenție din partea oamenilor, în afară de rugăciune, este tardivă, neavenită, sortită zădărnicii.

Aș fi vrut să citesc în biografia lui că seara la rugăciune era legănat de brațele ocrotitoare ale celor dragi. Aș fi vrut să citesc despre rugăciunile fierbinți înălțate în jurul patului său de suferință. Despre chemarea unui preot înainte ca micuțul să facă Marea Trecere, cu toate riscurile, chiar și în spital (cultul romano-catolic fiind tolerat pe atunci), chiar și în „travesti”. Despre durerea familiei la moartea sa, și despre eforturile de a-i oferi o înmormântare creștinească, așa cum se cuvine. Despre comemorarea sa și darea lui ca exemplu pentru alți copii.

Însă, așa cum a spus marele prozator Marin Preda, ca un epitaf pe piatra de mormânt a comunismului și a mentalităților create de el, a inimilor împietrite ale oamenilor: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”.

Raport medical

dr. med. Ciprian cav. Băncescu, OBSS.

Din modesta noastră experiență medicală putem afirma că au existat mai mulți factori care au condus la decesul pacientului Corvin-Anton în vârstă de 3 ani.

Ceea ce surprinde la acest pacient este imensa listă de afecțiuni pe care le-a dezvoltat în scruta sa existență. O parte din aceste afecțiuni au apărut datorită îngrijirii deficitare și, mai ales, lipsei de supraveghere din partea părinților, iar restul sunt complicații ale tratamentelor.

O arsură de gradul II/III la vârsta de un an și două luni indică cel puțin o gravă lipsă de atenție din partea părinților, aceasta nefiind o vârstă la care un copil este conștient de urmările faptelor sale. De asemenea, este necesar de luat în considerare că cea mai frecventă complicație a arsurilor de gradul II și III este suprainfecția bacteriană. Aceasta se datorează atât imunosupresiei apărute post arsură, cât și mediului propice de cultură, reprezentat de arsura însăși. Nu trebuie neglijat nici faptul că tratamentul prelungit cu antibiotice predispune la dezvoltarea micozelor la nivelul tubului digestiv. Aceste micoze greu tratabile, mai ales la un organism tarat, alterează și mai mult homeostazia. Nu trebuie să uităm că acest pacient este la o vârstă fragedă și rezervele lui funcționale sunt destul de limitate.

Traumatismul reprezentat de arsură, șocul postcombustional, tratamentul prelungit, suprainfecția bacteriană sunt principalele cauze ale scăderii și mai accentuate a rezistenței organismului. Febra, lipsa poftei de mâncare pot fi consecințe ale infecției bacteriene, cât și micozei post antibioterapie.

Faringitele, faringo-amigdalitele (infecții de căi respiratorii superioare) se înscriu în patologia specifică vârstei, mai ales dacă vine în contact cu alți copii.

Anghina herpetică, cu manifestare de la abia 2-3 ani, ar tinde să contrazică ipoteza unei infecții herpetice congenitale. Pare mai degrabă o contractare a virusului pe fondul unei imunodeficiențe date de lungul său istoric medical. Tratarea acesteia cu produse naturiste (miere, propolis etc.) nu cred că reprezintă o abatere medicală, deoarece trebuie să ținem cont că acest lucru se întâmpla într-o perioadă în care tratamentul antiviral nu cred că pătrunsese și la noi în țară, iar în străinătate era de abia la începuturi. Ceea ce intrigă puțin este tratarea unei afecțiuni virale cu antibiotice, dar este posibil ca protocoalele terapeutice din anii '80 să prevadă acest lucru (?).

Episodul din perioada 18.02.1988 reprezentat de o creștere a febrei și de alterarea stării generale poate indica o suprainfecție bacteriană a herpanginei. Antibioterapia, în lipsa antibiogrammei, poate eșua în aceste cazuri. Efectuarea unei antibiogramme cred că ar fi fost necesară în acel moment, dar nu trebuie să uităm de faptul că în acel moment exista un imens deficit al materialelor sanitare.

Suprainfecția bacteriană, dar nu numai ea, ci și cea virală, determină o creștere a reactivității bronșice la adult, ca și la copii. Hiperreactivitatea bronșică manifestată prin bronhospasm este principala cauză a episodului de insuficiență respiratorie din seara zilei de 20.02.1988.

Dacă acel episod ar fi fost sancționat prompt, posibil că ar fi existat o șansă în plus pentru copil.

În concluzie, din datele ce ne-au fost puse la dispoziție s-ar putea trage niște concluzii:

- lipsa de îngrijire din partea părinților este principala cauză a acestui lung istoric de boală;
- nu cred că a existat neglijență din partea personalului medical, ținând cont de condițiile materiale din acei ani;
- dacă nu ar fi existat reținere din partea aparținătorilor (teama de a suna la Salvare), exista o posibilă șansă de supraviețuire a copilului prin tratarea energică a insuficienței respiratorii într-un serviciu de terapie intensivă respiratori;
- ținând seama de scurta perioadă de lucru cu pacienții, există o marjă de eroare în aceste concluzii, pentru care aș dori să îmi cer scuze anticipat. De asemenea, este necesar de precizat că întregul raționament s-a efectuat pe baza relatărilor aparținătorilor, și nu prin consultarea materialelor (foi de observație, bilete de externare etc.) medicale.

Biografie

**Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș,
OSBM**

***de Pr. Prof. Clemente Plăianu
(1913-1999)***

Cluj-Napoca
1995

Dr. Silvestru Augustin Prunduș

S-a născut în 3 mai 1915 în comuna Cășeu, jud. Someș, azi Cluj. Botezat Silviu la starea civilă, pentru maghiarizarea numelui, a fost înregistrat Agoston.

Străbunii și părinții au fost țărani agricultori. Tatăl Ioan a decedat în 3 octombrie 1919 pe front la Tisa în Karczag, Ungaria, mama Lucreția, născută Boldor, s-a recăsătorit în 10 martie 1921, cu Boldor Gheorghe, decedat în 21 februarie 1956; rămasă din nou văduvă, a decedat în Cluj-Napoca la 14 iulie 1985.

Studiile sunt 4 clase elementare în satul natal, 8 clase liceale la „Andrei Mureșanu” în Dej, cu diploma de bacalaureat luată în 1933.

Face doi ani de teologie la Academia Teologică din Cluj, în 1933-1935, iar în 21 noiembrie 1935 este trimis la Colegiul „Pio Romeno” din Roma și urmează cursurile de filozofie-teologie la Ateneul de Propaganda Fide, luându-și licența în teologie în 1939. Urmează apoi cursurile la Institutul Pontifical de Studii Orientale, luându-și doctoratul în științele bisericești orientale în 19 februarie 1943.

Este hirotonit preot în 11 decembrie 1938 de Episcopul Dr. Iuliu Hossu în biserica Colegiului Pio Romeno. În 1 august 1940 este numit administrator parohial la Aluniș, raionul Huedin, lăsat în continuare la Roma pentru studii, unde este numit ecleziarh la Colegiul „Pio Romeno” și prefect (ductor) de camerată.

Întors în țară la 24.III.1943, este numit la Curia Episcopală subnotar consistoral, iar în 16.XI notar consistoral. Pe statele de plate este încadrat spiritual la Academia Teologică din Cluj din 1.IV.1945. În toamna anului 1945 este numit profesor de religie la Liceul „Inocenție Micu” din Cluj, iar în toamna anului următor profesor de teologie la Academia Teologică din Cluj, la catedra de Tipic-Liturgică.

În 29 octombrie 1944 este numit preot la biserica piariștilor de lângă Universitate pentru Liturghia greco-catolică din duminici și sărbători.

În 21 noiembrie 1947 este eliberat de funcții și pleacă în noviciat la mănăstirea Bixad, pe care este silit să o părăsească în octombrie 1948.

Arestat în 4 ianuarie 1949, este condamnat la 6 luni pentru ultraj (pentru o scrisoare trimisă Mitrop. N. Bălan în legătură cu trecerea în

ilegalitate a bisericii și ocuparea forțată a catedralei din Blaj), 5 luni pentru instigare și 4 luni pentru răspândire de manifeste; este ținut ca lagărist până în octombrie 1949.

În 4 martie 1950 este arestat de la Școala de recalificare, secția tâmplărie cu un grup de frați călugări OSBM și trimis la Canal cu condamnare administrativă, de unde se eliberează în 14 martie 1953.

Intră muncitor în Grădina Botanică din Cluj și este din nou arestat în 4 mai 1953 și condamnat în procesul lui Nicolae Pura, ordinarul diecezan de Cluj-Gherla, și eliberat în 25 septembrie 1955.

Nefiind admis și încadrat în nici un fel de muncă, se ocupă cu studii de istorie, iar în 25/26 ianuarie 1959 este arestat din nou, refuzând oferta de a fi episcop de Oradea cu „pobeda” la scară și 10.000 lei salariu pe lună; este judecat și condamnat la opt ani muncă silnică și zece ani degradare civică pentru uneltire contra ordinii sociale. Cu amnistia generală a deținuților politici, este eliberat de la Capul Midia în 29 iulie 1964.

În 15 octombrie 1964 intră ca muncitor necalificat la Fabrica de bomboane I.I.S. „Feleacul”, Cluj-Napoca, unde este ținut sub supravegherea securității și, totuși, i se încredințează sarcini de răspundere cu expediția, mai ales în străinătate. Obosit, ajunge internat la Clinica neuro-psihiatrică și, în cele din urmă, după discuții între Departamentul Cultelor și Patriarhia Română, la 10 octombrie 1967 este numit funcționar principal la Protopopiatul Ortodox român din Cluj și apoi casier. Șicanat și presat să treacă la ortodocși, în cele din urmă, prin înțelegere între Dl. Gheorghe Nenciu, președintele Departamentului Cultelor, și Arhiepiscopul Teofil Herineanu, este numit arhivar la Arhiepiscopie în 15 noiembrie 1979, apoi bibliotecar principal, de unde este pensionat pentru limită de vârstă la 1 iunie 1977.

Pe linie ecleziastică, după 1948 ocupă următoarele funcțiuni:

În decembrie 1948, Nunțiatura Apostolică din București, prin Păr. Leon I. Manu, protoegumen substitut, îi comunică numirea de Provicar II, avându-l în frunte pe Provicarul I Nicolae Pura, devenit Ordinariul locului, după arestarea Episcopului Iuliu Hossu în 28/29 octombrie 1948 și retragerea din ternar a Păr. Canonic Gheorghe Vidican, și al treilea este Păr. Prof. Vasile Ilea. Acesta, după arestarea Păr. S.A.

Prunduș, se refugiază în Italia, la Roma. Ternarul rămâne completat de Păr. Vasile Așteleanu, arestat și el, iar care, în 1958, trece la ortodocși. Abia în toamna anului 1969 Păr. Nicolae Pura, Ordinariul diecezan, îl cercetează pe Episcopul Iuliu Hossu la Căldărușani, pentru reglementarea conducerii diecezei. Episcopul decide: „Eu nu pot schimba dispoziția și ordina dată de Nunțiatura Apostolică în 1948, N. Pura Ordinariu, Prunduș Provicar II și Vasile Ilea provicar III. Întrucât el este plecat la Roma, voi doi să-l cooptați în conducere pe Păr. Canonic Cosma Avram. Eu nu pot face numiri în dieceză, aflându-mă în afara diecezei. Prin înțelegere l-am lansat în public ca și conducător de dieceză pe Păr.Can. Cosma Avram, dar el nu a exercitat nici un act de jurisdicție fără consultarea lui Prunduș și decizia Păr. Ordinariu Nicolae Pura.

După decesul Păr. Canonic Cosma Avram, întâmplat în 16 oct. 1976, în locul ternarului, la data de 9 noiembrie 1978, s-a constituit Capitul diecezan format din Nicolae Pura, Ordinariu, Prunduș Augustin, vicar general episcopal II, Gheorghe Neamțu, Nicolae Plăian, Romulus Gorcea și Tertulian Langa.

După îmbolnăvirea Păr. Nicolae Pura în data de 9 februarie 1981, acesta s-a retras și a cedat jurisdicția și conducerea diecezei Păr. S.A. Prunduș. După decesul Păr. Nicolae Pura întâmplat la data de 10 august 1981, a fost cooptat în Capitul diecezan Păr.Prof. Eugen Popa.

Între 10 octombrie și până în 30 noiembrie 1981, Păr. Prunduș a fost la Roma, unde a prezentat un Raport asupra situației Bisericii Catolice din România în general și îndeosebi asupra Bisericii Greco-Catolice și a diecezei de Cluj-Gherla.

După decesul Episcopului Ioan Dragomir, lăsat de Ep. Ioan Ploscariu în locul său, conducătorul Corului Episcopal, la Ariniș în 30 aprilie, cu ocazia înmormântării acestuia, Episcopii I. Chertes, I. Ploscariu și Ordinarii Diecezani Coriolan Tămâian de la Oradea și Silvestru A. Prunduș de la Cluj aleg în locul lui Dragomir la Conducerea Mitropoliei pe Alexandru Todea, în timp ce la Baia Mare rămâne o situație confuză în urma hirotonirii de Episcopi clandestini de către I. Dragomir.

La Cluj, în aceeași formație, fără dieceza Maramureșului, este ales mitropolit, recunoscut și de Episcopul I. Chertes, care a lipsit de la

întrunire, dar a semnat ulterior procesul-verbal de alegere, Alexandru Todea, pe care Sfântul Scaun, prin Secretarul de Stat Achile Silvestrini, îl recunoaște verbal pe A. Todea Mitropolit.

În 31 iulie 1987, din motive de oboseală, boală și alte greutăți, S.A. Prunduș se retrage din postul de Ordinar Diecezan, lăsând conducerea Mitropolitului Alex. Todea, care îl confirmă de vicar general Episcopal pe Păr. Tertulian Langa, ales după retragerea din Capitlu a Păr.Prof. Eugen Popa, rămânând la dorința Mitropolitului simplu membru în Capitul, care își reduce simțitor întrunirile, ținute înainte de obicei în fiecare lună și chiar mai des.

Deși bolnav și obosit, Capitul General Basilitan ținut la Roma între 22 iunie și 5 iulie 1992, îl numește protoegumen sau provincial pentru România începând cu data de 1 august 1992, până în 2000. (n.n.)

Este sfințit la 11 decembrie 1938 – Duminica Strămoșilor – *preot* de către Episcopul său Eparhiot, Dr. Iuliu Hossu de Cluj–Gherla.

Preot nou hirotonit, Silviu Augustin Prunduș, a celebrat la 13 decembrie 1938 o Sfântă Liturghie pe Mormântul Sfântului Apostol Petru, având ca diacon coliturghisitor pe clericul de la Colegiul „De Propaganda Fide”, Alexandru Todea, viitorul Cardinal și Mitropolit al Bisericii Române Unite, hirotonit și el întru subdiacon și diacon, în cadrul aceleiași liturghii arhieresti, celebrată la 11 decembrie 1938 în capela Colegiului „Pio Romeno”. După cincizeci de ani, la aniversarea jubileului sacerdotal al lui Silvestru Augustin Prunduș, la 11 decembrie 1988, Mitropolitul Alexandru Todea îi adresează de la Reghin o răscolitoare și duioasă scrisoare de amintire:

„Stimate și iubite Părinte Prunduș,

Sunt momente în viața oamenilor peste care nu se poate trece fără a fi observate, analizate, fără să fie răscolit conținutul lor și fără să fie puse în fața prezentului... Un astfel de moment este cel întâmplat acum 50 de ani pe colina „Gianicolo” din Roma, în capela Colegiului „Pio Romeno” de pe această colină... Din Colegiul „Pio Romeno” a fost hirotonit preot clericul Augustin Prunduș, clericul Vasile Aștilean a primit diaconatul, iar clericul Simion Felecan lectoratul. Din Colegiul „De Propaganda Fide”, clericul Alexandru Todea a primit

subdiaconatul și diaconatul, iar un egiptean cu numele Melek, la fel, a primit diaconatul. În ziua următoare, la 12 decembrie, Părintele Augustin Prunduș a cerut conducerii Colegiului „De Propaganda Fide” să-mi permită să fac pe Diaconul la Liturghia pe care urma să o celebreze pe Mormântul Sfântului Apostol Petru, în Bazilica Sfântului Petru, ceea ce s-a și făcut. Cu aceste puține gânduri, amintindu-mi cu multă bucurie cele petrecute în ziua de 11 decembrie 1938 în capela unită de pe „Gianicolo” și cu cele petrecute în „San Pietro” în 13 decembrie 1938, Vă mulțumesc pentru fidelitate în slujba Marelui Stăpân. El să încununeze cu cununa gloriei... pe toți care fac parte din cele trei ordine ale Sfântului „Vasile cel Mare” și să strălucească în cadrul Bisericii Române Unite și în întreaga Biserică Catolică cele trei voturi mari: ASCULTAREA, SĂRĂCIA ȘI CASTITATEA. Cerând binecuvântarea sacerdotală, vă îmbrățișez cu toată dragostea în Isus, Stăpânul cel Mare, Maria și Sfântul Vasile cel Mare.

Alexandru Todea

(ss)

11 decembrie 1988”

Funcțiuni

Fiind încă la studii în Roma, Silviu Augustin Prunduș a fost numit ecleziarh la Colegiul „Pio Romeno”, în care calitate, între 1 august 1939 și până la întoarcerea în țară, în martie 1943, a predat cursuri de liturgică.

Revenind în țară, a fost numit subnotar consistoral (la 15 martie 1943) al eparhiei Cluj-Gherla, cu reședința la Cluj, avansat apoi notar consistorial și secretar episcopesc. Concomitent, i s-au mai încredințat următoarele funcțiuni:

– preot pentru servicii române unite – în rit greco-catolic – la Biserica Piaristilor sau a Universității din Cluj, începând de la 29 octombrie 1944;

– profesor de religie la Liceul român unit „Inochentie Micu Clain” pe anul școlar 1945-46;

– profesor universitar la catedra de *Tipic și Liturgică* la Academia de Teologie Română Unită Greco-Catolică, începând cu data de 17 octombrie 1946.

În anul 1946 a obținut calificarea de profesor de liceu, urmând și absolvind Seminarul Pedagogic universitar din Cluj (certificat de absolvire nr. 200/1946) și promovând *examenul de capacitate* pentru specialitatea principală *religie greco-catolică* și secundară limba latină.

În 21 noiembrie 1947, cu aprobarea chiriarhului eparhial a intrat în Ordinul monahal al Sfântului Vasile cel Mare (OSBM), în noviciat la Mănăstirea Bixad – Maramureș. A fost înveșmântat monah la 7 februarie 1948, iar după adunarea de la Cluj din 1 octombrie, în care s-a săvârșit simulacrul de „integrare” a Bisericii Române Unite în Ortodoxia românească, a depus voturile devoționale, pe care le reînnoiește de două ori pe an, conform *regulilor monahale*.

Părăsind Bixadul și plecând spre Cluj, s-a oprit în Cășei, satul natal, unde a participat la o Sfântă Liturghie în biserica parohială, în zi de duminică, și a ținut o predică prin care și-a îndemnat consătenii la statornicie în credință. Revenit la Cluj, a vorbit și aici în același sens, credincioșilor clujeni la Biserica „Bob”, care, împreună cu parohia grupată în jurul ei, era păstorită de călugări bazilitani, cum mai era, de altfel, în păstoria Ordinului monahal al Sfântului Vasile cel Mare și parohia urbană Mănăștur II, grupată în jurul bisericii „Calvaria”, concesionată de sfântul Scaun Apostolic Bisericii Române Unite și repartizată de Episcopie ca biserică parohială, administrată și păstorită de călugări.

Persecuția

La Cluj s-a pus la dispoziția Episcopului Dr. Iuliu Hossu. Fiind iminentă prigonirea Bisericii Române Unite, Episcopii eparhioți au creat din timp conduceri colective, care să suplinească eventualele absențe din eparhii a episcopiilor chiriarhi, în guvernarea Bisericii. La Eparhia de Cluj–Gherla, colectivul *creat de Episcopul Dr. Iuliu*

Hossu a fost format din următoarele trei persoane, de unde și numirea de *ternar*:

– Dr. George Vidican, canonic, prelat papal, *vicar general episcopesc și ordinarius (sau locțiitor de episcop)*;

– Dr. Ioan Chertes, canonic și profesor de Teologie, *provicar general episcopesc I*, și

– Nicolae Pura, canonic, profesor de Teologie și rectorul Academiei de Teologie din Cluj, *pro-vicar general II*.

Episcopul Dr. Iuliu Hossu a fost arestat la 28 octombrie 1948, odată cu ceilalți episcopi greco-catolici eparhioți, și depus în lagărul de la Dragoslavele. Odată cu Episcopul, a fost arestat și pro-vicarul general episcopesc I, Dr. Ioan Chertes, și internat în lagărul de la Neamț, iar Dr. Gheorghe Vidican a demisionat. Ca urmare, Nunțiatuura Apostolică din București a format un nou *ternar* pentru Eparhia de Cluj-Gherla:

– Nicolae Pura, *vicar general episcopesc și ordinarius (locțiitor de episcop)*;

– Dr. Silvestru Augustin Prunduș, *pro-vicar general episcopesc I*;

– Vasile Ilea, călugăr carmelitan, *pro-vicar general episcopesc II*.

Cu timpul, vor avea loc și alte schimbări de *ternar*, dar Nicolae Pura și Silvestru Prunduș au rămas în această calitate din octombrie 1948 și până la 9 februarie 1981, când Nicolae Pura se retrage din cauză de boală, și cu aprobarea autorității bisericești, inclusiv a Mitropolitului Alexandru Todea, Silvestru Augustin Prunduș a devenit *vicar general episcopesc și ordinarius sau locțiitor de episcop*, cu deplină putere de jurisdicție în guvernarea Eparhiei de Cluj-Gherla. Această putere o va deține până la 31 iulie 1987, când, solicitat de problemele monahale, numitul făcând parte din conducerea Ordinului monahal „Vasile cel Mare”, a predat jurisdicția eparhială Mitropolitului Alexandru Todea, viitorul Cardinal. S.A. Prunduș a rămas în continuare în Capitlul eparhial, promovat, mai târziu, *canonic emerit*, fiind, în același timp, *protoegumen* sau superiorul Ordinului monahal bazilitan (OSBM) al Provinciei bazilitane „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din România.

În contextul acestei misiuni sacerdotale, trebuie privită activitatea Ieromonahului Sr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM, devenită după 1 octombrie 1948 ilegală. Realizarea ei reclama în mod necesar

clandestinitatea care, însă, implica riscul de a fi descoperită și, concomitent, atrăgea după sine sancțiuni draconice, prevăzute în legislația diabolică a regimului de teroare comunistă, declarat fățiș, nu atât anticreștin, cât anticatolic.

După arestarea Episcopilor greco-catolici, inclusiv a Episcopului Dr. Iuliu Hossu, S.A. Prunduș a redactat, împreună cu călugărul carmelitan Vasile Ilea, și a difuzat mai multe circulare pentru orientarea preoților în acele zile extrem de grele. În același timp, a întreprins și vizite la preoții din eparhie, îndemnându-i, atât pe ei, cât și pe credincioși la rezistență împotriva Partidului Comunist, a cărui deviză în acea perioadă nu era sporirea numărului membrilor de partid, ci a „creării de ortodocși”.

Trădat organelor de securitate de către Pr. Emil Mureșan din Dăbâca, a început și pentru el calvarul și la 3 ianuarie 1949, când a fost arestat de către Securitatea din Dej și brutalizat în mod barbar, după ce l-au îmbrăcat în odăjdiile găsite asupra lui, pentru ca batjocura și teroarea să fie depline și cu efect. La 31 ianuarie 1949, a fost transferat la Securitatea din Cluj, unde timp de șase săptămâni a fost alimentat numai cu așa-zisa „ciorbă” de cartofi, fără nici un alt aliment. Ancheta a fost și aici barbară, cu bătăi neîntrerupte și cu tot felul de chinuri născocite de teroriști, pentru a-l obliga să destăinuască pe preoții cu care a luat contact, majoritatea acestora fiind ascunși. Trimis la închisoarea militară din Cluj, la 29 martie 1949 a fost judecat și condamnat la 6 luni închisoare pentru *ultraaj* – pentru o scrisoare trimisă Mitropolitului ortodox de la Sibiu, Nicolae Bălan –, la 5 luni închisoare pentru *difuzare de manifeste* și la 4 luni închisoare pentru *instigare*, pedeapsă relativ ușoară, pentru că atât procurorul, cât și judecătorii îl cunoșteau și erau oameni cu bunăvoință.

La sfârșitul lunii mai 1949 a fost transferat de la Cluj la închisoarea civilă din Lugoj. Cu lanțuri la picioare și cu mâinile legat de fratele său Nicolae – arestat și acesta, fiindcă după arestarea fratelui Silviu i-a ridicat de la locuința acestuia actele de studii pentru a nu se pierde – și într-un convoi de condamnați de drept comun la câte 15-20 de ani de temniță grea, a fost pus să străbată străzile Clujului până la gară, cale ce cca 2 km, apoi ale Lugojudului de la gară până la închisoare, trecut și acolo între condamnații de drept comun, chipurile din cauza

„ultrajului” reclamat de Mitropolitul de la Sibiu. După un timp a fost trecut la „politic”. Trecut apoi prin închisorile de „triere”, Văcărești și Jilava, a fost transferat la Aiud, unde, după expirarea termenului de 6 luni, a fost trecut între „lagăriști”, iar la 3 octombrie 1949 eliberat.

După eliberare, conform misiunii încredințate, a reluat legăturile cu preoții din rezistență. Dar, pentru a avea un alibi în fața unei permanente supravegheri și urmăriri, și, în același timp, pentru a-și crea un alt rost, unul îngăduit de autorități, cu care să-și agonisească *pâinea cea de toate zilele*, a încercat să se înscrie la Universitatea de Cluj, ca student la secția slavistică, unde nu se prea înghesuiau concurenții. Dar nu a fost admis din motive „politice”, în realitate, religioase. Încercând să se „fericească” între muncitori, s-a înscris, împreună cu un grup de călugări, la un curs de recalificare, secția tâmplărie, în toamna anului 1949.

Presat să treacă la ortodocși, i s-a oferit un post de profesor la Institutul Teologic Universitar din Cluj, după care ar fi urmat, ca în timp de o lună, să fie ales în Sfântul Sinod Episcop al Dunării de Jos cu reședința la Galați. Dar, refuzând și aceste oferte, la 3 martie 1950 a fost din nou arestat, sub pretextul că a intrat între muncitori, pentru a constitui o organizație muncitorească subversivă, împotriva orânduirii de stat comuniste. La Securitatea din Cluj a fost introdus într-o celulă extrem de umedă, întunecoasă și lipsită de aer, în care a fost ținut până la 8 iunie 1950, când ajunsese în stare de a-și pierde viața. Odată cu el, a fost arestat întregul grup de călugări înscriși la cursul de recalificare în meseria de tâmplar. Însă, neexistând de data aceasta motive penale pentru a fi trimis în judecată, a fost reținut și condamnat administrativ și, în toamna anului 1950, a fost trimis pentru 24 de luni la Canalul Dunăre–Marea Neagră. Acolo a fost introdus în munca atât de istovitoare la capătul de la Cernavodă, de unde a fost trecut la km 4, apoi la km 8 și, în curmă, la capătul opus al Canalului, cel de la Capul Midia, supranumit de deținuți, pentru munca de exterminare la care erau supuși, „Infernul Midia”. În însemnările memoriale, într-un Curriculum vitae, Silvestru Augustin Prunduș, descriind greutățile enorme prin care a trecut la Canal, nu găsește cuvinte potrivite pentru a le înfiera cum se cuvine, se rezumă la metafora „nu se pot imagina”, iar pentru a confirma veridicitatea lor, men-

ționează faptul că la o lună după eliberarea sa – care a avut loc abia în 15 martie 1953 – comandantul lagărului, pe nume Borcea, „a fost arestat de propriii lui superiori și condamnat pentru *crime împotriva umanității și trimis la închisoare Jilava, era să fie linșat de deținuții pe care i-a maltratată în colonia de la Capul Midia*”.

După eliberarea de la Canal, S.A. Prunduș, în cursul lunii aprilie 1953, a intrat ca muncitor zilier la Grădina Botanică din Cluj. Dar, la 4 mai, a fost din nou arestat, fiind ridicat din poarta Colegiului Academic, unde aștepta, cu o lopată în mână, un camion pentru a-l încărca cu nisip. În noaptea de 3 mai 1953 fusese descoperit și ridicat și canonicul și locțiitorul de Episcop (ordinarius) Nicolae Pura, care trăia ascuns la Cășei la mama sa. Consătean cu S.A. Prunduș, acesta din urmă l-a vizitat la Cășei în timpul când era ascuns. Trimis în judecată, S.A. Prunduș a fost condamnat pentru nedenunțare la 2 ani închisoare. Transferat întregul grup la Timișoara pentru rejudecarea procesului, acolo, la 28 septembrie 1954, a fost eliberat provizoriu până la rejudecare. A fost citat de mai multe ori la dezbateri până la pronunțarea sentinței prin care a fost condamnat la un an închisoare, dar lăsat în libertate, fiindcă avea deja executat în această cauză un an și patru luni.

După această eliberare, a căutat din nou să ocupe un serviciu. Dar peste tot a fost refuzat. Până și postul de om de serviciu la întreprinderea „Carbochim” i-a fost refuzat. În sfârșit, pentru un salariu derizoriu, 1/2 normă, s-a angajat ca secretar particular și însoțitor de orb la nevăzătorul Ene Constantin, la care, înainte, fusese angajat canonicul Nicolae Pura. Nevăzătorul fiind asistent universitar, trebuia să i se citească materialul documentar necesar în facultate.

Locuia la fratele de călugărie Iustin Ioan Sabău, înghesuții într-o cameră și o bucătărioară, mai locuind împreună cu ei încă un frate călugăr, Vasile Crișan, precum și Mărioara, sora lui Iustin Sabău.

În cursul anului 1956, pornise o puternică acțiune pentru refacerea cultului greco-catolic, promovată în mod deosebit de Episcopul de Maramureș, ales Mitropolit, Alexandru Rusu, pe atunci fixat cu domiciliul obligatoriu la Mănăstirea de maici Ciorogârla, lângă București, împreună cu episcopii Iuliu Hossu și Ioan Bălan, mutați acolo de curând de la Mănăstirea Curtea de Argeș. Înaintase un memoriu

Guvernului, prin care se solicita repunerea în legalitate a Bisericii Române Unite. Însă Episcopul Alexandru Rusu a popularizat memoriul, difuzându-l printre preoți și printre credincioși, fiind trecut și ajungând cunoscut și peste frontieră. Acțiunea inițiată de Episcopul Maramureșului a generat un avânt care a dat curaj unor preoți să reia cultul greco-catolic în public, în scopul de a dovedi că Biserica Română Unită există și nu a dispărut, cum susțineau reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române. Astfel, preotul Alexandru Rațiu din Eparhia Oradiei a celebrat în public, în cursul verii anului 1956, cinci Sfinte Liturghii: trei în Medieșul Aurit și două la Bixad – la datele de 29 iunie, 27 iulie, 7 și 15 august – , o „acțiune foarte riscantă”, cum o numește însuși Păr. Alexandru Rațiu (în *Persecuția Bisericii Române Unite*, Oradea, 1994, p. 110).

Credincioșii din Cluj au cerut și ei Păr. Ierom. S.A. Prunduș, fiind ultimul preot investit oficial pentru servicii religioase în rit greco-catolic român la biserica Piaristilor din Cluj, să celebreze în această biserică o liturghie publică, bisericile greco-catolice fiind ocupate de ortodocși din anul 1948. Dar acesta, neavând aprobare, nici pe linie bisericească de la Episcopul eparhial Iuliu Hossu, care a fost anunțat în această chestiune încă la Curtea de Argeș, și nici de la autoritatea de stat, a refuzat celebrarea. În schimb, Păr. Vasile Chindriș s-a hotărât să celebreze el o Liturghie greco-catolică în public. S.A. Prunduș, fiind inițiată acțiunea de liturghisire în numele lui, l-a avertizat pe Păr. Vasile Chindriș că nu este de acord, nefiind deloc prielnic momentul pentru o astfel de manifestare publică și care nu poate aduce Bisericii un rezultat benefic, ci, dimpotrivă, va atrage după sine represaliile autorităților de stat, care nu vor întârzia. Împotriva unei astfel de manifestații, S.A. Prunduș s-a declarat și în fața celor trei episcopi eparhioți într-o vizită făcută la Curtea de Argeș. Acum l-a pus în gardă și pe Episcopul auxiliar de Cluj-Gherla, Dr. Ioan Chertes, precum și pe superiorul monahal, Ierom. Leon Manu, că nu e de acord să se celebreze o astfel de Liturghie și „să-l oprească și pe Păr. Vasile Chindriș să intre într-o biserică în care nu are titlul canonic”. Păr. Vasile Chindriș a fost avertizat și de parohul romano-catolic al bisericii Piaristilor, care i-a pus în vedere că biserica îi va fi închisă și nu va putea celebra în ea fără „aprobarea Securității”. Însă Păr. Vasile Chindriș a trecut peste toate avertismentele și sfaturile și, duminică

12 august 1956, împreună cu Păr. Izidor Ghiurco, au celebrat Sfânta Liturghie în strada Universității, improvizând dintr-o masă un altar pe scările Bisericii Piarștilor. La Liturghie s-a adunat multă lume, care se întreba de ce lipsește Păr. S.A. Prunduș, preotul bisericii până în 1948, pentru serviciile în ritul român greco-catolic, bănuind că a fost din nou arestat. Or, el lipsea doar din localitate. Dar, așa cum se prevăzuse, represaliile n-au întârziat. Au fost arestați preoții celebranți, Episcopii Alexandru Rusu și Ioan Chertes, Ierm. Leon Manu, prof. Teofil Bălibanu, judecătorul Alexandru Fărcașiu ș.a. și condamnați, în procesul de la Tribunalul Militar din Cluj din 9 mai 1957, la ani grei de temniță, Episcopul Alexandru Rusu primind pedeapsa cea mai mare, *25 de ani muncă silnică pentru instigație și înaltă trădare*, Episcopul Ioan Chertes 10 ani, Leon Manu 10 ani, Vasile Chindriș 10 ani, Teofil Bălibanu 10 ani etc. Preoții din Nordul Țării au fost arestați și judecați și ei, la Tribunalul Militar Oradea. Alexandru Rațiu a primit o condamnare de 6 + 5 ani.

Nici S.A. Prunduș nu a fost scutit de cercetări și anchete, de urmăriri, până la sfârșitul procesului și condamnarea celor din lotul Chindriș.

În toamna anului 1957 a deveni vacantă Episcopia ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, prin promovarea Episcopului Nicolae Colan ca Mitropolit al Ardealului, în locul Mitropolitului Iustin Moisescu, transferat la Iași. Din nou s-au făcut presiuni asupra lui S.A. Prunduș, oferindu-i-se Episcopia Clujului. A refuzat și de astă dată. Dar presiunile continuă și se intensifică odată cu aniversarea în 1958 a zece ani de la „Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române”. O parte dintre preoții din rezistență au cedat. Între ei, peste orice așteptări și prevederi, preotul dr. Vasile Aștileanu, care a ajuns, mai întâi, consilier patriarhal, apoi arhiepiscop vicar sub numele de Visarion Ploieșteanul, Episcop vicar la Mitropolia din Sibiu și în urmă Episcop la Arad, unde s-a stins din viață, dar nu înainte de a abjura schisma și de a-și reface legăturile cu Biserica Romei, fapt asupra căruia vom reveni. Cazurile acestei treceri au condus la noi persecuții a celor rămași în rezistență, la noi arestări. La 25 ianuarie 1959 este și S.A. Prunduș arestat din nou. După trei luni de anchetă la Securitate, a fost pus în fața unei alternative: sau acceptă scaunul episcopesc

ortodox de la Oradea sau va suporta închisoare mai grea decât cea de până atunci. Episcopatul i-ar fi adus „Pobedă” la scară (autoturism marcă sovietică, la modă în vremea aceea) și un salariu de 10.000 lei – salariu de ministru – dar S.A. Prunduș nu-și schimbă hotărârea luată și preferă închisoarea. Odată cu el au fost arestați și cei doi colegi de cameră, Iustin Sabău și Vasile Crișan, și încă un frate călugăr bazilitan, Dr. Iosif Bal, pe motivul că ar fi încercat să repună în funcție o Academie de Teologie, în vederea pregătirii clandestine a clerului greco-catolic. Acuzația nu a fost lipsită de adevăr, fiindcă în tot timpul cât Biserica Română Unită și-a dus existența în ilegalitate, unii dintre foștii profesori de Teologie, precum și alți preoți din rezistență, bine pregătiți, nu au ținut seamă de interdicția oficială și au pregătit clerici care să asigure continuitatea Bisericii. Primul instructaj teologic clandestin s-a făcut pe linie monahală, călugărească, profesorii fiind și ei călugări: S.A. Prunduș, Leon Manu, Iosif Bal, toți cu pregătire superioară obținută în institutele teologice occidentale, la care se vor alătura cu timpul Dr. Eugen Popa și Dr. Gavril Pop, profesori de Teologie la fosta Academie Teologică din Blaj ș.a. Pregătirea viitorilor preoți nu avea caracterul unei școli obișnuite cu profesori și școlari, ci unul conspirativ, profesorul și școlarul, și totuși activitatea lor a fost descoperită. Trimiși în judecată, au fost condamnați atât profesorii, cât și școlarii. S.A. Prunduș, „recidivist”, descoperit cu o nouă „infracțiune”, a fost condamnat la 8 ani *închisoare grea pentru uneltire contra ordinii sociale*. Într-adevăr, închisoarea a fost extrem de grea, fiind purtat de la o colonie de muncă la alta, din Balta Brăilei și Delta Dunării. După o jumătate de an de muncă în colonie, în primăvara anului 1960 a ajuns distrofic în ultimul grad, suferind mai mult de un an de senzație permanentă a unei teribile foame, de care a fost salvat numai cu regim alimentar special și tratament medicamentos, urmate timp de o lună. În toamna anului 1961 a reluat munca la îndigui și la agricultură în Deltă. A fost eliberat la 28 iulie 1964 din colonia Periprava, din Delta Dunării, în urma decretului de grațiere dat pentru deținuții politici, cu buletinul de eliberare nr. 16.899/1964 al Ministerului Afacerilor Interne.

În legătură cu viața spirituală promovată de S.A. Prunduș pe timpul detenției, Păr. Alexandru Rațiu ne spune în lucrarea citată mai

sus, la pag. 141: „Deși erau absolut interzise rugăciunile și conferințele religioase, sau de orice natură, în duminici sau în zilele libere «pe cracă», dimineața și seara, ei (deținuții, n.n.) au reușit cu mare risc să se adune și să se roage și chiar să celebreze Sfânta Liturghie. La sărbătorile împărătești, Crăciun sau Paști, au reușit să trăiască momente înălțătoare ca în viața de libertate. Cu ajutorul unor gardieni omenoși și credincioși, stând de pază sau de veghe, Episcopii și preoții au servit Sfânta Liturghie, deși în locurile cele mai lugubre și păzite de dușmani. Se cuvine să amintesc mai ales viața spirituală de la colonia Stoienești și Strâmba din Balta Brăilei. Vor rămâne memorabile conferințele spirituale și reculegerile de la Strâmba din anul 1962, începând cu luna martie și până la 17 mai.

În această colonie se formase un cerc de studii religioase, condus de un grup de preoți, în frunte cu Preoții Prunduș Augustin și Alexandru Rațiu, studii la care participau preoți și credincioși ortodocși, în majoritate, și care s-au transformat într-un dialog ecumenic. Pentru sărbătorile Paștilor, în baraca compusă din 200 de oameni, aproape toți intelectuali, s-au ținut separat exerciții spirituale – pentru preoți și separat pentru laici. Săptămâna Mare a fost trăită într-o reculegere perfectă, iar Paștile celebrate într-o atmosferă înălțătoare de manifestare a credinței și înfrățirii între deținuții celor două Biserici. Toți erau emoționați până la lacrimi și se îmbrățișau ca adevărați creștini, în spiritul și dragostea lui Cristos” (s.n.).

Eliberarea nu i-a adus normalizarea problemelor vieții. Era căutată în continuare compromiterea oamenilor de valoare, a personalităților, figuri alese, de vază, ale Bisericii Române Unite cu Roma, în speranța că „exemplele” lor vor fi urmate de ceilalți preoți rămași în rezistență. Dacă unii dintre preoții de rând au reușit să obțină o angajare oarecare, de regulă în muncă necalificată, pentru cei cu pregătire superioară, care au avut sarcini de răspundere în Biserica Greco-Catolică, a fost extrem de greu să găsească o angajare în afara Bisericii Ortodoxe, spre care erau îndrumați toți.

Lui S.A. Prunduș, încă în colonia de muncă, înainte de apariția decretului de grațiere, i s-a pus în vedere că aderarea la Biserica Ortodoxă Română este singura cale de revenire în libertate. După eliberare, iarăși i s-a pus în vedere că nu poate primi nici un fel de

încadrare corespunzătoare, decât în cadrul Bisericii Ortodoxe, unde este așteptat. La aceste oferte răspundea ca și în anul 1949 Episcopului ortodox al Clujului, Nicolae Colan, la oferta de profesor la Institutul Teologic Ortodox Universitar din Cluj, sau, în 1958, Episcopului Teofil Herineanu, care i-a oferit un post de profesor la Seminarul Teologic – Institutul Teologic fiind deja desființat și studenții transferați la Sibiu – că primește orice post administrativ în Biserica Ortodoxă „fără obligații preoțești”.

S.A. Prunduș, de bună credință, considera fapt pozitiv că în vederea rezolvării problemei Bisericii Greco-Catolice și în lumina perspectivelor ecumenice deschise de Conciliul Vatican II, că poate să se încadreze în Ortodoxie ca *funcționar*, fără obligații preoțești. „*Primii pași*, spune S.A. Prunduș în acel *Curriculum vitae* amintit mai sus, *i-am făcut pe măsură ce prin Păr. Ioan Filip din Ohio, am primit răspuns afirmativ de la Congregația Orientală (a Sf. Scaun, n.n.) și m-am consultat cu preoțimea clujeană, în frunte cu vicarul general (Nicolae Pura, n.n.) și am avut binecuvântarea Presfințiților Lor Iuliu Hirtea și Ioan Dragomir. Preasfințiții Ioan Chertes și Alexandru Todea nu-mi erau accesibili. Preasfințitul Ioan Ploscaru mi-a spus că nu este de părere, dar peste trei ani când am făcut pasul nu mi-a reproșat nimic și a continuat să păstreze cu mine același legături de mai înainte și, după ce, în anul 1967, am ocupat postul. Totodată am cerut învoirea părinților din ordinul bazilitan...*”.

Episcopul Teofil Herineanu a cerut consimțământul Patriarhului pentru numirea lui S.A. Prunduș într-un post de bibliotecar. Principial a fost de acord și Departamentul Cultelor. Speranța Patriarhului că în acest caz este un câștig pentru Ortodoxie, rezultă din cuvintele de răspuns date de el în problemă, Episcopului Teofil Herineanu: „*Primește-l, că și așa se mânjește cu Ortodoxia!*”. Opoziția însă a făcut-o Securitatea din Cluj, care se aștepta ca S.A. Prunduș să-i ceară intervenția ei, pentru a-l avea la mână și a crea din el un instrument docil, l-a determinat pe împuternicitul județului Cluj pentru Culte, Țepeș Hoinărescu, fost și el ofițer de securitate, să nu-și dea acordul la numire. Întrebat fiind, împuternicitul i-a răspuns lui S.A. Prunduș: „*Cred că fac un bine Bisericii Ortodoxe opunându-mă la numirea D-voastră acolo*”. Dar și replica lui S.A. Prunduș a fost

pe măsură: „Nu știi dacă faceți bine Bisericii Ortodoxe, dar mie personal îmi faceți un mare bine, fiindcă intrând în situația aceasta în Ortodoxie, voi fi judecat de unii ca trădător al credinței, iar de alții ca un intrus în casă”.

Nu toți preoții din rezistență au interpretat pozitiv parlamentarea lui S.A. Prunduș cu Ortodoxia, îndeosebi unele călugărițe s-au arătat mai rezervate. Până la urmă, se vor convinge toți că s-au înșelat în presupunerile lor.

Eșuând încercarea de a ocupa un post de funcționar în Biserica Ortodoxă, fără obligații cultice, S.A. Prunduș a recurs la Oficiul Forțelor de Muncă și a fost repartizat într-un post de muncitor necalificat la Fabrica de bomboane „Feleacul” din Cluj, pe data de 15 noiembrie 1964.

După eliberarea din 1964 a preoților arestați și a episcopilor auxiliari dintre episcopii chiriarhi nemaifiind în viață decât Iuliu Hossu, cu domiciliul obligatoriu la Mănăstirea Căldărușani – Biserica Română Unită cu Roma a reluat – clandestin – activitatea de pregătire a noilor generații de preoți care să înlocuiască pe cei dispăruți prin închisori și gulaguri sau prin îmbătrânire naturală. Astfel încep hirotonirile preoților din generația celor pregătiți în timpul persecuției. Cel dintâi dintre aceștia a fost hirotonit (pentru Eparhia Clujului) clandestin Preotul Pantelimon Aștelean la 22 octombrie 1964, prin punerea mâinilor Episcopului de Maramureș, Ioan Dragomir, care a săvârșit majoritatea hirotonirilor clandestine, până ce s-a stins din viață, la 25 aprilie 1985. Între cei hirotoniți în 1964 mai amintim pe Vasile M. Ungureanu, la 17 decembrie 1964, Mitropolitul Lucian Mureșan, hirotonit preot la 19 decembrie 1964, Tertulian Langa, ajuns vicar general episcopesc la Cluj, la 20 decembrie etc. Între cei consacrați preoți prin punerea mâinilor episcopului Ioan Dragomir sunt și actualii Episcopi: Ioan Șișestean al Maramureșului și Alexandru Mesian, condjutor al Episcopului de la Lugoj.

Mitropolitul Lucian Mureșan și Preotul Pantelemon Aștelean provin dintre cei cinci tineri clerici pregătiți în Institutul Teologic romano-catolic din Alba Iulia, primiți în Institut de Episcopul Márton Áron, dar retrași în 1958/59, în anul IV de studenție, fiind descoperiți de organele de securitate. Pentru ei, Departamentul Cultelor a

amenințat cu închiderea institutului. Episcopul refuzând să-i elimine, toți cei cinci studenți români s-au retras, completându-și studiile neterminate cu profesori de la Academiiile greco-catolice desființate în 1948. Dar majoritatea celor hirotoniți în perioada persecuției au fost pregătiți în cursuri teologice clandestine. Toți aveau o calificare minimă, laică, profesia din care trăiau, preoția fiind răspunsul la o chemare de apostolat și deplină dăruire, legată de riscul de a fi descoperiți și întemnițați, și nu de urmărirea unui profit material. La Cluj, organizatorul acestor cursuri a fost S.A. Prunduș, atât pentru călugări, cât și pentru preoții de mir. Lui i s-au adăuga ceilalți profesori amintiți, iar mai târziu dr. Liviu Pandrea, ing. Ioan Vasile Botiza, Pantelemon Aștelean și alții. Asemeni pregătiri clandestine au avut loc și la Baia Mare, unde însuși actualul Mitropolit, Lucian Mureșan, după primirea Tainei Sfintei Preoții și cu deosebire după numirea sa de ordinarius – locțiitor de Episcop – s-a ocupat îndeaproape de instruirea, educarea și formarea clerului. Chiar și la București existau asemenea cursuri de instruire personală la începutul persecuției, unde și-au început studiile teologice preotul Tertulian Langa, cu profesori de excepție ca Mons. Vladimir Ghika și canonicul Dr. Titus Malai (înainte de 1950).

Funcționar la ortodocși

Angajarea lui S.A. Prunduș la Fabrica de bomboane „Feleacul” din Cluj nu a fost deloc de bun augur pentru el. Munca necalificată, extrem de grea și de istovitoare, cu un salariu de 525 lei lunar, jumătate înghițit de plata chiriei, ca și angajarea provizorie, pentru numai trei luni, l-au descurajat, mai ales că i s-a spus deschis că în fabrică nu va putea primi alt post, iar, dacă vrea reabilitare, să o facă pe linia de *Culte*, prin împuternicit, care de altfel îl urmărea pas cu pas, și, deci, în cadrul Bisericii Ortodoxe. Patriarhul Justinian Marina, aflând că n-a fost angajat în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, i-a trimis ca ajutor 1000 lei, precum și invitarea să-i trimită o cerere, „fiindcă el va stăruii pentru obținerea buletinului de București” și-l „va numi într-un post de cercetător la Institutul Teologic din Capitală, iar, în caz de nereușită, va stăruii la una din

Mitropoliile din țară să fie numit într-un post administrativ”. (Cf. *Curriculum vitae*.) Deschizând o paranteză, *menționăm că Patriarhul Justinian obișnuia să trimită asemenea „ajutoare” și altor personalități marcante din rezistența greco-catolică. Așa a făcut cu Pr.Dr. Vasile Aștilean, amintit de noi mai sus, și cu deosebire cu canonicul Dr. Emil Juga din Cluj, pe care, ca și pe Vasile Aștilean a reușit să-l ademenească, să-l facă la București consilier patriarhal, după care l-a trecut într-o parohie unde s-a stins, în izolare și anonim, ba chiar compromis cu născociri de necinste la adresa lui.*

S.A. Prunduș a deslușit caracterul „ajutorului” și „ofertelor” patriarhale. Or, el nu dorea decât un post de funcționar administrativ, din care să se poată susține pe el și pe mama bătrână, văduvă, avizată la întreținerea lui, fără obligațiuni cultice, și în Cluj, nu în altă parte, fiindcă aici avea mandatul în ternarul de conducere al eparhiei greco-catolice de Cluj–Gherla, în calitate de pro-vicar general I. Așa că i-a mulțumit Patriarhului pentru bunăvoință și i-a spus că preferă să rămână muncitor în fabrică. Merită totuși cunoscută replica împuternicitului: „Dacă n-a primit ceea ce i s-a oferit, să-i putrezească oasele la «Feleacul»”.

Un memoriu în termeni energici, adresat și înaintat Regiunii de partid din Cluj, i-a rezolvat în oarecare măsură problema locuinței, dar nu și pe cea a unei noi încadrări, cum ceruse și cum i se promisese. La 3 iulie 1965 a primit repartiție pentru o cameră și o bucătărioară, fără baie și alte dependențe. Dar era o locuință.

Munca în fabrică, extrem de grea, îl epuiza de la o zi la alta. A solicitat un transfer la Muzeul de Arheologie, dar profesorii universitari și academicieni Ștefan Pascu și Constantin Daicoviciu nu l-au putut ajuta. Partidul a trimis pe altcineva în postul solicitat.

Concomitent, era și „invitatul” Securității pentru a da lămuriri asupra contactelor și legăturilor cu clericii veniți în țară, cu Roma sau cu clericii din diaspora catolică. În 1967, în noaptea de Paști, a fost arestat preotul Vasile Chindriș. Pentru legăturile ce le-ar fi avut cu acesta, S.A. Prunduș a fost și el anchetat. Suprasolicitat de munca fizică din fabrică, fiind îngrijorat față de problemele Bisericii ilegalizate și tracasat de anchetele Securității, s-a îmbolnăvit grav. A fost internat în Clinica neuro-psihiatrică din Cluj, de unde a fost

după ca martor la procesul Pr. Vasile Chindriș. O intervenție făcută în favoarea acestuia, printr-o scrisoare adresată de S.A. Prunduș Patriarhului Justinian Marina la 20 iunie 1967 a rămas fără rezultat.

Conciliul ecumenic Vatican II (1962-1965) a adus o destindere pe plan interconfesional, mai ales o ofertă de apropiere între Biserica Catolică și cele Ortodoxe Autocefale. Ofertele Romei vor duce la întâlniri la nivel înalt și mai târziu la dialogul internațional teologic între aceste două mari biserici creștine. În România însă atitudinea Ortodoxiei față de Biserica Română Unită se menținea în spiritul de adversitate creat prin „integrarea” din 1948. Vicarul general și Ordinarius Nicolae Pura, canonicul Cosma Avram, ajuns și el între timp în ternarul de conducere al diecezei de Cluj–Gherla, și S.A. Prunduș au fost cu toții de acord ca acesta din urmă să solicite o audiență la Patriarhul Justinian Marina, cu care purtase și până acum o corespondență – în problemele arătate de noi mai sus – pentru a sesiza atitudinea Bisericii Ortodoxe Române în fața problemelor ridicate de Conciliul Ecumenic Vatican II. Anticipat, în 25 martie 1967, S.A. Prunduș făcuse o vizită Episcopului Dr. Iuliu Hossu care, în acel timp, era internat în Spitalul Colentina din Capitală, și căruia i-a arătat corespondența purtată cu Patriarhul, la care Episcopul a răspuns: „*Înainte de toate, anularea decretului din 1948 și așezarea Bisericii Române Unite în drepturile ei și apoi amnistie, uitare și iertare deplină și, împreună cu Patriarhul, mergem la Roma și rezolvăm problemele*”. Exact aceeași părere a exprimat-o și S.A. Prunduș în fața autorităților de stat (a organelor Securității), ori de câte ori a fost „invitat” să-și spună părerea. De altfel, de la un timp, autoritățile comuniste s-au convins că „integrarea” Bisericii Române Unite în Ortodoxia românească n-a dus la rezultatul scontat, la distrugerea și dispariția ei, Biserica Unită rămânând și fiind în continuare o realitate.

S.A. Prunduș a fost primit de Patriarhul Justinian Marina la 18 august 1967. Patriarhul, cunoscând punctul de vedere al lui S.A. Prunduș, și prin el al întregii Biserici Unite, a declarat: „*Aveți răbdare, eu nu spun că unirea este aproape, dar nici departe nu-i. Acum vine Athenagora (Patriarhul Bisericii Ecumenice din Constantinopol, n.n.) la Noi, apoi va veni Cardinalul König, pe urmă va merge*

Athenagora la Roma, apoi vom merge și Noi. Noi vom face unirea, iar canoniștii și teologii să-și bată capul să rezolve problemele. Cum și-au bătut capul să facă schisma în Biserică, acum să-și bată capul să rezolve schisma”.

„În urma vizitei la Patriarh, spune S.A. Prunduș, un director din Departamentul Cultelor din București s-a prezentat la Cluj la Episcopie și m-a chemat – după ce s-a consultat cu organele politice locale și cu cei de la Episcopie – și mi-a oferit postul de funcționar principal la protopopiatul ortodox din Cluj, cu salarizare de 880 lei lunar. Sănătatea nu-mi permitea să reiau munca la fabrică și altă perspectivă de post mai ușor în altă parte nu aveam și atunci am răspuns că *deocamdată accept.*

– Deocamdată?

– Da. Deocamdată! Pe urma vom mai vedea.

Eu mă gândeam la un progres pe linia ecumenismului, iar el probabil se cugetau la încadrarea mea în Ortodoxie pe linie preoțească. În felul acesta am ajuns funcționar la Protopopiatul ortodox.”

Din comportarea de mai târziu a Patriarhului Justinian Marina, se va vedea că toată „argumentarea” lui pentru Unirea cu Roma, nu părea a fi decât o poliloghie ticluită pentru a-l ademeni pe S.A. Prunduș să accepte trecerea la Ortodoxie, că și așa, nu peste mult timp, cele două Biserici vor fi una. O parte a preoțimii greco-catolice din rezistență a condamnat cu tărie angajarea lui S.A. Prunduș la Protopopiatul ortodox al Clujului. Unii, „mai grăbiți”, l-au informat și pe Episcopul Iuliu Hossu la Căldărușani de „sminteala” lor prin gestul lui S.A. Prunduș . Episcopul însuși i-a cerut să părăsească această funcție și să scrie *Istoria Bisericii*. Însă, informat și de alți preoți, care-l cercetau la Căldărușani și cunoșteau că numirea lui S.A. Prunduș s-a făcut într-o funcție cu caracter exclusiv laic, fiind de la început stabilită *condiția de a nu-l putea obliga să comunice cu ortodocșii în cele sfinte, vedeau primirea lui nu numai neaducătoare de prejudicii Bisericii Române Unite, ci chiar utilă și necesară, fiindcă de acolo, dintre schismatici, se putea cunoaște mai bine sinceritatea „ecumenismului” Bisericii Ortodoxe Române, așa că și Episcopul surghiunit la Căldărușani și-a dat acordul.*

S.A. Prunduș nu numai că nu s-a molipsit de schismă, dar ori de câte ori a avut ocazia, fie în discuții personale, fie în ședințe publice, a apărut drepturile Bisericii române Unite, susținând că adevărata unitate religioasă a neamului românesc se poate realiza numai prin unire cu Biserica Romei.

În *Conferința de orientare* ținută la Cluj la 26 noiembrie 1968, cu preoții din Protopopiatul ortodox al Clujului, în număr de peste 100, cu tema: *Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la păstrarea și afirmarea poporului român*, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă, S.A. Prunduș a luat cuvântul și a făcut o expunere în favoarea Bisericii Române Unite, terminând cu rugămintea „ca atât autoritățile civile, cât și cele bisericesti, să găsească modalitatea ca cei rămași în izolare, Episcopi, preoți și credincioși să poată fi aduși pe arena vieții publice și unitatea națională a poporului român să poată cuprinde și pe cei ce n-au voit, cu jertfa vieții, să se despartă de Roma obârșiei noastre”. Reacția a avut un caracter dublu: unul de respingere, în sânul preoțimii ortodoxe habotnice și a autorităților de stat, fiind anunțat și Departamentul Cultelor, care i-a cerut explicații scrise, și, altul, adevărat balsam în sufletele preoțimii „revenite”.

La 3 iunie 1969, S.A. Prunduș a fost primit din nou în audiență de Patriarhul Justinian Marina. De data aceasta Patriarhul a fost altul. Punându-se din nou problema Unirii Bisericilor, despre care a fost vorba la 18 august 1967, părea acum o problemă prea îndepărtată și Patriarhul se considera prea bătrân pentru a ajunge să o vadă rezolvată. Dovadă că, în contextul în care-și trăia viața, într-o dictatură politică atât de anticatolică, Patriarhul fie că n-a avut curajul pe măsura opiniilor sale intime și nici concursul Sfântului Sinod, format în întregime din oameni ai regimului sau timorați de acesta, fie că n-a fost sincer nici la 18 august 1967 și convingerile lui erau altele, sunt declarațiile făcute la 13 august 1971, în Catedrala Ortodoxă din Cluj, când, trecând de la București spre Maramureș, însoțit de Mitropolitul Ardealului, Nicolae Mladin, luând cuvântul în fața preoțimii ortodoxe din județul Cluj, un puternic centru de rezistență greco-catolică, a spus următoarele: „*concordatul poruncea episcopilor greco-catolici să meargă din cinci în cinci ani la Roma, să-l informeze pe Papa de starea*

bisericilor și, după hirotonire, ajunși acolo, cereau Papei să fie hitoroniți după ritul greco-catolic (inexact, n.n.)... În anul 1940, prin Diktatul de la Viena, Conte Ciano și Papa (?) au dat Nordul Transilvaniei ungarilor tocmai pentru că acolo erau cei mai mulți greco-catolici (alt neadevăr, n.n.)... Eu mă gândeam, continuă Patriarhul, că trebuia concepută (trecerea la Ortodoxie, n.n.) de jos în sus. Dr. Petru Groza mi-a spus însă că va sta el de vorbă cu episcopii greco-catolici. L-am lăsat să o facă, rezultatul a fost că n-a putut ajunge cu ei la nici o concluzie. Erau legați cu prea multe jurăminte. Rusu de la Baia Mare era un fanatic și antigubernamental (anticomunist, n.n.), Suci de la Blaj un închistat, și Bălan de la Lugoj și ceilalți. Atunci a rămas tot gândul meu să-l realizez”. Concluzia: „Legea românească este legea ortodoxă. Cine nu e ortodox nu e român”.

Ascultându-l pe Patriarh, S.A. Prunduș, prezent și el în catedrală, și-a amintit cât adevăr exprimau cuvintele Episcopului dr. Iuliu Hossu, când, între altele, în vizita ce i-a făcut-o la 25 martie 1967, Episcopul i-a spus; „Eu nu sunt nici anchilozat, nici fosilizat, nu sunt străin de luarea legăturilor cu Roma prin Patriarhia de la București. Dar nu vezi că nu-i cu cine sta de vorbă? Nu reușesc să se desprindă de prejudecățile trecutului. Același idei pline de venin se ventilează și azi cu mai multă violență de cei ce trec interesele majore ale poporului român prin prisma propriilor lor interese. Noi, în trecut, am declarat, în Senat, că vrem să ne unim cu Biserica Ortodoxă Română, dar nu cu prețul ruperii noastre de Roma. Dacă Noi, Episcopii greco-catolici, suntem o piedică în calea reluării legăturilor irenice cu Roma, de dragul integrării Bisericii românești în universalismul creștin, suntem gata să depunem cârjele episcopale și să ne retragem în mănăstire, dar nu cu risipirea unui tezaur câștigat cu atâtea greutăți”.

S.A. Prunduș a funcționat la Protopopiatul ortodox din Cluj, de la 10 octombrie 1967, până la 14 noiembrie 1973, ca funcționar principal și casier, iar de la 15 noiembrie 1973 până la pensionare, la 30 iunie 1977, la Episcopia ortodoxă din Cluj, în calitate de arhivar, până la 31 ianuarie 1974 și bibliotecar restul timpului. Așadar activitatea de serviciu a Păr. S.A. Prunduș, atât în cadrul Protopopiatului, cât și a Episcopiei ortodoxe din Cluj a avut caracter exclusiv

laic. Liturghiile și le-a făcut acasă, în camera improvizată în capelă, în cerc restrâns, aproape familial, fiind urmărit îndeaproape. În toată perioada persecuției comuniste, slujbele bisericesti greco-catolice au fost interzise prin însuși efectul decretului de desființare a Bisericii Române Unite, nr. 358 din 1 decembrie 1948. Oricine era descoperit că a celebrat un serviciu bisericesc greco-catolic, sau a asistat numai la un asemenea serviciu era condamnat la ani grei de închisoare. Liturghii, boteze, cununii se mai puteau celebra clandestin, în grupuri mici de credincioși, pentru a se evita divulgarea. Dar înmormântările erau în mod necesar publice, prin caracterul lor de *ultimă festivitate de adio*, celebrată în onoarea celui dispărut din viață. Așa că morții proveniți din cei netrecuți la Ortodoxie erau îngropați fără preoți, cu deosebire în public, fiindcă întotdeauna se găsea un preot care, în taină, îi dădea o dezlegare, înainte de a fi dus la cimitir fără ceremonial. Au fost multe cazurile în care, pentru decedatul așezat pe catafalc, se păstrau doar câteva momente de reculegere și, în cel mai bun caz, cineva din asistență, de cele mai multe ori laic, rostea un „Tatăl nostru” și o „Născătoare de Dumnezeu” și mortul era dus la groapă și acoperit cu pământ. Amintim la Cluj cazul Profesorului Dr. Emilian Lemeni, decanul Academiei de Teologie Greco-Catolică, decedat în vara anului 1956 la Timișoara și adus la Cluj, unde a fost înmormântat în Cimitirul central. A rostit „Tatăl nostru” și „Născătoarea” protopopul nonagenar Ilie Dăianu, fără a fi îmbrăcat în odăjdii, iar asistența, în totalitatea ei, spontan și fără dirijor, a cântat troparele de la începutul înmormântării: „*Cu sufletele dreptilor*”, „*Întru odihna Ta, Doamne...*” etc. și sicriul a fost ridicat și dus la groapă și decedatul așezat în mormânt.

Preoților romano-catolici li s-a interzis *oficial* înmormântarea decedaților greco-catolici români. Așa că înainte de 1964 nici un preot romano-catolic nu s-a expus să celebreze un serviciu de înmormântare pentru un mort greco-catolic. Cel dintâi care a oficiat un asemenea serviciu a fost Părintele de pie memorie Fehér Gábor, de la capela romano-catolică de pe strada Arieșului din Cluj, dar numai după anul 1970, în ritual latin și de limbă latină. La groapă, înainte de a acoperi mortul cu pământ, preotul rostea o ectenie în limba română, după ritul greco-catolic.

La 13 ianuarie 1971 a încetat din viață la Turda Ieromonahul Gavril, în călugărie Grigore, Bușecan. Acestuia i s-a oficiat la domiciliu, într-un cerc mai restrâns, o Sfântă Liturghie împreună cu rânduiala înmormântării călugărilor. Slujba a fost oficiată de către S.A. Prunduș, care, apoi, la groapă, a încheiat public ritualul, cu citirea dezlegării și sigilarea mormântului. Un început riscant, fiindcă în acel timp S.A. Prunduș era funcționar la Protopopiatul ortodox din Cluj.

Oficierea înmormântării decedaților dintre greco-catolicii netrecuți la Ortodoxie era legată, de la un timp (după 1975), de numele preotului romano-catolic, dr. în istorie **Iosif Denderle**, supranumit „*Popa românilor*”. Originar din Năsăud (n. 1911), unde a urmat școala primară (1918-1922) și cinci clase la liceul românesc grăniceresc „George Coșbuc” (1922-1927), coleg de clasă un timp cu Ioan Chertes, ajuns Episcop greco-catolic, și cu Alexandru Ciplea, ajuns medic și prof.univ.dr.docent, Iosif Denderle a crescut într-un spirit de înfrățire cu românii, fără a-și renege propria identitate etnică. Sufler de preot adevărat, distins om de cultură, s-a menținut pe aceeași linie de înfrățire, atât în timpul ocupației horthyste (1940-1944), cât și al prigoanei comuniste, suferind el însuși persecuția cu urmările ei nefaste, a atras la Biserica Piarștilor din Cluj mii de oameni, români, maghiari, germani, armeni, catolici din Moldova, studenți români și străini, albi și de culoare, înfrățindu-i pe toți în universalitatea Bisericii catolice. A început și el să officieze slujba înmormântării pentru toți morții greco-catolicilor. Este adevărat că și autoritățile de stat au devenit mai tolerante față de acest procedeu, de a îngropa morții greco-catolici „nereveniți” la Ortodoxie, cu preoți romano-catolici, considerând prin aceasta definitiv dispărută Biserica Română Unită, căreia îi era, în continuare, interzisă exercitarea cultului propriu.

Primul mort greco-catolic român îngropat de Păr.Dr. Iosif Denderle a fost profesorul de matematici Ioan Mărgineanu, bun credincios greco-catolic, crescut și educat în școlile blăjene, decedat în vara anului 1976, urmat la începutul lunii noiembrie de fostul ministru Ilie Lazăr. Slujba înmormântării acestora a fost oficiată după ritul latin și în limba latină, iar predica cu cuvântul de învățătură crești-

nească, biografia mortului și cuvântul de mângâiere adresat familiei a fost rostit în limba română. În asistența distinsă de la înmormântarea fostului prefect de Maramureș și ministru Ilie Lazăr a fost prezent și Episcopul Maramureșului, P.S. Ioan Dragomir. După puțin timp, a fost îngropat conferențiarul universitar dr. Teodor Onișor, cel dintâi decedat greco-catolic la care Păr.Dr. Iosif Denderle a oficiat rânduiala înmormântării după ritul latin, dar integral în limba română, atât ritualul, cât și predica. Așa s-a continuat cu toți morții greco-catolici, prohodii fie de Păr.Dr. Iosif Denderle, fie în sobor de mai mulți preoți romano-catolici, invitați dintre catolicii din Moldova, cu deosebire Păr. Ioan Sabău, pe atunci paroh romano-catolic la Vatra Dornei, care a oficiat la multe înmormântări împreună cu Păr. Denderle și cu alți preoți moldoveni.

Această stare de lucruri a durat până la 26 august 1985. Se stinsese din viață la 23 august 1985, la Cluj, Ieromonahul Aurel, în călugărie Iosif, Miclea. Păr. Iosif Denderle se îmbolnăvisese. Păr. S.A. Prunduș, în timpul acela vicar general episcopesc și ordinarius sau locțiitor de Episcop, precum și membri în conducerea Ordinului călugăresc „Sf. Vasile cel Mare”, secretarul Provinciei monahale „Sf. Petru și Pavel” din România, a solicitat preoților romano-catolici de la bisericile din Cluj să delege un preot care să săvârșească slujba înmormântării. Nici unul nu a acceptat invitația, pretextând diferite motive. Siciul cu osemintele fratelui într-o călugărie era deșu la capela Clinicilor, care trebuia evacuată la oră fixă, pentru a face loc altei înmormântări. Era târziu să se poată interveni în altă parte. În fața unei asistențe foarte numeroase, formată din călugări, călugărițe, preoți și credincioși, Păr. S.A. Prunduș a luat cuvântul și a arătat situația în care se găsește. Neavând altă cale, s-a hotărât să celebreze dânsul înmormântarea, indiferent de urmările ce i le-ar putea aduce. A fost cea dintâi înmormântare publică oficiată în ritualul Bisericii Române Unite din 1948 până atunci. Este de remarcat faptul că, deși la această înmormântare oficiată la capela clinicilor din Cluj la 26 august 1985 n-a fost înveșmântat în sfintele odăjdii decât Păr. S.A. Prunduș, la săvârșirea slujbei prohodului au participat și alți călugări, care, deși nu aveau nici cel puțin epitrahilele la ei, fiindcă n-au știut ce se va întâmpla, au rostit ectenii și au celebrat prohodul împreună cu Păr.

S.A. Prunduș, care a avut proedria și curajul oficerii slujbei. Toată asistența a participat la cântările rituale ale slujbei. A fost începutul biruinței în lupta contra prigoanei. După această dată, s-a constatat o mai accentuată toleranță politică, datorită și unei destinderi internaționale, care a coincis cu afirmarea tot mai puternică a Bisericii Române Unite de la o zi la alta. În 1987, la Turda, la înmormântarea Ieromonahului Dumitru, în călugărie Dionisie, Ispas, mort la 9 martie, slujba prohodului s-a oficiat între blocuri, în cartierul Oprișani, de către un sobor de 9 preoți, în fața unei asistențe extrem de numeroase. Autoritățile de stat au început să nu mai dea curs reclamațiilor Bisericii Ortodoxe, înmormântările greco-catolicilor făcându-se de acum atât de Păr.Dr. Iosif Denderle, cât mai ales de preoții greco-catolici, în sobor de câte 15-20, înveșmântați cel puțin în epitrahile, de la un timp participând și slujind însuși Mitropolitul Dr. Alexandru Todea.

Camerele de locuit, transformate de preoți și călugări în capele, utilizate până acum pentru nevoile spirituale personale, strict familiale sau pentru un cerc foarte restrâns de credincioși, devin publice, cu liturghii zilnice, cu participări tot mai numeroase de credincioși ce se împărtășesc cu Sfintele Taine și solicită servicii religioase. În curtea casei lui S.A. Prunduș din Cluj, o mică „mănăstire” în care mai locuiesc câțiva frați întru monahism, se celebrau liturghii, la care din timp în timp, pe lângă sutele de credincioși, veniți la o Liturghie Arhierescă, concelebra însuși Mitropolitul cu mulțimea de preoți și călugări, convocați pentru a-i pune la curent cu situația la zi a Bisericii.

Loctiitor de Episcop – Ordinarius

În tot timpul cât a funcționat Nicolae Pura ca Ordinarius sau loctiitor de Episcop al Eparhiei de Cluj–Gherla, primul său sfetnic în guvernarea diecezei a fost Ieromonahul S.A. Prunduș.

LA 18 noiembrie 1976 a încetat din viață canonicul Dr. Cosma Avram, membru în ternarul de conducere a Eparhiei de Cluj–Gherla. Nicolae Pura a refăcut Capitlul de conducere diecezană, mai complet decât ternarele de până acum, în următoarea formulă:

1. Nicolae Pura, vicar general și Ordinarius;

2. Silvestru Aug. Prunduș, OBSM, pro-vicar general I;
3. Tertulian Langa, pro-vicar general II;
4. Gheorghe Neamțu, canonic;
5. Nicolae Plăianu, canonic, și
6. Romulus Gorcea, canonic.

Data fiind colaborarea anterioară între Nicolae Pura și S.A. Prunduș, de data aceasta, la stabilirea sarcinilor în cadrul Capitlului, Nicolae Pura hotărăște:

S.A. Prunduș are toate drepturile de Ordinarius sau locțiitor de episcop, cu excepția următoarelor:

- relațiile externe ale Bisericii;
- relațiile cu autoritățile de stat și Guvern, și
- relațiile cu Biserica Ortodoxă.

„Acestea mi le rezerv mie, spune Nicolae Pura, în rest poate face tot ce fac eu.”

La sfârșitul anului 1978, vicarul general Nicolae Pura a suferit un preinfarct, un avertisment care a dat semne de îngrijorare, boală care cu timpul a continuat să se agraveze. Dându-și seama că ar putea surveni în orice moment o surpriză, Nicolae Pura a stabilit la 6 octombrie 1980 următorul ternar:

- Dr. S.A. Prunduș, vicar general episcopesc și Ordinarius;
- Dr. Eugen Popa, fost profesor de Teologie la Academia Teologică din Blaj, pro-vicar general episcopesc I, și
- Tertulian Langa, pro-vicar general episcopesc II.

Restul membrilor Capitlului român cei numiți în 1976.

La 27 octombrie 1980, Nicolae Pura a căzut bolnav la pat și, în ziua următoare, a fost internat la Clinica Medicală Universitară I din Cluj. Aici a fost vizitat de Episcopul Alexandru Todea, Mitropolitul și Cardinalul de mai târziu, care l-a întrebat dacă și-a aranjat succesiunea.

„– Da! L-am numit pe Păr. S.A. Prunduș.”

„– Bine!”, și-a exprimat acordul Episcopul Todea.

După o ameliorare a stării de sănătate, Nicolae Pura a părăsit spitalul. La 9 februarie 1981 a fost vizitat acasă de S.A. Prunduș și Tertulian Langa. Era în convalescență și le-a comunicat că s-a hotărât să-și vadă de sănătate, să plece în acest scop într-o stațiune

climaterică. Pentru a fi dezlegat de grijile jurisdicției eparhiale, i-a cerut lui S.A. Prunduș să preia imediat conducerea eparhiei, în calitate de vicar general episcopesc și Ordinarius sau locțiitor de Episcop. S.A. Prunduș a replicat că în repetate rânduri și-a exprimat dorința de a se retrage și a renunța la sarcinile avute și până acum în ternar în calitate de pro-vicar general episcopesc I, fiind călugăr și având multiple preocupări pe linie monahală, în conducerea Ordinului „Sf. Vasile cel Mare”, provincia „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din România și, concomitent, fiind necesară și aprobarea Superiorului general al Ordinului.

„– Nu aş putea fi liniștit, dacă nu te-aș ști pe tine în fruntea diecezei”, a răspuns Nicolae Pura.

S.A. Prunduș a acceptat, provizoriu, condiționat să obțină acordul superiorului general al Ordinului monahal și să fie anunțat Sfântul Scaun Apostolic al Romei, Papa, care pot confirma sau infirma numirea. A rămas ca acestea să se ceară ulterior, când se va ivi posibilitate.

Procedându-se la „festivitatea” transmiterii puterii ordinare de jurisdicție episcopală, S.A. Prunduș a îngenunchiat și, după ce Nicolae Pura i-a dat binecuvântarea, s-a ridicat și, în semn de umilință, i-a sărutat mâna, după care Nicolae Pura l-a îmbrățișat și i-a sărutat și el mâna lui S.A. Prunduș. La toate acestea a asistat Păr.Prof. Tertulian Langa, vicarul general de mai târziu al Eparhiei de Cluj–Gherla.

La 10 august 1981 Nicolae Pura s-a stins din viață.

Pentru S.A. Prunduș, luarea legăturilor cu conducerea Ordinului călugăresc cu sediul la Roma și cu Sfântul Scaun Apostolic era un act de conștiință. În același an a obținut permisiunea de a pleca în Cetatea Eternă, unde a obținut acordul pentru schimbările intervenite în conducerea diecezană și a depus la Sfântul Scaun o informare asupra stărilor din Biserica Română Unită și a întregii Biserici Catolice de toate riturile, din țară.

Deși Episcopul Ioan Chertes, reîntors bolnav din închisoare în 1964, n-a preluat jurisdicția episcopală și s-a retras la sora sa la Năsăud, totuși atât Nicolae Pura, cât și S.A. Prunduș în calitate de deținători ai puterii ordinare de jurisdicție l-au consultat în toate

problemele care reclamau măsuri mai importante. Prima consultare ce i-o cere S.A. Prunduș este acordul Episcopului Ioan Chertes pentru numirea lui, în calitate de vicar general și Ordinarius ca succesor al lui Nicolae Pura.

Două din evenimentele cele mai importante ce au avut loc în Biserica Română Unită în timpul deținerii puterii ordinare de jurisdicție de către S.A. Prunduș fac dovada că Episcopul Ioan Chertes a fost consultat sunt: alegerea ca Mitropolit a Episcopului Dr. Alexandru Todea și oprirea „cu desăvârșire” de la exercitarea funcțiilor episcopale a episcopilor consacrați necanonici.

Alegerea Mitropolitului Bisericii Române Unite de către Corul Episcopilor și Ordinariilor Provinciei Mitropolitane de Alba Iulia și Făgăraș a avut loc în Conferința ținută în Cluj-Napoca, la 14 martie 1986. Conferința, „analizând situația în care se află Biserica Română Unită, după aproape 38 de ani de la scoaterea ei de pe arena vieții publice, în vederea unei mai adecvate remedieri, însărcinează și Excelența Sa Dr. Alexandru Todea, vlădica Blajului, cu domiciliul în Reghin, acceptă să preia sarcina de Mitropolit al Bisericii Române Unite, cu toate drepturile și datoriile prevăzute de Conciliile noastre Provinciale și de normele canonice universale în vigoare. Drept pentru care se hotărăște ca, de azi înainte, în întreaga Biserica noastră, la Sfânta Liturghie și la toate slujbele divine, la locul cuvenit, după Pontiful Roman, se va aminti Înalt Preasfințitului Mitropolit Alexandru”. Actul redactat cu titlul „Anunț”, destinat tuturor celor ce se cuvine să ia cunoștință de hotărârea adusă, este împlinirea unei mai vechi hotărâri, luate la data de 30 aprilie 1985, cu ocazia funeraliilor la Ariniș, județul Maramureș, a Episcopului Ioan Dragomir, când „Episcopii Ioan Ploscaru, Ioan Chertes și Alexandru Todea au căzut de acord și s-a acceptat ca Episcopul Alexandru Todea, Administratorii diecezei de Alba Iulia și Făgăraș să conducă Biserica Unită până la altă prevedere canonică”. „Anunțul” redactat la 14 martie 1986 este desemnat de Episcopii și Ordinarii în funcțiune la acea dată: Alexandru Todea, Arhiepiscop al Arhidiecezei Blajului, Ioan Ploscaru, Episcopul Lugojului, Coriolan Tămăian, Ordinar de Oradea, și Silvestru Augustin Prunduș, Ordinar

de Cluj–Gherla. În partea stângă este semnat „Chertes Ioan”, în urma vizitei ce i-a făcut-o la Năsăud S.A. Prunduș. („Am citit și am semnat” – formula P.S. I. Chertes, *n.n.*)

Alt act de importanță majoră în Biserica Română Unită, la care Episcopul Ioan Chertes a fost, de asemenea, consultat, a fost hotărârea luată la aceeași dată de către Conferința Episcopilor și Ordinariilor, la 14 martie 1986, întrunită la Cluj-Napoca (în locuința pr. Aurel Pop, Str. Vaslui nr. 17), prin care s-a pus capăt din timp unui început de schismă în Biserica Română Unită. În „Comunicarea” prin care se face cunoscută „Decizia” Corului Episcopesc și Ordinațiilor, se spune:

„După decesul regretatului Episcop Ioan Dragomir (25 aprilie 1985), Episcopia Maramureșului a rămas cu situația neclară, privitor la Administratorul diecezan cu putere ordinară de jurisdicție, din care motiv nu a fost prezent nici la dezbaterile și deciziile trecute, nici la cele de față. Situația acestei dieceze se va soluționa la vremea sa, în mod canonic și adecvat, în conformitate cu prevederile canonice, cu instrucțiunile și cu mandatul pontifical., cerut și primit de la Sfântul Scaun de către Excelența Sa Dr. Alexandru Todea, Vlădica Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș, Mitropolitul nostru. Preoții Octavian Cristian, Iustin Paven, Emil Riti (hirotoniți necanonic episcopi de către Episcopul Ioan Dragomir cu puțin timp înainte de deces, fără încunoștințarea celorlalți Episcopi și fără acordul Sfântului Scaun, *n. C.P.*) și toți cei ce s-ar afla în situație similară și care pretind că sunt episcopi, prin prezenta sunt oprîți cu desăvârșire:

1. de a face uz în vreo formă oarecare de titluri episcopale;
2. de a exercita vreo funcție episcopală;
3. de a preluat și accepta... respect și ascultare cuvenită episcopului;
4. de a exercita sub orice formă și oriunde jurisdicție episcopală;
5. de a se sustrage pe sine sau pe alții de la cuvenita supunere și ascultare cuvenită față de administratorii diecezani, cu atât mai mult față de Episcopii diecezani;
6. de a hirotoni în orice treaptă ierarhică bisericească pe vreo persoană, fapt pe care îl menționăm în mod expres și îl oprim cu desăvârșire.

Încălcarea sub orice formă a prezentei decizii de către preoții menționați mai sus atrage după sine căderea în *suspendare „ipso facto”* (prin faptul însuși, *n.n.*) de la celebrarea Sfintei Liturghii și, a Sfințelor Taine și a tuturor serviciilor sacre.

Această măsură canonică se aplică tuturor preoților și clericilor, care ar solicita de la susnumiții preoți acte ori servicii cu caracter episcopal.

La fel sunt opriiți toți credincioșii să recurgă la sus-numiții preoți, pentru acte ori servicii cu caracter episcopal sub pedeapsa opririi de la Sfânta Împărtășanie și de la toate serviciile sacre, pedeapsă cu dezlegare rezervată Episcopului diecezan”...

Decizia, ca și „Anunțul”, este semnată, jos în dreapta, de Mitropolitul Alexandru Todea, Episcopul Ioan Ploscaru, Ordinarii Coriolan Tămăian al Oradiei și Silvestru Augustin Prunduș al Cluj-Gherlei, iar în partea stângă, autograf: „Am citit și semnat: Ioan Chertes, Episcopul Clujului și Gherlei”.

În anul 1983, cu ocazia beatificării Fericitului Ieremia Valahul, s-a organizat un pelerinaj la Roma, format cu deosebire din catolici moldoveni conduși de Ordinarul Episcopiei romano-catolice de Iași, Petru Gherghel (din 1990 Episcop de Iași). Ceremonia beatificării săvârșite de Papa Ioan Paul al II-lea a avut loc pe data de 30 octombrie 1983. La acest grup de pelerini s-au alăturat și câțiva clerici din Biserica Română Unită, în frunte cu Ordinarul S.A. Prunduș și Păr. V.M. Ungureanu etc. S.A. Prunduș duminică, 6 noiembrie, a vorbit în cadrul Liturghiei în limba română în rit greco-catolic, transmisă din Capela Postului de Radio Vatican, adresând un mesaj de pace și iubire românilor de pretutindeni.

Se știe că instaurarea *Cortinei de Fier* după cel de-al doilea război mondial, între cele două lumi, cea liberă și cea comunistă, a creat o atmosferă de suspiciune reciprocă. Orice delegat din lumea liberă venea în țară să se informeze – vorbim îndeosebi în problemele Bisericii Catolice – era suspectat ca „agent” al Occidentului și luat în primire încă de la frontieră, la intrarea în țară, unde i se da un „însoțitor” să-l „ajute”, să-i fie „ghid” în vizita ce o face în România, până la terminarea ei și revenirea la frontieră pentru ieșirea din țară. Așa au fost întâmpinați în vizitele lor preoții Msgr. Ștefan Bența –

Roma, Ioan Dan – Buenos Aires, Mircea Todericiu din Statele Unite ale Americii, Msgr. Octavian Bârlea din Germania ș.a., astfel că informațiile ce le obțineau nu depășeau pe cele oficiale, furnizate de oamenii regimului. În schimb, un preot din țară în vizită peste hotare, cu deosebire la Roma, putea prezenta situația Bisericii din România în toată plenitudinea ei. De aceea vizitele lui S.A. Prunduș, atât cea din 1981, cât și cea din 1983, trebuie evaluate în acest sens, la dimensiunea lor reală. La fel trebuie evaluată atitudinea sobră față de autoritățile statului, diplomația adoptată, când, din prilejul beatificării Fericitului Ieremia Valahul, s-a folosit de eveniment ca de o manifestare românească de excepție, în premieră în centrul lumii catolice și care a ridicat prestigiul României peste hotare, eveniment atât de rar, în acel timp și, de aceea, bine venit autorităților de stat românești, pe care le-a încunoștințat telegrafic, odată cu încunoștințarea Episcopilor greco-catolici din țară.

Destinderea internațională intervenită îndeosebi după anul 1985 a determinat o toleranță tot mai accentuată a factorului politic față de Biserica Română Unită, ceea ce a dus la o mai mare cerere de servicii religioase din partea credincioșilor, la solicitarea pastorală a puținilor preoți greco-catolici rămași în viață. Referindu-ne la Păr. S.A. Prunduș, trebuie să arătăm multiplele sale sarcini, de călugăr, cu obligațiile zilnice ale programului monahal – utrenie, liturghie, vecernie, ceasurile canonice, rugăciunea Rozarului etc. –, apoi cele de membru – secretar – în conducerea Ordinului monahal, de loțiiitor episcopesc, Ordinarius, plus multiplele cereri de servicii religioase pentru credincioși – botezuri, cununii, înmormântări etc – depășeau puterile omenești de a le putea satisface pe toate, spunându-și cuvântul și vârsta – în 1985 împlinise 70 de ani –, împreună cu suferințele trecutului, precum și lipsa unei mai active participări a celorlalți membri din Capitlul diecezan la activitatea de conducere eparhială, obosit și extenuat, s-a văzut nevoit să renunțe la demnitatea de Ordinarius diecezan și, astfel, la data de 11 iulie 1987, a depus mandatul de loțiiitor de Episcop al eparhiei de Cluj–Gherla, în mâinile Mitropolitului Alexandru Todea, care preia personal puterea de jurisdicție ordinară a acestei eparhii. O va deține, în paralel cu cea a Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș, până

la 17 iunie 1990, când o va preda noului Episcop de Cluj–Gherla, George Guțiu, chiar în ziua consacrării acestuia, în cadrul festiv al Liturghiei arhieresti, celebrată în mare sobor de arhieriei de ambele rituri, latin și bizantin, cu preoți, pe stadionul municipal din Cluj-Napoca, în fața unei numeroase asistențe de credincioși, între care mulți pelerini veniți din toată țara.

S.A. Prunduș a rămas în continuare membru al Capitlului diecezan, al curiei eparhiale și distins la 22 decembrie 1992 cu titlul onorific de *canonic emerit*. Din 1 august 1992 a devenit conducătorul provincial, protoegumenul Ordinului monahal „Sfântul Vasile cel Mare”, Provincia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din România, până în anul 2000, 6.01 (n.n.).

Nu poate să rămână neconsemnată constatarea unanimă și certitudinea că Biserica Română Unită, odată cu renunțarea lui S.A. Prunduș la demnitatea de Ordinarius, a pierdut pe potențialul Episcop din 1990, când la completarea ierarhiei catolice din România, făcută de Sfântul Scaun Apostolic al Romei, toți ordinarii, de ambele rituri, au fost ridicăți la treapta episcopatului, fără excepție, numai în Eparhia de Cluj–Gherla a fost numit Păr. George Guțiu, care nu a avut până atunci calitatea de Ordinarius sau locțiitor de Episcop.

Pr. S.A. Prunduș a rămas membru al Capitlului Diecezan, preocupat de viitorul bisericii și al Ordinului Bazilitan, preocupat de viitorul Bisericii și al Ordinului Bazilitan, considerând că acest Ordin, în virtutea tradiției lăsate de înaintași, trebuie să contribuie la ridicarea clerului și poporului drept-credincios.

În februarie 1990, pe când a vizitat Clujul Msgr. Guido del Mestri, fost secretar al Nunțiatului Apostolic din România, expulzat în 1950 (ajuns în 1991 promovat cardinal), Pr. Prunduș a intervenit la acesta pentru facilitarea obținerii de vize și de burse pentru 10 studenți bazilitani, clerici și preoți, ca aceștia să poată studia în Cetatea Eternă.

Începutul fusese făcut în 1988, când au reușit să ajungă la Roma la studii Pr. Iosif Furtună, Ovidiu Horia Pop și Tarcisiu Roman. În 1989, la începutul lunii decembrie, parohul din Călinești (jud. Maramureș), profitând de întâlnirea istorică dintre Mihail S. Gorbaciov și Papa Ioan Paul al II-lea, s-a declarat cu întreaga sa parohie greco-catolici, pomenindu-l la Sf. Liturghie pe Papa (Pr. Dumitru Groșan).

Pr. Prunduș a reușit ca prin intermediul Msgr. Luigi Poggi, însărcinat al Sf. Scaun pentru țările Europei de Est, să prezinte Papei un memoriu asupra stării Bisericii române Unite din decembrie '89-ianuarie '90, memoriu redactat în colaborare cu Capitlul Diecezan. Memoriul insista să se completeze fără întârziere scaunele eparhiale vacante din diecezele catolice de orice rit din România, altfel soarta Bisericii Catolice din România urmând să fie înghițită de un labirint din care să fie ulterior foarte greu scoasă.

Tot în anul 1990 Pr. Prunduș a intervenit pe lângă Msgr. John Bukovski (viitor Nunțiu la București), pentru a încerca o regrupare a tuturor studenților teologi români din Roma într-un colegiu, prin redeschiderea oficială a Colegiului Pontifical „Pio Romeno”. A fost susținut în demersurile sale de Pr. Olivier Raquez, OSB, care s-a oferit să adăpostească 10 studenți români la Colegiul Pontifical Grec „Sf. Athanasie”. Deși bolnav, în convalescență după un infarct miocardic, la 1.VIII.1992 a acceptat să devină Protoegumen al Provinciei Bazilitane Române, succedându-i Pr. Sabin Dăncuș, OSBM. (A deținut această funcție până în 8.II.2000, când i-a urmat în funcție Pr. Iosif Furtună, OSBM – *n.red.*)

După renunțarea la demnitatea de Ordinarius, S.A. Prunduș runduș s-a ocupat mai îndeaproape de îndatoririle față de Ordinul monahal și a revenit la masa de scris, la condei, atât până la Revoluția din decembrie 1989, cât mai ales după repunerea în legalitate a Bisericii Române Unite, prin anularea decretului nr. 358/1948, la 30 decembrie 1989. A mai întreprins două călătorii la Roma. Acestea după 1989. În cea dintâi, în decembrie 1993, în urma discuțiilor purtate în mijloacele de informare, presă și audio-vizuale, în legătură cu propunerea de a aduce în țară osemintele Episcopului martir Inochentie Micu Clain (1692-1768), decedat în exil, la Roma. După sărbătorirea în 1992 a 300 de nașterea episcopului, unele „instituții și organizații” mai puțin îndreptățite de a-și crea o nemeritată faimă din aducerea osemintelor lui, Biserica Română Unită cu Roma, prin *declarația* Episcopatului greco-catolic din 10 februarie 1993 (publicată în „Viața Creștină” nr. 4 (74)/1993, *consideră că are – cea dintâi – vocația și datoria să inițieze și colaboreze la aducerea în țară a venerabilelor oseminte și să le așeze*

în Catedrala Blajului, ctitorie sfântă a marelui ierarh, erou național (și nu la București sau Sibiu, sau altundeva, cum cereau unii „binevoitori”, n.n.). *Episcopatul acestei fără de prihană Biserici românești, și astăzi nedreptățită... nu va fi niciodată de acord ca sfintele ceremonii de aducere în țară a vrednicelor moaște să fie convertite în capital politic de unii sau de alții, fapt posibil atâta vreme cât un drept al Bisericii lui Inochentie, moral, juridic sau material, nu va fi integral restaurat... Episcopii greco-catolici vor cere Sfântului Scaun să nu accepte exhumarea și transferul cucernicelor oseminte, decât după restaurarea deplină a drepturilor Bisericii Unite”... În contextul acestor măsuri luate de Episcopatul greco-catolic, trebuie privită călătoria la Roma – desigur, pe lângă rezolvarea problemelor de ordin monahal cu autoritatea supremă a Ordinului monahal, Superiorul general – a lui S.A. Prunduș, din decembrie 1993, ca reprezentant al Ordinului călugăresc „Sfântul Vasile cel Mare” din România, Episcopul Inochentie Micu fiind și el călugăr bazilitan. Cu ocazia acestei călătorii, au fost reidentificate osemintele episcopului martir.*

Călătoria făcută în Cetatea Eternă în cursul lunii ianuarie 1994 a avut loc la inițiativa Sfântului Scaun, care a convocat la Roma pe episcopii greco-catolici români, însoțiți de vicarii generali, rectorii institutelor teologice și provincialii ordinelor călugărești, S.A. Prunduș fiind protoegumenul OSBM al Provinciei „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din România. *„Vizita a avut un caracter de lucru, cu privire la formarea clerului, viața liturgică, activitatea pastorală, cateheza, apostolatul laicilor, organizarea vieții monahale și dialogul ecumenic. Lucrările s-au desfășurat în cadrul Congregației pentru Bisericile Orientale... În 21 ianuarie a avut loc audiența solemnă la Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea”... (Din Comunicatul Biroului de presă al Episcopiei Greco-Catolice de Cluj-Gherla, publicat în „Viața Creștină” nr. 4 (98)/1994.)¹*

Odată cu relegalizarea Bisericii Române Unite și înființarea institutelor teologice greco-catolice, în locul Academiilor Teologice desființate în 1948, S.A. Prunduș și-a reluat catedra, acum la Institutul Teologic Român Unit din Cluj, disciplina *Liturgică și Tipic bisericesc*.

1. În urma respingerii de către episcopii uniți, printr-o notă redactată de Pr. T. Langa, a Lucrărilor Conferinței de la Balamand (Liban).

Opera

Activitatea scriitoricească a lui S.A. Prunduș s-a desfășurat în domeniul istoric, liturgic și în plan publicistic. Datorită împrejurărilor istorice obiective, atât de potrivnice scrierilor bisericești, apariția lucrărilor sale a fost întârziată cu aproape o jumătate de secol. De aceea, până acum abia câteva lucrări au văzut lumina tiparului, câteva sunt în curs de tipărire, iar altele zac în manuscrise, unele începute și neterminate și altele abia planificate în elanul tinereții, al puterii de muncă și al sintezei, rămase în miile de fișe adunate în acest scop.

Caracteristicile scrisului lui S.A. Prunduș sunt: obiectivitatea și profunzimea. Chiar și atunci când uneori se lasă furat de propria-i erudiție pentru a diseca problemele puse, până în cele mai minuțioase amănunte, acribia științifică nu e niciodată afectată sau știrbită.

În ce privește conținutul lucrărilor, toate au o *notă comună, credința neclintită că adevărata Biserică a lui Cristos este cea Catholică*, al cărei conducător, Cap văzut, este urmașul Sfântului Apostol Petru, Papa Romei. Această convingere stă la baza întregii sale vieți și activități și numai prin ea se poate explica lanțul tuturor suferințelor, privațiunilor, umilințelor și teoriilor la care s-a expus. Nu numai trecutul, dar nici viitorul Bisericii Române Unite nu-l descurajează, deși până acum fără de dreptul de a-și ține slujbele publice în aer liber, altceva nu i-a restituit. Într-un interviu publicat în revista „Tribuna” din Cluj, nr. 47 din 25 noiembrie - 1 decembrie 1993, la întrebarea reporterului „*Cum vedeți evoluția Bisericii Române Unite în viitorul apropiat?*”, S.A. Prunduș privind problema realist și încadrând-o în istoria care se repetă, își dă seama de dificultățile prin care trece Biserica, dar în convingerea că și de data aceasta se vor confirma spusele Episcopului Cardinal Dr. Iuliu Hossu – „*Biserica lui Inochentie Micu Clain nu va pieri decât odată cu neamul românesc*” – declară:

„*Bisrica Română Unită, în trecutul ei de aproape 300 de ani, a suferit trei mari și grele lovituri, încât, omenеște vorbind, întotdeauna s-a crezut că nu se va mai reface. Ca și tragedia slavizării prin bulgari și a trecerii românilor în orbita Bisericii bizantine schismatice, așa și cele trei mari atacuri agresive, violente, au la bază elemente străine,*

slave, care au «operat» sub masca Ortodoxiei. Răzmerița din 1744, condusă de călugărul bosniac Visarion Sarai – care a costat Episcopatul lui Inochentie Micu Clain –, ca și cea din 1759-1761, dirijată de Sofronie de la Cioara, au fost instigate de Mitropolitul sârb de la Carlovitz, cu sprijinul și sub protecția țarevnei Elisabeta Petrovna a Rusiei, iar cea din 1948 a fost hotărâtă și ea la Moscova prin conferința pan-ortodoxă din același an. Refacerea Bisericii după răzmerițele din secolul al XVIII-lea a fost destul de grea, Trei Episcopi, la rând, Petru Pavel Aron, Atanasie Rednic și Grigore Maor, au petrecut mai mult în vizitații canonice, misionare, dar au reușit să readucă la unire cea mai mare parte a parohiilor învrăjbite. Astăzi pare a fi și mai greu, una din cauze fiind timpul îndelungat al persecuției, aproape o jumătate de secol, care ne-a distrus cadrele clericale, preoțimea. Mulți preoți s-au stins în închisori sau din cauza suferințelor de acolo, alții de bătrânețe, prin trecerea timpului. Cei care au ajuns ceasul eliberării sunt și ei bătrâni, foarte puțini sub 70 de ani. Dar, din fericire, vocațiile preoțești sunt peste așteptări. O parte dintre actualii preoți au fost pregătiți clandestin, în timpul persecuției, iar, după Revoluție, până la deschiderea institutelor teologice recunoscute oficial, au fost pregătiți la cursuri serale o serie de solicitanți, cei mai mulți dintre ei familiști și în câmpul muncii în diferite profesii, azi preoți între cei dintâi ostași în lupta de restaurare a Bisericii... Nu se pot trece cu vederea tinerii clerici pregătiți în centrele catolice occidentale, Roma, Paris, Madrid, Strasbourg etc., destinați a deveni cadre universitare la institutele teologice din Blaj, Cluj, Oradea, Baia Mare. Dintre ei se vor recruta cu timpul sfințnici apropiați, consilierii chiriarhilor și vor asigura completarea scaunelor episcopale vacante. De asemenea, consemnăm deosebitele vocații călugărești, îndeosebi în cel bazilitan al „Sfântului Vasile cel Mare”...Azi călugării și călugărițele sunt implicați în activitatea pastorală, de catecheză și asistență socială... reviriment în viața Bisericii noastre”.

Lucrarea sa de început este teza de doctorat în Teologie, susținută la Pontificium Institutum Orientalium Studiorum (Institutul Pontifical de Studii Orientale din Roma), la 18 februarie 1943, cu titlul **Introductio linguae romanae in sanctam liturgiam (Introducerea limbii române în Sfânta Liturghie)**, XXXIII +

335 pagini dactilografiate. Redactată în limba latină. La pregătirea lucrării a consultat peste 200 izvoare bibliografice, românești și străine, precum și un număr de 467 cărți liturgice diferite și în diferite limbi: română, slavă, greacă, georgiană, arabă, bilingve etc. Lucrarea, în raport cu alte lucrări de gen publicate în țară, este una de erudiție în specialitate. Păcat că n-a reușit să o publice. Vremurile au fost potrivnice. Nefiind tradusă, este necunoscută în țară. O prezentare cu un scurt rezumat se află în Alphonsus Raes S.I., *Introductio in Liturgiam Orientalium*, Roma, 1947. Citind lucrarea în manuscris, profesorul de Teologie A. Despinescu de la Institutul Teologic Romano-Catolic din Iași susține că „merită tradusă și tipărită”.

O altă carte a lui S.A. Prunduș cu o soartă nefericită de a nu vedea lumina tiparului a fost un *Șemantism al Eparhiei Greco-Catolice Române de Cluj-Gherla pe anul Domnului 1947*. Lucrarea a fost terminată și manuscrisul dat la tipar, culeasă și trecută pe rotativă. O parte a fost chiar imprimată. Dar, datorită evenimentelor care au urmat după acel nefericit 1 octombrie 1948, care a culminat cu trecerea Bisericii Române Unite în ilegalitate, operația a fost întreruptă, cartea scoasă de sub tipar, iar manuscrisul distrus, abia parțial salvat de la pierire. Spre deosebire de șemantismele anterioare scoase de diferitele eparhii, în care se eunmeră statistic instituțiile bisericești și oamenii care le deserveșc, *Șemantismul* lui S.A. Prunduș, pe lângă consemnarea realității statistice a instituțiilor și „demografiei” eparhiale pentru sfârșitul anului 1947, redă – în genul Șemantismului jubiliar mitropolitan pe anul 1900 – istoricul eparhiei de la înființarea ei, al episcopilor care au păstorit-o, al instituțiilor de învățământ, oficiilor diecezane, mănăstirilor, protopopiatelor cu dicasteriile lor, parohiilor, ca și baza materială, bunurile imobiliare ale fiecărei unități ecleziastice. Din manuscrisul rămas am putut extrage și noi câteva date statistice eparhiale, prinse pe sfârșitul anului 1947, utilizând din ele la alcătuirea monografiei Cardinalul Iuliu Hossu (în colaborarea mai multor autori, inclusiv S.A. Prunduș, unul dintre coordonatorii lucrării), fiind ultimbele date statistice excte, pentru Eparhia greco-catolică de Cluj-Gherla, dinainte de ilegalizarea Bisericii în 1948. Lucrarea a fost dată la cules

în vederea tipăririi. Ne-am rezumat la date de persoane, și nu de bunuri, pentru a nu încărca prea mult monografia Cardinalului.

Lucrări apărute:

– *Cardinalul Alexandru Todea*, în colaborare, editată de Ordinul „Sf. Vasile cel Mare”, Tipografia Gloria – Cluj-Napoca, 1992, 132 p., plus XXXIII pag. cu ilustrații, scrisă cu prilejul aniversării la 5 iunie 1992 a 80 de ani de la nașterea Cardinalului.

– *Denaturări grave privitoare la istoria Bisericii Române Unite*, Edit. „Viața Creștină” – Cluj, 1993, un studiu polemic de 30 de pagini, în colaborare.

– *Catholicism și Ortodoxie românească, scurt istoric al Bisericii Române Unite*, în colaborare, Editura „Viața Creștină”, Cluj, 1994, 283 pag. plus XXIV pag. cu ilustrații, și un Cuvânt adresat cititorilor de către Excelența Sa Dr. Alexandru Todea, Mitropolitul Bisericii Române Unite.

Lucrarea a fost concepută ca un vast tratat de istorie a Bisericii Române Unite și, inițial, au fost scrise în acest sens peste 200 de pagini dactilografiate, la care, datorită precipitării evenimentelor politice din decembrie 1989, s-a renunțat și s-a trecut la redactarea unei lucrări mai scurte, mai concentrate, pentru a se putea pune cât mai curând la dispoziția cititorilor, atât de dornici de a cunoaște trecutul Bisericii. Cartea cuprinde, pe scurt, istoria Bisericii românești din Transilvania până la Unirea cu Roma, apoi Unirea de la 1700, dificultățile și adversitățile începutului, biruirea acestora, dezvoltarea Bisericii în cinci episcopii înfloritoare, activitatea ei pe tărâm național și cultural, persecuția și desființarea ei prin lege la 1 decembrie 1948. Repunerea ei în legalitate la 30 decembrie 1989 i-a adus doar dreptul de a „lupta” pentru redobândirea patrimoniului pierdut în 1948.

– *Biserica Română Unită ieri și azi. Istorie și adevăr*, în colaborare, Editura „Unitas”, 1994, Cluj-Napoca, 60 de pag. Cuprinde un rezumat al Istoriei Bisericii Române Unite, o comparație între Episcopul Inochentie Micu Clain și Mitropolitul Andrei Șaguna și un succint răspuns polemic la atâtea provocări „ecumenice” din partea Bisericii „surori”, cu titlul *A îmbătrânit Satana*.

Lucrări sub tipar, în curs de apariție:

– *Cardinalul Iuliu Hossu*, o amplă monografie a ilustrului ierarh cu o bogată ilustrație, scrisă în colaborare de un colectiv de preoți, S.A. Prunduș fiind unul dintre coordonatori.

– *Considerații asupra dialogului teologic internațional între Bisericile Romano-Catolică și Ortodoxă de la Balamand (Liban)*, 17-24 iunie 1993, scrisă în colaborare.

Lucrări în manuscris:

– *Viața Sfântului Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei din Capadocia*. Cu ocazia ultimei arestări a autorului, o parte din manuscris i-a fost confiscat și nerestituit.

– *Comemorare cu răsfângeri*, un studiu de 58 pagini, dactilografiat la 1,5/2 rânduri, scris cu ocazia împlinirii, la 15 septembrie 1971, a 450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, „unul dintre cei mai de seamă voievozi ai Țării Românești, cărturar renumit, om de cultură, ctitor de așezăminte sfinte și una dintre cele mai complexe și reprezentative personalități ale trecutului românesc glorios... Experiența câștigată de poporul român în apărarea ființei sale etnice și a hotarelor țării sale este codificată de Neagoe Basarab în cartea sa *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*. Studiul lui S.A. Prunduș are la bază ediția aplărută la Editura Minerva, București, 1970, prin îngrijirea a trei autori: Florica Moisil, care, împreună cu Dan Zamfirescu au ales și restabilit textul, și C. Mihăilă, care ne-a dat o nouă traducere după originalul slavon, limba oficială în care au fost scrise învățăturile.

– *Câteva observații privitoare la muzica bisericească la români*, dactilografiată, 36 pagini.

– *Poruncile bisericești în Biserica Catolică Română de rit bizantin*, 56 pagini, dactilografiată, 1982. Lucrarea are o misiune catehetică, în sensul că trebuie cunoscută și de credincioșii care doresc să dobândească mântuirea sufletelor, deși, în principal, se adresează clerului, preoților, cei dintâi chemați la administrarea Sfintelor Taine, prevăzute în Poruncile bisericești. Caracteristica de lucrare multilaterală o motivează atât partea liturgic-canonică, moral dogmatică, cât și cea istorică, bazată pe tradiția Bisericii și învățătura Sfinților Părinți. E o lucrare ce nu-și pierde actualitatea prin întârzierea

tipăririi și este continuu utilă prin normele obligatorii ce le conține pentru toți credincioșii prin tâlcuirea competentă a Poruncilor bisericești.

– Un material foarte bogat privitor la *istoria lui Mihai Viteazul*, aspecte inedite din legăturile domnitorului cu Sfântul Scaun Apostolic, cu Papa Clemente al VIII-lea, căruia i-a făcut promisiunea că, în cazul când va fi confirmat principe al Transilvaniei, va continua lupta antiotomană, promovată de Papa și, cu întreg poporul român, se va face catolic, ba mai mult, va elibera Sfânta Sofia și acolo va face *una* Biserica Constantinopolei și a Romei. Din acest material, care așteaptă să fie ordonat, S.A. Prunduș a ținut mai multe comunicări, la diferite cercuri istorice, simpozioane etc.

– *Un mărturisitor al Credinței, Canonicele Nicolae Pura (1913-1985)*, în colaborare. Monografia cuprinde viața și activitatea canonicului, profesor de Teologie, rectorul Academiei de Teologie Greco-Catolică din Cluj, locțiitorul de Episcop al diecezei de Cluj-Gherla în timpul prigoanei comuniste (1976-1981), scriitorul bisericesc, poetul și gânditorul Nicolae Pura. Manuscrisul conține 237 pagini dactilografiate și este gata pentru tipar.

– *Studii cu caracter liturgic*, între care și mai multe proiecte pentru restaurarea, restructurarea și prescurtarea Sfintei Liturghii, unele proiecte trecând în faza de experimentare, după ce s-au bucurat de aprobarea autorității bisericești.

Publicistica

Abia reîntors de la studii din Cetatea Eternă, S.A. Prunduș se și implică în publicistica bisericească. Era în 1943, când Transilvania de Nord era sub ocupație horthystă, cu puține publicații românești. Pentru început are totuși la îndemână revista „Curierul Creștin”, înființată încă din 1919 de către Episcopul, pe atunci al Gherlei, Iuliu Hossu, ca organ oficial eparhial, cum, de altfel, se și numea prima parte a revistei, „*partea oficială*”, în care se comunicau dispozițiile centrului eparhial către protopopiatele și parohiile în subordine, mișcările de personal bisericesc și alte dispoziții și măsuri necesare bunului mers al treburilor bisericești. Dar la fel de importantă era

partea a 2-a a revistei, cea „neoficială”, în care se publicau studii teologice, reportaje de la solemnități bisericești, sfințiri de biserici, pelerinaje, vizitații canonice, prezentări și recenzii de carte de interes spiritual nou apărute etc. Colaboratorii cei mai statornici ai revistei au fost, de regulă, preoții din centrul eparhial: canonici, profesori de Teologie și chiar preoți din pastorație.

Deja în nr. 15-17 al „Curierului Creștin” din 15 septembrie 1943, S.A. Prunduș e prezent cu articolul *Canoane uitate*, un studiu de disciplină ecleziastică privitor la vestimentația clerului, semnat „Părintele Silviu”, prin care tratează disciplina canonică obligatorie a ținutei vestimentare a preoțimii, atât în biserică, la serviciile divine, cât și în afara ei, în orice împrejurare.

În „Curierul Creștin” va continua să publice până la suspendarea apariției tuturor publicațiilor Bisericii Române Unite de către Guvernul comunist, în 1948, deci și a revistei eparhiale de la Cluj. A publicat articole și studii:

– **liturgice:** *Tipic pentru slujba Sfintei Învieri* (nr. 8/1947); *Tipic pentru binecuvântarea țărânei* (nr. 10/1947);

– **de drept matrimonial:** *Dreptul parohului și duhovnicului de a dispensa de la piedicile de căsătorie;*

– **istorie liturgică:** *Două liturghicoane române în limba paleoslavă* (nr. 4/1947);

– **teologice moral-pastorale:** *Îngropare fără prohod* (nr. 2-5/1944), *Gânduri pentru Anul Nou* (nr. 1/1945), *Pe Muntele Tabo- rului cu Domnul* (nr. 15/1944), *Sună ceasul Unirii* (nr. 2/1945); *Trezește-te* (16/1946); *Euharistia și unirea Bisericilor* (nr. 2/1947); *Sf. Botez (sau Taina chemării la unire)* (nr. 2/1947).

Articolele sunt semnate, pe lângă „Părintele Silviu”, amintit mai sus, și cu pseudonimele: „Păr. Eftimie” sau „Păr. Miron Eftimie”.

Nota comună a articolelor și studiilor lui S.A. Prunduș o constituie disciplina bisericească, uniformizarea rituală și îndeosebi *ecumenismul*, în sensul colaborării cu acatolicii, în punctele care ne unesc și cu deosebire în rugăciune, pentru a contribui cât de puțin la îndeplinirea dorinței Mântuitorului ca *toți să fie una*, „o turmă și un păstor”.

Articolele enumerate sunt numai câteva exemple din colaborarea lui S.A. Prunduș la „Curierul Creștin”, neavând posibilitatea de a reproduce exhaustiv într-un studiu rezumativ toată contribuția sa.

„Viața Creștină”, revistă fondată la Cluj în 1934 de către preotul greco-catolic Vasile Chindriș, după o suspendare cauzată la sfârșitul celui de al doilea război mondial de invazia sovietică, și-a reluat apariția la 30 mai 1946. S.A. Prunduș va fi, până la o nouă încetare a apariției revistei, la începutul anului 1948, unul dintre principalii colaboratori. Prestigiul revistei săptămânale îl ridică nume de publiciști bisericești consacrați, ortodocși și greco-catolici, colaborarea cărora inițiază un început de conlucrare interconfesională între cele două Biserici românești surori. E semnificativ în acest sens editorialul-apel: *Unitu-te-ai cu Hristos? Iată calea!*, publicat în nr. 33-34 al „Vieții Creștine” din 19-26 ianuarie 1947, sub deviza „*Avem un Dumnezeu, suntem o națiune, vrem o Biserică*”, semnat din partea greco-catolicilor de canonicul și scriitorul Ion Agârbiceanu, profesorul de Teologie S.A. Prunduș și preotul Vasile Chindriș, redactorul „Vieții Creștine”, iar din partea ortodoxă de Florea Mureșan, protopopul Clujului, și Teodor Ciceu, preot catedral poet și publicist.

Reproducem câteva fraze din acest editorial-apel și program:

„Dezbinarea, schisma, vrajba și erezia sunt lucruri lesne de împlinit, pentru că sunt faptele duhului răutății și ale patimilor omenesti. Ele sunt opera oamenilor mici la suflet, strâmți la vedere și sterpi la inimă, «iubitori de sine, mândri, trufași, hulitori, neiuibitori de bine, trădători, obraznici, îngâmfați, având numai înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei» (I Tim. 3, 2-5). Acestea au sfâșiat trupul mistic al lui Hristos – Biserica creștină...

Singură dragostea creștină este în stare să zidească din nou unitatea între creștini, să facă o turmă și un păstor...

Să căutăm ce ne apropie nu ce ne desparte...

Dezbinarea este o moștenire păcătoasă și noi îi purtăm ponosul. «*Părinții noștri au greșit și nu mai sunt, dar noi purtăm fărădelegile lor.*» (Plâng. 5, 7).

Cine nu se încopciază în această acțiune nu este decât un dușman al lui Hristos și al neamului omenesc, un trădător al făgăduințelor din Sfântul Botez”.

Activitatea „Vieții Creștine” este înfloritoare. Însă un lucru este de reținut. Dușmanul instalat la putere la 6 martie 1945 prin pumnul lui Vășinski trântit în masa regelui supraveghează îndeaproape orice manifestare cu caracter religios.

Parafrazând sloganul marxist „*Proletari din toate țările, uniți-vă!*”, apare pe frontispiciul a câtorva numere din „Viața Creștină”, din ianuarie 1947, „*Creștini din toate țările, uniți-vă!*”. Conținutul articolelor publicate în revistă este axat, în cea mai mare parte, pe apelul la înțelegerea între frați, la unitate în lupta cu dușmanul comun. Din titlurile articolelor publicate rezultă o stăruință reciprocă, a ambelor confesiuni românești în acest sens: *Privindu-se frații* de S.A. Prunduș (nr. 31-32/1947), *Unirea credinței* de Teodor Ciceu, *Sună ceasul unirii*, de S.A. Prunduș, *Viața Creștină se trăiește în credință și iubire*, de dr. Ilie Dăianu, *Hristos ne cere unitate*, de Gala Galaction, *Unitatea Bisericii este dorința Mântuitorului*, de Ion Agârbiceanu, *Rugăciunea și unirea Bisericilor*, de D. Pop (în nr. 33-34/1947), *Ce strică unitatea credinței?*, de Ion Agârbiceanu, *De cine depinde*, de S.A. Prunduș, *A bățut ceasul*, de N. Pura (nr. 35/1947) și astfel continuă numerele următoare ale revistei, colaborările prestigioase de „luptă” pentru unitate.

Dar nici dușmanul nu doarme. Cea dintâi victimă va fi Mitropolitul Moldovei, Irineu Mihălcescu. O campanie de presă, dirijată de către „zarafii” de la „Tribuna Românească” din Capitală, lovește fără cruțare în Mitropolitul de la Iași, unde abia a fost instalat ca vicar arhieru Justinian Marina, omul comuniștilor Gheorghiu-Dej și Petru Groza. Dar Justinian Marina a fost intrus la Iași nu pentru a rămâne vicar arhieru mitropolitan, ci pentru scaunul de Mitropolit, care să-l propulseze în cel patriarhal. Piedica era, însă, Mitropolitul Irineu Mihălcescu. „Tribuna Românească” de sub direcția lui Al. Cerna Rădulescu, în numărul din 2 aprilie 1947, publică un articol sub semnătura lui Alexandru Olteanu, cu un lung șir de acuzații și insulte la adresa Mitropolitului Irineu, numindu-l „martor mincinos”, „găinar”, „jefuitor și falsificator de acte publice”, „borfaș de rând” ș.a., învinuiri aduse cu scopul direct de a-l scoate din scaun, pentru a-i face loc impostorului Justinian Marina. S.A. Prunduș, prin articolul *Cine sunt zarafii Bisericii*, semnat „Redacția” și publicat cu acordul

întregului colectiv redacțional, în „Viața Creștină”, nr. 38 din 13 aprilie 1947, ia apărarea Mitropolitului Mihălcescu, „cunoscut nu numai în țară, ci și în străinătate, atât între ortodocși, cât și între catolici și protestanți pentru operele sale teologice, care de atâtea ori ne-a reprezentat cu cinste și demnitate la congresele internaționale, al cărui nume este pronunțat cu venerație de învățații apusului... Noi nu vrem să stabilim vinovăția sau nevinovăția chiriarhului acuzat... dar vrem să spunem răspicat că nu aceasta este calea de urmat. Regretatul dascăl al Neamului, Iorga, într-un caz similar a declarat: «Rufele nu se spală în văzul tuturor, nici murdăria din casă nu se aruncă în stradă». Nu servesc nici Bisericii, nici Neamului aceste balcanisme izvorâte din suflele pătimase... care produc greață în orice om de bun simț” (s.n.).

Nu întârzie nici replica „Tribunei Românești” și, în numărul 133 din 21-23 aprilie 1947, sub același titlu, *Cine sunt zarafii Bisericii*, aceluiași semnatar, Alexandru Olteanu, i se pare „Ciudat că aceste răzlețe și protestatate glasuri pornesc tocmai din rândurile slujitorilor Altarului”, pe care îi numește; „apărători de rea credință ai pângăritorului... anonimi avocați ai Mitropolitului..., naivi confrăți de la «Viața Creștină»..., (ce) se mai prefac indignați... Și mai scriu domnii de rea credință de la «Viața Creștină» (s. n.)... Și dumnealor se indignează cu falsă candoare. Este adevărat că prostia și ignoranța dezarmează, dar cu singura condiție ca ele să fie reale... domnii preoți gazetari ar face bine să cunoască legile țării... imprudenții avocați nechemați... Ca să știm cum să-i socotim... după vechiul proverb românesc «Spune-mi cu cine te aduni» nu le-ar conveni să le spunem cine sunt.”

Mitropolitul Irineu Mihălcescu a dispărut în timp „util” pentru a-i face loc în scaun lui Justinian Marina, cum foarte curând va dispărea „la timp” și Patriarhul Nicodim Munteanu, pentru ca Justinian Marina să ajungă în vârful piramidei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

În ce privește revista „Viața Creștină”, urmarea imediată a intervenției în apărarea mitropolitului ortodox de la Iași a fost anularea repartiției de hârtie. Toate intervențiile au fost inutile.

Încă din luna februarie 1947 s-a micșorat cota de hârtie pentru publicațiile greco-catolice. Aceasta s-a întâmplat nu numai cu „Viața Creștină” de la Cluj. „Unirea Poporului” de la Blaj a apărut în februarie

1947 numai în două numere în loc de patru, săptămânale. În martie 1947, „Viața Creștină”, printr-un număr ocazional, tipărit pe hârtie de ambalaj, o fițuică cu dimensiunile de 12/17, 5 centimetri, în patru pagini, își anunță cititorii: „Așa am ajuns. Stăruința noastră de a mai împrumuta sau cumpăra hârtie pe orice cale și la orice preț a rămas zadarnică. Așa se găsește și ziua de azi hârtia aprobată (sic!) de la București... Am aflat, cu mare greutate, această hârtie de împachetat să vă anunțăm că mai trăim și nu v-am uitat. Acest petec de hârtie care-l aveți în mână ne-a costat mai mult decât un număr regulat”.

Au mai făcut, cu greu, rost de hârtie pentru numărul 38 al revistei, numărul de Paști, datat pe 13 aprilie 1947. Un număr foarte bogat, în 6 pagini, cu extrase din Scrisorile Pastorale ale celor doi Episcopi clujeni, Iuliu Hossu și Nicolae Colan, și cu alte valoroase contribuții. Dar printre colaboratori și articolul redacțional cu pricina, *Cine sunt zarafii Bisericii*, despre care am vorbit mai sus, alcătuit de S.A. Prunduș. Acest articol a adus revista în situația de a nu mai primi hârtie și a-și înceta apariția. Contrareplica scrisă de S.A. Prunduș la atacurile „Tribunei Românești” din 21-23 aprilie, sub titlul *Mireasmă sau duhoare?*, nu a mai putut fi publicat. În esență, contra-replica lui S.A. Prunduș, rămasă în manuscris, sesizează că motivele atacului împotriva Mitropolitului ortodox al Moldovei, în realitate, sunt politice; „Să ni se ierte cutezanța de a spune deschis: toată acțiune pornită împotriva ierarhului ni se pare suspectă și cu dedesubturi politice (s.n.). Acuzele nu le vedem îndeajuns dovedite și totul apare în episoade de roman senzațional greșos, fiindcă noi altfel l-am cunoscut pe Mitropolitul Irineu... Trecutul nostru bisericesc – durere – a mai cunoscut dezlănțuiri de *patimi politice, care au înălțat oameni nepotrivii la conducere și au răsturnat oameni de bună credință, făcând din lăcașul Domnului teren de politică dezământată*” (s.n.)

Cele ce au urmat, au confirmat prevăzătoarele afirmații ale lui S.A. Prunduș. Lupta împotriva Mitropolitului Irineu Mihălcescu nu a fost decât o tărășenie politică, cu care a început acapararea ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române de către Puterea comunistă instalată la 6 martie 1945.

În timpul persecuției, între anii 1948-1989, după cum se știe, toate publicațiile greco-catolice au fost suspendate încă înainte de trecerea

Bisericii în ilegalitate. S.A. Prunduș a încercat totuși să publice unele lucrări în revistele Bisericii Ortodoxe Române, care s-a bucurat de o existență normală, doar că nu puteau fi valorificate prin oficiile de difuzare a presei și publicațiilor de Stat, dar pe linie bisericească, prin Mitropolii, eparhii și protopopiate, le era asigurată desfacerea către parohii, care erau abonate din oficiu, obligator, la revistele centrale ale Bisericii Ortodoxe Române, ca „Ortodoxia” și „Studii Teologice”, apoi la cele ale Mitropoliilor, precum și la periodicele oficiale eparhiale. Încercarea lui S.A. Prunduș de a-și publica monografia „*Sfântul Vasile cel Mare*” la una din aceste reviste nu a avut reușită.

Desigur, în timpul liber de care s-a bucurat în unele perioade, cu deosebire după grațierea și eliberarea din 1964, oricât de redus ar fi fost acel timp l-a folosit pentru scris. Așa cum am arătat mai sus, fiind istoric prin vocație, cât și de formație, prin studiile postuniversitare de specializare urmate la *Institutul Pontifical de Studii Orientale din Roma*, pentru S.A. Prunduș cercetarea istorică, cui deosebire bisericească sau cu tangență bisericească și conspectarea ordonată în fișe, pe probleme, au fost prioritare în preocupările sale. Uneori, recenzând unele lucrări de istorie publicate de autori ortodocși și neavând posibilitatea de a-și încredința recenzia tiparului, o trimitea în manuscris autorului lucrării publicate, comunicându-i, în termeni totdeauna curtenitori, dar hotărâți, observațiile și completările sale pertinente. Acesta este și cazul lucrării *Monografia Mitropoliei Banatului* de I.D. Suciu, editată de Mitropolia Banatului, Timișoara, 1977, 320 pag. Căzându-i la mână lucrarea, a citit-o, iar la 14 septembrie 1978, îi trimite autorului recenzia lucrării, în 21 pagini de manuscris, dactilografiat la un rând și jumătate.

După ce îl felicită pentru competența cu care a scris, îi comunică autorului că, dacă el, S.A. Prunduș, ar fi reușit să-și publice tradusă în limba română teza sa de doctorat *Introductio linguae Romenae in Sanctam Liturgiam*, „multe afirmații eronate, care mai continuă să se repete papagalicește în istoriografia română – pe care unele le-ați corectat Dvs. – ar fi fost definitiv înlăturate... se constată, în general, că fiecare istoric, canonist sau teolog, uită de datoria pe care o are, aceea de a face din istorie „magistra vitae” printr-o prezentare obiectivă „sine ira et studio” a evenimentelor istorice, din dreptul canonic o

înfățișare a canoanelor și legilor cu norme de viață, așa cum au fost elaborate și explicate în diferitele situații politico-religioase. Este regretabil și păgubitor să constați că fiecare istoriografic expune și interpretează evenimentele, după părerea, plăcerea și interesul conformist, pe care îl urmărește și îl servește și nu după adevăr și realitate, sfârșind în concluzii contrare, care adâncesc și mai mult prăpastia dintre taberele învrăjbite”.

După aceste observații generale și de principiu, S.A. Prunduș se oprește atât asupra unor lacune, cât și asupra unor afirmații neîntemeiate ale monografiei:

„Pentru a elucida măcar o parter a problemelor ce le implică cercetarea îndepărtatului și întunecatului trecut al Bisericii Ortodoxe Române din Banat, ar trebui să avem un studiu de sinteză completă, senină și obiectivă asupra situației Bisericii creștine din sudul Dunării, de care a depins situația Bisericii daco-romane și apoi române din nordul Dunării, mai ales în primul mileniu... Trebuie lămurită pe epoci jurisdicția Romei Vechi și a Romei Noi, cu implicațiile de o parte de și de alta a Dunării, cunoscându-le și recunoscându-le așa cum s-au executat și cât s-au exercitat”.

Mai trebuie avute în vedere o serie de probleme:

– „elucidată jurisdicția și rolul pe care l-a avut Arhiepiscopia de Tomis”;

– „clarificată problema Illyricului... implicațiile și complicațiile sale asupra vicariatului (papal., *n.n.*) din Tessalonic și Iustiniana Prima”;

– clarificată mai bine naționalitatea și credința martirilor din prigoana gotică, ca Nechita Gotul, pe care noi îl socotim daco-roman alături de Sansala... urmați de șirul nesfârșit, rămași anonimi”.

S.A. Prunduș nu e de acord, printre altele, cu afirmația lui I.D. Suciuc prin care acesta contestă apostolatul Sf. Niceta de Remesiana „printre daco-romanii din Banat”. „Cel ce a călătorit până la Nola și la Roma, spune S.A. Prunduș, nu putem crede că horepiscopii trimiși de el n-au ajuns părțile bănățene și transilvane... Influența Bisericii sale a trebuit să se resimtă și în aceste părți, mai ales prin ritul cristalizat de el... După părerea noastră, continuă S.A. Prunduș, acest rit local s-a păstrat în Banat și Transilvania la poporul daco-roman și apoi român, rămas până când se va suprapune peste el ritul greco-slavo-

bizantin... Este deplasat și anacronic să vorbim despre formele rituale, de creștinism românesc în rit latin sau bizantin, ortodox sau catolic... Numai după ce s-a pierdut unitatea de credință s-a pus accentul pe unitatea rituală, trecându-se la intoleranță. Să nu uităm că această intoleranță a început-o Mihail Cerularie la 1053, când a închis bisericile latine din Constantinopol... secretarul patriarhal Nichifor a trecut la furie bigotă, călcând în picioare Trupul Domnului, pretextând că din azimă nu se poate preface”. (s.n.)

Revoluția din 1989 l-a surprins pe S.A. Prunduș la vârsta de 74 de ani împliniți, dar nu s-a lăsat copleșit de numărul anilor și s-a angajat cu hotărâre în lupta provocată de Ortodoxia românească împotriva Bisericii române Unite, refuzându-i acesteia atât restituirea credincioșilor, reținuți în Biserica Ortodoxă prin teroarea legiurilor comuniste neschimbate, cât și patrimoniul mobil și imobil, de care a fost despuiată în 1948 de Partidul Comunist în satanic „consens” cu ierarhia Bisericii Ortodoxe Române.

La puțin timp după Revoluție, și-a reluat apariția la Cluj-Napoca revista „Viața Creștină” din inițiativa lui S.A. Prunduș, a scriitorului Mircea Vaida Voevod, a economistului Eugen Bogza și a autorului acestor rânduri, Clemente Plăianu. Primul număr din seria nouă a revistei a apărut la 1 februarie 1990. Articolul lui S.A. Prunduș în acest număr, *Catholicism și Ortodoxie românească*, cu conținut ecumenic, a fost mai întâi multiplicat xerox după manuscris și difuzat miilor de credincioși prezenți la liturghia greco-catolică din Piața Unirii sub cerul liber și apoi publicat în revistă

Repunerea Bisericii române Unite în legalitate a încărcat și mai mult programul de muncă al lui S.A. Prunduș, atât pe linie monahală, cât și pastorală. Primirile de noi frați în monahism a implicat și purtarea de grijă a acestora, noviciatul, formarea lor spirituală și pregătirea lor teologică. Ordinul a achiziționat în Cluj-Napoca, pe strada Moșilor, o clădire în care a deschis un noviciat. (O altă clădire, achiziționată tot în Cluj-Napoca, pe strada Brâncuși 37 așteaptă extinsă și afectată pentru sediul Curiei provinciale.)

Pentru studii teologice, tinerii călugări sunt repartizați atât la institutele teologice din țară, cât mai ales în centrele europene, unde Ordinul monahal bazilitan are așezăminte călugărești puternic dezvoltate ca Niregyhaza în Ungaria, Varșovia și, cu deosebire, la Roma, unde, între tinerii clerici români, o bună parte sunt călugări bazilitani.

O altă preocupare a călugărilor ivită după Revoluție este pastorația de enorie. În lipsa preoților de mir, în unele parohii, atât urbane, cât și rurale, pastorația o fac călugării. Însuși protoegumeul S.A. Prunduș păstorește parohia „Sfânta Maria” din Cluj-Napoca, cu capela înființată încă din timpul persecuției, în demisolul locuinței sale. Din lipsă de biserică parohială, în capelă se celebrează Sfânta Liturghie zilnic, cu participare de credincioși, se administrează Sfintele Taine: spovedanii, împărtășanii, boteze, cununii etc.

Odată cu „integrarea” Bisericii Române Unite în Biserica Ortodoxă, în 1948, mănăstirile bazilitane greco-catolice au fost și ele trecute în „proprietatea” Bisericii ortodoxe. În cele mai multe din ele, călugării duceau o viață chinovială, în comunitate. Unele au avut preocuparea răspândirii culturii creștine, religioase-teologice, cum a fost cea de la Bixad, județul Maramureș, unde se tipăreau cărți religioase și revista pastoral-omiletică „Cuvântul Adevărului”, altele se ocupau de creșterea orfanilor, ca cea de la Obreja, județul Alba etc. Un început de refacere a acestei activități monahale luat ființă la Moliset, județul Bistrița-Năsăud. Molisetul este un cătun al comunei Târlîșua cu peste 100 de case, așezat la poalele Țibleșului. Locuitorii sunt credincioși greco-catolici proveniți din satele din apropiere, cu deosebire din Arieș și Larga, refugiați aici începând cu anul 1948, în fața prigoanei comuniste, ce a atentat nu numai la bunurile lor materiale prin „socializarea” agriculturii, ci și la ființa lor spirituală, prin trecerea violentă la Ortodoxie. aici, în apropierea pădurii, cu un regim economic de munte mai tolerant, deosebit de cel de la deal și șes, au găsit o relativă liniște. La o altitudine medie de 900 metri, s-au răsfnrat pe o suprafață de 21 km pătrați și pe 9 în lungimea văii. Distanța de cea mai apropiată gară CFR este 40 km, iar de cea mai apropiată șosea 12 km.

După Revoluția din 1989, câțiva intelectuali originari de prin părțile locului, Eugen Bogza și I. Gorcea din Cluj și Ionel Gorcea din Ileanda, au făcut un sondaj cercetându-i pe-acasă și au constata că din 100 de case cercetate, în 97, locuitorii s-au declarat greco-catolici. Dată fiind această situație, s-au hotărât să-i ajute să-și organizeze comunitatea, ca un preot greco-catolic să le celebreze în duminici și sărbători Sfânta Liturghie. Unul dintre locuitori a pus la dispoziție o casă a sa, abia construită, prevăzător, pentru unul din copiii săi care urma să-și întemeieze, la timpul său, în ea, o familie. Păr. Emil Oprea din Dej, octogenar, cu rudenii printre localnici, s-a pus la dispoziția credincioșilor și a păstoririi lor. După construirea comunității de credincioși, aceiași intelectuali, împreună și în înțelegere cu credincioșii, au luat inițiativa construirii unei biserici. Luând legătura și cu conducerea provincială a Ordinului bazilitan „Sf. Vasile cel Mare”, îndeosebi cu Păr. S.A. Prunduș, s-a ajuns la ideea ca la Moliset să ia ființă o mănăstire greco-catolică bazilitană. În scopul acesta, bunii credincioși Ioan și Virginia Sigartău au donat un teren în suprafață de 7,10 ha. Centrul mănăstiresc va fi dominat de o biserică monumentală în vederea pelerinajelor, înconjurată de un complex de instituții religioase și social-culturale, ce va purta numele Episcopului martir „*Cardinal dr. Iuliu Hossu*”. Începutul s-a făcut cu o bisericuță, care inițial să servească nevoilor spirituale ale credincioșilor localnici și a fost numit primul călugăr, Ieromonahul Grigore G. Bujor. Temelia bisericii s-a pus la 22 septembrie 1991, iar la 30 august 1992, sfântul lăcaș a fost târnosit de Preasfinții lor George Guțiu, Episcop de Cluj–Gherla, și Lucian Mureșan, Episcopul Maramureșului, înconjurați de un mare sobor de preoți și în asistența a mii de credincioși, pelerini din îndepărtate regiuni ale țării. În jurul bisericii, conform proiectului alcătuit de arhitecții clujeni Flaviu Bizo și Mircea Moldovan, se vor înălța următoarele instituții religioase și de cultură:

- o școală medie cu 20 de clase cu internatul și toate dependențele aferente;
- o școală de trei ani pentru noviciat cu câte 35 novici pe an;
- un orfelinat cu 30 de orfani anual, pe o perioadă de 7 ani, în total 350 copii;

– un azil de bătrâni;
– o bibliotecă, tipografie, editură, care, pe lângă diferite cărți de cultură religioasă, originale și traduceri, va edita revista pastoral-omiletică „Cuvântul adevărului”, a cărei apariție a fost întreruptă în anul 1948, odată cu „revenirea” la Ortodoxie și alungarea călugărilor greco-catolici din Mănăstirea Bixad-Maramureș, un important centru monahal greco-catolic de cultură;

– un corp de cazare monahal cu chiliile și dependințele anexe, necesare viețuirii obștii călugărești, inclusiv grupul de clădiri gospodărești;

– un hotel han și pavilioane pentru turiști și cu deosebire pentru pelerini, Molisetul devenind o localitate turistică, unde oamenii se vor putea destinde și recrea, vara, prin excursii montane, iar iarna pe pârtiile de schi ce se pot amenaja prin împrejmuire, pentru a atrage îndeosebi tineretul, căruia odată cu mijloacele de destindere i se va asigura și asistență spirituală. Se vor putea organiza simpozioane, diferite cursuri de vară, la care, pe lângă oamenii de specialitate, monahi bine pregătiți în toate domeniile, vor fi nu numai amfitrioni cu asigurarea serviciilor de gazdă, ci și părinți spirituali.

Merită cunoscut scopul nobil destinat de întemeietorii acestui așezământ mănăstiresc, consemnat în actul încheiat la 22 septembrie 1991, semnat de peste 300 de susținători ai proiectului, printre care și credincioșii din Moliset, și îngropat la temelia bisericii:

„Menționăm că dorim ca acest așezământ să contribuie la înlăturarea între frați a urajbei, neînțelegerilor și a lucrului Celui Rău, devenind izvor nesecat de pace, armonie, dreptate, bunătate și dragoste”.

Așadar, așezământul mănăstiresc Moliset va fi deschis tuturor orfanilor, tinerilor, bătrânilor, indiferent de confesiune, așa cum instituțiile școlare și de ocrotire ale Bisericii Române unite, în frunte cu cele blăjene și mănăstirești, au fost deschise tuturor românilor, ba chiar și fiilor altor etnii, avizați la învățătură sau ocrotire.

Proiectul „Moliset” fiind adus la cunoștința departamentului Cultelor, acesta și-a dat acordul fără rezervă și a promis sprijinul și ajutorul necesar la realizarea lui.

În prezent (începutul anului 1995), se lucrează la corpul de cazare, cu celulele destinate călugărilor, clădire cu etaj.

Cu toate aceste multiple sarcini și preocupări complexe, plus vârsta înaintată, S.A. Prunduș mai găsește resursele necesare pentru colaborare la câte o carte, la câte un articol pentru o publicație, să acorde câte un interviu, fie la câte o publicație, fie la un post de radio, național sau străin, toate pentru a pune în temă pe cei interesați de viața Bisericii Române Unite, de trecutul ei și de perspectivele ce i le acordă pentru viitor. Astfel, pe lângă reluarea colaborării în coloanele seriei noi a „vieții Creștine” din Cluj, mai publică, sporadic, în „Deșteptarea Credinței”, revista Asociației Bisericii Române Unite din Dej, „Tribuna”, Cluj, și „Contemporanul – ideea europeană” din Capitală, ca și interesantele interviuri apărute în „Tribuna”, „Mesagerul”, comunicări la Radio și simpozioane, exerciții spirituale ținute la colectivele monahale sau la studenții institutelor teologice ș.a.

În materialele publicate după Revoluția din 1989, lucrări, studii, interviuri, comunicări, istoria rămâne pentru el argumentul principal în sprijinul dreptului la existență a Bisericii Române Unite, contestat în continuare de cei ce au martirizat-o și jefuit-o începând din 1948, despuind-o de credincioși, de bunurile mobile și imobile, de întregul patrimoniu, biserici, catedrale episcopale, case parohiale, localuri de școli, biblioteci, jaf căruia nu s-a găsit nimeni să-i facă sfârșitul.

Din publicistica, interviurile și lucrările protoegumenului Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM

Din toate publicațiile sale, rezultă o nestrămutată convingere catolică, erudiția și, cu deosebire, spiritul de ecumenicitate, insistând și militând în toate scrierile sale – *sine ira et studio* – pentru *unitatea* Bisericii creștine, „ca toți să fie una, o turmă și un păstor”.

De cine depinde?

articol publicat în „Viața Creștină” din Cluj, nr. 35, din 2 februarie 1947

Cu toții suntem de acord că Hristos Unul este și o singură Biserică a întemeiat, care este menită să propovăduiască o singură credință, cea lăsată de Mântuitorul și Întemeietorul ei, și toți din aceleași izvoare ale harului ne adăpăm, care sunt Tainele Sfinte. Cu toții iarăși suntem de acord că împărțirea creștinilor într-o mulțime de cete este împotriva dorinței, voinței și doctrinei Mântuitorului. „Este un Domn, o credință și un Botez” (Ef. 4, 5). „Căci noi toți, fie iudei, fie elini, robi sau slobozi, într-un Duh ne-am botezat spre a fi un Trup și toți suntem adăpați într-un Duh” (I Cor, 12, 13).

Faptul că azi în loc de un singur Trup sau o singură Biserică avem o Biserică răsăriteană împărțită într-o Biserică nestoriană, alta monofizită, alta armeană-gregoriană, alta armeană-catolică, ortodoxă și bizantino-catolică sau unită cu Roma; iar în Apus o Biserică catolică romană, alta anglicană cu o mulțime de ramificații, apoi Bisericile protestante: luterană, calviniană, unitariană, zwingliană, toate pulverizate într-o mulțime de secte, este dovada vădită că creștinătatea a depășit învățătura Mântuitorului.

În urma cataclismului prin care a trecut omenirea, se simte nevoia unirii și înfrățirii tuturor oamenilor. După curentele naționaliste exagerate, care au voit să facă chiar și din Biserică lui Cristos Biserici naționale și în urma nebuniilor rasiale și alte curente extremiste care au incendiat lumea, omenirea caută o unificare sufletească.

Conducătorii popoarelor și marii politicieni vorbesc de „unitatea neamului omenesc”, de „cetățenia lumii”, de solidarizarea și înfrățirea tuturor. Se năruie barierele naționale, se țin congrese mondiale și se caută organizarea omenirii pe plan mondial. Lozinci ca „Proletari din toate țările, uniți-vă!”, „Muncitori din toată lumea strângeți rândurile!” ne arată vădit curentul mare ce se punește în lume. Creștinismul este chemat să-și dea contribuția la unificarea spirituală a omenirii.

Unii caută unirea și înfrățirea pe baza unor principii de negație; înlăturarea oricărei religii, tăgăduirea lui Dumnezeu și introducerea necredinței și a nepăsării în cele religioase. Alții, iarăși, vreau să unească omenirea pe baza intereselor materiale. Iată de ce creștinismul, care are pe Cristos cel mai puternic principiu de unire și înfrățire, este chemat să înfrățească și să unească pe toți oamenii într-un singur Trup, Biserica.

Cu acest gând s-au înălțat rugăciunile pentru unire, din 18-25 ianuarie, din partea tuturor confesiunilor creștine. Au fost și la noi care s-au rugat, dar au fost puțini. Cei mai mulți nici n-au știut de aceasta. Alții, chiar dacă au știut, au rămas nepăsători. Aceasta, însă, este o lipsă a înțelegerii vremurilor de față. Este o lipsă de dragoste și solidaritate față de popoarele lumii. Ba chiar mai mult, este o crimă față de neamul omenesc.

Cu toții trebuie să ne dăm seama că a sosit momentul să lucrăm din răputeri la pacificarea spiritelor folosindu-ne de tezaurele credinței noastre creștine. A sosit clipa în care trebuie și noi creștinii să ne încadrăm în concertul universal și să cântăm cântecul unirii și iubirii, ca să se împlinească credința Mântuitorului „*ca toți să fie una*”. Biserica, prin glasul Liturghiei, se roagă zilnic „ pentru bunătatea sfintelor lui Dumnezeu biserici” – evident din Răsărit și din Apus, „pentru unirea tuturor” – evident a tuturor creștinilor, fără deosebire de limbă, sânge sau confesiune. Să ne rugăm și noi zilnic și după încetarea săptămânii de rugăciune. Dar mai ales să lucrăm zilnic pentru unirea tuturor. Până când masele nu vor înălța din toate inimile rugi calde spre ceruri, ca să vie spre noi ca ploaia harul iubirii și unirii, până atunci unirea va întârzia. Totul depinde de noi!

Notă. La 2 aprilie 1947, cum remarcam mai sus, cotidianul „independent” bucureștean „Tribuna Românească” a dezlănțuit o campanie de denigrare împotriva Mitropolitului ortodox al Moldovei, Irineu Mihălcescu, pentru a-l debarca din scaun și a-l înlocui cu Justinian Marina, omul Partidului Comunist, numit deja în 1945 vicar arhiepiscop la Iași. Revista „Viața Creștină” din Cluj, prin articolul *Cine sunt zarații bisericii?*, publicat în nr. 38 din 13 aprilie 1947, alcătuit de S.A. Prunduș și semnat „Redacția” i-a luat apărarea Mitropolitului. Replica „Tribunei Românești” sub semnătura lui Alexandru Olteanu, inițiatorul campaniei, n-a întârziat. A apărut în nr. 133 din 21-23 aprilie 1947 al „Tribunei Românești”, sub același titlu „*Cine sunt zarații Bisericii?*”, la care i-a adăugat subtitlul: „*Un răspuns cinstit al unor oameni de rea credință și a unor falși apărători ai Bisericii*”.

Acestui răspuns „cinstit”, S.A. Prunduș i-a pregătit o contra-replică, cu titlul *Mireasmă sau duhoare?*, pentru a fi publicat în „Viața Creștină”. Articolul, însă, nu a mai apărut, fiindu-i suspendată cota de hârtie stabilită revistei. Fiind ambele articole ale lui S.A. Prunduș, atât cel publicat, cât și cel rămas în manuscris, o vădită mărturie a atmosferei în care au început să se „rezolve” problemele bisericești, le publicăm pe amândouă. De altfel, din ambele rezultă „urbanismul” și „condescendența” utilizate de „Tribuna Românească”.

Cine sunt zarafii Bisericii?

„Tribuna Românească, 2 aprilie 1947, „cotidian independent de informație și atitudine națională”

Se publică un articol ce stârnește revoltă în sufletul oricărui cititor cu bun simț. Mitropolitul Moldovei, Î.P.S.S. Irineu Mihălcescu, cunoscut nu numai în țară, ci și în străinătate, atât între ortodocși, cât și între catolici și protestanți, prin operele sale teologice, care de atâtea ori ne-a reprezentat cu multă cinste și demnitate la congresele internaționale, al cărui nume este pronunțat cu venerație de învățații apuseni, este astăzi prezentat în postură de „martor mincinos și de găinar” și taxat drept „jefuitor și falsificator de acte publice” și „borfaș de rând”. De ce vină s-a făcut părtaș acest chiriarh, așezat în fruntea ctitoriei lui Alexandru cel Bun, și urmașul atâtor vlădici mari, ca Varlaam și Veniamin, ca să fie calificat așa de odios și sub orice demnitate de om? Iată iarăși cuvintele pretinsului „cotidian independent”, pentru lămurirea cititorilor:

„Cuviosul Ierodiacon Teodosie Ciofoaia, fost ucenic al Mitropolitului și intendent al Palatului mitropolitan, a declarat sub proprie semnătură că șeful Bisericii moldovene și-a însușit o parte din lucrurile Palatului; că s-a făcut vinovat de mărturie falsă – ca ori borfaș de rând – spunând că o canapea de pluș maron a fost furată în timpul evacuării, pentru ca după descoperirea canapelei la ferma doamnei Chiriachița Petreanu, să dea ordin protosinghelului Melchisedec Manoilescu s-o trimită la Iași”. Pentru aceasta, chiriarhul este făcut martor mincinos și găinar”, „pângăritor de biserică și nevrednic slujitor al ei”.

După declarația P.S. Valeriu Botoșăneanu, vicarul sfintei Mitropolii, pus de Î.P.S.S. Irineu a fost însărcinat cu evacuarea Palatului dl. Teodor Petreanu. „Printre bunurile evacuate se aflau și două lăzi mari și grele, de abia le ridicau doi oameni. Aceste lăzi au fost date de Petreanu la gara Iași lui Gh. Miron, om de serviciu al Sfintei Mitropolii și însoțitorul vagonului, cu ordin din partea Mitropolitului să le lase la București...”. „Ce au conținut aceste lăzi, ce obiecte de valoare vor fi fost puse în ele cu știrea Mitropolitului și a lui Petreanu nu se poate ști.” Totuși, zic prețișii curățitori de Biserică: Mitropolitul a comis furt și este „borfaș de rând”.

În anul 1942, cu prilejul unui incendiu – presupunem la Palatul mitropolitan – o comisie a întocmit un proces-verbal – zice ziarul – devenit act public, Mitropolitul a făcut personal modificări, adăugând ca pierderi în plus câteva cearceafuri, fețe de perne, șervete de ceai, patru pânze de storuri etc.” Pentru aceste câteva lucruri Mitropolitul este făcut drept „falsificator de acte publice”.

Acestea sunt vinele grozave pentru care un Înalt ierarh al Bisericii noastre românești este târât pe banca acuzaților. O canapea și două lăzi în care nici chiar acuzatorii nu știu ce era, apoi câteva cearceafuri, fețe de perne, șervete, introduse într-un proces-verbal.

Orice om serios și bine educat poate vedea că nu este cazul a se trage clopotul într-o dungă și a se târî în noroi un Arhiereu, pentru presupuneri și bănuieli și pentru lucruri ce așteaptă să fie dovedite și lămurite.

Ceea ce ne miră foarte mult este faptul că fețe bisericești, un „Cucernic ierodiacon” și un „P.S. vicar”, fii suflatești și subalterni ai Mitropolitului, în loc să refereze cazul organelor bisericești, singure competente să judece un arhiereu, îl denunță ziaristilor. Uită că Biserica este o instituție cu legi cu canoane, care judecă și pedepsește pe slujitorii ei care se află vinovați. Biserica însăși este chemată să-și apere bunurile sale proprii și nu Înalta Curte de Casație.

Noi nu vrem să stabilim vinovăția sau nevinovăția chiriarhului acuzat, căci nu este în putința noastră, dar vrem să spunem răspicat că nu aceasta este calea de urmat. Regretatul dascăl al Neamului, N. Iorga, într-un caz similar a declarat: „Rufele nu se spală în văzul tuturor și murdăria din casă nu se aruncă în stradă”. Cei ce vreau să facă

operă de „purificare a Bisericii” să ia aminte că prin aceste metode se fac profanatorii ei. Nu servesc nici Bisericii, nici Neamului aceste balcanisme izvorâte din suflete pătimase și strânte la vedere, care produc greață în orice om cu bun simț.

Numai din condeii unor oameni „mici la suflet, mari la patimi” au putut ieși astfel de știri ce fac să-i crape obrazul de rușine, când știi că ajung și pe mâna străinilor.

Un popor civilizată nu poate tolera atâta neomenie. La noi se poate permite această „țigănie” ce ne discreditează în fața lumii, fiindcă este pe placul dușmanilor poporului, care s-au făcut nu numai „zarafii” Bisericii, ci și ai Neamului.

Merită să fie scoși afară.

Mireasmă sau duhoare?

Cotidianul „Tribuna Românească” de la o vreme duce printr-o serie de articole așa-zisa „luptă pentru purificarea Bisericii de elementele care o compromit și îi subminează autoritatea și campania de demascare a dezastruoasei situații de la Mitropolia Moldovei”. În articolul *Cine sunt zarafii Bisericii?* din numărul de Paști al gazetei noastre, am arătat atacurile aduse de respectivul „cotidian independent” în numărul din 2 aprilie a.c. Î.P.S. S. Mitropolitului Irineu și am precizat că nu vrem să stabilim vinovăția sau nevinovăția Înaltului ierarh, ci ne-am ridicat împotriva drumului apucat de a face rânduială în Biserică.

Același cotidian în nr. 133 din 21-23 aprilie 1947, dă „un răspuns cinstit unor oameni de rea credință și unor falși apărători ai Bisericii”, care, evident, ne vizează pe noi cei de la „Viața Creștină”, despre care zice, în continuare, „cotidianul independent de informație și atitudine națională”, „departe de a se uni cu noi în această grea luptă de restabilire a prestigiului Bisericii – se arată foarte grijuliu în a ascunde cât mai bine fărâdelegile și josniciile, jafurile și imoralitate, spre a păstra în ființa Sfintei Biserici puroiul moral al decadenței și al dezagregării. Noi cerem extirparea focarului de infecție pentru salvarea întregului organism, ei se străduiesc să păstreze cangrene, periclitând existența însăși a Bisericii”. E lucru ușor de înțeles că noi nu putem

lăsa fără răspuns această calomnie ce ni se aduce, căci ar însemna că suntem așa cum s-a scris.

Cititorii noștri, care bine cunosc condițiile grele, criza financiară și lipsa de hârtie cu care ne zbatem și, în plus, se mai adaugă și intervenția cenzurii, își dau bine seama că nu putem duce cum ar trebui – de la egal la egal – lupta cu un cotidian de mare tiraj, care are la îndemână toate mijloacele și toate libertățile, totuși suntem siliți a ne apăra pentru a arăta „*cine sunt zarafii Bisericii și falșii ei apărători*”.

Pe umerii Î.P.S. Sale se pun o serie de crime grozave: *martor mincinos, tâlhar, falsificator de acte publice, preacurvar etc.*, lucruri care te fac să încremenești când te cugeți numai că ar putea fi săvârșite de un simplu om, nici nu de față bisericească din Înaltul cler. Î.P.S. Sa sau e nevinovat de toate acestea și atunci cei ce-i aduc acuzele sunt adevărați criminali, mai vinovați ca cei de război; sau este vinovat și atunci trebuia de mult pedepsit fără scandalul ce se provoacă spre rușinea Neamului și a Bisericii.

Să presupunem, că toate acuzele așa cum sunt aduse, sunt adevărate. Atunci ne întrebăm: cine a adus și a așezat un criminal ordinar în fruntea Mitropoliei? Oare nu sunt aceștia mai vinovați, fiindcă și-au bătut joc de Biserică, cocoțând un netrebnic în fruntea ei? Veți zice că la început a fost om cinstit și numai după aceea s-a dedat la aceste nelegiuiri. Atunci răspund: E limpede că nu într-o zi și dintr-odată a comis acele fapte și atunci întreb: De ce preoții și credincioșii din jurul Î.P.S. Sale, care au trebuit să vadă ce face, n-au sesizat la timp forurile superioare să-l pedepsească cum se cuvine și cum scriu canoanele Bisericii noastre? Dacă n-au făcut-o, sunt vinovați de păcatul omisiunii și păcătoși crimelor. Dacă au făcut-o, atunci forurile superioare bisericești trebuiau să-l pedepsească și, dacă întârzie, este semn că lucrurile nu sunt tocmai așa cum le descrie „Tribuna Românească” și, în acest caz, să avem răbdare până se vor lua măsurile ce se impun. Nu se poate nici măcar gândi, căci ar fi îngrozitor și peste măsură dureros să presupui că forurile superioare bisericești nu se mișcă, fiindcă voiesc să mușamalizeze chestiunea. Așadar, ar însemna că „putreziciunea și mocirla în care se dovedește a exista în dosul celor instituiți de mare autoritate morală”, pe care dl. Alexandru Olteanu și cei de la pomenitul ziar voiesc s-o înlătura a

pătruns întreg organismul Bisericii, chiar și în părțile lui superioare. Ar însemna că Sfântul Sinod și toți ierarhii închid ochii în fața crimelor și se solidarizează cu un păcătos public, iar preoții și credincioșii sunt niște imbecili ce urmează orbește o ceată de năimiți și ticăloși. Atunci s-a terminat cu Biserica, totul e numai cangrenă, partea sănătoasă, Biserica cea vie, este abia o minoritate neînsemnată, acel mic grup de luptători ai purificării, ceea ce ne palce să credem că nu cutează să o susțină nici domniile lor.

Să ni se ierte cutezanța de a spune deschis, campania pornită împotriva ierarhului ni se pare suspectă și cu dedesubturi politice. Acuzele nu le vedem îndeajuns dovedite și totul apare în episoade de roman și senzațional greșos, fiindcă noi altfel l-am cunoscut pe Mitropolitul Irineu și altceva am așteptat de la dânsul. Trecutul nostru bisericesc – durere – a mai cunoscut dezlănțuirii de patimi politice care au înălțat oameni nepotriviți la conducere și au răsturnat valori, făcând din lăcașul Domnului teren de politică deșănțată și, astfel, compromițându-ne în fața lumii civilizate. În această lumină apare și campania de „purificare” ce s-a pornit.

Să fim bine înțeleși! Noi nu apărăm păcatul și fărădelegea nimănu, nici nu vrem să acoperim minciuna și imoralitatea. Dacă Î.P.S. Sa Irineu este vinovat de crimele ce i se impută, cerem să fie numai de câțiva pedepsit după cum cer sfintele canoane ale Bisericii și numai de câțiva să fie lepădat din ceata slujitorilor altarului. Ținem totodată să se știe și aceasta: Noi ne ridicăm cu înverșunare împotriva scandalului, adică a smintelilor ce se produc în sufletele cititorilor pe urma articolelor cu adevărat scandaloase din „Tribuna Românească”. Putreziciunea și mocirla nu se scoate în calea trecătorilor, ci se curăță și se aruncă în cloacă. Chirurgul ce taie rana nu scoate puroiul să-l poarte pe sub nasul marelui public, ci deschide găleata și îl aruncă în ea. Campania pornită nu vindecă rana, ci răspândește infecția. Focarele de infecție nu trebuie prezentate marelui public, care nu poate remedia nimic, ci sunt a se prezenta chirurgului iscusit, care ia bisturiul, taie putrezimea și pansează rana, ca să se vindece. Atmosfera din Biserică nu se poate reînnoi și purifica prin răscolirea cuibului de infecție și prin răspândirea *duhoarei* ce emană de acolo, ci prin răspândirea miresmei bine-mirositoare, a faptelor bune săvârșite de credincioși,

preoți și ierarhi. Deci să răspândim cu toții buna mireasmă, și nu duhoarea, atât prin faptele noastre, cât și prin ținuta noastră și chiar și prin scrisul nostru.

Așa și numai așa vom fi adevărați apărători ai Bisericii.

P.S. Din lectura celor două articole de mai sus, cititorul va înțelege, se va convinge de legitimitatea „dialogului” purtat de S.A. Prunduș cu „Tribuna Românească” și va putea desigur da răspuns la întrebarea pusă de preotul ortodox Boris Răduleanu, în scrisoarea deschisă *Către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române*, publicată în „România Liberă”, nr. 31, serie nouă, din 28 ianuarie 1990, „Lumea creștină”, pag. IV, sub punctul 1. „*Preotul de mir Ioan Marina a ajuns într-un răstimp scurt de trei ani, vicar la Iași în 1945, Mitropolit al Moldovei în 1947 și Patriarh al Țării în 1948. Persistă întrebarea nelămurită, cum de a murit Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei și apoi Patriarhul Nicodim, chiar la timp, pentru a face loc Patriarhului Justinian, care era susținut de regimul comunist?*”

SENTINȚA NR. 116
Astăzi anul 1949 ziua 29 luna martie.
Tribunalul Militar Cluj

S-a întrunit în ședință publică în scop de a judeca pe PRUNDUȘ SILVIU (AUGUSTIN), născut la 3 mai 1915 în comună Cășei județul Someș, de profesiune preot profesor, domiciliat în Cluj, str. A. Mureșeanu nr. 26, condamnat nu a mai fost, învinuit pentru faptele de delictul de instigare publică prev. și pen. de art. 327 al. III c. p.; delictul de răspundere de publicațiuni interzise prev. și pen. de art. 325 al. III, lit. c c.p.; delictul de uz de fals prev. și pen. de art. 412 cp.

.....
În fapt:

Cu ocazia actului istoric din octombrie 1948 de unificare a celor două biserici – Greco-Catolice și Ortodoxe, prin care se urmăreau interesele superioare de Stat, inculpatul Pr. Prunduș Silviu Augustin a venit la Cluj pentru a lua legătura și primi instrucțiuni de la Episcopia Greco-Catolică, însă neputându-se ajunge la un rezultat pozitiv, a plecat în comuna sa natală – Cășeu – Someș și în ziua de 10 octombrie 1948 a ținut o predică la biserica din acea comună, după ritualul Greco-Catolic. Bănuind că este urmărit de autorități, inculpatul Prunduș a părăsit comuna Cășei și a revenit la Cluj. Pentru a nu fi prins de organele de securitate, știindu-se urmărit, și-a tăiat barba și îmbrăcat în haine civile, după care și-a scos o fotografie pe care a trimis-o fratelui său Boldur Nicolae, pentru a-i scoate un buletin-legitimatie. Inculpatul Boldur Nicolae, primind fotografia în cauză, a aplicat-o pe o legitimatie asemănătoare cu a sa, pe care a completat-o pe numele lui Prunduș și, profitând de neatenția autorităților comunale, a aplicat ștampila primăriei comunei Cășei – Someș, după care a înmănat-o lui Prunduș. Sosit la Cluj, inculpatul Prunduș cunoscând mai demult pe inculpatul Bălan Nicolae, a cerut acestuia să-l primească în locuința sa din str. A. Mureșeanu nr. 26. Bălan acceptă și astfel că Prunduș locuiește la adresa de mai sus, favorizat fiind de Bălan Nicolae.

Întrucât Prunduș nu a putut lua legătura cu Episcopul Greco-catolic din Cluj, a mers la Blaj la Episcopul I. Suciuc, de unde a primit instrucțiuni și manifeste religioase de rit greco-catolic, pe care le-a adus cu sine la Cluj. Aceste manifeste religioase intitulate tineretului precum și arătările Maicii Domnului, inculpatul Prunduș S. le-a multiplicat și răspândit în public. Din cuprinsul acestor manifeste se desprinde clar că inculpatul continua să propage mai departe religia Greco-Catolică și a determina pe credincioși a nu trece la ortodoxism. Mai mult a nu se supune legilor existente în Stat.

Parte din aceste manifeste au fost multiplicare la mașina de scris de către inculpatul Ivașcu Iulian, cât și cu ajutorul unui multiplicator procurat de Ivașcu.

Parte din aceste manifeste au fost predate inculpatului Boldur Nicolae, care la rândul său a răspândit din aceste manifeste și altor persoane, iar parte le-a ascuns pentru a nu fi găsite la percheziție.

Prin luna noiembrie 1948, inculpatul Sângeorzan Emil a primit mai multe manifeste redactate de inculpatul Prunduș de la o călugăriță de la dispensarul studențesc din Cluj și la rândul său le-a răspândit mai departe altor persoane. Manifestele erau intitulate „Prietenul meu Isus îmi vorbește, iubiți credincioși, iubiți fii”, și din conținutul lor tendențios rezultă un îndemn la nesupunere către legi și a nu se lepăda de papa de la Roma. Prin vacanța Crăciunului inculpatul Sângeorzan a mai răspândit pe la unii preoți greco-catolici asemenea manifeste, îndemnând pe aceștia să le citească și să le răspândească la rândul lor populației.

Cu ocazia perchezițiilor efectuate în cauză, s-au găsit la inculpatul Prunduș Silviu Augustin, cât și la fratele său Boldur Nicolae, manifestele anexate la dosar, filele 38-176.

După ce inculpatul Prunduș s-a reîntors de la Blaj, a compus din proprie inițiativă o scrisoare, pe care a scris-o în patru exemplare și a trimis câte un exemplar Episcopiei Cluj, unul la Î.P.S. Nicolae Bălan de la Sibiu, și altul Patriarhiei din București, iar un exemplar din această scrisoare a păstrat-o la domiciliul său din Cluj, unde a fost găsită cu ocazia percheziției ce i s-a făcut. Din cuprinsul acestei scrisori – anexate la dosar, filele 12-14, rezultă că inculpatul a adus grave

ofense și amenințări Mitropolitului Bălan, reprezentantului Episcopiei Ortodoxe din Cluj, precum și Patriarhului.

.....
Cu unanimitate de voturi și cu acordare de circumstanțe atenuante condamnă pe inculpatul Pr. Prunduș Silviu Augustin de 34 ani din comuna Cășei – Cluj – domiciliat în Cluj, str. A. Mureșeanu nr. 26, la 6 (șase) luni închisoare corecțională pentru delictul de ultraj, făcând aplicațiunea art. 253, 158 C.P. prin schimbare de calificare conform art. 292 C.J.M. din delictul de instigare publică p. p. art. 327 al. 3 C.P. și la 4 (patru) luni închisoare corecțională pentru delictul de răspândire de publicațiuni interzise, făcând aplicațiunea art. 325 al. 3 lit. c. c.p. comb. cu art. 157 C.P. Conform art. 101 C.P. va executa pedeapsa cea mai gravă, iar în baza art. 304 C.J.M. îl obligă să plătească Statului 2000 (două mii) lei cheltuieli de judecată.

Achită pe susnumitul pentru delictul de uz de fals p. p. art. 412 C.P. în baza art. 4 pt. I pct. 1 pr. penală.

În baza art. 463 C.J.M. se compută întreaga detențiune preventivă.
Dată și citită în ședință publică astăzi 1 aprilie 1949, la Cluj.

Baza: Arhiva Ministerului Apărării Naționale

Văzut
Comandantul U.M. 02405 Pitești,

ss. (indescifrabil)

Pentru conformitate,

ss. (Indescifrabil)

2 ex./C.D.

R.P.R.
Tribunalul Militar Teritorial Timișoara
Dosar nr. 398/1954

Copie – Extras

SENTINȚA NR. 188
Astăzi 1 aprilie 1955
Tribunalul Militar Timișoara

S-a întrunit în ședință publică în scopul de a judeca pe inculpatul PRUNDUȘ SILVIU AUGUSTIN, acesta fiind condamnat în urma unor acțiuni dușmănoase la adresa regimului și liberându-se în anul 1949.

Acesta s-a întâlnit cu Pura Nicolae, care era fugar și ascuns în acel timp cu V. Botiza, și cu care ocazie este informat că Pura Nicolae îndeplinește funcția de vicar clandestin al Diecezei Cluj–Gherla și tot atunci a aflat că inculpatul Pura Nicolae este fugar, întrucât este urmărit de autoritățile de stat pentru faptul că a desfășurat o vie propagandă în mijlocul credincioșilor greco-catolici să nu treacă la ortodoxie.

În total, inculpatul s-a întâlnit cu Pura Nicolae de două ori în anul 1949 și de 2 ori în anul 1953, cunoscându-i situația sa de fugar, întrucât această problemă au discutat, iar a doua oară a primit însărcinarea de la Pura să se intereseze de Riti Emil, care avea legătură cu el, fapt pe care inculpatul nu l-a dus la îndeplinire. Tot inculpatul în anul 1950 a luat legătură cu Man Leon, cu care a discutat situația că circulă unele zvonuri nepotrivite cu călugări de la Baia Mare că unii din preoți trăiesc în concubinaj, de asemenea inculpatul a mai avut cunoștință că în casa lui Farkas Vasile este ascuns Pandrea Liviu.

.....

Făcând aplicațiunea art. 292 c. j. m. 228 combinat cu art. 1 cp. p. 304, 463 c.j.m. condamnă pe PRUNDUȘ SILVIU la 1 (un) an închisoare corecțională.

Îl obligă să plătească 100 (una sută) lei cheltuieli penale pentru delictul de omisiunea denunțării p. p. de art. 228 c.p. combinat cu art. 1 c.p. prin schimbare de calificare din art. 327 alin. 3 c.p.

Îi comută arestul preventiv de la data de 26 mai 1953 la 25 septembrie 1954.

Data și citită în ședință publică, astăzi 2 aprilie 1955.

Baza: Arhiva Ministerului Apărării Naționale

Văzut
Comandantul U.M. 02405 Pitești,

ss (indescifrabil)

Pentru conformitate,

ss (indescifrabil)

2 ex. C.D.

**Coscienza storica,
conversione
alla Tradizione
nella Chiesa locale**

***Pr. Dr. Sabin Sebastian Făgăraș,
OSBM***

L'apostolo Paolo fa coscienti i cristiani provenienti dalle nazioni (*éthnè*) di differenza tra il passato, indicato con l'espressione "una volta (*poté*)", e il presente, indicato con il vocabolo "adesso (*nýn*)", contrapposizione specifica per la "coscienza storica":

- *Rm* 11,30: una volta (*poté*) siete stati disobbedienti a Dio, mentre adesso (*nýn*) avete ottenuto la misericordia;

- *Gal* 4,8-9: una volta (*poté*) per vostra ignoranza di Dio eravate sottomessi ai dèi falsi, adesso (*nýn*) avete conosciuto Dio;

- *Ef* 2,11-13: una volta (*poté*), un tempo (*kairós*), eravate senza Cristo e cittadinanza d'Israele, senza speranza e senza Dio, estranei ai patti della promessa, adesso (*nýn*) invece, in Cristo Gesù, voi che una volta (*poté*) eravate i lontani siete i vicini, essendo concittadini dei santi e familiare di Dio (*Ef* 2,19);

- *Col* 1,21-22: una volta (*poté*) eravate stranieri e nemici, adesso (*nýn*) siete riconciliati, santi, immacolati, per mezzo della morte del corpo di Gesù Cristo (cf. *Rm* 5,10-11);

- *1 Pt* 2,10: voi una volta (*poté*) eravate non popolo, adesso (*nýn*) invece, siete il popolo di Dio (*Rm* 9,25); voi esclusi dalla misericordia adesso (*nýn*) avete ottenuto misericordia;

- *1 Pt* 2,25: eravate peccatori erranti, ma adesso (*nýn*) siete tornati al Pastore e Vescovo delle vostre anime.

Da un'esistenza immatura e vana, da una vita disorientata, senza senso, sballottati dalle onde e portate in tutte le direzioni dai venti delle ideologie (*Ef* 4,14), come nuvole senza pioggia portate via dai venti, come alberi radicati senza frutto, come onde selvagge del mare e come astri erranti (*Gd* 12-13), con l'iniziazione cristiana l'uomo è inserito nella storia della salvezza, in un tempo (*kairós*) orientato, favorevole, ed inizia a vivere con senso,¹ secondo la verità nella carità, a crescere verso lo stato di uomo perfetto, secondo il modello, la Testa-Archetipo Cristo (*Ef* 4,13-16).

Il ciclo "infernale", monotono e chiuso, del tempo ciclico, astrale, è spezzato dall'Evento unico Cristo Incarnato, e l'uomo può ritornare dallo smarrimento nel tempo ciclico, al tempo qualificato, "lineare", a una storia nuova orientata, che si apre verso la casa del Padre.

L'uomo può ritornare all'esistenza diretta verso un termine fisso, un punto fermo, il Verbo Incarnato nella storia, il Condottiero verso il Padre. Così che da una temporalità senza senso, segnata dal movimento degli astri, da un destino ignoto cercato con febbrilità nella lettura dei segni del cielo, nella situazione spaziale delle costellazioni astrali, con la "scienza" astrologica, il battezzato si converte ad una temporalità con un senso, segnata dal vero Segno dei tempi, dalla Stella che spunta da Giacobbe (*Nm* 24,17), dalla Stella del mattino (*2 Pt* 1,19; *Ap* 2,28), la Stella, la Folgorante e la Mattutina (*Ap* 22,16),² accettando un destino conosciuto, rivelato dal Sole (*Anatolê*, "Oriente") sorto dall'Alto (*Lc* 1,78), dall'Altissimo, che è il Figlio dell'Altissimo (*Lc* 1,32) Padre della luce (*Gc* 1,17).

Con il lavacro di rigenerazione e di rinnovamento dello Spirito Santo effuso mediante Gesù Cristo (*Tt* 3,5-6), con la conversione battesimale, il tempo passato invano è riscattato, il tempo perso è ritrovato nella pienezza dei tempi portata da Cristo con lo Spirito Santo. Il periodo d'ignoranza di Dio è assolto con la conoscenza di Dio (*Gal* 4,8-9). Nasce così con il battesimo la "coscienza storica"³ che è la conversione alla Tradizione storica nella Chiesa di Dio locale, Chiesa "generata" dalla divina Tradizione apostolica. Il cristiano è inserito nella catena della Tradizione-Recezione della vita divina e diventa erede immeritevole di un passato pieno di significato, carico delle opere di Dio, degli interventi storici divini. Diventa, tramite la Tradizione-Recezione storica, recettore della Pienezza realizzata in Cristo Incarnato nella storia. Diventa recettore, cooperatore e realizzatore nel presente di un avvenire d'eterna felicità, di un futuro già presente in anticipo in Gesù Cristo l'Adamo Ultimo. Diventa propagandista del tempo benefico della Chiesa.

Avere la coscienza storica nata con la conversione alla Tradizione storica, significa essere coscienti che tutto è collegato alla catena della Tradizione storica, pubblica, fondata nell'Incarnazione storica, e non cercare fuori della Tradizione, dottrine diverse e peregrine (*Eb* 13,9), rivelazioni private, apparizioni miracolose, innovazioni ingegnose. Significa accettare coraggiosamente come proprio tutto il passato anche quando è sgradevole, come i Profeti accettavano il passato d'Israele disseminato da tante infedeltà (*Dn* 9; *Ne* 9), e non fare salti

mortali all'indietro alle origini mitiche e mitologiche, a una purezza primitiva immaginaria, riempiendo il passato vuoto con storie inventate.

I Concili ecumenici delle Chiese della Tradizione, che non fanno altro che riproporre la fede immutabile trasmessa lungo la catena della Tradizione da Cristo Signore e dallo Spirito Santo agli Apostoli e ai loro Successori legittimi, i Vescovi delle Chiese locali, esprimono la coscienza storica utilizzando nelle “definizioni” (*hóros*) dottrinali e disciplinari, le “formule della Tradizione” storica, apostolica, le formule della “coscienza storica”.

Così, il Concilio di Calcedonia (4⁰ ecum., a 451) nella definizione del Simbolo di fede usa la formula: «Seguendo i santi Padri, all'unanimità noi insegniamo a confessare un solo e medesimo Figlio, il Signore nostro Gesù Cristo, ... come un tempo i Profeti e poi lo stesso Gesù Cristo hanno insegnato, e infine come il Simbolo dei nostri Padri ci ha trasmesso». ⁴ Il Concilio di Costantinopoli II (5⁰ ecum., a 553) fonda la professione di fede sulle verità ricevute «dalla Sacra Scrittura, dall'insegnamento dei santi Padri e delle definizioni intorno all'unica e vera fede formulate dai precedenti quattro santi Concili». ⁵ Il Concilio di Costantinopoli III (6⁰ ecum., a 681) rifiuta le lettere dogmatiche dei monoteleti e del Papa Onorio I, perché «non sono conformi agli insegnamenti apostolici e alle definizioni dei santi Concili e di tutti gli illustri santi Padri», e definisce e confessa la fede nelle due volontà e operazioni in Cristo seguendo «i cinque santi Concili ecumenici e i santi ed eminenti Padri». ⁶ Il Concilio di Nicea II (7⁰ ecum., a 787) definisce con rigore e cura la dottrina della Chiesa sulle sacre Icone «procedendo sulla via regia, seguendo la dottrina divinamente ispirata dei nostri santi Padri e la Tradizione della Chiesa Cattolica (riconosciamo, infatti, che lo Spirito Santo abita in essa)». ⁷

Anche nei Concili del secondo millennio non mancano le formule della coscienza storica. Il sacrosanto Concilio di Trento (1545-1563), «secondo le testimonianze delle sacre Scritture, dei santi Padri, dei Concili più venerandi e il giudizio e il consenso della Chiesa stessa, stabilisce, professa e dichiara quanto segue» o «attenendosi alla dottrina delle sacre Scritture, alle Tradizioni apostoliche e all'unanime

pensiero degli altri Concili e dei Padri, ha creduto bene di stabilire e decretare i presenti Canonici». ⁸ I Padri del Concilio Vaticano I (1869-1870) dichiarano che «basandoci, perciò, sulle chiare testimonianze delle sacre Scritture e seguendo i Decreti esplicitamente definiti dai nostri predecessori, i Romani Pontefici, come dai Concili generali, rinnoviamo la definizione del Concilio ecumenico di Firenze,...». ⁹

La conversione alla coscienza storica portata dal cristianesimo con l'Incarnazione storica, è anche conversione alla Chiesa del Dio Vivente ("nata" dalla divina Tradizione apostolica), la Dimora di Dio, Colonna e Fondamento della Verità (1 *Tm* 3,15). È conversione, per esempio, «alla Chiesa di Dio, alla sussistente in (*tê ousê en*) Corinto» (1 *Cor* 1,2; 2 *Cor* 1,1), «alla Chiesa, alla sussistente (*tê ousê*)» in Efeso, ¹⁰ in Tale, ¹¹ in Filadelfia, ¹² in Smirne d'Asia, ¹³ in Magnesia di Meandro, ¹⁴ o «alla Chiesa che presiede nella regione dei Romani». ¹⁵ È conversione alle «Parrocchie (*paroikíai*) della Chiesa santa e cattolica che sono in ogni luogo», alla Chiesa di Dio, «alla residente peregrina (*paroikousê*)» a Smirne o a Filomelio, ¹⁶ a Filippi, ¹⁷ a Roma o a Corinto. ¹⁸ È conversione nella Chiesa e alla Chiesa tradizionale, storica, locale, visibile, spazio-temporale: la Diocesi con le Parrocchie ed i Monasteri. ¹⁹ La Chiesa, Una Santa, la Cattolica, l'Apostolica, visibile, diffusa su tutta la terra, sussiste ed opera (CD = *Christus Dominus*, 11), è costituita e ripresentata (AG = *Ad Gentes*, 20), è veramente presente, tutta e per intero, solo in ciascuna Chiesa locale (particolare) o Diocesi (LG 26), "Chiese figlie" (e "sorelle" tra loro), della Chiesa degli Apostoli, la Chiesa Madre di Gerusalemme. Dunque la Chiesa di Dio sussiste solo, "qui" nello spazio reale centrato sullo spazio sacro celebrativo, chiesa edificio; "oggi" nel tempo storico vissuto dagli uomini centrato sul tempo sacro, "Giorno Sole" Domenica; "in noi" la stirpe di Abramo (*Eb* 2,16), persone vere, visibile.

Dalle cause che indeboliscono, con effetti negativi e spesso devastanti, la coscienza storica di Chiesa locale della Tradizione storica, ricordiamo, il gran numero di "gruppi" e "movimenti" pseudo-ecclesiali troppo incoraggiati e gli innumerevoli ordini e congregazioni religiose occidentali, molti presenti oggi anche nelle Chiese Orientali. ²⁰

Note

1. Le società, le civiltà, gli imperi si distruggono, si rovinano da soli quando cessano le ragioni per cui esistono, quando manca il senso della loro esistenza, quando l'ideale dominante quale le ha fatto nascere e crescere è realizzato. Questa è la causa principale della "crisi" in cui si trova la Chiesa (Ortodossa) Romena Unita con Roma. La mancanza del senso della funzione unionista perché sono ignorate le condizioni richieste dal *Decreto d'Unione* (7 ottobre 1698) per realizzare l'unione con Roma e non il "passaggio", la realizzazione dell'ideale dominante, l'unità nazionale nella "Romania Grande" (1 dicembre 1918), e il cessare delle ragioni d'esistenza con il reciproco riconoscimento che la Chiesa Cattolica e la Chiesa Ortodossa sono "Chiese sorelle" (Balamand, 23 giugno 1993), porta la Chiesa Romena Unita a una "crisi" d'identità e di senso, rovinosa, suicida.

2. Il "libro della creazione" tramite il "segno dei tempi", la stella apparsa ai Magi, indica il tempo della nascita del Re dei Giudei, e il "libro della Rivelazione" indica il "dove", il luogo (*Mt* 2,4-6; cf. *Mi* 5,1). Di più, «la Stella di Lui» vista dai Magi nell'*Anatolê*, Oriente-Sole (*Mt* 2,2.9), «la Stella fermata sopra dove era il Bambino» (*Mt* 2,9), è il Bambino Gesù Cristo, il Segno della pienezza dei tempi, il Sole-Oriente dall'Alto (*Lc* 1,78), la Stella del mattino (*Ap* 2,28; 22,16) del Giorno senza fine, la Lampada che illuminerà nell'eterno la Gerusalemme celeste (*Ap* 21,23; 22,5). Per Cristo come la Via e la Stella vedi AMBROISE DE MILAN, *Traité sur l'Évangile de s. Luc* 2,45, in *SChr (Sources Chrétiennes)* 45, Paris 1956, p. 93.

3. Cf. P. CHIOCCHETTA, *Origini cristiane della coscienza storica*, in *Euntes Docete* 9(1956) 478-496.

4. DS (DENZINGER E SCHONMETZER, *Enchiridion Symbolorum*, Freiburg 1991) 301-302.

5. *Ibid.*, 438.

6. *Ibid.*, 550.554.

7. *Ibid.*, 600. «Così si rafforza l'insegnamento dei nostri santi Padri, ossia la Tradizione della Chiesa Cattolica, che ha ricevuto l'Evangelo da un confine all'altro della terra. Così diventiamo seguaci

di Paolo, che ha parlato in Cristo (cf. 2 Cor 2,17), del divino Collegio apostolico e dei santi Padri» (*Ibid.*, 602). Il Concilio di Costantinopoli IV (80 ecum., a 870) nel Canone 1 mette la Tradizione come criterio della fede (*Regula fidei*) affermando che: «Volendo percorrere irreprensibilmente la via diritta e regale della divina giustizia, dobbiamo mantenere quali fiaccole sempre splendenti le definizioni (*hóros*) dei santi Padri; perciò tutto che nella cattolica e apostolica Chiesa è trasmesso, sia dai santi e tutt'odati Apostoli, sia dagli ortodossi Sinodi ecumenici e locali, oppure da ogni di Dio portatore Padre maestro della Chiesa, a custodire e a seguire confessiamo» (*Ibid.*, 650.652).

8. *Ibid.*, 1510.1600.

9. *Ibid.*, 3059. Il Concilio Vaticano II (1962-1965) che, si è voluto un Concilio pastorale, in dialogo con il mondo contemporaneo, con tutti gli uomini di buona volontà, senza emanare “definizioni” dogmatiche, ha esplicitato poco (un esempio LG = *Lumen Gentium* 1) la “coscienza storica” con le formule della Tradizione.

In comparazione con la teologia ante Vaticano II, fortemente apologetica, difensiva (che cercava di dimostrare che siamo buoni e nella verità perché gli altri sono peggiori ed erranti), la teologia postconciliare è fortemente “storicizzante”, presentando sempre l'evoluzione storica delle realtà ecclesiali (non senza l'influsso dell'ideologia del progresso continuo, ascendente). Con tutto questo non mancano tanti segni dell'indebolimento della coscienza storica.

10. IGNACE D'ANTIOCHE, *Lettres*, in *SChr* 10, Paris 1958, p. 66.

11. *Ibid.*, p. 110.

12. *Ibid.*, p. 140.

13. *Ibid.*, p. 154.

14. *Ibid.*, p. 94.

15. *Ibid.*, p. 124.

16. «La Chiesa di Dio, la residente peregrina (*paroikóusa*) a Smirne, alla Chiesa di Dio, alla residente peregrina (*paroikóusê*) a Filomelio e a tutte le Parrocchie (*paroikíai*) della Chiesa santa e cattolica che sono in ogni luogo», *Martyre de saint Polycarpe, Evêque de Smyrne*, in *SChr* 10, Paris 1958, p. 242.

17. Cf. POLYCARPE DE SMYRNE, *Lettre aux Philippiens*, in *SChr* 10, Paris 1958, p. 202.

18. «La Chiesa di Dio, la residente peregrina (*paroikoúsa*) a Roma, alla Chiesa di Dio, alla residente peregrina (*paroikoúsê*) a Corinto, ai chiamati e santificati secondo la Volontà di Dio da Gesù Cristo nostro Signore», CLÉMENT DE ROME, *Épître aux Corinthiens*, in *SChr* 167, Paris 1971, p. 98.

19. L'Oriente cristiano ha conservato un forte senso della Chiesa locale, nel quale la Chiesa di Dio è edificata e cresce (UR = *Unitatis Redintegratio*, 15). I fedeli uniti al vescovo, nella celebrazione dei divini Misteri nella chiesa cattedrale (chiesa e celebrazione modello per la Diocesi), nel giorno di Domenica, esprimono il senso della Chiesa locale, visibile, inserita nello spazio e tempo storico. Il senso della Chiesa Una Santa lo manifesta l'unità di "comunione" delle Chiese locali espressa nella concelebrazione liturgica (UR 15). Nell'Occidente cristiano il senso della Chiesa locale è stato indebolito dalla scarsa preoccupazione per il patrimonio della Tradizione apostolica e dalla molta preoccupazione per l'uniformità liturgica e per l'unità "piramidale" della Chiesa universale, l'unità espressa nel "centralismo" romano che ha ridotto il titolo di Metropolita, di Patriarca e di Primate a un titolo onorifico (CIC = *Codex Iuris Canonici*, Can. 436.438) e ha cambiato, in rapporto con il primo millennio, il modo d'esercitare il primato del Vescovo di Roma (CIC, Can. 331,333).

Per il modo nel quale il Concilio Vaticano II, ricorda e ripropone la realtà essenziale delle Chiese locali, vedi T. FEDERICI, *Per conoscere Lui e la potenza della Resurrezione di Lui*, Napoli 1987, pp. 339-360.

20. A differenza della vita monastica vissuta nei Monasteri integrati nella storia e nella Chiesa locale di struttura sacerdotale-monastica, la vita consacrata vissuta negli ordini e nelle congregazioni religiose apparse in Occidente dal secolo 12-o ad oggi, non è integrata nella Chiesa locale e nel tempo benefico della Chiesa, così che i religiosi sono diventati "cristiani senza Chiesa". Sottrattisi alla giurisdizione dei Vescovi legittimi delle Chiese locali, gli ordini e le congregazioni religiose istituiscono la loro gerarchia e "magistero

parallelo” dei “superiori”, lacerando le Chiese locali, cf. D.C. HOYOS, Arcivescovo di Bucaramanga, Colombia, *L'intervento al Sinodo dei Vescovi sulla Vita consacrata*, 4 ottobre 1994, *L'Osservatore Romano*, fascicolo, pp. 32-33.

Il superiore locale è un tipo di “parroco”, il superiore provinciale è una specie di “vescovo”, e il superiore generale un “piccolo papa” per il suo Ordine. Curiosa è poi la situazione dei sacerdoti religiosi che esercitano il ministero sacerdotale sotto la giurisdizione di un “superiore” che non è vescovo. Di più, il riferimento alle Regole e Costituzioni fisse, atemporali, e non agli Anziani, ai Padri spirituali (regole vive), alla Tradizione spirituale (come i protestanti si riferiscono alle Scritture e non alla Tradizione apostolica viva), indebolisce la coscienza storica alle Chiese di Tradizione apostolica. Per il rapporto Regola-Tradizione nella spiritualità orientale, vedi Metropolita A. PLĂMĂDEALĂ, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Sibiu 1983, pp. 18-82.

Msgr. DDr. Octave Bârlea, SMOM

Prince Vladimir Ghika

Ambassadeur de Dieu

**PARIS - ROME
1960**

Introduction

La nouvelle de la mort en prison de Mgr. Vladimir Ghika perça le Rideau de Fer pendant l'été 1954. Elle mangua un coup douloureux pour bien âmes en Occident. Un grand nombre d'amis et disciples, enthousiastes du maître vénéré que fut Mgr. Ghika, se recueillirent et, avec un sentiment à fois de douleur, de l'admiration et de joie dans le Seigneur, prièrent et louèrent Dieu pour la lutte soutenue par son seigneur et pour son suprême sacrifice. Ils sont allés jusqu'à exprimer, alors, le vœu ardent de le voir un jour élevé à la dignité des autels.

La prudence de la Sainte Eglise, dans le domaine des canonisations, est bien connue de tous, et on est en droit de prévoir qu'une déclaration de Sa part sera précédée d'un long procès d'éclaircissement.

Suivant la même règle de prudence, des amis et disciples de Mgr. Ghika ont déjà pris sur eux la charge de présenter leur contribution, afin de faire revivre peu à peu et resplendir dans leurs âmes et dans celles d'autrui, la figure de l'illustre «Père». Jusqu'à présent plusieurs articles ont été publiés dans ce but dans divers journaux.¹ Une brochure biographique aussi venait d'être publiée par le Père Pierre Gherman,² qui a ébauché cette belle figure même dans un article de revue.³

Présentement, dans ce volume, nous présentons au public une biographie plus étendue, afin d'établir une plus large base pour des recherches ultérieures, et de faciliter la connaissance d'une âme d'élite, qui par sa teneur élevée de vie, par ses nombreuses initiatives

1. Louis Chaigne, dans *La Croix*, 23-24, Fév. 1955.

Giovanni Filip, dans *L'Osservatore Romano*, 8 Déc. 1955.

2. Du palaias à la geole — Prince Vladimir Ghika, dans la collection *Convertits du XX-eme siècle*, Nr. 42, Bruxelles, 1955, 16-o.

3. *La Pensée Catholique*, 43 (1956), pp. 28-49.

et par son enseignement, peut enrichir l'esprit et le coeur du lecteur. Cette biographie, écrite pour répondre à de bienveillantes suggestions, ne veut être ni une narration débordante d'enthousiasme, qui puisse favoriser la création de légendes; ni le récit d'un esprit adverse; mais une marche dans la simplicité et la vérité.

Les faits ici présentés sont tirés d'importants témoignages, qui viennent de ses parents, de ses amis, de ses disciples. Ainsi nous avons utilisé les Notes biographiques du Prince Démètre Ghika, frère de Mgr. Ghika, et de la Princesse Elisabeth D. Ghika, riches de détails sur la vie familiale et les premières années; du Rév. Père R. Garigou-Lagrange, qui l'a connu à Rome et à Paris; du Prof. Louis Massignon, qui fut son ami dès ses premières années à Paris; des MM. Jacques Maritain, Olivier Lacombe, Antoine Lestra et M-elle Petrovano, qui l'ont connu à Paris et en France; de M-elle Ybonne Estienne et M. Jean Daujat, qui ont été ses disciples à Auberive; du Mr. Jean Mouton, président de l'Institut français à Bucarest, et surtout du Rév. Père Georges Chorong, aumônier des Filles de la Charité toujours à Bucarest: aux auteurs de ces mémoires et notes biographiques en revient donc tout le mérite, et c'est donc à eux que les lecteurs sont priés d'adresser leur reconnaissance pour tout le bien qu'ils pourront tirer de ses pages.¹

1. Nous ajoutons notre reconnaissance aussi envers la Très Rev. Mère Marie-Cécile Amat — Supérieure de «La Nativité» de Rome —, et envers Mademoiselle Claire, pour la bienveillance d'améliorer le français de ces pages.

Prince Vladimir Ghika Ambassadeur de Dieu

En 1931, le Prince Démètre Ghika, Ministre des Affaires étrangères de Roumanie, se trouvait en audience auprès du Saint Père Pie XI. Quand il était sur le point de se retirer, le Souverain Pontife le charges de ses «souvenirs paternels» chaleureux, pour *Monseigneur*

Vladimir Ghika».

«Pour mon frère *l'abbé?*» – demanda le Ministre, tout surpris par le titre de «Monseigneur», qu'il attribuait plutôt à un lapsus.

«J'ai dit *Monseigneur* Ghika – reprit le Pape –, car Nous l'avons nommé *Protonotaire Apostolique*».¹

C'est ainsi qu'on Ministre d'Etat devenait le messager d'une marque d'estime et d'affection du Saint Père pour un ministre de Dieu.

Cette rencontre des deux frères Ghika, Vladimir et Démètre, dans leur activité publique, n'avait rien de fortuit; car élevés ensemble, ils restèrent très unis après leurs études. Leurs voies, c'est vrai, se séparèrent. Démètre, le cadet, suivant les traces de son père, choisit la carrière diplomatique et devint représentant officiel de la Roumanie dans les divers pays d'Occident et enfin Ministre des Affaires Etrangères. Vladimir, orienté par la bonté compatissante et généreuse envers le petit peuple de la vraie Roumanie qu'était sa mère, se dévoua aux soins des pauvres et des malheureux, entra ensuite dans l'église catholique, devint héraut du Royaume de Dieu en Occident et presque partout dans le monde, mais surtout, dans ses dernières années, en Roumanie où il donna son suprême témoignage – sans qu'il cessât d'être, en même temps et partout, l'ambassadeur très qualifié, quoique non officiel, de son pays. La divergence des voies dans la vie des deux frères, ne les sépara pourtant pas. Ils furent unis dans un même amour, dans un même désir de faire de grandes choses pour leur pays,² – l'un selon le

1. Démètre Ghika, *Notes biogr.*, p. 31/5.

2. Georges Chorong, p. 56.

monde, l'autre selon Dieu –, et c'est un sort semblable qu'eurent tous les deux: Démètre, en témoignage de son attachement à la Monarchie, accepta l'exil en Occident; Vladimir choisit de rester en Roumanie et de finir sa vie en prison, en témoignage de son attachement au Christ Roi.

1. Les premières années

La famille de Monseigneur Vladimir Ghika compte un glorieux passé, car elle a gouverné à plusieurs reprises l'une ou l'autre des Principautés Roumaines. Le grand-père de Vladimir, Grégoire V. Ghika X, fut le dernier Prince régnant de Moldavie (1849-1856), et son père, Prince Jean Ghika, choisissant la carrière des armes, devint général de division, ministre de la guerre et enfin représentant diplomatique de la Roumanie à Constantinople et en Russie.¹ Du côté de sa mère, il descendait de la famille de Moret de Blaramberg, d'origine française, ou plus précis: son grand-père fut le capitaine V Moret de Blaramberg, officier russe dans l'armée commandée par le général Kisseleff, qui en épousant Pulcherie Ghika, soeur du Prince régnant de Valachie Alexandru Ghika IX, s'était naturalisé roumain, et était devenu officier d'ordonnance du Prince régnant.³ Les parents étaient tous deux orthodoxes.

Le Prince Vladimir Ghika naquit le 25 Décembre 1873 à Constantinople, ou son père était alors diplomate, et fut baptisé et confirmé dans l'Eglise orthodoxe. Il était le cinquième enfant de la famille. C'est dans cette capitale qu'il vécut ses premières années, avec ses parents, ses frères et soeur aînés, et avec son frère cadet Démètre, né le 21 Janvier 1875.⁴

La santé de Vladimir, dans sa petite enfance, fut durement secouée par les erreurs d'alimentation dues à sa nourrice. Lorsqu'on s'en aperçut, c'était trop tard, et des graves troubles de digestion s'en

1. Démètre Ghika, p. 31/1.

2. Démètre Ghika, p. 30.

3. Le fils aîné de Jean Ghika et d'Alexandrine de Blaramberg, Grégoire, «était mort à 22 mois, étonnement précoce. (Ses cadets le furent aussi, mais à un degré moindre.) Pendant la maladie qui l'emportait disait: «Il faut prier le bon Dieu de me guérir bien vite, pour que Maman ne se fatigue pas tant avec moi. »(Note, par Princesse Elisabeth D. Ghika).

4. Dém. Ghika, p. 31/1.

suivirent. A trois ans il fut atteint d'une pleuresie. Ces souffrances et faiblesses physiques lui apportèrent en échange un surcroit d'affection maternelle.¹

Les événements politiques et militaires de 1877 amenèrent des changements de vie pour la famille Ghika. Le Prince Jean Ghika, rentré de Constantinople en Roumanie, prit part à la campagne russo-roumaine—turque de 1877, qui se termina par la proclamation de l'indépendance de la Roumanie. Après la guerre, en 1879, il reçut, de la part du Gouvernement roumain, une délicate mission diplomatique auprès l'Empereur de Russie, Alexandre II: par le fait qu'ayant été détaché, durant la guerre, auprès du Tsar, avait vécu avec lui dans une grande intimité, «il était considéré comme le seul qui put faire fléchir la décision russe de se saisir de la Bassarabie du Sud». 3 De retour de St. Petersburg, il devait se rendre en France, ou il était déjà nommé in petto Ministre de Roumanie à Paris. Entre temps sa femme, la Princesse Alexandrina, suivait les conseils d'amis français, conduisit ses enfants à Toulouse (en 1879), pour promouvoir leur éducation.

Les plans conçus par la famille ne se réalisèrent pas. Le général Jean Ghika ne rentra pas de Russie: aux obsèques du Tsar Alexandre, assassiné, il gagna une congestion pulmonaire (mars 1881) et mourut à St. Petersburg. Sa femme, la Princesse Alexandrine, n'ayant plus de raison de se rendre à Paris, prolongea son séjour à Toulouse jusqu'en 1886. C'est alors qu'elle retourna en Roumanie, pour s'occuper de sa fille Ella, 18 ans, et de ses débuts dans le monde.

La Princesse Alexandrine, partant pour la Roumanie, laissa ses enfants à Toulouse, les confia à Mademoiselle Sophie Divorne, gouvernante d'origine suisse, qui dès Constantinople avait suivi la famille Ghika. Vladimir vivait surtout avec son cadet Démètre. Ils suivaient ensemble le lycée à une classe de distance. «A cette époque de sa vie, Vladimir avait une santé suffisante. » Doué d'un esprit beaucoup plus mur que son âge, «très réfléchi, lent dans son travail scolaire, pour apprendre par coeur et achever ses devoirs, il retenait tout ce qu'il avait appris, avec une réflexion et des goûts de lectures

1. Dém. Ghika, p. 31/1.

sérieuses qui faisaient que son instruction gardait tout son poids et sa valeur, en sorte qu'il avait – en dehors du palmarès de fin d'année, riche en prix et accessits –, un bagage de connaissance audessus de son âge et de ses camarades de classe.¹

Plus que les dons de l'esprit, ce qui caractérisait Vladimir, dès sa première enfance, c'était surtout une sensibilité d'âme exceptionnelle. Son instruction religieuse avait commencé assez tôt et ses souvenirs religieux remontaient au mois à l'âge de 5 ans: dès lors «il était pénétré du sentiment de la présence divine».² Aussi, dès son enfance, il fut initié aux joies de la charité, puisque «tout petit, il donnait déjà ses souliers aux pauvres, et la première fois qu'il se fit expliquer ce qu'était un 'Palais de Justice', ne se mit-il pas à pleurer en constatant qu'il pouvait exister des hommes ennemis les uns des autres».³

Vladimir et Démètre connurent une grande épreuve au temps de leur adolescence. Leur soeur Ella, «une créature d'élite, douée des plus rares qualités physiques et morales»,⁴ venait de mourir, dans la fleur de l'âge, à 22 ans (février 1890). Le coup fut «ressenti avec d'autant plus d'intensité, que leur soeur était leur confidente «a ce premier tournant hors de l'enfance, à l'âge difficile et inquiet de la quinzième – Démètre – et de la dix-septième – Vladimir – année». Et Démètre a pensé que Vladimir «a ressenti alors, dans le désarroi de ce deuil et de ses larmes, un vide complet et douloureux quant aux secours d'une religion».⁵ A Toulouse l'éducation des deux garçons était confiée aux protestants, et plus spécialement à Mademoiselle Divorne. Elle conduisait Vladimir et Démètre, les dimanches, au culte protestant, où ils écoutaient les sermons des pasteurs. Néanmoins leur esprit et leur cœur ne trouvaient pas dans ces discours le secours religieux qu'ils désiraient.⁶ Chez leurs camarades de lycée, dans familles de confession protestante, ils ont eu aussi l'occasion de voire observé avec rigueur les règles de vie

1. Dém. Ghika, pp. 31/1-2.

2. Yvonne Estienne, p. 35.

3. Yv. Estienne, p. 36.

4. Dém. Ghika, p. 31/2.

5. Dém. Ghika, p. 31/2.

6. Dém. Ghika, p. 31/2-3.

puritaines. Cependant les discussions sur la Bible – qui étaient de rigueur à table –, semblent avoir laissé en Vladimir, et pour toute sa vie, une véritable aversion pour les discussions bibliques. Même l'action de grâces, que le maître de la maison faisait fidèlement après le repas, à genoux, le nez sur son siège, exerça plutôt une influence négative: le jeune homme, qui fut toujours spirituel, trouvait cette manière de prier bien cacasse.¹ On n'y avait pas à Toulouse d'église orthodoxe. Mais «venant en vacances d'été en Roumanie, Vladimir et Démètre... communiaient avec leur mère, au hasard des conjonctures, et gardaient un médiocre souvenir de leurs contacts avec des prêtres de qualité assez médiocre eux mêmes».² Et Vladimir dut souffrir pendant de longues années de ces peines intérieures, de cette crise d'âme, avant d'arriver à une solution.

De Toulouse, en Octobre 1893, Vladimir et Démètre Ghika, accompagnés toujours par Mademoiselle Divorne, partirent pour Paris, dans le but de suivre tous deux l'École des Sciences Politiques. Ils apportaient avec eux non seulement les connaissances obtenues au lycée, mais aussi la licence en droit, passée à l'Université de Toulouse. A Paris Vladimir, portant, fut atteint d'une fausse angine de poitrine. Les médecins le considérèrent comme risquant, plus tard, une vraie maladie du cœur – ce qui ne s'est pas avéré –, et outre l'obtention de dispense de service militaire, lui firent suspendre ses études de Sciences politiques et lui prescrivirent une vie calme et sans effort cérébral. Il poursuivit, cependant, son séjour à Paris avec son frère. Démètre, ses études terminées, entra dans le Corps Diplomatique roumain, comme attaché à la Légation de Paris. En 1895, comme il devait faire son service militaire, les deux frères rentrèrent en Roumanie.

De retour dans son pays, Vladimir préféra n'accepter aucune charge officielle, et rester auprès de sa mère, pour l'aider dans l'administration des biens de la famille. Ces occupations lui laissaient le temps de fréquenter la haute société roumaine et même de poursuivre des études. Son sens aigu de l'art et son esprit ouvert à

1. Dém Ghika, p. 31/2; G. Chorong, p. 70.

2. Dém. Ghika, p. 31/2.

tous les problèmes de culture, l'amènèrent à entrer en relation avec les milieux intellectuels et spécialement avec les membres de la société littéraire «Junimea», qui tint le sommet de la culture roumaine pour un bon demi siècle. L'amour de ses glorieux ancêtres et la vénération pour le passé du peuple roumain, le conduisirent vers la bibliothèque de L'Académie roumaine, ou, en feuilletant livres et manuscrits, il fit des études très poussés d'histoire des Principautés roumaines.¹ Ainsi il compléta sa culture acquise en France, se familiarisant avec le présent et le passé du peuple roumain.

2. Perspectives roumaines (1898-1904)

Le séjour du Prince Vladimir Ghika en Roumanie ne dura cependant que deux ans. In suivit les vicissitudes de la vie de son frère. Le Prince Démètre Ghika, durant l'été de 1897, alla à Paris, accompagné par sa mère et son frère, et ici une consultation de médecine amena un séjour d'un an à Berck-Plage, dans une villa, du trio familial. Se relevant de cette «assez longue maladie»,² Démètre, nommé secrétaire de la Légation roumaine de Rome, partit en Décembre 1898 pour la Ville éternelle, toujours en compagnie de sa mère et son frère.

A Vladimir Rome ouvrait de vastes perspectives spirituelles. Il y resta six ans. Cette période fut le temps «d'emprise de la foi catholique sur son esprit et son cœur».³

Sur le processus de sa conversion à l'Eglise catholique la concordance des témoignages n'est pas parfaite. On peut facilement expliquer ces divergences, car Vladimir était «d'une réserve extrême sur certains sujets et avec certaines gens»,⁴ et il n'a révélé que rarement et avec beaucoup de discrétion cette évolution spirituelle.

D'après le témoignage du Père George Chorong, la marche de cette conversion aurait été lente. A Rome, Vladimir et sa mère entrèrent en relation non seulement avec le milieu russe orthodoxe,

1. Dém. Ghika p. 30.

2. Dem. Ghika, p. 31/2.

3. G. Chorong, p. 55.

4. G. Chorong, p. 70.

mais aussi et surtout avec les catholiques. Ainsi «travaillant dans les oeuvres catholiques, fréquentant les milieux catholiques, priant dans les églises et restant orthodoxe»,¹ Vladimir laissa croire, un jour, au cours d'une conversation, qu'il était catholique. Or, se reprenant, «il ne put se souffrir dans ce demi-mensonge, et, pour faire de suite sa profession de foi, il alla trouver le Maître du Sacré Palais que celui qui avait éclairé son âme lui avait recommandé de voir à l'heure de la décision». ² La conversion aurait donc été une prise de conscience,

1. G. Chorong, p. 70.

2. G. Chorong, p. 70.

«Je maintiens la version que m'a donnée Mgr. lui-même de sa profession de foi faite dans les circonstances que j'ai indiquées.

Je ne connais pas tout le fond de la pensée de Mgr. au sujet de l'état d'âme ou il s'est trouvé durant le temps, ou, catholique d'esprit et de coeur, je dirais presque de pratique, il demeurait cependant sans faire officiellement profession de foi... Dans la pensée du jeune Prince Ghika, à cette époque, avec le sens aigu des réalités surnaturelles, de l'efficacité des signes sacrés que sont les sacrements, ... il devait y avoir la ferme conviction... qu'il était par ces sacrements incorporé à l'Eglise... — A l'époque où il était à Rome, dans ce débat de conscience, il avait peut être déjà trouvé à la Bibliothèque Vaticane les actes réalistes à la conversion de son ancêtre, Grégoire Ghika. Ces actes lui montraient les exigences de autorité catholique à ce sujet. En recherchant chez ses ancêtres les liens qu'ils avaient eus avec l'Eglise de Rome, il avait retrouvé dans les archives du Vatican, les actes d'abjuration et de foi catholique de Grégoire Ghika faits à Vienne, après son passage avec ses troupes, en pleine bataille, à Leqentz, en 1664, de l'armée turque à l'armée chrétienne – geste qu'il renouvela devant Hotin, le 11 Nov. 1674, avec le Prince de Moldavie, en passant de l'armée turque à l'armée polonaise. Et il avait vu avec étonnement le mécontentement de la Cour de Rome à l'égard des autorités ecclésiastiques de Vienne qui avaient reçu le Prince Grégoire Ghika dans l'Eglise catholique avec une profession de foi rédigée pour les protestants, et ces autorités s'excusant sur le fait qu'elles n'avaient pas de formulaire de profession de foi pour le passage de l'Orthodoxie à foi catholique.

D'autre part il ne devait probablement pas se sentir privé de la grâce du Christ, du moins par le fait d'un péché de schisme ou d'hérésie, n'ayant probablement jamais adhéré au schisme par opposition à l'Eglise catholique. Il avait du se trouver dans l'état d'esprit, très général chez les Roumains, qui sont en ce qui concerne les différents des orthodoxes de Grèce, et considérer l'Eglise catholique comme véritable Eglise du Christ, mais pour l'Occident, comme l'Eglise orthodoxe l'est pour l'Orient. Une convertie me disait au moment de faire sa profession de foi: «Je n'abjure pas. J'ai été bonne chrétienne orthodoxe; je serai bonne chrétienne catholique. Je vais de moins de lumière à plus de lumière».

L'affection de Vladimir pour sa mère était très grande; il est bien possible que la difficulté de se séparer de sa mère sur ce point ait arrêté quelque temps le jeune homme...

S'il chercha, pendant un temps, à se mettre en tranquillité de conscience par des raisonnements, il vint un moment où il ne put demeurer devant lui dans l'ambiguïté; il dut entendre la parole de Notre Seigneur: «Ce; lui qui aime son père ou sa mère plus que moi, n'est pas digne de moi». Il dut céder à la grâce». (C. Chorong, *Notes*.)

après cette marche lente, d'être déjà «de l'âme» de l'Eglise catholique, et une décision «brusquée» d'ajouter l'acte d'adhésion extérieure.

Un autre témoignage – de Mademoiselle Yvonne Estienne – situe la décision d'entrer dans l'Eglise catholique beaucoup plus tôt, et le considère influencée par l'amour fraternel. «En grandissant, toutes les sympathies allaient vers l'Eglise catholique, mais moralement, il lui était impossible de songer à l'abjuration. L'occasion lui en fut donnée à Berck-Plage, au chevet de son frère, si gravement malade qu'on l'estimait perdu: 'S'il guérit, je me convertis!', promet V. D'ou l'accomplissement de la promesse en 1902.¹

Que dans la décision de V. d'entrer dans l'Eglise catholique, son frère, Démètre, aie joué un certain rôle, sans qu'il le sache, ceci semble hors doute. Le Prince Démètre, parle lui-même des préoccupations que son frère aîné a eues pour lui, bien qu'il les place plus tard et pour d'autres raisons. «Il est difficile, écrit-il, de savoir si cette emprise – de la foi catholique – a été renforcée, alors, par les craintes 'fraternelles' qu'il éprouvait à voir son frère Démètre lancé dans la vie mondaine que la carrière diplomatique fait vivre à ses adeptes, avec le danger de certaines aventures passionnelles ou autres. » La Reine Nathalie de Serbie, cousine proche de V, convertie elle-même au catholicisme après l'assassinat de son fils à Belgrade, a confié au Prince Démètre 'qu'à son avis, la conversion de ces craintes fraternelles, avec, peut-être déjà, un 'voeu' formulé, vis à vis de Dieu, de se vouer plus tard au sacerdoce».²

1. Yv. Estienne, p. 36.

«Longtemps après la maladie de son frère Démètre, Vladimir Ghika parla occasionnellement et discrètement d'un rêve qu'il avait fait durant cette période d'angoisse et où il s'était vu, avec sa mère, soignant et soulevant son frère vers le ciel». (Elisabeth D. Ghika, *Notes*.)

2. Dém. Ghika, pp. 31/2-3.

«Je tins pour très vraisemblable les témoignages du Prince Démètre et de la Reine Natalie au sujet de l'aspect d'oblation, de sacrifice de sa vie du Prince V au moment de consacrer sa vie à Dieu.

Il a souffert de la vie et de la fin de son frère aîné. Il a du ressentir les angoisses de sa mère pour son frère cadet... Et je sais par lui-même qu'à différentes époques il s'est imposé de très rudes états de vie pour le salut de telle et telle âme». (G. Chorong, *Notes*.)

Quelques soient les témoignages apportés sur sa conversion, on peut retenir qu'elle fut une conquête lente et couteuse, scellée pour finir par une décision rapide et ferme. Les témoignages eux-mêmes contiennent de précieux fragments d'une réalité complexe, qui peuvent servir à retracer le chemin, pas toujours égal, qu'aurait parcouru cette âme à la recherche de Dieu. Ainsi est-il certain que la maladie de Prince Démètre devait provoquer chez V une forte secousse. Il avait perdu sa soeur Ella, et cette séparation lui avait été très douloureuse. La mort de son frère lui aurait été une nouvelle et terrible épreuve, et non seulement à lui, mais à sa mère. Devant ce frère gravement malade, il pensa qu'il pouvait obtenir de Dieu sa guérison. Il était alors normal qu'il se posât en même temps le problème de ses relations avec Dieu. Eut-il alors conscience d'une faute de tergiversation, d'une manque de générosité en face de l'idéal qui déjà si vivement l'attirait? Ou était-ce plutôt chez lui, le désir d'offrir à Dieu qu'il en soit, chacun de ces motifs était assez puissant pour déterminer sa résolution d'entrer dans l'Eglise catholique.

L'Accomplissement de sa promesse ne fut sans doute pas immédiate. Cette atteinte pouvait facilement réouvrir la lutte intérieure, les hésitations: d'une part, la piété filiale qu'il avait pour sa mère et son attachement à la tradition de l'Eglise orthodoxe, étaient des motifs aptes à lui suggérer de réserver sa décision pour «demain»; d'autre part, la perspective de la vie diplomatique et mondaine qui s'ouvrait à son frère, pouvait renouveler ses inquiétudes et le pousser vers le pas décisif. Partagé et hésitant, il continua à s'intéresser à l'Eglise catholique, à ses Oeuvres. Vint enfin cette conversation sur son appartenancereligieuse et dans laquelle il laissa entendre, malgré lui, qu'il était catholique: la réaction de son âme droite fut probablement la dernière goutte qui fait déborder la coupe.

C'est au cours de cette crise d'âme qui décida de son orientation, que V reçut le conseil de s'adresser au Père Albert Lepidi O. P. , Maître du Sacré -Palais de SaSainteté. Ce choix était dans la ligne traditionnelle, les Princes régnants et leur descendants ayant accès directement auprès du Saint Père pour leurs problèmes spirituels. Petit fils d'un Prince regnant, V était donc confié au «théologue» du

Vatican, afin qu'il le préparât à son entrée dans l'Eglise catholique. Mais c'est le Cardinal Mathieu, Archevêque de Toulouse et ami de sa famille, qui reçut sa profession de foi, en 1902, à Sainte Sabine, à l'occasion d'un voyage à Rome.¹ C'est également ce prélat qui prépara la Princesse Alexandrine, mère de V, à cette entrée dans l'Eglise catholique.

En entrant dans l'Eglise catholique, Vladimir Ghika opta pour le rite latin. Cette décision pourrait paraître surprenante aujourd'hui. Mais pour la comprendre il faut se rappeler qu'au temps de cette conversion, l'Eglise catholique, en Roumanie, avait une situation spéciale: elle était seulement de rite latin, avec un nombre assez restreint de fidèles organisés en deux diocèses. (Les Roumains catholiques de rite oriental, habitant en Transylvanie, commencèrent à faire partie de l'Etat roumain à la fin de la première guerre mondiale.) Dans ces conditions, Vladimir Ghika, s'il avait voulu demeurer dans le rite oriental, aurait eu probablement le sentiment de se singulariser. Peut-être jugea-t-il aussi, quel'appartenance au rite oriental, diminuerrait ses possibilités d'apostolat, en dehors de la Roumanie. L'exemple de quelques familles de l'aristocratie russe – qui, à cette époque, en acceptant la foi catholique, préféraient le rite latin –, peut aussi avoir exercé sur lui une certaine influence. Le Père Lepidi peut également avoir eu son mot dans cette prise de position. Il reste cependant que Vladimir Ghika aura plus tard, pour les roumains de rite oriental, une spéciale affection. En Roumanie, en effet, il se sentait plus lié aux catholiques orientaux et il s'est prodigué pour eux, comme nous le verrons plus loin.² S'il a embrassé le rite latin, par sa formation

1. Dém. Ghika, p. 31/3; Yv. Estienne, p. 36.

Les relations de la famille Ghika avec le Cardinal Mathieu se sont nouées seulement à Rome, en 1899 (Dém. Ghika, *Notes*.)

2. P. Georges Chorong, lettre du 31 Décembre, 1955:

«Je voulais donc vous faire part... que Mgr. Ghika était aussi 'ab Oriente et Occidente' et que, s'il avait été ordonné dans le rite latin à titre patrimonial, il était aussi de rite oriental. Il célébrait dans les deux rites et avait du Saint Père des facultés pour dire la messe partout et des pouvoirs de juridiction pour la confession sur toute l'étendue de la Roumanie, comme aussi sur toute la France et être considéré du rite oriental, surtout si l'on regardait son activité apostolique vis-à-vis des gréco-catholiques roumains et des russes de l'exil».

spirituelle déjà profonde avant sa conversion, per ses traits d'ame, il es resté attaché au rite oriental. De cette façon même si le problème, juridiquement, peut être tranché en faveur du rite latin, spirituellement Vladimir Ghika ne peut être pas limité à ce rite.

La Princesse Alexandrine envisages sans difficultés la conversion de son fils.¹ La Cardinal Mathieu ne fut sans doute pas étranger à cette attitude. La Princesse, «orthodoxe croyante et pratiquante, avait les idées les plus larges et une grande richesse de coeur; elle avait été très frappée, das une audiance particulière de S. S. Pie X, par la noblesse du Pontife, sa simplicité et sa douceur chrétienne».² Elle consentit donc à la conversion de son fils, mais sa difficulté fut d'accepter qu'il devint prêtre et elle demanda même au Saint-Père, qu'il ne permette pas à V d'entrer dans le clergé. Le Souverain Pontife le tranquillisa, en disant pour V «qu'il fallait aussi des apotres dans la société».³

Cette intervention de la Princesse Alexandrine eut-elle pour motif la crainte de voir V s'éloigner d'elle? Ou le désir de le voir fonder une famille? Ou la peur que V, en entrant das le sacerdoce, ne mette plus de limites au désir de se sacrifier pour son prochain? Peut-être aussi la crainte de le voir exposé aux pires attaques de certains journaux roumains, qui avaient déjà commenté «avec une prose venineuse la conversion de Vladimir Ghika au catholicisme, considérée comme une geste de «renégat», de la part d'un petit fils d'un Prince régnant».⁴ Il est difficile de savoir les vrais motifs de cette intervention auprès du Saint Père, mais il est un fait certain que la Princesse fut «affectée» et «révoltée» par ces articles. Et V, attentif à

1. «Vladimir Ghika avait pour sa mère si bonne, pieuse et charitable, la tendresse et le respect les plus profondes; mais la sachant très attachée à sa foi orthodoxe, il craignit de la peiner en lui annonçant sa conversion au catholicisme et se propose de ne lui en parler que plus tard. Elle l'apprit cependant par une autre voi, en fut d'abord fort affligée, mais ne lui en voulut pas et le seconda dans toute son activité bienfaisante, s'habituant à se réjouir avec lui de son emprise sur les âmes». (Elisabeth D. Ghika, *Notes*.)

2. Dém. Ghika, p. 31/3.

3. G. Chorong, pp. 71, 45;

4. Dém. Ghika, p. 31/3. En Roumanie, alors, la confesions orthodoxe était considérée comme religion officielle des roumains et le passage à l'Eglise catholique, aux esprits sans une vraie compréhension, pouvait paraître un abandon de la nationalité romaine.

sa peine, «ne se souciait pas alors d'ajouter à ces attaques un surcroît de souci maternel»,¹ puisqu'il acceptait de rester dans le monde.

Cette préparation à sa profession de la foi, faite sous la direction du Père Lepidi, accentua chez Vladimir Ghika le goût d'études plus poussées de philosophie et théologie. Il se fit inscrire à l'Institut dominicain de Santa Monica sopra Minerva de Rome – c'était avant la fondation de l'Angelicum –, ou le Père Lepidi était lui-même, alors, professeur. Ainsi à l'âge d'environ 30 ans il devint un étudiant «attentif et de bon aloi» et obtint, à la fin de ses études, la licence en philosophie et le doctorat en théologie.²

Ces études théologiques, V les fit «avec le consentement et l'intérêt de la Princesse Alexandrine».³ Mais son zèle, limité seulement à la théologie, pouvait l'exposer, de la part de sa mère, au soupçon d'une orientation vers le sacerdoce et il ne voulait pas alors la contrarier. Ainsi traça-t-il à ses préoccupations intellectuelles un horizon encore plus vaste et, parallèlement à ses études théologiques, fit-il dans la bibliothèque et les archives vaticanes des recherches d'histoire roumaine. Son mentor, dans ce domaine, était le grand historien Mgr. Duchesne, alors directeur de l'École française d'histoire et archéologie de Rome.⁴ «De fait, il accumulait les notes. Trois mille pages de sa fine écriture, furent plus tard confiées à un académicien et disparurent».⁵ Certainement ces recherches n'étaient pas les

1. Dém. Ghika p. 31/3.

2. G. Chorong, p. 71.

3. Dém. Ghika, p. 31/3.

4. Vlad. I. Ghika, *Arhivele române și istoria Românilor*, dans *Revista Catolică*, I (1912), p. 208, n. 1.

5. G. Chorong, p. 71.

«Am trimis la Academie ca rezultat al acestei anchete parțiale și vremelnice, copii care însumează mai bine de o mie de pagini în folio». (Vl. Ghika, *Arhivele române și istoria Românilor*, *Revista Catolică*, 1912, p. 218.)

«Je l'ai entendu dire qu'il avait peut-être consacré trop de temps à ses recherches. Cependant, il avait constaté de bien nombreuses relations entre les Principautés roumaines et l'Église catholique, de bien nombreuses alliances des Princes Moldaves, Valaques et Transylvains avec les Princes catholiques pour défendre la Chrétienté, de nombreux unions des Princes et des boiards avec des épouses catholiques, et enfin de nombreux professions de foi catholique.

premières que les Roumains faisaient dans les archives vaticanes, car un Roumain de Transylvanie, Jean Ardeleanu, avait publié des documents tirés des archives romaines, bien avant les travaux du Prince Ghika.¹ Mais c'est lui qui fut le premier à commencer les recherches systématiques et c'est lui qui a indiqué à l'historiographie roumaine les larges perspectives qu'offrent ces archives pour la connaissance de l'histoire roumaine – comme nous le verrons plus loin.

L'amour des études n'a pas étouffé chez le Prince Vladimir Ghika l'amour du prochain. Au contraire, il l'a ravivé. Ses visites aux malades, en compagnie de sa mère, continuèrent.

Il y a fit même le premier apprentissage de «soignant», en vue de ses projets pour l'avenir.² Car dès lors il concevait de grands projets d'action de charité pour la Roumanie. Son rêve devait être de «donner à un pays qui l'attend, la bénédiction de la charité du Christ».³ Il parle même au Saint Père Pie X de ses projets, et le Souverain Pontife voulut bien «les apercevoir et leur assurer toutes les facilités qui dépendraient de lui».⁴

Il savait que le patriotisme de certains historiens roumains orthodoxes s'effarouchait lorsqu'ils avaient à constater ces faits, mais il avait confiance que grâce aux jeunes historiens de valeur alors en Roumanie les textes verraient le jour, les faits seraient connus, le Schisme entre l'Eglise catholique et la Roumanie paraîtrait beaucoup moins tranché et que l'Union en serait facilitée.

Comme Mgr. Dupront, alors Directeur de l'Institut des Hautes Etudes Françaises en Roumanie, m'avait dit son intention d'étudier l'action des Jésuites dans les principautés Roumaines, j'en avais fait part à Mgr. Ghika. Il me dit tout de suite qu'il y avait beaucoup à prendre sur ce sujet et en particulier sur Possevino à la Bibliothèque Vaticane dans les dossiers constitués par Theiner». (G. Chorong, *Notes*.)

1. G. Chorong, p. 71; Cfr. Foaia bisericească și scolastică, a. 1887-1888.
2. Vl. Ghika, p. 84.
3. Vl. Ghika, p. 85.
4. Elisabeth D. Ghika, *Notes*: «Déjà avant sa profession de foi catholique, Vladimir Ghika menait dans le monde ou il était resté, une vie monacale, ne s'accordant que le strict nécessaire, prenant discrètement sur sa nourriture tout ce qu'il pouvait en dérober pour ses pauvres, réconfortant, soignant les malades atteints des affections les plus répugnantes, le plus contagieuses».

C'est aussi dans ce temps qu'il se donna à une intense vie de prière.¹ Son entrée dans l'Eglise catholique correspondait à un vrai soif spirituel. Quand le temps le permettait, il visitait souvent les églises de Rome. Il apportait à ses prières un soin presque méticuleux. «Ne racontait-il pas l'histoire de son premier chapelet – qu'on doit certainement placer dans cette période –, quand il passa le tiers d'une nuit à le réciter, tant il le voulait parfait: chaque fois qu'un Ave ne lui semblait pas impeccable, il le recommençait!».² D'ailleurs, par la teneur de sa vie, il témoignait non seulement en faveur de la prière des lèvres, mais aussi de celle de l'action: «Pour être parfaites – dira-t-il plus tard –, il faut que tes prières deviennent de véritables actions et tes actions de véritables prières».³

Les études théologiques et la vie spirituelle de Vladimir Ghika n'eurent pas pour cadre les murs d'un séminaire, car il vivait avec sa mère et avec son frère Démètre. Avec ceux-ci il prenait part aux «réunions mondaines», faisant – emporté par son goût du beau – des voyages touristiques à travers l'Italie, et se laissait aussi «aller aux cotés de gaité foncière de son caractère, car Vladimir Ghika était très enjoué, amateur de choses risibles et amusantes et, dans les conversations intimes, c'était un partenaire qui pouvait être des plus divertissants».⁴

A l'école, dans les bibliothèques et les archives, dans les églises et dans les hospitaux, il puisa durant ce premier séjour en Italie une vie riche et profonde. Après les études qu'il avait eu avec les courants de pensée roumains, il vécut cette troisième phase de formation intellectuelle et morale, qui donna l'empreinte à toute sa vie. Dorénavant il orientera ses pas d'après ce qu'il interprétera comme volonté divine. «Homme du monde, sans fonction spéciale, il n'avait pour faire l'oeuvre du Christ, passant dans le monde, d'autres directives que les inspirations providentielles et, de temps en temps, le conseil d'un confesseur qu'il recevait comme l'expression de la

1. Yv. Estienne, pp. 35-36.

2. Dém. Ghika, p. 31/3.

3. Vl. Ghika, Pensées.

4. G. Chorong, p. 56.

volonté divine». ¹ Il accueille comme providentielle la parole de Pie X lui conseillant, suivant le désir de sa mère, de rester comme un missionnaire dans le monde, et il suivit ce conseil tant qu'il eut sa mère auprès de lui.

3. De Salonique en Roumanie (1904-1914)

L'heureux séjour du Prince Vladimir Ghika dans la Ville éternelle prit fin quand son frère Démètre, secrétaire de la Légation roumaine à Rome, reçut une autre charge diplomatique. En effet, celui-ci, en 1904, au moment de l'internationalisation de la Macédonie, fut envoyé à Salonique, en qualité de Consul Général, et fut accompagné dans sa nouvelle résidence, par sa mère et par Vladimir. ²

Le nouveau milieu a été accepté par Vladimir comme une occasion que Dieu lui offrait d'orienter son activité missionnaire dans le monde. «Alors que son frère s'en occupait du point de vue diplomatique» des Roumains de Macédonie, il «a intéressé les Lazaristes, dès 1904,... pour leur conversion à l'Union, comme ils s'étaient intéressé aux Bulgares et avaient amené un bon nombre de villages à la foi catholique... Mais les Turcs, à ce moment, ne voyaient pas d'intérêt à ce que les Roumains de Macédonie passent à l'Union comme bon nombre de villages bulgares l'avaient fait s'opposant par là aux Grece orthodoxes». ³ Ainsi ces intentions d'apostolat ne purent pas se réaliser.

Le séjour à Salonique prit cependant une grande importance pour V et pour son activité future, car en s'intéressant aux oeuvres de charité, par l'intermédiaire de sa mère, il en vint à découvrir l'hospital des Filles de la Charité (Soeurs de St. Vincent de Paul). La directrice de l'hospital, Soeur Marianne (Marie) Pucci, italienne d'origine (descendante d'une famille patricienne de Florence), ⁴ lui fit une

1. G. Chorong, p. 56.

2. Dem. Ghika, p. 30.

3. G. Chorong, *Notes*.

4. Marianne (Marie) Pucci naquit en 1848. L'habit religieux elle l'a revêtu le 2 Joullet 1870. Après douze ans elle est envoyée à Salonique. Mouru le 26 Mars 1918 à Iași. Sa soeur, Vincenza Pucci, fut supérieure des Filles de la Charité à Turin (Cfr. Giulio Foddai, *Suor Vincenza Pucci Figlia della Carità*, Torino, 1936.)

profonde impression. «L'amitié qui se noue entre les trois Ghika et la bonne Soeur devient vite très solide».¹ V voit en elle une âme dirigée tout particulièrement par Dieu, toute prise par le besoin de charité évangélique, et en même temps «instruite des voies ascétiques et mystiques et avancée en perfection chrétienne».² Pour ces raisons il la vénérât comme une seconde mère. Son estime pour elle était si grande que lorsqu'il devait faire quelque long voyage, lui, jeune homme, Prince et docteur en théologie, lui demandait sa bénédiction, sans se soucier du «Shocking!» que lançait Soeur Augustine, grande Anglaise, en détournant la tête.³ Il avait conçu, dès son séjour à Rome, le projet d'une action de charité en Roumanie, en s'initiant lui-même à l'art de soigner les malades. Maintenant, qu'il connaissait Soeur Pucci, n'était-ce pas la meilleure bénédiction qu'il pouvait porter à son pays, que de faire venir en Roumanie cette Soeur qui était «'expression de la Charité du Christ?».⁴ Il considérait en ce projet la volonté de Dieu. Et l'occasion de mettre le plan en oeuvre ne tarda pas.

La famille Ghika ne demeura, en effet, qu'une année à Salonique. Démètre, étant nommé à Vienne, en 1905, la Princesse Alexandrine et Vladimir partant avec lui, et rentrèrent en Roumanie. De Bucarest, V écrivit, le 26 Novembre 1905, au Supérieur général des Lazaristes, Mr. A. Fiat, et comme à celui qui préside à la Charité» de la famille de St. Vincent de Paul, il décriait la situation de l'Eglise catholique en Roumanie et mettait en évidence l'urgente nécessité d'une oeuvre de charité. L'Eglise catholique de Roumanie – écrivait Vladimir Ghika –, compte 30.000 fidèles, groupés en deux diocèses, et cependant elle «ne possède aucune congrégation de Charité pour s'occuper du corps et de l'âme des pauvres qu'elle renferme, pour opérer la circulation divine de l'amour du prochain qui porte la vraie vie du Christ dans toute l'étendue de l'organisme de l'Eglise... Les prêtres, peu nombreux, occupés à des sesognes très circonscrites, n'atteignent qu'une part infime des misères et des besoins des fidèles. Leur action est extrêmement restreinte sur les catholiques eux-même et tout à fait nulle sur les schismatiques qui forment la majorité de la population et qui, plus qu'en aucun lieu d'Orient,

1. Dém. Ghika, p. 31/3.

2. G. Chorong, p. 69/1.

3. G. Chorong, p. 81.

4. G. Chorong, p. 69/1.

seraient pourtant bien disposés, par leur origine latine, leur civilisation toute occidentale, la douceur de leur caractère, à recevoir, sous toutes formes, l'influence bienfaisante de la foi romaine». Il exhorte donc le Supérieur général à ne pas s'opposer à un projet qui semble tellement voulu par Dieu, mais «de cotoyer la Providence», en permettant la fondation d'une maison des Filles de la Charité dans un «pays neuf, plein d'avenir», en y affectant les «éléments les plus appropriés à ce pays... et en assez petit nombre». Il ne désire pas que cette oeuvre débute sur une large échelle: «pour commencer, esquisse-t-il, ce serait Bethléem, une modeste et minuscule 'étable'. Un rudiment de dispensaire et 3 soeurs de charité» (le minimum possible pour une communauté religieuse). Et, pour ce commencement, «la Providence a merveilleusement arrangé les choses... et semble les avoir menées à point». L'inauguration de l'oeuvre est désiré pour Pâques 1906. Mais, «en attendant» l'approbation du Père Fiat, il remet sa requête «entre les mains de Dieu, sous la protection de la Sainte Vierge», à laquelle il veut vouer l'oeuvre naissante.¹

Le Père Fiat ne tarda pas à donner son consentement à l'oeuvre projetée. Mais quand tout semblait prêt, une exigence de Rome semblait remettre tout en question. Vladimir Ghika écrivit à Rome, en apportant non seulement de raisons surnaturelles qui suggéraient de ne pas donner trop de poids aux formalités, mais aussi celles d'ordre pratique. Et Rome, à la suite de cette lettre, approuva elle aussi l'entrée des Soeurs en Roumanie.²

1. Lettre du Prince Vladimir Ghika à Mr. A. Fiat, écrite à Bucarest, le 26 Nov. 1905 (pp. 84-85).
2. G. Chorong, *Notes*: «Au dernier moment, une exigence de Rome, une formalité, vint remettre tout en question. Des retards pouvaient rendre impossible l'entrée des Soeurs, une fois l'occasion de 'exposition passée. Le Prince Ghika écrivit à Rome et exposa les plus surnaturelles raisons de passer sur ces formalités et de ne pas tarder d'avantage. Il montra sa lettre à Mgr. Baud, curé de la cathédrale, avec lequel il agissait en toute confiance et entente. Mgr. Baud lui dit: «Je connais assez ces Messieurs de Rome. Ces belles considérations, ces bonnes raisons ne les feront pas changer de détermination. Mais ce sont des honêtes gens. Dites encore, dans votre lettre, qu'un retard amènerait la perte des provisions déjà faites. Ils ne voudront pas faire ce tort. Il y avait bien quelque petite provision de faites, comme du chocolat... mais pouvait-on parler de cela? Avec beaucoup de vergone et de docilité le Prince Ghika écrivit donc en fin de lettre ce que Mgr. Baud lui suggéré. La permission vint. Les Soeurs entrèrent en Roumanie.»

Les Soeurs, en fait, arrivèrent à Bucarest le 20 Mai 1906, c'est à dire un peu plus tard que la date prévue. Elles étaient trois: Soeur Pucci, Soeur Soppi (l'une des trois célèbres Soeurs Soppi) – d'origine albanaise –, et une Soeur anglaise (Soeur Augustine). Le passage de la frontière se fit sous le signe du provisorat, avec les facilités qu'on accordait alors aux visiteurs de l'exposition jubilaire de Bucarest de 1906, car c'était la voie la meilleure qu'on pouvait alors envisager.¹

Mais, à Bucarest le terrain était en quelque mesure réparé pour le séjour des Soeurs, et devait d'être encore davantage après leur arrivée. Vladimir à exposé au premier ministre Démètre Stourdza ses projets.² En dehors de lui, les Soeurs avaient encore la protection sure de la Princesse Alexandrine, mère de V, qui dans sa qualité de bru de Prince régnant était traitée à la Cour du Roi Charles I-er avec des égards spéciaux; elle contribua beaucoup à créer un climat favorable à l'établissement de cette oeuvre de charité. La Reine Elisabeth (Carmen Sylva), a reçu avec bienveillance la nouvelle de l'entrée des Soeurs de St. Vincent de Paul en Roumanie. Vladimir Ghika lui a demandé une audience, ou elle a promis sa visit pour l'automne 1906. Déjà au printemps de cette même année la Reine «s'est vu

1. G. Chorong, p. 73.

«Il faudrait savoir que pour introduire une nouvelle congrégation en Roumanie, Etat orthodoxe, il fallait qu'une loi ait été discutée et votée par le Parlement; qu'il n'y avait aucune chance qu'une telle loi fut voté en faveur du petit groupe de Filles de la Charité. Il faudrait savoir que pour tourner la difficulté, le Prince Ghika profita, pour faire entrer ces trois soeurs dans le pays, des facilités données pour le passage de la frontière à l'occasion de l'exposition jubilaire de 1906, organisée sur le champ de Filaret, devenu depuis lors le parc Carol. Il faudrait remarquer encore sa prudence dans le choix des soeurs dont aucune n'était française. Les Affaires Etrangères de France eussent alors été incapable de défendre une religieuse française en difficulté avec le Ministère de l'Intérieur roumain. Nous étions en France en période combiste... C'est le consulat anglais qui défendit très fermement son sujet jusqu'à ce que du coté de la cour et par Démètre Stourdza, Premier Ministre, qui dans son appartement de la rue Christian Tell, a bien souvent partagé les idées du Prince Vladimir Ghika, les difficultés eussent été écartées et l'établissement assuré». (G. Chorong, lettre du 8 Janvier 1956.)

2. G. Chorong, p. 72.

présenter les Soeurs à la distribution des prix Notre-Dame de Sion; elle s'est entretenue un bon moment avec celles-ci». ¹

A ces protections on doit ajouter celle du docteur Paulesco, un grand homme d'action, qui devint le premier collaborateur de Vladimir Ghika. Entre V et Paulesco existaient de grandes affinités: ils étaient presque du même âge, en pleines forces tous les deux et épris du même idéal, puisque V voyait dans son ami «une des âmes les plus sincèrement et les plus efficacement chrétienne» qu'il ait rencontrée. ²

«Jeune, âgé de 34 ans, ce que ses cheveux prématurément blanchis semblent démentir, il est déjà un savant de premier ordre – écrivait Vladimir Ghika en 1906 –, à idées neuves et à méthodes nouvelles, en matière de philosophie des sciences surtout. A peine rentré dans son pays, on a du le pourvoir d'une chaire à la Faculté de Médecine et lui accorder une position exceptionnelle, à cause de ses incontestables mérites et malgré ses idées, fort e désaccord avec le matérialisme agressif de la plupart de ses collègues». ³ Ses études il les avait faites en France, avait pratiqué plusieurs années à Levallois-Perret, dans la maison du Perpétuel Secours, tenue par les Soeurs, et avait aussi remporté avec lui l'image du sacrifice fait par elles pour les infirmes. Avec Paulesco, V travailla pour la mise sur pied de l'oeuvre de charité, du *dispensaire*, qui fut ouvert les 20-21 Juin 1906, c'est à dire juste un mois après l'entrée des soeurs en Roumanie. Paulesco «a constitué tout le coté médical de l'oeuvre; s'est offert lui-même à conduire tous nos débuts – disait V –, malgré la distace de plusieurs kilomètres qui le séparede notre maison; nous a procuré un personnel gratuit de docteurs adjoints et de préparateurs; nous a fait bénéficier d'une autorisation déjà accordée à lui-même, rare et précieuse faveur qu'il eut été difficile d'obtenir pur des religieuses catholiques, et qui assure complètement nos positions vis à vis des pouvoirs publics». ⁴

1. Vl. Ghika, lettre au Père Fiat, écrite à Bozieni, le 2 Aout 1906. (p. 88)

2. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906. (p. 88)

3. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906. (p. 88)

4. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 88).

Fidèle à sa pensée, Vladimir Ghika nomma l'ouvre naissante «Bethléem Maria». Pour arriver à l'ériger on employa le premier mois au travail d'une «installation rudimentaire, mais laborieuse». ¹ A cette fin on fait appel aux personnes de bonne volonté. La Reine «a fait parvenir un petit secours d'argent en promettant mieux et plus». ² Les Soeurs de Notre-Dame de Sion prêtent leur concours: elles meublent généreusement, à leur compte, le «Bethléem». ³ La communauté des Dames Anglaises, le curé de la Cathédrale, apportent également leur aide. ⁴ Vladimir Ghika travaille même de ses mains à cette installation: il fait en particulier le badigeon des murs. ⁵ «Des contributions volontaires, en nature, ou en argent, sont venues de la part d'une foule de personnes faciliter la tâche, comblant, l'une après l'autre, une lacune du petit ménage, de la chapelle ou du dispensaire, intéressant chacun des bienfaiteurs à la vie de l'oeuvre, l'attachant à elle par les liens très doux d'un service rendu pour l'amour de Dieu». ⁶ Ces contributions venaient non seulement de la part des catholiques, mais aussi des orthodoxes, qui offrirent même des secours d'argent de 1000 et 500 fr. ⁷ Une autre aide très précieuse l'ont constitué «les dames infirmières, une quinzaine environ, toutes de la meilleure société de Bucarest, très zélées et fidèles à leur poste»: ⁸ c'était un honneur de travailler à cette oeuvre!

Après cette préparation, le second mois commença avec la période d'activité extérieure. «La maison à peu près montée, la chapelle à peu près garnie, la situation, vis à vis des autorités à peu près assurée, la première messe a eu lieu. Depuis, Notre-Seigneur habite 'à demeure', à 'Bethléem'. Le lendemain, à la suite, il voyait venir ses pauvres, pour l'ouverture des premières consultations gratuites, rendues particulièrement précieuses ar les qualités de science, de foi et de charité» du docteur Paulesco. «Ces consultations

1. Idem (p. 86).

2. Idem (p. 88).

3. Idem (p. 86).

4. Idem (p. 89).

5. G. Chorong, Notes.

6. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 86).

7. Idem (p. 89).

8. Ibidem.

ont eu un succès au dessus de toute attente. De 7 qu'elles étaient le premier jour, le 28 le second, elles ont passé, pour la 9-e séance à 167». Le 18 Juillet, la fête de St. Vincent de Paul et donc, de la maison, fut célébrée en travaillant pour les pauvres. En ce jour – la 10-e séance –, les consultations «ont fait un bond juisu' à 210», c'est à dire jusqu'au maximum possible dans une matinée. Ce fait fut accueilli par Vladimir et les collaborateurs de l'oeuvre «comme une bénédiction de Dieu et une attention spéciale de son serviteur». ¹

Les soins prodigués à la guérison du corps à 'Bethléem' ne faisaient pas perdre de vue la guérison des âmes. «La leçon muette du dévouement chrétien» de Vladimir, des docteurs et des soeurs, «à coté des grâces invisibles de la présence du Sauveur, au milieu de ses pauvres et de ses serviteurs, les uns s'occupant des autres et tous 'reunis e son nom'», orientaient déjà vers ce but. Mais Vladimir Ghika voulut en outre «énvoquer d'une manière sensible, par des images nombreuses et des inscriptions tirées de l'Évangile (en roumain), les vérités les plus consolantes de la foi», parmi lesquelles il réserva la place d'honneur aux 8 béatitudes. Ces inscriptions et images, mises sur les murs, devaient faire méditer les visiteurs. Les longues attentes, imposées aux patients à cause des nombreuses consultations, offrait le loisir de s'occuper encore plus directement des âmes. Déjà au commencement du mois d'Aout 1906 Vladimir Ghika songeait à un programme: «Nous établirons dans l'antichambre un petit service d'allocution sur le sens, le bon usage, la valeur de la souffrance en union avec Dieu, sur la puissance de la prière pour la guérison du corps et de l'âme, sur la leçon de charité donnée ici ar tant d'âmes dévouées, etc. etc., et nous ferons prier ensemble tous ceux qui attendent, en des prières collectives (comme par exemple le chapelet). Le Moyen-Age avait songé à fournir quelque chose d'analogue, les antichambres du Vatican, ne fut-ce que pour empêcher les conversations ciseuses, et, dans la meilleure hypothèse, d'ingrater pertes de temps. Le charge de «Maître des Sacrés-Palais apostoliques (actuelle ment pourvue d'autres attributions) est sortie de là. Nous auron aussi, notre 'Maître des dispensaires

1. Vl. Ghika, idem (p. 87).

apostoliques'» (VI. Ghika n'oublie donc pas le Maître du Sacré Palais, qui l'avait préparé à l'entrée dans l'Eglise catholique. Celui-ci était même devenu pour lui modèle de vie, en quelque sorte. Car tandis que le docteur Paulesco guérissait le corps, lui, Vladimir, s'appropriait à guérir l'âme et à devenir ainsi «Maître des dispensaires apostoliques».

Le rayonnement spirituel de l'oeuvre ne s'entendit pas seulement aux pauvres, mais elle fut aussi le point de départ d'une véritable promotion d'âmes d'élite. «Nos collaborateurs directs ou indirects, disait Vladimir Ghika, se réunissent souvent et forcément à la 'petite étable' – comme il la nommait avec complaisance —; ils viennent à l'envie à travailler, par des conspirations bien intentionnées, à l'avancement, un peu de toute façon, du Règne de Dieu. Un des bons côtés de l'oeuvre a été d'arriver à rendre plus cordiales, plus fraternelles les relations entre tous les éléments catholiques de la capitale... Le besoin d'un terrain où l'on put fusionner, sans se taire comme à l'Eglise, se faisait *fortement* sentir.»¹ C'était le côté délicat de la Mission, mais cher à Vladimir Ghika; c'était la mise en marche de la «circulation divine de l'amour fraternel», de l'«amour de Dieu et du prochain dans l'acceptation du mot la plus large, la plus simple en son principe, la plus complice en son application».² Les efforts en ce sens plurent à Dieu, puisque «Bethléem» devint «le centre de *vie chrétienne* le plus actif» de Bucarest.³

Les Soeurs n'étaient pas occupées seulement au dispensaire. Elles faisaient des visites aux malades à domicile, «apportant aux malheureux beaucoup de consolation».⁴ Mais les distances étaient tellement grandes et le nombre des Soeurs – trois! – si réduit, qu'elles étaient débordées. La nécessité poussait donc à l'agrandissement de l'oeuvre. A Bucarest s'étaient réunis, autour des soeurs, les meilleurs coeurs de la capitale. La tâche pour Vladimir Ghika était maintenant d'organiser une association. En effet, en Juillet 1906, il

1. VI. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 87).

2. Idem (p. 87).

3. Idem (p. 87).

4. Idem (p. 88)

5. Idem (p. 87).

réunit ces éléments, créant l'institution des *Dames de la Charité*, fondée canoniquement le 2 Décembre 1906. A ces auxiliares des Soeurs de la Charité était proposé un très haut idéal, de sanctification personnelle et de bonté envers le prochain. On leur résentait la haute dignité de secourir Jesus Christ Souffrant sous l'image du pauvre, en revêtent l'image du Christ Consolateur, et de contribuer ainsi que «ces deux ressemblances se retrouvent, se comprennent, se pénètrent et ne laissent plus entre elles que le Christ». ¹ Et pour mieux réparer ces âmes à l'oeuvre divine, Vladimir Ghika leur adressa, en Janvier 1907, une série de conférences, qui éveillèrent un grand intérêt. En effet, ces conférences, imprimées pour la première fois à Bucarest en 1909, contiennent des «conseils... pleins de sagesse pratique, mais, ce qui est mieux encore, pleins de noblesse d'âme et d'élévation surnaturelle». ²

Les projets de Vladimir Ghika allaient encore plus loin. Il pensait, dès le début (1906), constituer le plus tôt possible, une aumônerie «afin de n'avoir plus la servitude d'une messe cherchée trop souvent au dehors, à des heures relativement tardives et parfois incommodes, qui dérangeant la bonne règle de la maison». Ensuite d'utiliser le bâtiment de l'ancien séminaire de Cioplea (aux environs de Bucarest) – plus de 20 grandes pièces –, que l'archevêque de Bucarest, Netzhammer, était prêt à mettre à sa disposition, sans les frais de réparation, ³ pour toute une série d'oeuvres: un dispensaire, une crèche, une orphelinat. Le dernier et le plus cher projet comportait «un petit hôpital modèle, modèle aux yeux de la foi et de la charité comme à ceux de la science, construit pavillon par pavillon, au milieu

1. Discours composé par Vladimir Ghika et prononcé par l'Archevêque de Bucarest Raymond Netzhammer, le 2 Décembre 1906 (pp. 92-93).

2. Yves de la Brière, dans «Etudes», 1923 (t. 175), p. 755.

3. «Une cousine du Prince Ghika, beizade Marie Ghika, mère de Matilda Ghika, fit les frais des réparations qui furent considérables. Les oeuvres furent installées: orphelinat, dispensaire, ouvroir. Néanmoins, Mgr. Netzhammer ne fit jamais l'acte de donation promis. Il semble que le conseil paroissial de Cioplea, considérant ce bien comme un bien paroissial, se soit opposé à la volonté de l'archevêque» (G. Chorong, *Notes*).

d'un grand terrain semé d'arbres». ¹ Pour ce «grand projet d'hôpital», toujours à coté du Prince Vladimir Ghika «la cheville ouvrière» était le docteur Paulesco, «l'un des futurs donateurs et fondateurs». ²

Le réalisation de ces idées demandait cependant des fonds qui n'existaient pas. Mais V avait une confiance sans bornes en Dieu, qui «a poussé» ³ à la création de l'oeuvre; car «tout vient de Lui – écrivait-il –, et nous ne travaillons que pour Lui. Il rouvera a nous faire donner, par les dispensateurs de ses largesses, ce qui manque à des oeuvres que non seulement Il doit bénir, mais qu'Il inspire Lui-même et dont il est *l'Auteur responsable*, Lui, *le seul bon*». ⁴ Il prévoyait des contributions de la part des Roumains, mais il croyait que «pour ne rien froisser des intentions possibles de la Providence», l'emploi de ces ressources devait être limité à «Brthléem» même, «dont l'importance et les besoins vont croissant». Il adressa alors un chaleureux appel au Supérieur des Pères Lazaristes, lui demandant son aide. «Des secours extérieurs et des secours assez prompts, voilà ce qu'il faudarit – écrivait-il. Ils nous viendront, je l'espère. Nous étions jusqu'ici, comme je vous le disais naguère, un pays plus maltraité que la Chine, puisque, à la différence de l'Empire du Milieu, nous ne possédions aucune congrégation de Charité et pas une oeuvre vraiment catholique. La Chine intéresse beaucoup de bonnes âmes. Que la Roumanie les intéresse aussi!... sans compter que c'est moins loin et qu'on peut plus facilement y aller voir. Tachons de le rappeler au monde catholique». ⁵

L'oeuvre de charité, conçue sur de plus larges bases, prit en réalité un grand essor. Les prévisions de Vladimir Ghika se réalisèrent. Les Filles de la Charité «ont, en un rien de temps, conquis le coeur de tout le monde». Jusqu'à la veille de la première guerre mondiale on parvint à établir «tour à tour deux dispensaires, un asile, un orphelinat, un hôpital, un 'home', une association très vivante de

1. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 89).

2. Idem (p. 88).

3. Vl. Ghika, lettre à Mr. A. Fiat, écrite à Bucarest le 26 Nov. 1905 (p. 85).

4. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 89).

5. Idem (p. 90).

Dames de la Charité, des oeuvres paroissiales, des ambulances de guerre». ¹ Le couronnement, certes, de tous ces oeuvres, était le Sanatorium St. Vincent de Paul, fondé avec l'aide du docteur Paulesco et de Madame Arion-Păcleano. La réalisation de ce dernier projet donna aux oeuvres des Filles de la Charité un caractère plus stable. L'archevêque Netzhhammer, quelques années après l'arrivée des Filles de la Charité, leur demanda de n'appuyer plus leur oeuvres sur la charité publique. C'est ainsi que «le petit hopital modèle en projet deviont une nécessité vitale pour gagner sa vie, le pain des orphelines, l'entretien du dispensaire gratuit... C'est alors que M-me Arion-Păcleano donne le terrain et la maison de la Chaussée Jianu, que l'on quitte le bâtiment de la rue Popa Tatu». ² Les plans mêmes de ce Sanatorium furent l'oeuvre du docteur Paulesco, ³ qui en assura le fonctionnement avec l'aide de ses disciples. ⁴ L'enthousiasme et l'abnégation qui animèrent les créateurs de cet hopital lui conquirent la renommée d'être «le plus beau sanatorium de Roumanie». ⁵

Le succès de l'oeuvre réunit plusieurs esprits cultivés autour du Prince Vladimir Ghika. Les projets d'activités se multipliaient, se superposaient. Cette plénitude de vie chrétienne, d'abnégation pour Dieu, eut aussi son débordement sur le terrain d'activité intellectuelle. Vladimir Ghika, en 1906, ayant à son coté le docteur Paulesco, voulait former un groupe de militants «pour la diffusion des idées chrétiennes et la propagation de notre foi (catholique) par la presse, la parole publique (série de conférences), l'association». ⁶

MM. Trifu, J. Frollo et. Cernăianu se joignirent à eux. Plusieurs de ces militants jouèrent un rôle des plus actifs. Paulesco a publié un volume intitulé *Sinagoga și Biserica* (La Synagoge et l'Eglise),

1. *La Revue des Jeunes*, 1921, p. 9. Cfr. aussi G. Chorong, pp. 50, 62.

2. «L'ouvroir des orphelines de Cioplea devait faire vivre les 24 orphelines; et les bazars annuels subvenir aux besoins des autres oeuvres. Le Prince Ghika dessinait des broderies et Soeur Pucci, avec des jeunes filles, exécutaient, veillant très tard dans la nuit, se tenant éveillées à coup de café». (G. Chorong, *Notes*.)

3. G. Chorong, p. 61.

4. G. Chorong, p. 54.

5. Dém. Ghika, p. 31/3.

6. Vl. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 88).

avec des intuitions profondes sur le problème de l'unité de l'Eglise – car le but du groupement était de promouvoir l'union avec Rome. Frolo s'est distingué par son activité de journaliste. Trifu a mené une lutte âpre durant toute sa vie, contre le franc-maçonnerie. Cernăianu, qui restait orthodoxe, s'est mis en relief par ses écrits polémiques, dirigés surtout contre quelques évêques de l'Eglise orthodoxe roumaine.¹

Cependant Vladimir Ghika ne s'est pas laissé entraîner sur la voie de la lutte confessionnelle. Il rentre de nouveau dans le cercle de la société littéraire «Junimea», et dès 1907, il publie plusieurs articles d'histoire politique et culturelle de la Roumanie dans la revue «Convorbiri literare», éditée par cette société. Plus tard, en 1912, la «Revista catolică» est fondée à Bucarest; c'est une revue purement catholique, et Vladimir Ghika en est l'un des premiers collaborateurs. C'est dans cette revue qu'il publie, de 1912 à 1914, des articles d'histoire roumaine, s'appuyant sur des documents tirés des archives romaines ou des archives de famille. Parmi ces articles citons spécialement ceux concernant l'exposition des vues qu'il a acquises dans le domaine des recherches historiques, pendant qu'il était à Rome. Il souligne, pour les historiens roumains, que les archives du Vatican présentent non seulement un intérêt général pour l'histoire de l'Eglise et de la culture, pour le problème de l'union chrétienne et de l'indépendance vis à vis des incroyants, mais qu'elles revêtent aussi une importance toute spéciale pour les Roumains; elles donnent, en effet, une vision de l'histoire, différente de celle qu'on pourrait avoir de Constantinople ou d'ailleurs; de Rome provient «l'histoire unique» des Roumains; là se trouve leur «histoire d'élite», leurs «titres de noblesse dans le monde», «leur axe – par la latinité – le plus

1. G. Chorong, p. 54.

Les écrits du Mr. C. Cernăianu, que nous connaissons, sont: *Biserica și românismul*, Bucarest, 1909; *Patru ani de luptă*, București, 1912; *Preotul ca Păstor*, București, 1908; *Biserica din Regat 1908-1918*, București, 1920; *Primejdii bisericească și națională din Basarabia*, București, 1921; *Cancerul Bisericii noastre*, București, 1935.

A ce groupe de personnes on doit certainement ajouter aussi Mr. Theodorian-Carada, qui «était bien et depuis longtemps connu de Mgr. «Ghika». Il traduisit, du français en roumain, un certain nombre d'ouvrages religieux et c'était là une oeuvre que Mgr. estimait beaucoup et qu'il recommandait aux jeunes. Il a traduit en roumain le petit drame écrit par Mgr. Ghika: *La femme adultère* (G. Chorong, Notes).

sur et le plus durable».¹ Pour le dépouillement de ces archives, il prévoit la nécessité d'une équipe, d'une école – vœu qui s'est réalisé après la première guerre mondiale par la création de l'Ecole roumaine de Rome. Ces articles du Prince Vladimir Ghika sont les premiers qu'on ait eu, en Roumanie, au sujet des Archives du Vatican. Ainsi leur auteur ouvre une nouvelle voie à l'historiographie roumaine. Sa manière de présenter les choses est toute positive, il en écarte soigneusement la polémique, et imprime aux divergences d'opinions les traits d'une noble discussion. Plus tard, il dira du polémiste Cernăianu: Voici quelqu'un qui, autrefois, a failli m'entraîner dans une voie qui n'était pas la mienne».²

A coté de cette activité, le Prince Vladimir Ghika continuait à travailler aussi sur le terrain purement religieux. Nous avons de lui, de cete époque, Méditations de «L'Heure Sainte» – de cette Heure-Sainte qu'il fit le Jeudi Saint 1910, dans la chapelle des Soeurs de St. Vincent de Paul à Bucarest. Elles furent publiées à Rome, en 1912, avec l'imprimatur du Père Lepidi, qui certainement ne pouvait que se réjouir de ce petit chef-d'oeuvre, dense de pensée et de sentiments élevés.

Vladimir Ghika s'intéressa beaucoup aussi, dans ce même temps, aux Roumains catholiques de rite oriental, qui en étaient à leurs débuts à Bucarest. Il les aida, en collaboration avec l'archevêché catholique de rite latin de Bucarest, à organiser leur culte, d'abord dans la chapelle des baptêmes de la cathédrale St. Joseph, puis à l'église unie de Strada Polonă, quand celle-ci fut édiflée (1909).³

1. *Revista catolică*, 1912 (I), p. 204-206.

2. G. Chorong, p. 54.

3. G. Chorong, . 71.

Pour les Roumains unis on a essayé d'envoyer des missionnaires en Valachie au commencement du XIX-e siècle, mais sans succès. Plus tard, l'évêque de rite latin à Bucarest, Mgr. Hornstein, «n'ayant pu avoir de prêtre uni pour Bucarest, demanda lui-même au Saint Père Léon XIII qu'il fut permis au diacre de rite latin, Stanislas Bartnowschi, élève au Collège Romain de Propagation de la Foi, de passer au rite roumain. Ce qui fut bienveillamment accordé du métropolitain roumain Victor Mihaly, l'onction sacerdotale dans le rite uni, en Juin 1903, et prit aussitôt les fonctions pastorales pour les unis de Bucarest, exerçant les fonctions sacrées dans la chapelle baptismale de la Cathédrale Saint Joseph. (La curé de la cathédrale était alor le chanoine Baud, monégaste, qui fut pour le Prince Vladimir Ghika un ami et un conseiller.)

De tous ces domaines d'activité, celui qui attirait pourtant de plus Vladimir Ghika c'était toujours l'action de charité. D'après lui, ce sont les «œuvres de charité qui agissent par une inoubliable leçon de choses». Il leur avait donné son premier enthousiasme et il continuait à les considérer comme «le meilleur artisan de l'œuvre divine» en Roumanie.¹

4. La médaille militaire (1913)

Peu après l'installation des Filles de la Charité à Bucarest, on vit la nécessité d'un rayonnement plus étendu de leur bienfaitrice activité. En 1907, notamment, éclata «la révolte des paysans» qui gagna plusieurs régions de la Roumanie.² Pour la réduire, il fallut en venir aux armes. Il y avait donc des blessures à guérir. Et surtout des blessures morales.

En 1907, le Père Bartnowski, avec la permission de l'archevêque, quitta le diocèse, et les unis de Bucarest de nouveau demeurèrent sans pasteur. L'archevêque demanda directement un prêtre uni au Saint Siège et celui-ci en demanda un à la métropole de Blaj. Durant tout le temps des échanges de lettres, la charge pastorale fut remplie par divers prêtres envoyés de Transylvanie et en particulier par le R.P. Ioan Bălan, prosecretaire de la métropole de Blaj, qui, à partir de la fin de l'année 1908, vint plusieurs fois à Bucarest, y demeurant quelques semaines au temps des grandes fêtes pour y remplir les fonctions sacrées. Le 13 septembre 1909, nommé curé de la paroisse unie, il devint administrateur et en même temps professeur au séminaire archiépiscopal de Bucarest. Il fut aidé, à partir de 1910, par le Père Ioan Vanca, professeur au lycée archiépiscopal et, à partir de 1914, par le R. P. Siméon Opreș, curé» (G. Chorong, *Notes*, d'après le Schematismus de l'archevêché de Bucarest de 1932).

Pour les unis à Bucarest on a construit aussi, en 1909, l'église St. Basile le Grand, dans Strada Polonă. Elle fut bâtie dans le pur style roumain d'après le plan de l'architecte Ghika — Budești, et bénie le 19 Décembre 1909 par l'archevêque Netzhhammer. Peu après, en 1911, elle fut peinte dans le style des Benedictins de Beuron, par les peintres Schiller et Ostermeyer de Ravensburg, d'après le plan du Père André Göser (*Revista catolică*, I (1912), pp. 130-131).

1. *La Revue des Jeunes*, 1921, p. 9?

2. «Mgr. Ghika attribuait le déclenchement de la révolte des paysans à une agitation créée par les Russes» (G. Chorong, *Notes*).

Le Prince Vladimir Ghika, emu, parla tout de suite avec le Premier Ministre Démètre Stourdza, offrant l'aide des Soeurs de la Charité, et il obtint son consentement. Les Soeurs parirent mais durent revenir aussitot, parce qu'une opposition s'était formée contre elles.¹ Malgré leur notabilité religieuse, elles étaient trop nouvellement installés en Roumanie – à peine une année – et encore trop étrangères à certains milieux, surtout orthodoxes, pour pouvoir aborder avec efficacité ce problème délicat de la revolte.

Mais le temps de l'épreuve et de la grande charité tarda peu. En 1913, à l'occasion de la guerre balkanique, la Roumanie mobilisa ses forces et entra en Bulgarie, pour faire cesser les attaques des Bulgares, contre leurs ex-alliés Serbes et Grecs. Pendant cette campagne, l'oeuvre patronnée par Vladimir Ghika eut l'occasion de donner ses preuves. Les Soeurs, qui avaient déjà à cette date 7 ans de vie et d'activité en Roumanie, n'étaient plus vues d'un oeil méfiant. A côté d'elles se dépensèrent quelques Dames de la Charité et les docteurs.

Dans cette campagne militaire il y eut « quatre campagnes d'ambulances » – comme les nomma Vladimir Ghika –, entreprises par les Soeurs, les médecins et les dames de l'oeuvre.

Dans la première, après l'entente avec la Reine Elisabeth, se sont occupées des soldats tombés malades pendant la période initiale de la guerre balkanique. 65 soldats furent abrités dans la Sanatorium St. Vincent, aménagé à cet effet. « L'oeuvre a reçu pour ça, à côté des remerciements chaleureux et répétés du Ministère de la Guerre, la vive expression de la satisfaction royale. Quand aux Hospitalisés leur reconnaissance s'est traduite de façon touchante: lettres et fruits du travail de leurs mains sont venus, du fond de leur village, témoigner de la gratitude de ces braves gens ». ² Aux côtés de Vladimir Ghika et Frolo, se dévouèrent 4 médecins et un grand nombre de dames et demoiselles. L'école militaire, à la suite de l'intervention du Général Coandă, avait fourni les lits nécessaires. Une foule de personnes « ont

1. G. Chorong, p. 72.

2. Vl. Ghika, Compte-rendu fait en 1913 (p. 48).

aidé par leurs dons, soit en espèces, soit en nature à couvrir les frais extraordinaires nécessités par ces charges imprévues». ¹

Peu après apparurent des cas plus grave. La Bulgarie en ce moment était infestée par le choléra. Ainsi parmi les soldats roumains en marche en Bulgarie éclata cette épidémie. La Princesse Marie de Roumanie avait aménagé des lazarets au bord du Danube, mais on devait avoir des personnes expertes et dévouées pour prodiguer les soins. La Princesse alors appela télégraphiquement les soeurs de St. Vincent de Paul, afin de leur confier le soin des cholériques de *Zimnicea*. Elles y allèrent dans cette «deuxième campagne d'ambulances», accompagnées par Vladimir Ghika. «Plusieurs centaines de cholériques ont été ainsi soignés jour et nuit» par les Soeurs de St. Vincent, aidées d'un groupe de Dames anglaises. Les 6 docteurs, qui s'occupaient des malades, étaient secondés par Vladimir Ghika et le Père Jammet. En échange de ces sacrifices, le Prince Ferdinand et sa famille entourèrent les équipes d'attentions touchantes.

En peu de temps l'inflammation passa aussi aux villages qui entouraient le lazaret, en décimant la population. Les Soeurs, après entente avec la Princesse Marie et les autorités sanitaires, étendirent leurs soins aux villages les plus frappés du district Teleorman, en établissant leur centre de rayonnement à *Viișoara*. Grâce à leurs soins et à ceux du docteur, l'épidémie cessa dans cette contrée.

De *Zimnicea* 17 typhiques gravement malades furent amenés – dans la troisième «campagne» –, dans le Sanatorium St. Vincent à *Bucarest*, ou les Filles de la Charité furent aidées par les Dames Anglaises et les Soeurs de Sion.

La plus grande campagne fut celle des cholériques de *Caracal*. ¹ «Cette fois, ce fut la Direction du Service sanitaire qui fit directement

1. Pour Vladimir Ghika — on ne précise pas l'endroit — «un incident marqua cette période de bon samaritain: dans les premières heures d'installation, alors que les phares d'éclairage au pétrole comprimé n'avaient pu être déjà installés pour assurer un rayon de lumière puissant, — Vladimir Ghika, entendant dans la nuit malgré une tempête de pluie, des gemissements proches, s'en va à la recherche, trouve par terre, en pleines coliques de choléra, un soldat de garde, le ramène, dans ses bras, jusqu'à la baraque de malades la plus proche, et puis,

appel aux Soeurs de St. Vincent de Paul et les affecta au grand Lazaret civil de Caracal, centre de cholériques de Romanași». La situation était très difficile, mais les résultats furent brillants. Avec les docteurs, les Soeurs soignèrent plusieurs centaines de cholériques. La reconnaissance fut grande et se manifesta publiquement. «La ville de Caracal a remis aux Soeurs une adresse de remerciements à laquelle le médecin en chef a tenu à en joindre une personnelle et la Direction du service sanitaire ne sachant comment reconnaître des services qui ne voulaient être rétribués d'aucune façon, a demandé à S. M. le Roi de décorer les Soeurs, a fait insérer dans les journaux un communiqué de remerciements et d'éloges, et a offert aux pauvres seourus dans nos Etablissements – relatait Vladimir Ghika –, une somme de mille francs».¹

Les témoignages de reconnaissance apportèrent certainement de la joie aux âmes qui s'étaient prodiguées pour endiguer et éloigner la souffrance. Chez Vladimir Ghika le succès des «campagnes», après «l'offrande répétée d'une vie sans cesse en péril et certains faits que Dieu seul doit connaître, mais qu'il connaît bien», raffermi aussi la joie de savoir que ses oeuvres de charité étaient protégées d'une manière particulière par la Providence. Mais la joie la plus haute pour lui fut «de sentir que tout ce qui avait été fait, a été fait pour l'amour de Dieu et selon son coeur».

La reconnaissance royale ne tarda pas elle aussi à se manifester. Le Roi Charles I-er «n'accorda aucune décoration militaire au cours de cette campagne 'blanche' de l'armée roumaine». Pourtant il «decerna à *Vladimir Ghika la seule décoration militaire* conféré alors, à savoir la médaille militaire conférée à titre militaire à Vladimir Ghika, civil».² L'honneur qu'on lui faisait était pleinement justifié.

perdant la direction, en pleine obscurité, vers la baraque des médecins ou il loge, tombe la tête la première dans la fosse, en activité de service, des dejections des cholériques. — Cet accident, qui eut pu-être mortel, se solda par un bain de propreté nécessaire, sans autre suite fâcheuse» (Dem. Ghika, p. 31/4. Le même témoignage est apporté par la Princesse Elisabeth D. Ghika et par le Père G. Chorong).

1. Vl. Ghika, Compte-rendu de 1913 (pp. 48-50).

2. Dém. Ghika, p. 31/4.

Car c'est lui qui avait été l'âme de ces campagnes d'ambulances. Il y «vécut des heures constantes de péril de contagion, en se multipliant auprès des malades». ¹ De plus, le mérite de l'existence des Filles de Charité en Roumanie ne remontait-il pas à lui? Les Soeurs le voyaient auprès d'elles comme un aide constante, presque comme faisant partie de leur communauté religieuse: elles l'appelaient «Soeur V »; et tout Prince qu'il était, il les laissait faire. ²

«L'admirable» ³ Soeur Pucci a continué son activité en Roumanie jusqu'à la première guerre mondiale. Une amitié, fidèle jusqu'à la mort, se lia entre la Princesse Marie de Roumanie et elle. Pendant la guerre, dans l'hiver 1916/1917, durant la retraite de l'armée et de la population vers la Moldavie, par un froid intense, une épidémie de typhus exantématique éclata. Les Soeurs, à coté des organismes sanitaires du pays, donnèrent leur dévouement et leur vie. Soeur Pucci mourut le 26 Mars 1918 à Iași, ayant à son chevet la Reine Marie et le Père Gervais Quénard – plus tard Supérieur général des Assamptionnistes. ⁴ La Reine Marie, la même nuit de cette mort, écrivit «Les adieux d'une Reine à Soeur Pucci». ⁵

Vladimir Ghika ne se trouvait pas en Roumanie à ce moment là. La nouvelle de la mort de la Soeur Pucci fut pour lui douloureuse. En l'apprenant, il écrivit de Sachino (Basses Pyrénées), le 16 Avril 1918, à la Soeur Vincenza Pucci de Turin: «La mort de votre soeur est venue mettre le comble à mes peines. Vous savez ce qu'à été notre labour fraternel, coté à coté, pendant quinze ans d'union, de prières et d'efforts au service de Dieu. C'est le meilleur de ma vie qui s'en va avec elle, et quelque consolation que je puisse avoir à me la figurer près de Dieu, enfin en possession du bonheur et du repos, je ne puis pas ne pas me sentir comme amputé, et ne pas me demander ce que devieront, sans elle, des oeuvres en butte aux violences de différents partis et plus que compromises par les difficultés que la guerre a causée. Priez bien pour moi et pour nos oeuvres». ¹ Il savait

1. Dém. Ghika, p. 31/4.

2. Ibidem.

3. G. Chorong, p. 82.

4. Dém. Ghika, p. 30.

5. G. Chorong, *Notes*.

combien les vertus de cette Soeur avaient contribué au succès de l'oeuvre de charité. «Il est difficile de calculer – disait-il plus tard –, ce qu'y a ajouté le renom personnel de sainteté vécue et de bonté fiévreusement agissante dont a joui la première supérieure, l'heroïque soeur Pucci, devenue parmi nous la plus populaire des figures secourables de la guerre et de l'avant-guerre, mort à la tâche, avec la croix de la Légion d'honneur sur la poitrine, et veillé par l'amitié désolée de notre Souveraine». ² Et il a trouvé consolation à écrire la vie de cette Soeur. ³

5. De retour à Rome (1914-1918)

La joie donnée par l'oeuvre de charité fondée à Bucarest et par le succès de la campagne des ambulances en 1913 furent suivies, pour Vladimir Ghika, d'une grande douleur: en Octobre 1914 mourut sa mère, la Princesse Alexandrine, à l'âge de 79 ans. Mais à ce moment là intervint de nouveau dans sa vie son frère Démètre Ghika, Ministre de Roumanie à Rome près le Quirinal, qui après les obsèques l'emmena chez lui, dans la Ville Eternelle. Ce retour à Rome fut pour V comme un baume sur son chagrin. Là, dominant sa douleur, il commença une période d'activité intense.

Une des consolations que Rome pouvait lui offrir c'était de revoir ses amis et les personnes qu'il vénérât depuis son premier séjour romain, et dans leur milieu il fut le bienvenu. Il était considéré comme une vocation singulière et était «reçu dans toute la haute société romaine». ⁴ «Au Vatican il a des relations d'amitié suivies avec Mgr. Pacelli, alors employé au Secrétariat d'Etat». ⁵ La Maître du Sacré Palais, le Père Lepidi, continue à être son ami. Il est bien connu par le Père Garigou-Lagrange. ⁶ Paul Claudel – pour lequel Vladimir a

1. G. Chorong, p. 69/1.

2. Chronique des Filles de la Charité, a. 1919, p. 153.

3. La Revue des Jeunes, 1921, p. 9?

4. G. Chorong, p. 69/1.

4. Louis Massignon, p. 33.

5. Dém. Ghika, p. 31/4.

6. Garigou-Lagrange, p. 32.

mis son don du dessin à cotnribution—, l’admire.¹ Le peintre Albert Besnard, de l’Académie française, est aussi son ami.² Il est tout proche spirituellement de l’Admiral japonais Yamamoto Shinjiro, aide de camp du Prince Impérial, converti lui aussi au Catholicisme.³ Il voyait, de plus un grand nombre de personnalités du monde religieux et civil.

Avec l’aide de son frère Démètre Ghika, Vladimir conserva et développa les relations qu’il avait avec les milieux diplomatiques de Rome.

Attache de toute son âme à son pays, pendant la guerre il était naturellement, à coté de la Roumanie et des Alliés occidentaux. Quand la Roumanie, en 1917, semblait devoir se plier sous le poids de la guerre, il eut des appréhensions pour l’avenir de sa patrie, et tâcha de trouver une solution. Il entra en relation avec le Conseil National de Paris – formé par Take Ionescu pendant l’occupation militaire de la Roumanie par les Forces Centrales –, initia des pourparlers et fut mêlé au projet de paix séparée de l’Autriche. C’est alors qu’il connut Masaryk et Benes, qui travaillaient eux aussi à l’indépendance de leur pays.⁴ De plus, en 1917 il se prodigua, avec le grand nationaliste roumain de Transylvanie, Père Basile Lucaciu, pour la formation de régiments de volontaires roumains, et assista – ensemble avec son frère Démètre, avec Titulesco, des autorités italiennes et tchecoslovaques –, à la bénédiction du drapeau du régiment, officiée par le Père Lucaciu.⁵

Les relations les plus intenses, Vladimir Ghika les avait pourtant avec le Vatican et les milieux religieux. Et ici il s’occupa non seulement des problèmes religieux des Roumains. Dejà pendant son premier séjour à Rome il avait pris à coeur le cas – porté devant le Saint Père –, concernant le grand tribun des roumains de Transylvanie, Basile Lucaciu, qui était en conflit avec son évêque de Gherla, Szabo († 1912) pour des raisons nationales: il avait contribué à éclairer les autorités

1. L. Massignon, p. 33.

2. Dém. Ghika, p. 31/4.

3. L. Massignon, p. 33.

4. G. Chorong, Notes.

5. Dém. Ghika, lettre du 21 Juin 1956.

du Vatican¹ et Lucaci eut gain de cause. Dans ce second séjour il s'intéressa aux Roumains de Transylvanie qui se sentaient douloureusement frappés par la création du diocèse de Hajdudorogh, de langue hongroise (1913) et chercha, en leur faveur, d'éclairer le milieu Vatican.² Ainsi tandis que son frère exerçait officiellement la fonction de Ministre près l'Etat italien, il accomplissait en quelque sorte – quoique non officiellement –, par ses connaissances, par son prestige, la fonction de Ministre près du Saint Siège, et justement dans un temps où la Roumanie n'avait aucune relation diplomatique avec le Vatican.

Ce rôle non officiel que Vladimir Ghika – par sa seule présence à Rome – tenait auprès du Saint Siège,³ se transforma même – avec la contribution de celui-ci –, en une tâche officielle. En effet, entre Vatican et la Roumanie, par l'intermédiaire de Vladimir Ghika, commencent à se nouer des relations diplomatiques. V put avérer que à l'égard de la Roumanie «correspond du côté de Rome, de manière fort heureuse, une faveur prononcée. Aucune des chrétiens séparés d'Orient (dira-t-il plus tard),⁴ ne s'est trouvée, au cours des siècles, plus près de Rome que notre pays. Les dernières marques de cette cordialité ont été visibles jusque dans la période de cette dernière guerre (1914-1918), si scabreuse pourtant pour le Saint Siège, et, avec la classique prudence romaine, si forcément discrète en manifestations positives. Outre les formelles déclarations pontificales, reçues personnellement ou par autrui, dont la teneur bienveillante n'a guère varié au cours même des pires vicissitudes, ces tendances favorables se sont avérées de façon concrète en Octobre 1916 lors d'une tentative concertée entre les gouvernements alliés pour l'épurement du clergé des diocèses roumains, qu'il y avait urgence à purger d'éléments germaniques et à pourvoir de prêtres français; puis en novembre 1916 au moment où la Reine et les princesses royales échappées aux bombes teutonnes reçurent le message éloquemment significatif de Benoît XV (seul de son espèce

1. Dém. Ghika, p. 31/7.

2. Dans cette question aussi, les Roumains ont eu gain de cause.

3. «C'est par le Père Lepidi qu'il eut accès auprès du Saint Père en certains cas, d'après ce que j'ai toujours compris» (G. Chorong, Notes).

4. Vl. Ghika, L'Eglise et la nouvelle Roumanie, dans *La Revue des Jeunes*, 1921, pp. 4-5?

durant tout le conflit); puis, ensuite, au début de 1918 quand une communication dont je fus chargé, fit savoir en haut lieu qu'on désirait à Rome accorder à Roumanie ce qu'on avait refusé à tout autre pays d'Orient avant la paix générale, une reprise de relations diplomatiques avec de cordiaux accordds; enfin, après la victoire, quand la liberté desmouvements et des sentiments fut rendue à chacun, alors que, durant une période malheureusement courte, j'avais été chargé par le Conseil National de représenter auprès du Pape les interêts roumains, le Cardinal Gasparri, donnant une nouvelle expression publique des dispositions de Rome à notre égard, m'écrivait, dans une lettre très vibrante, pour saluer le premier établissement d'un lieu trop longtemps attendu: '... Le Saint Siège ne peut céler sa joie d'avoir à entrer en relations avec un peuple de civilisation latine, pour lequel il a nourri constamment les plus vifs et les plus profonde sentiments de sympahie. Et rien ne lui est plus doux que de pouvoir prêter sa coopération au meilleur avenir de la généreuse nation roumaine, avenir pour lequel il forme les voeux les plus fervents'. Cette charge de représentant de la Roumanie auprès du Vatican ne fut pourtant confiée à Vladimir Ghika que provisoirement. Peu de temps après, en 1920, on envoie un Ministre «de carrière». Le changement ne signifiait pas que Vladimir Ghika n'ait été une personne très qualifiée pour sa mission, puisque il réunissait en lui la pleine confiance des plus hautes personnalités du Vatican à un grand amour pour la Roumanie. Il aurait continué à être – s'il était (resté en charge –, un excelent trait d'union entre Rome) et sa patrie.

En dehors de ces problèmes, Vladimir Ghika, pendant la guerre, était en rapports constants avec les réfugiés belges.¹ C'est par lui «que le Cardinal Mercier et son secrétaire Mgr. Deploige purent faire parvenir à la connaissance du Saint Père certains renseignements concernant l'Eglise de Belgique».² «L'entrevue du Cardinal Mercier avec Aristide Briand à la Villa Médicis (chez son ami Besnard, directeur de l'Académie de France à Rome) eut aussi lieu par ses soins, en vue de la reprise des relations diplomatiques entre Frace et St. Siège».³

1. Elisabeth D. Ghika, *Notes*.

2. G. Chorong, *Notes*.

3. Elisabeth D. Ghika, *Notes*.

En fréquentant la haute société de Rome, Vladimir, malgré le bon accueil qu'il rencontrait, n'oubliait pas les humbles et les souffrants. Les oeuvres de charité l'attiraient irrésistiblement. Et la souffrance on la trouvait partout. En 1915 il a travaillé beaucoup «à l'hôpital qui hébergeait les victimes du terrible tremblement de terre d'Avezzano».¹ Peu après, les hostilités de la guerre ayant comme conséquence des blessés et aussi des prisonniers roumains, il chercha à se prodiguer auprès d'eux. Il ne possède d'argent autant qu'il en aurait fallu, pour leur venir en aide. Mais il se découvrit un talent... celui d'artiste!² «Il met

-
1. Elisabeth D. Ghika, *Notes*: «Durant ses précédents séjours à Rome, il avait soigné un grand nombre de tuberculeux à St. Jean de Latran».
 2. Vladimir Ghika, «extraordinairement adroit de ses mains, il était aussi délicat infirmier que dessinateur de talent, et ses aptitudes musicales auraient fait de lui un excellent pianiste et organiste sans sa miopie qui ne lui permettait pas la lecture des notes posées sur un pupitre. Il se contentait d'improviser, ce qui souvent lui réussissait fort bien, surtout dans la pénombre. Son jeu grave, fin et sonore révélait la profondeur de son âme. Sa ligne mélodique, sobre, longue, floué, était soutenue par des harmonies originales, pénétrantes. — Lorsqu'il maniait crayons et princeaux, son sens décoratif dénotait à la fois une vaste culture et un gout personnel inné. Le moindre bout de papier, de velour, de gaze, de soie, de toile, s'animait sous ses doigts qui faisaient maître d'un trait de mine, d'encre, de vermillon ou d'or, papillons, hérissons, paons, colombes, tigres, écureuils, parmi des fougères en volutes, des nénuphars, chardons, roseaux, glycines, ifs, daturas; parfois, des personnages, se détachant sur un fond de ville médiévale ou de bâtisses lacustres, de paysages touffus et mouvementés, de cascades ou de calmes étangs, de nuage en folie, de crépuscules lumineux — une fantaisie pleine de multiples variations, imprévues et savoureuses. — Il composait aussi de ravissants motifs décoratifs pour ouvrages de lingerie, napperons, coussins, tissus d'ameublement, robes du soir; des ex-libris, culs de lampe, un véritable petit tableau, parfois apparenté aux enluminures des vieux antiphonaires ou aux encadrements de portes, des églises moldaves, parfois très personnels et libres, toujours d'un gout raffiné» (Elisabeth D. Ghika, *Notes*).

V. Ghika «a beaucoup admiré, feuilleté, copié, durant son enfance une très belle édition de chez Firmin-Didot dont toutes les pages reproduisaient des ornements de manuscrits anciens de différentes époques. D'où n'est pas assez extraordinaire pour dessiner des antelacs... Il a fait beaucoup de dessins pour des broderies exécutées par l'ouvrage de Soeur Pucci... De même, il a beaucoup dessiné et avec beaucoup de fantaisie et de gentillesse pour les bazars de charité: boîtes d'allumettes et autres brinborions (G. Chorong, *Notes*).

à profit un don de dessin – donné inné qui n’a pas été cultivé –, pour vendre des enluminures et des dessins décoratifs au profit des prisonniers roumains... aussi bien dans la province de Lucques ou la famille réside chez la Princesse Altieri-Cantacusine (depuis la fin d’année 1917, jusqu’à la fin de la guerre), qu’en Haute Savoie, chez le peintre Albert Besnard».¹

6. Le «Saint Nicolas» de Paris

A la fin de la première guerre mondiale le Prince Démètre Ghika recevait la charge de représenter son pays, comme Ministre, à Paris, et de participer, comme délégué roumain, à la Conférence de la Paix. Vladimir Ghika, qui déjà au commencement de l’année 1918 se trouvait à Saschino (Basses-Pyrénées) comme hôte de sa cousine, la Reine Natalie de Serbie, et avait fait des séjours aussi en Haute Savoie chez sa cousine Jeanne Guillard (apparentée avec la famille Blaramberg), suivant maintenant de nouveau son frère, changes aussi de demeure et de camp d’activité.²

A Paris, V portait avec lui la même préoccupation qu’il avait eue en Italie pour les blessés et les prisonniers roumains. En leur faveur il continua son activité de dessinateur pendant le temps de la Conférence de la Paix.³ C’était pour lui comme une continuation non seulement de l’activité développée en Italie, mais aussi de celle qu’il avait eue à «Bethléem» et dans sa patrie, à laquelle il restait spirituellement très attaché.

1. Dém. Ghika, p. 31/4. En Septembre 1917 Démètre Ghika refusant aller créer aux Etats Unis une légation (dans conditions pas correspondantes pour la Roumanie), passa en disponibilité. Ainsi il accepta l’hospitalité de la Princesse Olga Altieri à Galtajola (prov. Lucques). D’ici Vladimir allait souvent en Savoie.

2. Dém. Ghika, lettre du 21 Juin 1956.

Vladimir Ghika «fit vers la fin de la guerre un voyage à Londres en passant par Paray le Monial. Le but principal de ce voyage était d’une grande importance politique, mais les conjonctures changèrent... Le but religieux en passant par Paray le Monial était de déposer un drapeau national roumain brodé à Rome» (G. Chorong, *Notes*).

3. Dém. Ghika, p. 31/4.

Le nouveau milieu offrait à Vladimir en même temps la possibilité de se mettre en contact avec la haute société, car avec l'aide de son frère il entra dans les milieux diplomatiques: et par ses amis de Rome, qu'il retrouva à Paris, il fut reçu dans les cercles de l'élite catholique. Ainsi il fréquenta les réunions mondaines, fut agréé dans les réunions des intellectuels catholiques, prit part aux exercices spirituels et s'intéressa en même temps à la vie du peuple. Dans le monde politique il connut Benes et Masaryk.¹ Pour la partie religieuse il participa «aux grands mouvements de rénovation chrétienne et c'est ainsi qu'on le vit exposer, dans de grandes assises, 'La nécessité d'un rapprochement des forces catholiques dans tous les pays'».²

En effet, on assistait en France à une véritable floraison chrétienne. Dans la mince production littéraire, après les sacrifices de la guerre, les rares auteurs qui eurent alors audience, furent surtout les auteurs religieux. Un courant de pensée thomiste, à la suite de celui de Louvain, prit élan. Des groupes d'études et de revues prospèrent. Un cercle de Pères Dominicains entraina à la Revue des Jeunes. Jacques Maritain entre dans la pensée thomiste avec beaucoup de succès, en créant une école. En même temps, pour la conversion de la pensée moderne, travaillent Jacques Chevalier, Père Portal et d'autres disciples du Père Pouget. Vladimir Ghika vit avec contentement toute cette activité en faveur du Christianisme. Le cercle qu'il choisit fut celui de Jacques Maritain de Meudon. On peut facilement expliquer cette affinité, puisque Maritain lui-même était un convertit, venu au Catholicisme du camp protestant, et que tous les deux étaient admirateurs sans réserves de la philosophie thomiste. Ainsi Vladimir Ghika s'inséra dans le mouvement de renaissance thomiste qui se développait dans ces années d'après guerre. «L'importance du réveil de la pensée thomiste a dû donner à Vl. Ghika une grande espérance tant du point de vue du triomphe de la pensée chrétienne et d'un réveil religieux et mystique que du point de vue de la réorganisation d'une Chrétienté à la faveur des traités dont il pouvait suivre l'élaboration avec son frère Démètre qui y travaillait comme

1. G. Chorong, p. 69/2.

2. G. Chorong, p. 73.

diplomate». ¹ Il venait de connaître le Professeur Louis Massignon, qui fut son ami d'idéal et de prière, et assista aux exercices spirituels donnés par le Père Garigou-Lagrange. ² Prenant part aux réunions d'une aptrie des meilleurs esprits de la France catholique, il «entra dans le problème de la déchristianisation des masses, avec un état d'esprit oriental, et sacerdotal qui nous surprit – dit le Professeur Massignon –, nous, Latins, 'hommes d'oeuvres dchaînes', chez ce laïque roumain francisé, et passé au rite latin». ³ Dans les entretienhs, pleins d'esprit et de jets d'enthousiasme qu'il ouvait entendre, « Ghika, de très bonne heure, – et il disait que s'est la grâce due à la collection, en Orient, de la Confirmation en même temps que le Baptême –, gardait... un recueillement d'enfant attentif à l'Unique nécessaire, à cette humble et sourde méditation libre d'une présence intérieure, à la beauté glorieuse du Pantocrator cachée auedans de nous, misérables». ⁴ C'était une âme de traits contemplatifs, malgré sa multiple activité. Et chez le Prince Vladimir Ghika non seulement l'attitude, mais aussi la figure était singulière: son visage venait d'être encadré par une large barbe, qu'il décida de garder après la guerre. ⁵ Un «*Saint Nicolas de style moderne... curieux de toutes choses et informé de tout!*» – comme le caractérise Jacques Maritain. Quand il parle, «une imagination extraordinairement vive et précise le porte à ourler sa pensée d'un contour verbal minutieux et singulier, et à vêtir parfois d'une certaine préciosité une spiritualité exigenate et élevée, une piété toujours en éveil»: ⁶ c'est ainsi qu'il cherche à donner «une forme plastique aux inspirations de son coeur». ⁷ Sa voix était d'une

1. G. Chorong, *Notes*. «C'est là, sans doute, les vues immenses que Mgr. Ghika, avec le groupe Maritain, avait entrevu pour l'avenir de l'Église de Dieu, à la réalisation desquelles il avait avec eux travaillé et que 25 ans plus tard il ne trouvait pas réalisées lorsqu'en refermant les derniers volumes de l'Illustration, il constatait que le monde était autre qu'ils avaient voulu le faire» (Ibidem).

2. Garigou-Lagrange, p. 32.

3. L. Massignon, p. 33.

4. Ibidem.

5. Dém. Ghika, p. 31/1.

6. J. Maritain, Préface à la 2-e série des «Pensées» de Vladimir Ghika, édition 1936, p. 18.

7. Olivier Lacombe, p. 24.

«singulière douceur»¹ et vibrait de «sensibilité» et de «tendresse».²

En collaboration avec ses amis de Paris, Vladimir Ghika déploie une activité culturelle intense. Il porte son attention aux discussions du domaine de la religion, de l'art, de la politique même. Après avoir publié un article, en 1919, dans le «Correspondant» de Louvain, tiré aussi en brochure,³ il s'insère parmi les collaborateurs de la «Revue des Jeunes» de Paris, ou il publie en 1921 l'article: «L'Eglise et la nouvelle Roumanie».⁴ A une enquête des «Lettres» sur «Le nationalisme et la conscience catholique», ouverte par M. Vaussard en Janvier 1923, Vladimir Ghika donne aussi sa réponse, et contre les opinions radicales qui pouvaient facilement sortir dans un temps encore chargé des ressentiments de la guerre, il s'élève autant contre «l'impérialisme matérialiste», que contre le «nationalitarisme idéaliste», mais il approuve un nationalisme modéré, qui n'opprime pas l'Eglise.⁵ Il juge ce nationalisme un «acte de défense énergique... généralement salutaire, quoique accompagné de phénomènes morbides (qui) se produit quand une lésion a été apportée soit à l'intégrité de l'âme d'un peuple à travers les siècles (révolution etc.), soit à l'intégrité de ce qu'on peut appeler son corps (lésion territoriales etc.)».⁶ Il le considère que «même dans ses excès, il est préférable à son contraire: l'internationalisme».⁷ Dans un article sur la vie et la philosophie de Jacques Maritain, écrit «à l'appel d'une haute personnalité ecclésiastique» non nommée,⁸ qu'il publie dans «La Documentation catholique»,⁹ il présente avec tout son cœur son ami, en prenant part pour les idées de celui-ci dans la discussion

1. Francis Jammes, Préface aux «Pensées» de Vl. Ghika, ed. 1923, p. 5.

2. Olivier Lacombe, p. 24.

3. Anniversaire de Louvain (26 Aout 1914-26 Aout 1918), Louvain, 1919, 12°, 28 p.

4. L'article a du être imprimé en 1921. Le texte, en transcription, nous l'avons obtenu par la bienveillance du Père Chorong.

5. *La Documentation Catholique*, 1930 (XXXIV), col. 271; *L'Observatore Romano*, 19 Janv. 1930.

6. *La Documentation Catholique*, col. 362.

7. Idem, col. 361. Voir aussi col. 356-357, 360, 433.

8. C'était le Cardinal Mecier? Ou Mgr. Deploige?

9. *La Documentation Catholique*, 1923 (X), col. 643-660.

angagée avec Charles Chevalier concernant Aristote.¹ Il réimprime aussi ses conférences de Bucarest intitulées «La visite des pauvres», avec en tête, une préface du Cardinal de Cabrières et deux lettres des Cardinaux Mercier et Dubois, qui obtiennent un réel succès par la pureté de l'idéal de la charité chrétienne présenté.² Puis il recueille dans un volume ses «Pensées pour la suite des jours»³ – qu'il avait commencé de publier dans la „Revue des Jeunes” –, avec une préface de Francis Jammes; et pour ce livre il reçoit de hautes louanges: „Feuillets semés élégamment de phrase légères et harmonieusement cadencées, riches de pensées et de leçons. Nous dirons, avec François Jammes – écrit Léon Dufour – que cette voix nous este douce à entendre, voix aussi dépouillée que la lumière d'un astre ou que l'eau qui sourd du rocher. L'âme en est désaltérée et rafraîchie, illuminée et réchauffée pour vivre courageusement sa vie quotidienne”.⁴ Puis, en 1924, il fait imprimer „Les intermèdes de Talloires – fantasies décoratives présentées sous forme d'albüm”, avec préface d'Albert Besnard.⁵ Cet album, préparé à la

1. G. Chorong, *Notes*, p. 61.

2. Cfr. *Etudes*, 1923 (t. 175), p. 755; *La Documentation Catholique*, 1923 (X), col. 685-686.

3. «Ces pensées étaient vraiment des pensées notées à la suite des jours. Comme je les ai connues, elles étaient inscrites en caractère très fine sur de minuscules bandes de papier et entassées dans de petites boîtes. Je suppose qu'inscrites aussitôt que pensées sur le tout petit agenda qu'il portait sur lui, elles étaient plus tard découpées de l'agenda et gardées telles quelles. A différentes époques, Mgr. en fit un choix qu'il a publié en volume, puis au Roseau d'Or et enfin dans une dernière édition préfacée par Jacques Maritain et publiée par Beauchesne ou on les trouve encore. Il en restait qui n'étaient pas publiées et Mgr. y tenait. — souvent, Mgr. donnait ces pensées à lire à des catéchumènes, à des nouveaux convertis, à des amis pour orienter, éclairer, élever leur âme. L'une ou l'autre pensée accrochait, donnait souvent un sens à toute une vie, la mettait dans la bonne voie pour toujours» (G. Chorong, *Notes*).

4. *Etudes*, 1924 (t. 179), p. 748. Voir aussi *Bulletin des Ecrivains et Artistes catholiques*, Fév. 1924, p. 159.

5. „Durant une visite estivale prolongée chez les Besnard (à Talloires, au bord du Lac d'Annecy) le célèbre peintre, son ami, le voyant occupé à ses dessins et gravures, lui déclara qu'il fallait les publier et que ce serait lui, Besnard, qui en écrirait la préface. Vladimir Ghika réunit donc ces compositions qu'il n'avait pas songé à faire paraître, et les relia entre elles par de petits textes en vers, tantôt humoristiques, tantôt à portée philosophique et religieuse, d'une émouvante noblesse. — „Les Intermèdes de Talloires”, édités en 255 exemplaires, sous la signature de „Vladimir Ghika, imagier”, furent exposés à Paris avec beaucoup de succès, et vendus pour les pauvres” (Elisabeth D. Ghika, *Notes*).

plume, „avec des détails extraordinaires, d'une précision et imagination merveilleuses”,¹ qui venait d'être exposé au Salon des Tuileries,² lui acquiert l'admiration pour son don d'artiste.

A coté de cette activité il cultivait une intense vie intérieure de foi et de prière. Certes, „parce qu'il était venu de l'extérieur à l'Eglise catholique, sa préoccupation constante fut d'être accordé à l'Eglise par le Chef et par le Centre, et tout particulièrement quand il s'agissait de doctrine”.³ La même préoccupation il l'avait aussi dans le domaine de la piété; car outre le cachet marial qu'il donnait à sa dévotion⁴ – en restant fidèle à ses premières oeuvres de charité de Bucarest –, il cherchait aussi d'accorder sa piété avec ce que la Providence présentait à l'homme du temps moderne. Son ami de prière était le Prof. Louis Massignon. Ensemble – nous dit celui-ci—, „depuis le 16 Juillet 1920, où furent canonisés les jeunes pages du roi d'Ouganda, martyrs de la chasteté virile, nous avons prié, lui et moi, fidèlement, à chaque Angelus du soir, pour les ‘rescapés de la Mer Morte’ ”.⁵

On parlait beaucoup à Paris, dès l'après guerre, de Charles de Foucauld, mort après avoir atteint une vie de haute spiritualité, et

„Pour ce qui s'appelle ‘Intemedes de Talloires’, cela fut exécuté alors qu'il résidait chez Albert Besnard. Tandis que la conversation se tenait en groupe auprès de la cheminée, Mgr. , ayant découvert sur le bureau d'Albert Besnard de très belles feuilles de papier à dessin, se mit à dessiner tout en suivant la conversation. Une imagination fantastique se donne libre cours. Pour moi, cela évoque les dessins des illustrateurs de contes allemands avec une fermeté et une sûreté de traits qui me rappelle Albert Durer. — Il fit ainsi, au long des soirées, un certain nombre de feuilles. Lorsque Albert Besnard les vit, il les admira et jugea qu'elles valaient la peine d'être publiés. Mgr. voulu bien suivre son conseil. Mais cela était né de la plus grande fantaisie... Il fallut donner à chaque dessin un sens et les ordonner quelque peu. C'est ainsi que naquirent les Intemèdes de Talloires. — Un petit fils d'Albert Besnard, filleul de Mgr. Ghika... avait lors de la composition de ces dessins de quatre à cinq ans. Il se souvient de la présence de Mgr. à Talloires” (G. Chorong, *Notes*).

1. Paul Scortesco, lettre du 23 Mars 1956.)
2. Dém. Ghika, p. 31.
3. O. Lacombe, p. 24.
4. L. Massignon, p. 33.
5. Ibidem.

après avoir rédigé un projet de forme d'apostolat. Vladimir Ghika reconnu en lui une âme soeur. Et pria pour lui. „Les ‘trois Angélus’ quotidiens – nous dit L. Massignon –, l’avaient attaché à Charles de Foucauld, dont l’oeuvre inachevée lui fit pitié; c’est en 1920 que nous avons patiemment rédigé et expédié ensemble, dans le monde entier, à toutes les Trappes (d’homme et de femmes), un appel à leurs prières et sacrifice: sous forme d’une plaque imprimée portant, in fine ‘IESUS = CARITAS’; en souvenir d’un Religieux de l’Ordre des Cisterciens Réformés, le Père Alberic (Charles de Foucauld) autorisé par Indult à vivre en ermite au Sahara... Il avait commencé d’établir une Union de prières, de sacrifices et de travaux pour la conversion des Infidèles”.¹

La pensée de Vladimir Ghika allait souvent non seulement aux pays non évangélisés, aux infidèles des régions chrétiennes, aux malades de corps, mais aussi à ceux qui sont infirmes spirituellement. La dissolution de la famille, la dégradation de la vraie dignité de la femme dans la vie moderne, le faisait méditer sur Marie Magdalène. Par son exquise bonté penchée sur les déshérités, „par un parti-pris de très grand artiste, sa compassion allait aux plus méprisés des pécheurs, comme à des frères; de noble origine, comme lui; à faire retrouver leur blason; non comme à des délinquants rejetées”. Il faisait à ce sujet, à son ami Prof. Massignon, „des récits de rêves admirables; il avait essayé d’en publier un, sous forme de drame, injouable, d’ailleurs, sur la parabole de la femme adultère.”² De là jaillissait dans son âme une autre source de prières.

L’intense prière qu’il faisait alors valait, certes, pour les autres, mais aussi pour lui-même. En cherchant la voie du Seigneur, dans ce temps là il passait par une haute tension intérieure. On sait que dans son premier séjour à Rome il avait eu le désir de devenir prêtre. C’est dans ce but certainement qu’il avait étudié la théologie d’une façon systématique. Mais après la réponse de Pie X, provoquée par la Princesse Alexandrine, ce désir était entré dans l’ombre. Ainsi

1. Ibidem.

2. Ibidem.

Vladimir avait accepté la mission d'apôtre en jaquette, mais maintenant, puisque sa mère était morte, il eut des doutes sur son avenir. Pour trouver la lumière, il aurait sûrement demandé conseil à la soeur Pucci, mais elle était morte aussi. Dans cette situation, ni les amis, ni les connaissances auxquels il dévoila l'état de son âme, ne lui donnèrent le calme. Il voulut „cotoyer la Providence” ; et pour savoir que la voix d'un *Saint Pontife* ne l'obligeait plus, il désira entendre le jugement d'une *sainte* âme. Il se mit en devoir de trouver une telle personne privilégiée.

L'amiral Yamamoto, „le voyant dans l'anxiété sur la voie à suivre, lui suggéra que la volonté de Dieu pourrait bien lui être signifiée par une extatique qui, dans une certaine circonstance, lui avait révélé ce qu'il devait faire, et comme lui, amiral Yamamoto ne se décidait pas à exécuter ce qui lui était demandé, Violette Susmann (devenue plus tard Soeur Agnes, carmélite), pour le convaincre, lui avait rappelé un engagement qu'il avait pris avec Dieu dans le secret de son âme, dans la solitude de sa cabine, sur son vaisseau amiral, au large de Ceylon. Puisque Dieu s'était manifestement servi de cette âme religieuse pour guider l'amiral Yamamoto dans la voie qu'il avait à suivre, le Prince Vladimir Ghika pensa que ddans l'incertitude où il était dans la contradiction des conseils (il paraît que le Père Lobry Visiteur des Lazaristes et des Filles de la Charité de Constantinople était opposé à son entrée dans le sacerdoce) Dieu pourrait se servir du même moyen pour faire connaître sa volonté. Il alla à Londres et après avoir pris contact avec le Cardinal Bourne, tenu au courant des faits extraordinaires concernant cette personne, il lui fit visit”.¹ Le conseil qu'il reçut fut d'entrer dans le clergé. Ainsi il eut la réponse qu'il attendait.

En 1923 Violette Susmann fut transportée de Londres à Paris. Elle venait avec la recommandation du Card. Bourne pour le Card.

1. G. Chorong, Notes. „Je pense que ce voyage est distinct de celui qu'il fit vers la fin de la guerre après avoir passé par Paray le Monial” (Ibidem). Sur le moment que Vl. Ghika recontra Violette Susman, il n'y a as pleine concordance entre les témoins. „Des personnes paraissant très documentées sur Violette Sussmans... disent que Vladimir Ghika la vit pour la première fois en 1922 lorsqu'elle vint à Paris, où elle resta jusqu'en 1925” (Elisabeth D. Ghika, Notes).

Dubois. „Elle vivait, auprès de la S. te Réserve, dans un jardin, 16 rue de la Boissonnade, et c'est là durant toute cette année 1923, que, toutes les semaines, et presque tous les jours, parfois, Ghika, s'entretint, auprès d'elle, alitée, de ses directeurs (P. Richard, P. Loth, Corato), avec nous, d'une oeuvre, assez foucauldienne de structure, de 'bons samaritains'. Il y avait là le Dr. Vincent Bunkei Totsuka,¹ Charles Henrion,² J. P. Altermann, qui prirent tous, cette année-là, la décision de devenir Prêtres, dans l'esprit de cette oeuvre. Et Ghika le premier”.³

Procédant avec sa manière réfléchie, V voulut avoir aussi l'avis des personnes du clergé, qui le connaissaient bien. Et son ami, Mgr. Deploige, directeur de l'Institut philosophique de Louvain, „le maintint dans cette voie que le Cardinal Mercier approuve et facilite”.⁴ Le Cardinal de Paris dut être de la même option.

La décision de devenir prêtre posait pour Vladimir Ghika aussi la question de l'incardination dans un diocèse. Roumain de nationalité, avec des préoccupations pour l'Eglise roumaine, il dut méditer certainement s'il devait entrer dans le clergé de l'Eglise catholique de Roumanie ou non. Il aurait été naturel pour lui d'entrer dans un diocèse roumain de rite latin, puisque à la conversion il avait opté pour ce rite. Pourtant en 1921 il avait décrit l'Eglise catholique de rite latin en Roumanie comme contenant „dans son sein une trop forte proportion d'étrangers immigrés, flottants, attirés par l'appât du lucre et sans pratique religieuse comme sans principes moraux, généralement recrutés, en outre, dans la population la moins relevée des Empires Centraux, si détestés en nos pays”.⁵ Pour lui, de culture et d'âme française, s, c'était pas facile de s'incadrer dans un clergé

1. „Le Docteur en médecine Vincent Bunkei Totsuka, avec un autre, fonda au Japon une oeuvre de miséricorde pour des incurables, dans le même esprit, Saint Jean. C'est dans ce cercle de spiritualité et d'activité apostolique que Mgr. Ghika fit deux voyages au Japon” (G. Chorong, Notes).

2. „Charles Henrion fut de l'oeuvre d'Auberive. Il quitta l'oeuvre pour vivre en ermite avec l'amiral Malcor, dans le sud Tunisien” (G. Chorong, Notes).

3. L. Massignon, pp. 33-34.

4. Dém. Ghika, p. 31/4.

5. *Revue des Jeunes*, 1921, p. 1?

d'une autre formation.¹ Il avait de l'estime pour l'archevêque Netzhammer de Bucarest,² néanmoins le même archevêque, quelque temps après la fondation de l'oeuvre des Filles de la Charité, avait exigé (probablement à la suite de l'opposition du clergé local) que les Souers ne demandent plus rien à la charité, mais qu'on subvient aux oeuvres par le travail.³ Vladimir Ghika déjà en 1906 avait parlé en général – mais de la Roumanie – de la „bonne administration diocésaine, décidée sans choix spécial de façon artificielle et bureaucratique”.⁴ ne craignait-il donc pas que ses projets d'apostolat „foucauldien” puissent ne pas être trop favorisés par „une mesure de bonne administration diocésaine”?

On avait déjà en ce temps là en Roumanie une Eglise catholique de rit oriental, l'Eglise unie. C'est vers elle qu'allaient les sympathies de Vladimir Ghika. Elle contenait „un noyau compact de citoyens roumains sédentaires, celui de Transylvanie, pourvus d'une réputation éprouvée de nationalisme militant contre l'oppression étrangère qui leur donne devant l'opinion un précieux sauf-conduit – dués de titres historiques d'incalculable valeur à la reconnaissance des roumains de l'ancien Royaume comme initiateurs premiers de leur renaissance nationale,⁵ – en fin fournis d'un shock très sain de patriarcales vertus par laquelle la famille demeure fortement constituée et peut faire prospérer sur des bases naturelles et religieuses point ébranlées jusqu'ici, la paroisse, le diocèse et la province ecclésiastique”.⁶ C'est à eux qu'on donnait la prédominance parmi

1. Idem, p. 8?

2. Idem, p. 7?VI. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 88).

3. G. Chorong, Notes.

4. VI. Ghika, lettre du 2 Aout 1906 (p. 88).

5. A Rome, dans son premier séjour, Vladimir Ghika avait connu *Badea Cârțan*, un berger roumain de Transylvanie, qui épris par l'idée de l'origine latine du peuple roumain, avait fait un espèce de pèlerinage, à pied, jusqu'à Rome. Pendant cette visite, en présence des Frères Ghika, „une petite cérémonie a eu lieu à la Colonne de Trajan” (Dem. Ghika, lettre du 21 Juin 1956).

Vladimir Ghika probablement a connu aussi quelques étudiants en théologie roumains, de Transylvanie, qui se trouvaient alors à Rome.

6. *Revue des Jeunes*, 1921, p. 1?

les Catholiques de Roumanie.¹ Mais avec ce milieu des Roumains de Transylvanie Vladimir Ghika n'était pas encore familiarisé.

Dans cette situation il prit la décision d'entrer dans le diocèse de Paris. Probablement ses amis appuyèrent ce choix, car on jugea qu'il „est devenu le serviteur dévoué, militant, de la cause de l'Eglise et du Saint-Siège” non seulement en Roumanie, mais pareillement „dans toute cette élite européenne ou il possède tant de relations influentes”,² et pour ce rayonnement la meilleure place était Paris.

L'ordination sacerdotale du Prince Vladimir Ghika eut lieu le 7 Octobre 1923 et fut accomplie par le Cardinal Dubois. En signe de vénération pour Soeur Pucci et pour le Patron des premiers oeuvres de Bucarest, la cérémonie se déroula dans la chapelle des PP. Lazaristes de Paris, aux pieds de St. Vincent de Paul. La chapelle était remplie par des amis et connaissances.

On y „avait aménager une tribune pour que Sr. Violet pût y assister, sur une civière (ce qui ne put avoir lieu)”.³ Le R. Père Chorong remplissait la fonction de diacre. En contemplant le nouveau prêtre, les assistants furent „frappés de sa piété et de sa foi dans les signes sacrés qui, dans l'Eglise, transmettent la grâce”. Après la cérémonie „avec quel esprit de foi il donnai à baiser ses longues et blanches mains, qui venaient d'être ointes du Saint Chrême, aux parents et amis, avant de leur donner, et avec quelle ferveur, sa première bénédiction!”.⁴

A Rome on avait suivi avec intérêt l'évolution spirituelle de Vladimir Ghika, et en réalité celui-ci, pour l'ordination, reçut ce télégramme: „Rome, 6 Octobre. Heureuse occasion votre ordination sacerdotale, Saint-Père daigne s'associer à votre joie et votre bonheur et, avec ses félicitations et ses meilleurs voeux, vous envoie de tout coeur, comme gage abondantes faveurs divines, paternelle bénédiction apostolique. – Je prie Votre Altesse agréées mes félicitations et voeux personnels. Cardinal Gasparri”.⁵

1. Idem, pp. 5-6?

2. *Etudes*, 1923 (t. 175), p. 755.

3. L. Massignon, p. 34.

4. G. Chorong, p. 68.

5. *La Doc. Cath.*, 1923 (X), col. 685 n. 1.

La cérémonie de l'ordination fut faite d'après le rite latin. L'abbé Vladimir Ghika continua donc d'être de ce rite, incardiné „à titre patrimonial” dans le diocèse de Paris.¹ Mais on peut dire qu'il appartenait *in radice* – par le baptême, par la confirmation, par la descendance de parents orientaux –, au rite oriental. Le Souverain Pontife Benoît XV, d'ailleurs, lui donna la faculté de célébrer aussi dans le rite constantinopolitain.² Et même en célébrant en rite latin, il conservait quelque chose de son accent oriental.

A l'abbé – puis à Monseigneur – Vladimir Ghika on témoigna le plus grand respect. Aux amis et disciples il donnait „le sentiment immédiat d'un rare privilège, celui d'avoir approché la sainteté”.³ Il avait „une auréole de blancheur autour d'une physionomie singulièrement fine et douce”⁴ à ses 50 ans au moment de l'ordination. C'était „un saint de Vitrail”.⁵ Mais cette figure „teintée d'hiératisme” était aussi „habitée par une indomptable énergie”⁶ et par de grandes vertus.

7. La théologie du besoin

L'abbé Vladimir Ghika commença son apostolat dans un esprit de pauvreté parfaite. Il s'installa chez les Pères Bénédictins (rue de la Source), attiré certainement aussi par l'esprit liturgique de cet Ordre qui répondait bien à ses tendances contemplatives, et là, étant chaleureusement accueilli, il eut sa „résidence habituelle”, „son port d'attache”⁷ pour tout le temps de son apostolat parisien, c'est à dire

1. G. Chorong, p. 56.

2. Dém. Ghika, p. 31/5. Vladimir Ghika „avait demandé et obtenu l'usage des deux rites, puis la permission de dire la messe n'importe où (au chevet des malades, en voyage, à domicile etc.) et de confesser de même. C'étaient les seules faveurs qu'il eût sollicitées, avec celles de se rendre où il se croirait utile, de ne pas toucher de traitement, et, dès ses débuts sacerdotaux d'être envoyé 'où il y aurait beaucoup à fournir'” (Elisabeth D. Ghika, *Notes*).

3. Jean Mouton, p. 34/1.

4. Olphe-Gaillard, p. 4.

5. J. Mouton, p. 34/1.

6. O. Lacombe, p. 24.

7. Dém. Ghika, p. 31/4.

jusqu'en 1939. Dans cette Abbaye il avait une chambre de moine, „pleine de livres où la religion, les lettres, les arts, l'histoire, la diplomatie se disputaient ses rares loisirs”.¹ Mais dorénavant, absorbé par le soin des âmes, il aura peu de temps pour se donner aux études.

Dans l'activité apostolique, qu'il venait d'inaugurer, il jouissait d'une grande liberté. Puisque il n'avait „d'autres fonctions que celles auxquelles il allait librement se donner, il n'eut encore pour directives dans son apostolat que des signes providentiels interprétés par sa foi, son zèle et, parfois, par providentiels inteprésés par son confesseur, qui était alors Mgr. Beaussart”.² Il reçut sans doute, différentes charges de la part de l'Archevêché, mais l'autorité ecclésiastique cherchait par ces mesures de seconder les bonne dispositions et les impulsions de son âme.

Au commencement d'Archvêché lui confia la charge des étrangers à Paris – fonction bien délicate qui requirait une large connaissance des langues et une grande souplesse d'âme. Il y avait dans le diocèse surtout une très nombreuse colonie russe, formée dans la plus grande partie de réfugiés. „Mgr. Chaptal, évêque coadjuteur du Cardinal archevêque de Paris, et lié d'amitié depuis Rome avec Vladimir Ghika”, qui avait la charge de s'occuper des réfugiés russe à Paris, „eut l'idée que l'abbé Ghika serait très utile pour 'encadrer' ces russes orthodoxes” et le nomma *aumônier* – à partir de Novembre 1923 –, pour devenir – en 1930 – *chapelain* de l'église des Etrangers. Ainsi Vladimir Ghika eut à sa disposition „l'église de la rue de Sèvres, où, de temps en temps, le dimanche, en adaptant devant des Messes (Liturgies) en rite oriental”, chantée par lui-même et par „d'autres prêtres qualifiés”.³ Il fut de tout coeur pour ces Russes réfugiés. Il admirait beaucoup l'action de charité entreprise par Benoit XV en faveur des peuples de la Russie par

1. Antoine Lestra, p. 45.

2. G. Chorong, p. 56-57.

3. Dém. Ghika, p. 31/5. Les dates, concernant la nomination de l'Abbé Vl. Ghika, sont dues à la bienveillance de Mr. l'Abbé Dubois, secrétaire de l'Archevêché de Paris. Vl. Ghika s'était occupé de Russes même à Rome (G. Chorong, p. 70).

des aides généreuses et par la Commission Pontificale envoyée en Russie dans les années de famine qui suivirent la guerre civile, et dans sa chambre, à Bucarest, on y avait un grand portrait de Benoît XV, dont la dédicace, de la main du Saint Père, était un hommage à Mgr. Ghika pour tout le dévouement que celui-ci avait porté aux Russes réfugiés.¹ Dans l'oeuvre pontificale de secours à la Russie il avait reconnu ses meilleures aspirations personnelles qui l'avaient guidé dans son premier apostolat. Maintenant, travaillant parmi les Russes de Paris, il cherchait à prolonger l'action du Vatican parmi les émigrés.

L'activité parmi les orthodoxes russe ne pouvait être, au fond, qu'une oeuvre de liaison et de connaissance réciproque entre l'Orient et l'Occident. Pour aider aussi les Occidentaux à connaître mieux les valeurs de l'Orient, Vladimir Ghika fit imprimer à Paris, en 1924, une nouvelle traduction en français de la Liturgie / Messe/de St. Jean Chrysostome. „Il importe que ce rite soit connu – écrit-il dans l'Introduction –, non seulement vu le nombre et la qualité de ceux qui le professent... mais pour ses richesses liturgiques, à peu près inaltérées depuis dix siècles – pour tout ce qu'il peut fournir d'aliment à la piété catholique – et pour les besoins d'un apostolat soucieux de voir revenir à l'Unité de l'Eglise ceux de nos frères qui en sont encore séparés”.² A ce moment-là, certes, on avait en vente la traduction de la même Liturgie, par le zèle du P. De Meester OSB, sortie en 1920 de l'imprimerie vaticane avec texte grec à côté. Mais”le Prince Ghika a voulu faire une brochure plus mince, moins coûteuse et peut-être plus commode pour les fidèles de rite latin”.³ A cause de la multiplicité des langues liturgiques du rite constantinopolitain, d'ailleurs inconnues par la masse catholique, il donna seulement le texte français. Cependant il indiqua avec soin „les mouvements des officiants et les alternances du choeur avec le diacre et le prêtre”, afin que

1. G. Chorong, *Notes*.

2. Vl. Ghika, *La Messe byzantine de St. Jean-Chrysostome*, Paris (1924), p. 1.

3. M. J. Rouet de Journal, dans *Etudes*, 1924 (180), p. 228-9.

les fidèles puissent suivre facilement „les très belles cérémonies de la messe orientale”.¹ Cette version eut un grand succès, puisque on arriva à avoir une seconde édition, imprimée à Lille, et enfin une troisième en 1934, chez Desclée. Elle constituait le premier pas que l’abbé Vladimir Ghika faisait pour intéresser l’Occident catholique aux beautés des Eglises orientales. Plus tard il voulut continuer cette route par l’édition d’autres ouvrages concernant l’Orient religieux.² Parallèlement il chercha aussi par la parole à faire goûter les richesses de la Liturgie orientale. Ainsi il „a aidé plusieurs /Occidentaux/... a aimer – la liturgie byzantine – d’un désir de prédilection”.³

La vie sacerdotale du Prince Vladimir Ghika, dès l’ordination, fut profondément imprégnée d’*esprit liturgique*. „Il ne perdait jamais conscience de porter dans ses mains consacrées la force de Dieu qu’il renouvelait chaque matin à l’autel. Sa Messe était le foyer inextinguible d’une vie intérieure rayonnante... C’était la plus grande leçon de foi”.⁴ „c’était une agonie dans laquelle il revivait... toute la souffrance du Christ en Croix”.⁵ Ces traits de contemplation liturgique il les a conservés toute sa vie, car même 20 ans après l’ordination, sur son visage était saisissante „la sérénité apportée par la présence de Dieu”.⁶

A l’esprit de la liturgie, et en dehors de la Messe, Vladimir Ghika unissait un intense *esprit de prière*. L’église de l’Abbaye S. te Marie de Paris – ou il habitait – fut témoin de ses „longues et ardentes prières”. „Là, aux pieds de la Sainte Vierge, devant le Reposoir du Saint Sacrement”, il passa même „en oraison toute la nuit du Jeudi au Vendredi Saint se conformant en cela, disait-il, à la coutume de l’Orient”.⁷

Cette vie surnaturelle se traduisait chez lui par une grande influence sur autrui. Il était venu au sacerdoce avec son expérience

1. Ibid., p. 229.

2. Il n’arriva pas à réaliser ces projets.

3. L. Massignon, p. 34.

4. A. Lestra, p. 45.

5. J. Daujat, p. 12.

6. J. Mouton, p. 34/2

7. Olphe-Gaillard, p. 4.

de converti et il devint un infatigable convertisseur. Il voyait clairement le côté faible du monde moderne, spécialement des intellectuels, de bonne instruction mais d'insuffisante volonté, qui a force de penser et repenser n'arrivait pas à prendre l'essor. Il savait que „en fait d'actes plus rares, notre coeur... demande cette espèce de bond intérieur qui permet d'accomplir le sacrifice dans un saint oubli de soi-même, l'élan qui fait franchir un obstacle mauvais, le mouvement héroïque et pur qui s'empare d'une décision, le geste de sécurité souveraine qui projette l'être tout entier dans la seule certitude de la foi”.¹ Pour cette raison „en général, quand il prenait quelqu'un, il ne le laissait plus jusqu'au moment où il arrachait la décision! Il était très tenace et ne se décourageait pas, même s'il était mis à la porte, il retrait par la fenêtre... Cela lui arrivait très rarement à cause de sa prestance et de sa sainteté qui en imposaient”.²

L'influence sur les âmes il l'exerçait surtout à travers les confessions et la direction spirituelle. Dès son ordination „il fut d'une assiduité quotidienne au confessionnal dans l'église des étrangers. Le nombre de ses dirigés augmenta vite. Sa bonté, sa douceur s'épanouissaient dans le sourire des lèvres et des yeux au milieu d'un visage encadré de cheveux longs et boucles comme sa barbe, elles attiraient les âmes. La sûreté, la fermeté de sa direction, les mettaient dans leur voie. Il enseignait l'Amour comme St. Jean pour conduire au Maître, et dans sa parole on entendait l'Évangile tout pur, comme on le reconnaissait dans sa vie”.³ Il s'émouvait au spectacle des misères humaines –des misères spirituelles-, et par son „don des larmes” – don mis en très haute valeur dans la spiritualité orientale-, „nombre de grands pécheurs” a été convertis.⁴ „Un grand nombre de personnes... au simple contact de Monseigneur Ghika, après quelquefois quelques instants seulement passés en sa présence, quelques mots seulement échangés avec lui”, furent „complètement transformées, soit des satanistes, des occultistes, des personnes atteintes depuis très longtemps par des vices contre nature, des

1. Vl. Ghika, *Méditation de „l'Heure Sainte”*, Rome 1912, p. 14.

2. Paul Scortesco, lettre du 23 Mars 1956

3. A. Lestra, p. 44.

4. J. Daujat, p. 19.

blasphémateurs, des prêtres défroqués, les cas qui pouvaient paraître les plus éloignés, et pour qui il a été l'artisan d'une conversion totale, soit des âmes tièdes, indifférentes, entièrement transformées, amenées du jour au lendemain à une vie intérieure fervente, à une vie intérieure à un christianisme entièrement vécu, et cela dans bien des cas sans aucune préparation, de la manière la plus surprenante, la plus rapide".¹ Dans ses démarches pour sauver les âmes il entraîna même ses amis; et quelquefois ils étaient mis „quasi à la porte, à la, joie parfaite' de Ghika".²

Dans sa manière de parler, Vladimir Ghika n'avait pas l'impétuosité d'un tribun. Il frappait à la porte des âmes d'une voix douce et cherchait non à les pousser par le fouet, mais à les attirer par l'amour céleste. Sa façon habituelle d'instruire était „une affable conversation".³ Il cultivait avec soin cette sorte de contact spirituel et même il ne se rendait à des dîners officiels qu'avec préparation. „il orientait, dirigeait, élevait la conversation après s'être recueilli, avant la réception, longuement devant le Saint Sacrement".⁴ Sa douceur, pourtant, ne manquait pas de fermeté; car „il accusait aussi une surprenante autorité et une extraordinaire force et ténacité dans la prise en mains d'âmes, que la Providence lui envoyait, jusqu'à ce qu'il les ait mises en pleine correspondance avec la grâce, après quoi, il les laissait à l'emprise de Dieu. Cette ténacité était très consciente et voulue. Il opposait le succès des conversions aux échecs des organisations. Il ne cédait pas au démon qui avait de singuliers retours... Il y avait dans cette attitude l'expression du sens qu'il donnait au passage du psaume. „In spiritu principali confirma me... „auquel il donnait une grande importance comme il l'a dit un jour. Cet empire il ne l'exerçait pas seulement dans ses rapports avec les convertis mais aussi dans la conversation. Il semble bien qu'il se sentait redevable devant Dieu du ministère de la parole mais non pas tant dans la chaire qu'en tous lieux et en toutes circonstances,

1. J. Daujat, p. 13.

2. L. Massignon p. 33.

3. G. Chorong, p. 80

4. Ibidem.

avec n'importe qui. Et quand il avait pris la parole, il n'était pas facile de la lui reprendre ou de détourner la conversation du sens qu'il voulait lui donner".¹

Quoique son cote fort était la conversation, il parla aussi dans de grades réunions, en donnant des conférences ou des sermons. Il prêcha même le carême „au moins une fois” à l'Abbaye Ste Marie de Paris.² Dans ses sermons il était toujours dirigé par la pensée que „prêcher... c'est prière en public”.³ Pour cette raison le genre de „prière en public” qui lui a crée plus de renommée, c'était la méditation de „l'Heurs Sainte”, qu'il modelait suivant la forme d'une affable, sublime conversation avec Dieu. Ces méditations étaient aimées par les catholiques et les non catholiques. On cite cet exemple. Un jour Vladimir Ghika este invité „à prêcher une heure sainte en l'avertissant que parmi les auditeurs présents il y aura deux pasteurs protestants qui viennent par curiosité pour l'entendre parler”. La réaction de Vladimir Ghika fut inattendue. „L'heure sainte commence. Monseigneur Ghika expose le Saint Sacrement. Puis il se retourne vers son auditoire et il dit. „Si nous croyons en la réalité de Jésus-Christ ici présent, puisqu'il y a ici Jésus-Christ, il ne convient pas de parler mais de nous taire. Je passerai cette heure sainte à rester en silence devant le Christ présent et je vous demanderai de rester en silence avec moi'. Il s'este alors agenouille et est resté en silence... Mais à l'issue de cette heure sainte en silence, les deux pasteurs protestants sont venus lui demander d'abjurer et d'entrer dans l'Eglise catholique”.⁴ Cet „oubli de soi”⁵, qui produisit son effet, n'était pas de circonstance, car Vladimir „rêvait de toujours demeurer un ,témoin de la vérité', mais un ,témoin anonyme' qui dans un livre par exemple aborderait l'âme des lecteurs à la façon des anges, mystérieusement, dans un silence mutuel”.⁶

1. G. Chorong, Notes.

2. Olphe-Gaillard, p. 4.

3. Vl. Ghika, *La Liturgie du Prochain*, Paris 1932, p. 3.

4. J. Daujat, p. 22. „C'est au Japon que se passe le fait de la conversion de 2 pasteurs protestants” (G. Chorong, Notes).

5. Yv. Estienne, p. 36.

6. J. Mouton, p. 34/6

La conception d’apostolat de Vladimir Ghika était dominée par ce qu’il appelait „*la théologie du besoin*”, qui le conduisait à chercher à découvrir les besoins que la Providence met sur notre chemin et à répondre à l’appel de Dieu. „Jamais il n’a voulu donner à sa vie un cadre fixe. Il voulait être toujours disponible pour cette théologie du besoin”¹, qui „le portait effectivement à se donner très généreusement partout où il voyait un besoin spirituel qui attendait du secours.”²

Cette manière de concevoir l’apostolat lui fit faire des démarches même au delà de Paris, même outre les frontières de la France. Il lui suffisait de savoir qu’une âme avait besoin de son secours, pour que les distances ne comptassent plus pour lui. Ainsi il suivit avec grand intérêt les Conversations de Malines entre le Cardinal Mercier et Lord Halifax et en apprenant qu’elles n’aboutirent pas à une conversion, il fut prêt à essayer lui-même de convaincre *Lord Halifax*. Ce fut son confesseur, Mgr. Beaussart, qui „l’arrêta en route, lui assurant que sa démarche était inutile”.³ Pareillement quand *Henri Bergson* vint à publier „*Les deux sources de la Morale et de la Religion*”, il lui sembla que celui-ci n’était pas loin de la porte de l’Eglise et il essaya de le décider à la conversion. La tentative n’obtint pas le résultat désiré. Mais on rapporte ces mots de Vladimir Ghika adressés à Bergson: „Non, Monsieur, vous n’avez pas le baptême de désir, vous avez le désir de baptême, ce qui est tout autre chose”⁴.

Si ces cas n’aboutirent pas à la conversion, d’autres eurent un plein succès. On cite par exemple celui de l’écrivain roumain *Panaït Istrati*, „qui à Bucarest, sur son lit d’hôpital de Zerlendi, se révolte,

1. J. Daujat, p. 17

2. Garigou-Lagrange, p. 32.

3. G. Chorong, p. 70.

4. Ibidem. „Mgr. Ghika avait constitué un petit dossier de ses rapports avec Bergson. Il serait intéressant de la retrouver. Bergson, après lui avoir fait longuement la genèse de sa pensée, lui avait indiqué quatre raisons de son attitude devant le baptême. J’aimerais bien m’en souvenir exactement pour, pouvoir les rapporter. Il y avait la crainte de paraître faire un acte de sénilité, il y avait la crainte de voir le témoignage de son œuvre perdre sa valeur pour n’être plus le témoignage de quelqu’un du dehors,... il y avait aussi le motif indiqué dans le testament” (G. Corong, Notes).

s'importe avec véhémence, avec rage et blasphèmes, en des lettres que les journaux reproduisent contre les très belles, très littéraires et sublimes lettres de consolation chrétienne que lui envoie François Mauriac".¹ Mgr. Vladimir Ghika fut invité à son chevet et il s'empressa de suivre cette invitation. Durant l'été de 1934 il arrive „avec un jour de retard, ayant été accroché en route par une conversion. Déjà quelques unes de ses lettres et la grâce de Dieu ont fait leur oeuvre. Je lui remets – nous témoigne le R. P. Chorong –, de la part du malade un lourd mémoire rectificatif de ses oeuvres. La conversion est complète. Mgr célèbre le Saint Sacrifice dans la chambre du malade qui communie après s'être confessé, je crois, la veille à la cathédrale St. Joseph un mardi soir, à l'heure du service en l'honneur de St. Antoine et y avoir entendu, avec Mgr Ghika, un bon sermon. Quelques mois plus tard, a la mi-avril 1935, Panait Istrati mourait chrétiennement".²

Les pérégrinations apostoliques de Vladimir Ghika suivirent des routes même plus longues. Il faisait partie du Comité des Congrès eucharistiques, et en cette qualité il prit part aux Congrès internationaux de Buenos Aires, de Manille, de Budapest (1938), de Melbourne, de Rio.³ Il se rendit deux fois au Japon, pour l'installation d'un Carmel et l'organisation de l'oeuvre médicale de St. Jean avec le docteur japonais Vincent Bunkai Totsuka.⁴ Une des raisons de ces voyages fut l'appel de Soeur Violette.⁵

Une activité sur une échelle si vaste lui créa parmi les amis une réputation bien méritée. „Disponible à tous les appels qui l'invitent au service des âmes – écrivait de lui Jacques Maritain-, Mgr Ghika este toujours en route. Le matin au Congo, à midi a Buenos-Aires, pour le thé de 5 heures à Tokyo – que dis je? Le voilà à Calcutta;

1. G. Chorong, p. 57.

2. Ibidem.

3. Olphe-Gaillard, p. 4, Dém. Ghika, p. 31/6.

4. G. Chorong, Notes. „Mgr. aimait à raconter qu'il avait eu là – au Japon –, la joie de faire un acte qui ne s'était jamais fait. Dans une audience de l'empereur du Japon, il avait béni l'empereur, en disant a formule en japonais, qu'il avait apprise et qu'il aimait à redire en racontant la fait" (G. Chorong, Notes).

5. L. Massignon, p. 34.

puis à Melbourne. Et toujours a Paris par le coeur. Cette étonnante disponibilité est l'apparence mouvante d'une bonté sans frontières".¹

8. „Le taudis” de Villejuif

La tâche délicate d'aumônier des étrangers de Paris et l'apostolat parmi les élites de cette ville et d'ailleurs, pouvait donner de peines et de hautes joies spirituelles. Cependant ceci ne satisfaisait pas pleinement l'âme de l'abbé Vladimir Ghika. Il sentait la soif d'un plus grand dévouement. Il voyait à côté de lui une misère sociale et surtout morale beaucoup plus profonde et son désir de se pencher sur la souffrance des humbles – désir qu'il nourrissait de sa jeunesse –, l'attira en cette direction. Ainsi franchissent les barrières de prêtre d'une seule classe sociale, il chercha de toucher du doigt l'infime degré de la misère.

Cet „abaissement” du Prince Vladimir Ghika se fit sous le signe de Charles de Foucauld. nous avons vu l'attachement que Vladimir Ghika eut pour ce Père de désert dès son entrée en France. La figure de cet apôtre occupait d'ailleurs les plus beaux esprits et les plus généreux coeurs de ce temps de réveil chrétien en France. Vladimir Ghika, en fréquentant leurs cercles, fut aussi saisi par cette figure, et non seulement il donna le conseil à René Bazin, qui s'apprêtait à tracer la biographie de Charles de Foucauld, „de s'en tenir... à sa vie spirituelle plutôt qu'à l'histoire anecdotique”², mais il voulut aller plus loin. On ne sait pas dans quelles circonstances il connut un prêtre de Lyon, qui avait été directeur spirituel de Charles de Foucauld, „mais toujours est-il qu'il possédait, comme lui, un crucifix sur lequel étaient gravés ces mots: ‚Jésus mon Maître’, que ce prêtre donnait à

1. Préface à la Seconde série des Pensées pour la suite des jours, ed. 1936, p. 17. Vladimir Ghika, pendant le temps qu'il était à Paris, s'est occupé aussi des *étudiants catholiques roumains*: en s'entretenant librement avec eux sur les Arts et d'autres thèmes, il les édifiait; il faisait avec eux des pèlerinages à Chartres au ailleurs; parfois il les visitait à la maison, et les étudiants venaient le chercher à St. Julien le Pauvre (Guntza-Eléonore Petrovano, p. 43).

2. G. Chorong, p. 73.

ses disciples. C'est dans l'esprit de Charles de Foucauld, ou du moins à son exemple, qu'il demanda à l'Archevêché de Paris de lui désigner le coin le plus déshérité de la banlieue parisienne pour y exercer un apostolat".¹

Cette demande détermina une enquête générale, et l'Archevêché, tenant compte de ce voeu, lui désigna Villejuif. Ici donc, dans la „zone rouge” de Paris, il devait trouver „ l'endroit pratiquement le plus délaissé au point de vue religieux et social”², qu'il désirait.

Dans ces nouveaux champs d'apostolat Vladimir Ghika se rendit „tout songeur”, avec une petite valise³ dans une main, et avec le voeu de „pauvreté totale”⁴ dans l'autre. Il prit demeure dans une baraque en bois installée par Mr. Genin sur le grand terrain vague lui appartenant.⁵ La manière de s'installer fut pittoresque et révéla non seulement son amour pour la pauvreté, mais aussi son don artistique: son art de la pauvreté! Il „dispose, dans cette baraque, un espace de quelques mètres pour une sorte d'oratoire où il dit sa Messe et ouverte au public, un réduit adjacent comporte une planche avec matelas, faisant fonction de lit, rabattue au mur pendant le jour pour laisser place à une chaise, à une planche à charnière devenant table – et sur un des murs, sur une autre planchette un réchaud à alcool, et un couvert pour la nourriture. C'est dans ce décor misérable que Vladimir Ghika a vécu plusieurs années”.⁶

Ici non seulement la demeure fut pauvre, mais aussi la nourriture et toute la vie: „que de „ quignons de pain’, comme il disait, mangés par lui dans les tramways en guise de repas! Que de ‚voyages sur la planche’, pour assurer ses déplacements! Que d'ouvertures du port monnaie qui en restait béant, et dont le propriétaire ne gardait pas même le souvenir”.⁷ „Vladimir Ghika n'aurait peut-être pas eu la

1. Ibidem.

2. Yv. Estienne p. 41. „En prenant ce genre de vie dans la zone de Villejuif... l'abbé Ghika... ne perdit d'ailleurs pas contact avec la ville et ses amis qu'il engageait dans son oeuvre” (G. Chorong, Notes).

3. Yv. Estienne, p. 41.

4. Dém. Ghika, p 31/4, G. Chorong, p. 73.

5. G. Chorong, Notes.

6. Dém. Ghika, p. 31/5.

7. Yv. Estienne, p. 36.

force physique pour résister longtemps à ce régime s'il n'avait bénéficié de l'intérêt agissant et amical d'un directeur d'usine, voisin du terrain où était la baraque... Mr. Génin".¹

Le terrain de cet apostolat fut pourtant très dur. L'hostilité que les gens portaient envers la religion, n'épargna pas Vladimir Ghika. Il fut „cambriolé deux fois”; on lui vola les vases sacrés – „les objets du culte, en cuivre, pris sans doute pour de l'or ou du vermeil...² Ceux qu'il venait évangéliser „parfois lui jetaient des pierres”.³ Mais avec le temps il réussit à approcher la population de la région. Sa manière familière de se comporter lui attira peu à peu des sympathies. Il entra dans le rythme de vie du peuple simple. Pour avoir de l'eau, par exemple, il se rendait lui-même” à une borne fontaine lointaine”⁴, ou il causait avec les femmes venues aussi avec des brocs pour porter de l'eau.⁵ Dans ces conversations, dans son comportement malgré le milieu modeste de vie et d'activité, il conservait les traits d'une âme très distinguée. Il s'humiliait, mais c'était une „majestueuse humilité”, et sa „finesse native” dans l'exercice de la charité, laissait présager le „grand seigneur”.⁶ Par cette attitude il attira les cœurs.

Ceux, pourtant, qui deviennent davantage les amis du missionnaire Ghika furent les enfants de la zone. Ils „le sentaient d'instinct quand, le voyant passer, ils se précipitaient pour tenir à plusieurs, en un geste hiératique, les pans de sa grande cape, tout en marchant en cadence derrière lui: le cortège tenait toute la largeur des ruelles! „Pour eux il faisait des cours de catéchisme, tâche qu'il partagea ensuite avec une équipe de catéchistes. Dans leurs petits cœurs il alluma l'amour de Dieu de telle sorte qu'ils s'accrochaient au mur pour embrasser le Crucifix.”⁷

Aujourd'hui, sur le lieu de cette baraque s'élève une nouvelle église paroissiale, édifiée par le Cardinal de Paris⁸ pour continuer l'œuvre commencée par Vladimir Ghika dans un temps héroïque.

1. Dém. Ghika, p. 31/5.

2. Ibidem.

3. A. Lestra, p. 46.

4. Dém. Ghika, p. 31/5.

5. G. Chorong p. 80.

6. Yv. Estienne, pp. 37-38.

7. Idem, pp. 41-42.

8. J. Daujat, p. 20.

9. „L’Ordre de Saint Jean”

L’insuffisance de l’amour, chez beaucoup de chrétiens de notre époque, fut vivement ressentie par Vladimir Ghika dès sa jeunesse. Déjà au temps de sa conversion, il songeait „à fonder une Famille d’âmes, groupée sous la Règle, adoptée déjà par lui, de l’Amour de Dieu”.¹ On peut supposer que c’était un des sujets qu’il discuta avec ses amis, dans les entretiens qu’il eut auprès de la Soeur Violette, avant l’ordination sacerdotale, quand on parla „d’une œuvre assez foucaldienne de structure, de „bons samaritains”.²

L’idéal de la fondation de cette famille d’âmes venait s’enrichir d’autres éléments. Ainsi ayant l’infidélité du temps moderne sous les yeux, il méditait sur l’histoire de l’Eglise, pour tirer des conséquences pratiques. L’époque des croisades surtout exerçait sur lui une grande fascination. „Durant une nuit d’intimité avec St. Bernard, Mgr. Ghika avait vu l’utilité de lancer une *Croisade*, - pour délivrer la *Tombeau du Christ, mort dans nos âmes par le péché*, - des mains des *infidèles*, représentés par nos *infidélités*, - avec le signal de ralliement, non plus: ‚Dieu le veut’, mais ‚Dieu le préfère’, sous le vocable de l’apôtre qui connut les préférences du Maître en reposant sur son coeur”.³

Avant d’entreprendre quelques pas dans cette voie, il se fit pourtant la demande. Est-ce que c’est la volonté de Dieu de fonder une communauté? Comme à la veille de plusieurs grandes décisions de sa vie, il dut avoir des hésitations. Il ouvrit son âme à ses amis, notamment au Père Lamy, curé de la Courneuve, esprit mystique qui, durant un temps „anima un petit groupe qui comptait le Prince Ghika et Jacques Maritain... Dans une apparition du 9 Septembre 1909, la Très Sainte Vierge aurait dit – au Père Lamy-, qu’Elle désirait une nouvelle congrégation... “ L’homme qui puisse réaliser ce vœu, il lui sembla l’avoir ainsi trouvé, et „dans une réunion, où se trouvait Jacques Maritain, le Père Lamy dit à l’abbé Ghika, le doigt sur sa poitrine: „C’est vous qui la ferez. La Très Sainte Vierge le veut”.⁴

1. Yv. Estienne, pp. 36-37

2. L. Massignon, p. 34.

3. Yv. Estienne, p. 39.

4. G. Chorong, p. 74.

C'est à la suite de cette indication, considérée comme providentielle, que Vladimir Ghika prit la résolution de réaliser son projet. Il implora la bénédiction du Saint Père Pie XI – qu'il obtint¹ –, et demanda à son frère le Ministre Démètre Ghika de lui racheter sa part du domaine de Bozieni (Roumanie).² Ainsi il acheta le château d'Auberive – dans le Plateau de Langres-, édifié au XVIII-e siècle sur une Abbaye cistercienne, et entouré d'une propriété de 65 ha.

Ce beau coin forestier lui sembla approprié pour réaliser son dessin. Ici le directeur spirituel ne devait pas être seul à prêcher, puisque la nature elle-même parlait aux âmes. Il recruta, parmi ses amis et disciples, une „poignée d'âmes”³ et les conduisit dans ce lieu choisi. „Il s'agissait de réunir des laïques, hommes, femmes, enfants, de toutes couleurs spirituelles pour vivre ensemble et les amener doucement au christianisme”.⁴ On commença avec les „Soeurs de Saint Jean”, puis s'ajoutèrent les „Frères de Saint Jean”.⁵

La suprême règle de la maison fut celle de l'amour, raison pour laquelle on prit St. Jean Apôtre comme „patron de ce Foyer sanctifié par le feu de l'Amour divin”. Rien ne devait être fait par contrainte, mais tout avec élan. Sous le guide du désir de surpasser la loi, on cherchait de réaliser non seulement ce que Dieu veut, mais ce qu'il préfère. Ainsi cette œuvre „fut la ‚Maison des Préférences de Dieu’, ou rien ne sentait ‚la Maison bourgeoise de la spiritualité’. On y cherchait des formes de générosité d'autant plus requises que moins exigées”.⁶ Ici le titre même de „Supérieur” fut remplacé par celui de „frère aîné”: „celui-ci ne commandait pas au nom de l'obéissance, mais demandait seulement, au nom de l'Amour”.⁷ D'ici donc devait être prêchée la Croisade.⁸

1. Yv. Estienne, p. 41.

2. G. Chorong, p. 74.

3. Yv. Estienne, p. 39

4. Paul Scortesco, lettre du 25 Avril 1956.

5. Yvonne Estienne, p. 39.

6. Yv. Estienne, p. 39

7. Elisabeth D. Ghika, Notes.

8. Yv. Estienne, p. 39.

L'œuvre fut mise sous le même patronage que celle de Bucarest, réalisée dans la jeunesse de Vladimir Ghika. „Ayant donné la Maison à la Sainte Vierge, il avait composé d'admirables prières qui, grâce à Dieu! Nous restent, et sont autant de cris d'amour: à Notre Dame, au Saint – Esprit, à St. Jean, au Saints d'Auberive... d'autres pour toutes les modalités de la vie des Frères et des Soeurs, telle l'absolution mutuelle donnée chaque soir, après le Confiteor”.¹

Avec cette fondation, l'activité de Vladimir Ghika prit un plus grand essor. Et puisqu'il était „follement obéré de travail”², il voulut concentrer en quelque sorte ses activités et chercha d'introduire aussi ses disciples dans le champ de l'apostolat. Ainsi il forma une équipe de catéchistes pour l'aider à Villejuif³ et s'efforça de les entraîner tous à la charité, car, après ses „Pensées”, „les occasions de charité envers le prochain sont des moyens de contrôle pour savoir si notre amour de Dieu est oui, ou non, du chiqué”.⁴

De telle manière l'œuvre devait arriver à rayonner.

Cependant cette oeuvre, commencée avec tant d'âme, hélas! Ne dura pas longtemps. Après trois ans⁵, l'Ordre cessa d'exister et la Maison fut confiée par Mgr. Vladimir Ghika à l'abbaye Ste Marie des Bénédictins de Paris (1938)⁶, avec, peut-être, un sentiment de soulagement mais aussi de regret, car cette Maison de St. Jean „lui valut tant de joies et de larmes, tant de grâces et de croix.”⁷ Les disciples ont été trop loin du maître; et la règle de l'amour pur, des préférences de Dieu, à été trop sublime „pour les humaines faiblesses incapables d'accéder à la hauteur spirituelle du Fondateur”.⁸ „Mgr. Ghika, trop bon, trop doux, n'a pas tenu compte, hélas, de la tare originelle de la nature humaine: intrigues, jalousies entre hommes,

1. Idem, p. 40.

2. Idem, p. 38.

3. Idem, p. 41.

4. Idem, p. 37, J. Daujat, p. 18.

5. P. Scortesco, lettre du 25 Avril 1956.

6. Aujourd'hui la maison se trouve dans les mains des Cisterciens.

7. Yv. Estienne, p. 38.

8. Idem, p. 39.

femmes etc. Un seul résultat: Jean Daujat et sa femme sortirent de cette expérience. Beaucoup d'appelés, peu d'élus".¹

10. Les reprises de la plume

Les multiples travaux apostoliques dirigés par la „théologie du besoin”, malgré toute leur intensité, laissaient par intervalles un peu de temps libre à Vladimir Ghika. Alors celui-ci, guidé non seulement par l'amour des lettres, mais par celui des âmes, reprenait volontiers la plume, pour étendre ainsi son action en faveur d'autrui.

Ses premières années de sacerdoce, trop pleines d'activité extérieure, ne lui donnèrent pas le loisir d'écrire. Mais en 1928 commença pour lui une nouvelle période d'activité littéraire, qui dura jusqu'en 1932. Plusieurs oeuvres, non de grande môle, mais de haut intérêt, sortirent en ce temps là de ses mains. Puis, en 1935-1936, ce fut une autre période de féconde activité, qui donna elle aussi quelques ouvrages.

Une pensée presque – on peut le dire- constante, appliqua Vladimir Ghika à ses „Pensées pour la suite des jours”, qui en réalité obtinrent un grand succès. Nous avons vu qu'en 1923 il avait publié un volume avec ce titre, volume muni d'une Préface de Francis Jammes. L'enthousiasme avec lequel fut accueilli cet ouvrage par le public et par la presse, encouragea l'auteur à continuer sur cette route. Ainsi en 1928 il publia – dans le Roseau d'Or-, la seconde série de „Pensées”, avec préface, cette fois-ci, de Jacques Maritain, Suivirent les „Pensées” publiées dans „Vigile” (1930). Enfin, en 1936, il réunit toutes ces séries de „Pensées en un seul volume, y ajoutant encore un grand nombre de Pensées inédites, „le tout repris dans... un ordre à peine perceptible”.² Dans ce livre, écrit par petits

1. P. Scortesco, lettre du 25 Avril. 1956. „On peut dire que la fondation de St. Jean a marqué les autres formes d'apostolat du Prince Ghika, même le CENTRE D'ÉTUDES RELIGIEUSES qui a fait si remarquable carrière sous la direction de Jean Daujat” (Yv. Estienne, p. 41).

On doit ajouter ici, parmi les disciples de Mgr. Ghika Charles Henrion – ermite dans le sud tunisien – l'abbé Cafarel, directeur de la revue „L'Anneau d'Or”; Mademoiselle Yvonne Estienne etc. (G. Chorong, Notes)
2. Pensées, ed. 1936, p. 9.

traits sous forme de maximes pour la vie pour la vie en Dieu-, on peut bien entrevoir la conception profondément religieuse de Vladimir Ghika. Les problèmes qu'il aborde deviennent cristallins. Il commence par les Béatitudes. Ces maximes de l'Évangile chantées par l'Église orientale presque chaque jour à la Liturgie, qu'il voulait écrites sur les murs du dispensaire de Bucarest, gravées dans l'esprit et le cœur des Dames de la Charité, et il finit toujours par les Bénédiction: ce chant de louange des jeunes dans la fournaise, et la bénédiction de la mort. Adoptant ainsi, dès le seuil du livre, les perspectives du Discours sur la Montagne, l'auteur cherche à réunir les contrastes – les apparentes contrastes créés par un besoin didactique: par l'adoption du point de vue de l'homme, ou de ses limites de jugement –, et de voir tout en Dieu. De cette façon, sous les yeux du lecteur passent, comme un léger mouvement d'ailes, „des pensées... qui font penser”¹: sur Dieu, la grâce et la liberté humaine, sur la joie et la douleur, le bonheur et le malheur, la bonté et la justice, la noblesse et la grossièreté, l'amour de Dieu et du prochain, le sacré et le profane, la vie contemplative et la vie active, la prière et l'action, la richesse et la pauvreté, l'originalité et la charité etc. Les problèmes touchés sont d'une grande variété, et avec un minutieux examen on pourrait reconstruire facilement le monde intérieur de l'auteur et la réponse qu'il donne aux questions de son temps. C'est donc un recueil de perles précieuses, qui a déterminé Francis Jammes à parler dans sa préface du „génie” de Vladimir Ghika.

Le désir de franchir les limites du cercle des amis et des disciples, pour aller à la rencontre du „grand public”, décida Vladimir Ghika, vers 1930-1931, à concevoir le projet d'une collection intitulée „*Les réalités de la foi dans la vie – les réalités de la vie dans la foi*”. Et en considérant la tâche d'écrire cette „bibliothèque” trop difficile pour lui, à cause de la vie active d'apostolat qui l'appelait en toutes directions, il parla aux amis de ce qu'il désirait faire et pria des Religieux de haute vie spirituelle, familiarisés avec la contemplation, d'accepter ce travail. Ses amis ne furent pas tous de même avis: une partie d'entre eux trouva le dessein admirable, une autre partie montra du scepticisme: „Traiter de la vie spirituelle pour le grand public des lecteurs de toute sorte, quelle

1. A. Brou, dans *Etudes*, 1938 (t. 234), p. 860.

entreprise risquée! Quelle étrange prétention!"¹ – lui ont-ils dit. Les Religieux dont il demanda la collaboration trouvèrent le plan bon, mais comme ils étaient aussi chargés d'autres travaux, ils n'eurent pas le temps nécessaire pour se consacrer à cette mission. Ainsi Vladimir Ghika resta seul, mais il ne se découragea pas. L'entreprise lui semblait nécessaire. „Le geste est attendu”; et non seulement parce que „il est dans le développement d'une foi qui sait ce qu'elle renferme”, mais aussi parce que ce „grand public” il le croyait préparé pour cette action. „La foule à laquelle on s'adresse est la foule saintement travaillé par la communion fréquente, et secrètement bénie par la communion des enfants. Ce n'est plus la foule d'hier... Les leçons de la grande guerre ont prêché en quelque sorte... l'Évangile... du Précurseur, le baptême de pénitence et de larmes, et... l'Évangile du Crucifié. La préparation ascétique et purificatrice a été faite ainsi sur une échelle massive et grandiose pour beaucoup d'âmes. Jusque dans la foule indifférente, il s'est fait une sorte de gymnastique spirituelle”.² C'était donc le moment de l'action apostolique et Vladimir Ghika se sentait obligé de commencer le travail même sans collaborateurs. Son plan n'était pas de faire des exposés scientifiques, mais de donner „une sorte d'essai de culture spirituelle des masses”.³

Pourtant ses écrits ne manquèrent pas d'originalité. De sa plume sortirent trois livres, tous en 1932, notamment: *La Présence de Dieu*, *La Liturgie du Prochain*, et *La souffrance* (première partie). Le point de départ était „sacramentel et liturgique, personnel et domestique, et bien à la porte de chacun”.⁴

Mais surtout sacramentel! Dans *La Liturgie du Prochain*, par ex., il voit l'action de charité comme une liturgie unique accomplie par le Christ bienfaiteur qui se penche sur le Christ souffrant: la présence de Jésus dans la misère d'autrui devient „une sorte de transsubstantiation”.⁵ „Cette sorte de messe blanche, tout le monde peut la dire,

1. Vl. Ghika, *La présence de Dieu*, Paris 1932, p. 1.

2. Idem, pp. 1-10 passim.

3. Idem, p. 13.

4. Vl. Ghika, *La Présence de Dieu*, p. 16.

5. Vl. Ghika, *La Liturgie du prochain*, Paris 1932, p. 11. Cet opuscule contient l'allocution prononcée à la réunion annuelle des Dames de la Charité, à Paris, le 12 Déc. 1924.

avec une étrange et tacite consécration sur le modèle de l'autre, et la même démenti des apparences qui ne sont pas le Christ et le recèlent partout".¹ Dans *La souffrance* il développe le même point de vue: „Il y a dans la douleur – dit-il-, quelque chose de l'essence mystique du sacrement. Elle este comme un sacrement du néant, le sacrement des **absences réelles**, une sorte de sacrement a rebours... Dieu porté par le vide".²

Le programme d'édition conçu par Mgr. Vladimir Ghika était assez vaste. En 1932 il voulait publier encore une seconde volume sur *La souffrance*: puis *Physionomie spirituelle de la Messe orientale, Chant grégorien et chant oriental, Leçon sur l'Histoire de l'Eglise, Barrabas ou le préfère (mystère évangélique), Patrie-Nationalisme-Eglise, et Au fil de la Vie*. Mais ces volumes ne parurent pas. D'autres activités absorbèrent son temps et conduisirent ses énergies dans d'autres directions.

Plus tard, en 1935, continuant son activité a Paris, il revient a ses premières études et publications faites en Roumanie, c'est a dire a l'Histoire; car a cote de ses oeuvres pour la culture spirituelle des nouvelles générations, l'histoire resta pour lui une activité de préférence. Cette année la il publia a Iași (Roumanie), dans un volume intitulé *Spicuri istorice* (Glanures historiques), les articles et les documents qu'il avait publiés dans les revues roumaines „Convorbiri literare” et „Revista catolică” (1907-1914). Ici aussi le projet était vaste... Il promettait que „ ce volume serait le commencement d'une série de publications historiques, tirées surtout des archives romaines et des archives familiales”.³ Il donna le deuxième, avec des documents concernant le Prince Grégoire Ghika II-e (1660-1673) et Grégoire Ghika VII-e (1777). Pourtant il n'arriva pas à continuer cette publication. Nous ne connaissons pas les raisons de cette interruption, mais nous supposons qu'il n'eut pas le loisir de réaliser ses projets. était la „théologie du besoin” qui, dans la vie, avait la première place.

1. Vl. Ghika, *La Liturgie du prochain*, p. 13.

2. Vl. Ghika, *La souffrance*, I, Paris 1932, p. 9.

3. Vl. Ghika, *Spicuri istorice*, Iași 1935, Introd.

11. Les lépreux

La clôture de la Maison St. Jean, d'Auberive, fut considérée par Vladimir comme voulue par Dieu, afin d'être rendu libre pour une autre oeuvre, et il s'appela à en commencer une beaucoup plus dure que celles auxquelles il s'apprêta à en commencer une beaucoup plus dure que celles auxquelles il était entraîné jusqu'alors: le soin des lépreux

Son voyage au Japon (1933-1939) avait laissé dans son âme une affreuse image. Il était allé dans ce pays pour „installer... une Maison de Carmélites”, et avait célébré la Messe de Noël parmi les lépreux. „Les chants sortis des gosiers mutilés par le mal affreux”¹ l'avaient bouleversé. „Il racontait que donnant la communion... il ne pouvait plus dans certains cas reconnaître le dessin du visage qu'il avait devant lui; il ne savait où poser l'hostie”.² Cette image, qui ne le quittait plus, attirait sa générosité. Les autres souffrances humaines, qu'il avait connues, lui semblaient assez loin de cette forme de fléau. Ces lépreux représentaient donc une plus fidèle image du Christ souffrant et appelaient davantage l'image de Christ consolateur, pour célébrer ensemble „la liturgie du prochain”.

Pour se consacrer au soulagement de ce mal, Mgr. Vladimir Ghika n'avait pas besoin d'aller très loin. Cette maladie existait même en Roumanie. A Iscea près des embouchures du Danube, il avait un lazaret pour les lépreux, et les malheureux avaient besoin de secours. En 1934 les Dames Orthodoxes (ou celles de la Croix Rouge Roumaine) avaient prié le Père Georges Chorong de Bucarest d'intervenir afin que les Filles de la Charité acceptassent de s'occuper d'eux, Mais le Supérieur général des PP. Lazaristes avait répondu: „Des Filles de la Charité pour aller soigner les lépreux on en trouvera toujours, mais il leur faut un aumônier pour le service religieux et nous n'avons pas de prêtre”.³ Entre temps Mgr. Ghika eut connaissance de cette situation. Et comme il avait toujours le désir de faire de grandes choses pour la Roumanie.⁴ Il décida de se dédier lui-même aux lépreux

1. Dém. Ghika, p. 31/6

2. J. Mouton, p. 34/2

3. G. Chorong, p. 54.

4. Idem, p. 56.

Pourtant une pareille mission de charité demandait une certaine préparation. Mgr. Ghika n'hésita pas à la faire, de sorte qu'en 1939 tout était prêt pour commencer. Il „était entendu avec les autorités roumaines, était, entre en contact avec les services médicaux spécialisés de Paris, avait fait un long stage à l'hôpital St. Louis; s'était familiarisé avec les derniers traitements (cela ne l'étonnait guère car il était toujours occupé de sciences médicales et de dispensaires), et enfin était employé, pendant plus d'une année, au service des lépreux soignés à l'hôpital St. Louis / Paris /, y avait fait fleurir, dans ces corps décomposés, des âmes de saints”.

Un corps médical français était même engagé pour se consacrer à cette tâche.¹

Durant l'été 1939, à la veille de la nouvelle guerre, Mgr. Ghika se rendit le premier en Roumanie, pour ouvrir la route à la nouvelle œuvre de charité. Néanmoins cette œuvre ne peut être fondée, parce que „les événements ne le permirent pas”. Les Soeurs de Munich, comme prix de l'approbation de leur entrée à Bucarest et de la fondation d'un hôpital (Șoseaua Panduri), se chargèrent de s'occuper elles-mêmes des lépreux.²

Mgr. Ghika, ainsi, n'eut pas l'occasion de faire le sacrifice pour lequel il était préparé. Dieu le voulait ainsi, afin qu'il plût, une fois arrivé en Roumanie, se consacrer à une tâche plus grande encore.

12. Les misères d'une autre guerre (1939-1945)

Pendant l'été 1939, Mgr. Vladimir Ghika se rendant en Roumanie, s'arrêta, comme d'habitude, chez son frère Démètre Ghika, dans la villa de Bozieni. C'était une „demeure accueillante avec un vaste parc, où Mgr. Ghika avait fait construire un petit pont en bois, d'un dessin japonais, au-dessus d'un étang, en souvenir de ses voyages au Japon”³, et avait fait tracer un „petit jardin à la française”, qu'il avait lui-même dessiné.⁴ Là, dans une petite orangerie, il avait installé

1. G. Chorong, pp. 34-35, Les visites aux lépreux à Paris ont inquiété les disciples de Mgr. Ghika, qui l'ont, „toujours soupçonné de souhaiter attraper la lèpre pour mourir au service des lépreux” (J. Daujat, p. 29).

2. G. Chorong, p. 55.

3. J. Mouton, p. 34/3

4. G. Chorong, p. 73.

aussi une chapelle pour la maison et pour lui. Chaque année il venait passer ses vacances dans ce lieu de paix, qu'il semait beaucoup.¹

Pourtant cette année-la, contrastant avec la douceur du paysage de Bozieni, un spectacle de grandes souffrances venait s'offrir aux frères Ghika. La seconde guerre mondiale avait éclaté, et comme conséquence de la pénétration des Russes en Pologne, des milliers de Polonais, militaires et civils, se réfugiaient en Roumanie. Les misères de ces gens, qui pour sauver leur liberté quittaient patrie et biens, émurent profondément le cœur de Vladimir Ghika. Il voyait que ceux-ci avaient un plus grand besoin d'aide que les étrangers de Paris, d'autant plus, qu'il pouvait facilement attendre que des souffrances pareilles s'étendissent aussi aux Roumains, et, toujours prêt à suivre la voix du besoin, il „écrivit au Cardinal archevêque de Paris qu'il se considérait comme plus utile en Roumanie qu'à son ministère de l'Eglise de la rue de Sèvres”² et demanda la permission d'y rester. Cette permission lui fut facilement octroyée. Ainsi il commença un nouveau chapitre de sa vie.

Rentré à Bucarest, Vladimir Ghika se vit plongé dans un nouveau milieu. C'était la première fois – outre les brefs séjours de vacances –, qu'il y venait comme prêtre pour ouvrir un nouveau champ d'apostolat. La capitale de la Roumanie, depuis qu'il l'avait quittée en 1914, avait subi des changements non seulement d'architecture, mais aussi de population. Le docteur Paulesco n'était plus (il mourut en 1931)³, et avec lui plusieurs autres personnes de ses anciennes connaissances. Mgr. Ghika peu à peu reprit des relations avec ce qui restait encore de ses amitiés d'autrefois, et tâtonna devant de nouvelles difficultés, en se laissant toujours guider par sa théologie du besoin.

Le séjour en Roumanie, qu'il commença en 1939, ne devait apporter aucun changement dans sa dépendance canonique. Il continuait à se considérer incardiné dans le diocèse de Paris, et maintenait son attachement à la France, pour laquelle il priait.⁴ Pour

1. „Tant qu'il fut copropriétaire du domaine, Mgr. devait faire chaque année un séjour dans le pays, selon la loi romaine” (G. Chorong, Notes)

2. Dém Ghika, p. 31/6.

3. G. Chorong, Notes.

4. J. Mouton, p. 34/3, „Au moment de la défaite de la France, en 1940 il réunissait quelques amis autour de la meese du matin et récitait avec eux les litanies des saints de France”.

raisons d’apostolat, il devait avoir, néanmoins, des relations avec la hiérarchie et le clergé catholique de Roumanie. Il est intéressant de constater que “tout le temps de son séjour en Roumanie, depuis 1939, il a été complètement à part du clergé latin local, sauf pour les relations de convenances et en particulier avec le Nonce Apostolique et avec Mgr. l’Archevêque”¹ de Bucarest, Alexandre Cisar. Pourtant il eut des sympathies, mais elles allaient plutôt vers le clergé catholique roumain de rite oriental. avec celui-ci il était “en bons rapports” et “il travailla avec lui à certaine époques et en certaines circonstances et en particulier après la conversion de Horia Cosmovici. Il y officia quelquefois, ayant la faculté d’officier dans les deux rites”.²

Au début il mit son temps à la disposition des réfugiés polonais. Mais comme d’une part cette occupation n’était pas trop absorbante et d’autre part il n’y avait pas encore un grand mouvement de fidèles vers lui, il eut le loisir de se dédier aux études. Il se mit ainsi à travailler “à la rédaction d’une Histoire de la Roumanie pour laquelle il avait une masse énorme de documents recueillis durant une grande partie de sa vie et en particulier aux Archives du Vatican”.³ Mais il n’arriva pas à finir ce travail, parce que peu après les visiteurs et la vie pastorale prirent son temps de sorte qu’il dut abandonner ses occupations littéraires.

Les matinées de Mgr Ghika étaient consacrées à la vie liturgique et aux visiteurs. La vie de prière il la continuait assidûment. En habitant dans la maison de son frère Démètre, „comme il jouissait de pouvoirs spéciaux données par le Souverain Pontife, il célébrait la Messe chez lui, au salon, à laquelle assistaient quelques personnes, catéchumènes ou convertis... Après la Messe, il en retenait généralement, au petit déjeuner, quelqu’un des assistants: catéchumènes ou nouveau convertis, et causait à sa manière, toute bonne, gaie, encourageante, édifiante”. Souvent, pourtant, il disait la Messe au dehors, „chez les malades, chez les blessés dans les hôpitaux, et, pendant quelque temps, à la prison des femmes de

1. G. Chorong, p. 52.

2. Ibidem.

3. Ibidem.

Văcărești, une fois par semaine, il célébra aussi au camp des prisonniers américains et anglais. Aviateurs descendus, dont un bon nombre étaient de fervents catholiques”.¹ Pour les grandes fêtes il célébrait quelquefois chez les Pères Assomptionnistes.² Les assistants restaient toujours frappés de la manière dont il célébrait la Messe. Mr. Jean Moutron y était présent à Bucarest juste au temps du tremblement de terre (Nov. 1940), et il témoigne: „Jamais la sérénité apportée par la présence de Dieu ne m’avait paru si saisissante”.³ D’ailleurs, après le Père Chorong, „il avait une telle foi dans le Saint Sacrifice et si souvent Dieu avait accordé des grâces extraordinaires alors qu’il célébrait dans une chambre de malade!”⁴

Les après-midi il les utilisait habituellement pour rendre des visites. Au commencement, après son arrivée, „ce furent les grands malades du voisinage” qui eurent ses attentions; puis les Polonais; ensuite les blessés de l’hôpital militaire, de Sanatorium St. Vincent, et des „différents hôpitaux de la ville”. Il fit des visites aussi aux prisonniers politiques relégués dans les différentes prisons, et aux aviateurs américains et anglais enfermés comme prisonniers de guerre. „Aux malades et aux blessés, il imposait, la petite relique’, parcelle de la couronne d’épines de la cathédrale de Paris, et il s’en suivit parfois manifestation des guérisons extraordinaires et en particulier celle d’un officier blessé à la colonne vertébrale et paralysé”.⁵

1. Ibidem.

2. J. Mouton, p. 34/5.

3. Idem, p. 34/2.

4. G. Chorong. p. 81.

5. Idem, p. 53. „Année 1942. L’officier miraculeusement guéri lui avait demandé d’aller voir d’autres officiers blessés et incurables. L’un d’eux était désespéré et voulait se tuer. Il appela Mgr. Avec la petite relique comme dernier espoir. Mgr. Terrasse par le mal – il était gravement malade- ne vint pas et l’officier se donna la mort. Ce fut longtemps un sujet de peine pour Mgr. Quant à l’officier guéri et converti, après une violente reprise de l’esprit du mal durant laquelle Mgr. Montra son admirable ténacité, il demanda à reprendre du service mais à l’Ecole militaire de Timișoara, pour avoir l’occasion d’enseigner aux jeunes la foi qu’il avait retrouvée” (G. Chorong, *Notes*). „L’interdiction de visiter les blessés du Sanatorium nous fut signifiée durant la guerre-en 1942 –, après la guérison de l’officier blessé, par un chef de service de renseignements ou de police secrète, qui l’imposa devant moi au directeur, le professeur Hortolomei” (G. Chorong, *Notes*).

Etant prie de visiter une Française – qui pour des raisons politiques se trouvait dans la prison de Văcărești –, son action s'étendit, „grâce a la directrice, a toute la prison. Le bien qu'il fit la, auprès des détenues politiques et celles de droit commun, n'est guerre imaginable... Je suis aller – nous dit le Père Chorong-, a la prison de Văcărești avec Mgr. Plusieurs fois, le vendredi, jour consacre par la directrice à la formation religieuse, pour y faire des projections lumineuses sur la Vie et l'Enseignement de Notre Seigneur. Je ne saurais exprimer l'élan de confiance, de repentir, de ferveur dont sa présence était l'occasion”.¹ „J'ai vu les prisonnières... se presser autour de lui, lui demandant de les écouter, d'entendre et toutes leurs fautes, et toutes leurs misères et toutes leurs peines; de prier pour elles, de les bénir. Toutes étaient la, et catholiques et orthodoxes, et intellectuelles et criminelles”.² „La, entre les châlits de fer qui s'élèvent presque jusqu'au plafond, toutes ces malheureuses femmes étant a genoux, tournées vers l'église de Văcărești dont, par les fenêtres, on voyait les belles tours et les croix, de l'autre cote de la route, j'ai entendu une prière d'une ferveur et d'une beauté telles que je ne crois pas en avoir entendu de semblable ailleurs. Tandis que je changeais les films, la voix d'une jeune communiste s'élevait pour chanter en vers les scènes de la vie de Notre Seigneur qui venaient de passer sous leurs yeux. Plus tard, Mgr. Reçut un joli travail en cuir exécute par elle. Ensuite, pour la messe de rite oriental a la prison, Mgr. Se fit accompagner d'un prêtre greco-catholique/c'est a roumain uni/, puis il lui laissa cet office pour se consacrer aux centaines de personnes qui venaient se réfugier, pendant les fréquentes alertes, dans les caves de l'immense bâtiment ou il habitait avec son frère, boulevard Dacia”.³

Les bombardements anglo-américains, dirigés sur la Roumanie vers la fin de la guerre, mettaient la population dans l'angoisse, et non sans raison, „car lors du premier bombardement qui fit environ 12. 000 morts/a Bucarest/, un grand nombre de personnes avaient péri dans les caves de la maison juste en face” de l'habitation de

1. Idem, p. 53.

2. Idem, p. 81.

3. Idem, p. 53.

Mgr. Ghika.¹ Pour ceux qui s'abritaient, durant les alertes, dans le sous-sol de sa maison, Mgr. Ghika mettait a disposition toutes ses ressources spirituelles „Il les faisait prier et même chanter”², en s'entretenant avec eux. „La suite de ces prises de contact, pendant les alertes et ailleurs, était, assez souvent, des conversions, des professions de foi catholique dont il envoyait les actes directement a Rome”.³

Les soirées, il ne les passait pas toutes a la maison, puisque il se dirigeait toujours la ou sa conception du besoin spirituel le portait C'est ainsi qu'”une fois, de nuit, en temps de black-out, il est tombe dans une tranche creusée sur le trottoir et il s'est assez abîmé”.⁴

Ses sorties étaient faites souvent pour les Roumains Unis, c'est à dire pour les Catholiques de rite oriental. Parmi eux „a certaines époques son activité a été grande et en particulier dans la paroisse de la strada Polonă”.⁵ Il collabora étroitement avec Mgr. Aftenie et avec le protopope de Bucarest, Père Chinezu, donna des conférences dans le cadre de l'ASTRU (Association des étudiants roumains unis) et s'intéressa aussi a la vie monacale chez les Unis. „Il fit au moins une fois un voyage chez les unis en Ardeal et poussa jusqu'a Bixad/centre des moines Basiliens roumains/dans l'extrême nord du pays. Ce ne fut évidemment pas sans raison ni sans résultat. Il dirigea le Père Bonteano/converti de l'Orthodoxie au Catholicisme/, devenu Basilien, dans son apostolat a Bucarest pendant la guerre. L'archimandrite Ciobotaro, Exarque des monastères de Bessarabie, réformateur des couvents d'hommes et de femmes de Moldavie et de Valachie, vint lui demander conseil au moment de se décider a quitter officiellement l'Orthodoxie et les hautes fonctions, pour faire sa profession de foi catholique et devenir lui aussi, comme son élève Théodosie Bontéano, moine basilien de Bixad”⁶; et ce fut Mgr. Ghika qui l'aida a céder a la grâce sans tergiversation.⁷

1. Ibidem.

2. J. Mouton, p. 34/4.

3. G. Chorong, p. 53.

4. Idem, p. 51.

5. Idem, p. 67.

6. Ibidem.

7. Idem, p. 70.

En dehors des conférences qu'il donnait aux étudiants a la paroisse de Strada Polonă, il fit, pendant la guerre même, des conférences pour un public plus étendu. A Bucarest notamment, en 1941 ou 1942, tout le monde lisait „Les clefs du Royaume” de Cronin. Pour effacer la fausse impression que cette lecture pouvait laisser, Mgr. Ghika prit l'initiative de donner a l'Institut français de Bucarest ¹, „tout en combattant ce livre”, une série de „6 conférences sur la Chine ou il était passe, lors de ses voyages au Japon et a Manille. Ces récits toujours marques de faits extraordinaires et de conversions faisaient grande impression et orientaient bien les âmes”.² „La parole, si souvent disqualifiée dans les années d'entre-deux guerres par de trop nombreux orateurs qui s'écoutaient parler, reprenait toute sa dignité dans la bouche de ce prêtre”.³

13. Sous la domination communiste

La fin de la deuxième guerre mondiale ne donna pas a la Roumanie le soulagement désire. Au contraire, elle ouvrit chez elle une période de plus grandes souffrances encore. Après l'occupation du pays par les troupes russes, la misère se fit sentir, spécialement dans la capitale et dans les villes. Sous la protection des forces d'occupation, des bouleversements sociaux et politiques s'ensuivirent, qui aboutirent graduellement a la suppression des partis politiques – sauf le parti communiste-, a l'expulsion du roi, a la dictature du prolétariat et même – des 1948 – a une persécution ouverte contre l'Eglise catholique. C'est ainsi que pour la population roumaine les années d'après guerre devinrent beaucoup plus dures que celles de la guerre elle-même.

Aux cotes de la population, Mgr. Vladimir Ghika entra, lui aussi, dans une période après souffrances. Il continua d'habiter avec son frère, Prince Démètre Ghika, mais dans des conditions toujours plus difficiles. La reforme agraire proclamée après la guerre enleva a Démètre Ghika sa propriété de Bozieni, qui fut nationalisée. On les laissa dans l'appartement de Bucarest, boulevard Dacia, jusqu'a la

1. J. Mouton, p. 34/3.

2. G. Chorong, p. 78.

3. J. Mouton, p. 34/3.

fin de l'année 1947; car dès le moment que la Princesse Elisabeth Ghika – en qualité de dame d'honneur de la Reine Hélène – et son mari Démètre Ghika se décidèrent de suivre le Roi Michel en exil, cet appartement dut être aussi libère. Ainsi Mgr. Vladimir Ghika fut contraint à ce moment – la de quitter la demeure de son frère et de chercher un abri ailleurs.¹ Il se rendit au Sanatorium St. Vincent de Paul – l'œuvre de sa jeunesse, où il avait continué, dès son arrivée à Bucarest, de venir une fois par semaine pour les repas: là, Soeur Soize, supérieure des Filles de la Charité, lui avait préparé une chambre. Mais quand le Sanatorium fut réquisitionné (le 1-er Août 1948), pour être nationalisé le 1-er Septembre 1948/, et occupé par le docteur Parhon, Président de la République Populaire Roumaine, Mgr. Ghika dut quitter de nouveau sa chambre et s'installer à l'aumônerie de la chapelle du Sanatorium², dans „les deux petites pièces où il logeait autrefois, lorsqu'il était de passage à Bucarest”.³ Au moment où éclata la persécution communiste contre l'Eglise catholique de rite latin en Roumanie (Noël 1949)⁴, il continua d'habiter à l'aumônerie, mais seulement grâce au docteur Parhon: celui-ci était un des disciples du docteur Paulesco, premier collaborateur du Prince Vladimir Ghika et cofondateur du Sanatorium, et lui, par piété pour son maître, protégea aussi Mgr. Ghika.⁵

Ces ennuis de changement de chambres étaient accompagnés aussi de souffrances physiques et morales. Déjà avant le départ de son frère, il avait eu, en 1942, „une assez extraordinaire syncope, due à une chute de tension artérielle, et qui aurait été certainement

1. G. Chorong, p. 59. Démètre Ghika, avec son épouse, partit pour l'Occident avec ceux de la Cour, après le départ du train royal, c'est à dire le 25 Janvier 1948 (Elisabeth D. Ghika, Notes).

2. „La loi de nationalisation concernait les hôpitaux et tout ce qui avait eu une utilisation sanitaire. Elle ne concernait donc ni la chapelle ni l'aumônerie. Les communistes durent lâcher en partie l'aumônerie. Les communistes durent lâcher en partie l'aumônerie; mais ils ont pu en prendre la propriété par un autre biais” (G. Chorong, Notes).

3. G. Chorong, pp. 51-52

4. La persécution contre l'Eglise catholique de rite oriental avait commencé en 1948.

5. G. Chorong, p. 75.

fatale și le docteur Paulian, qui venait le prendre pour visiter des officiers blessés, ne fut arrivé à ce moment. Pendant quelque temps, il fut encore sujet à ces syncopes, ne pouvant, de sur son lit, relever la tête sans perdre connaissance”.¹ Plus tard, après la conversion monétaire du 15 Août 1947, sa détresse avait pris un haut degré: les plus frappés alors furent „ceux qui étaient pas salariés et qui n’avaient pas d’or à changer. Chez Démètre Ghika, ou résidait Mgr., il n’y eut pas de viande durant quatre mois au moins”, et dans le grand bâtiment, où il habitait, régna aussi un „immense... désespoir”. Ces souffrances d’autrui certainement n’ont pas laissé indifférent Mgr. Ghika.² De suite, en Janvier 1948, il subit une opération de hernie dans le Sanatorium St. Vincent, mais la guérison ne fut pas parfaite, car la blessure, à la suite d’un faux pas, se rouvrit, et ainsi en Septembre 1949 il dut être opéré une seconde fois, dans l’hôpital Colțea. Les infirmités se prolongèrent même après, puisque en 1950 il demandait des médicaments.³ À toutes ces souffrances on doit ajouter la douleur de la séparation d’avec son frère.⁴

Les misères de la vie, dans ces années difficiles, n’arrêtèrent pas son activité. Tout le temps qu’il resta avec son frère, il eut le même rythme de vie, recevant le matin et faisant des visites l’après-midi. Transféré au Sanatorium, il put aussi continuer à recevoir tous ceux qui voulaient l’approcher. Mais après la nationalisation du Sanatorium, habitant à aumônerie, il n’avait plus la même liberté; il célébrait la Messe à la chapelle du Sacré Cœur „et recevait à la sacristie, car, chez lui, il ne pouvait recevoir que deux fois par semaine, le dimanche et le jeudi, de 2 h. à 4 h. Et encore le visiteur devait-il laisser au portier son bulletin d’identité”. Néanmoins „il circulait un peu en ville pour visiter régulièrement un ou deux malades”.⁵

1. G. Chorong, p. 51. Mgr. Ghika „en avait déjà subi une /opération/, très longue et grave, bien des années auparavant, à Rome, où, durant sa pénible convalescence, lui parvint la nouvelle du commencement de désagrégation de ses fondations religieuses à Auberive” (Elisabeth D. Ghika, Nottes).

2. G. Chorong, pp. 51, 59.

3. G. Chorong, p. 51. Après cette dernière opération, Mgr. Ghika a fait „une douzaine de jours de convalescence à la Nonciature” (J. Mouton, p. 34/6. G. Chorong, Notes).

4. G. Chorong, p. 60

5. Idem, p. 53.

Quand la population roumaine fut éprouvée par la grande famine – à la suite des réquisitions et des mauvaises récoltes (1946 – 1947), Mgr. Ghika voulut se prodiguer pour les souffrants. C'est ainsi que en 1947, „assiste de Bonteano et à l'aide d'un des camions de l'Aide catholique Américaine, il porta des secours aux monastères de Moldavie et en particulier à Văratec et à Agapia. On ne peut dire quelles joies espérances” lui laissa ces visites.¹

Il chercha aussi, malgré toutes les difficultés, de continuer son activité et même de l'amplifier en d'autres champs d'apostolat. Ainsi „durent l'année 1945, tandis qu'un assez curieux mouvement pour une unité d'action entre les orthodoxes et les catholiques contre le Patriarche/Nicodim/était fomenté par un service d'agitation communiste, Mr. Joseph Frolo engagea Mgr. A faire des conférences sur l'Union à l'Eglise catholique. Mgr. Fit alors des causeries assez suivies. Il disait ses convictions, il éclairait, il instruisait, surtout à l'aide d'histoires et de traits vécus. Il s'en suivit des professions de foi et en particulier” l'adhésion formelle de C. Cernăianu, un des connaissances du premier temps.²

En Mai 1946 Mgr. Ghika tint à la chapelle du Sacre Coeur un discours remarqué. C'était la 40e anniversaire de l'installation des Filles de la Charité en Roumanie et de l'ouverture du premier dispensaire gratuit. L'événement valait pour les Soeurs, pour la communauté catholique de Bucarest, et pour celui qui avait introduit les Soeurs dans le pays et les avait aidées dans la période la plus difficile, celle du commencement. Dans son discours, Mgr. Ghika jeter „un regard sur la suite des actions de la Providence dans sa vie depuis la charité qu'il apprend de sa mère et de Soeur Pucci, jusqu'au moment présent ou il voyait l'œuvre de Charité qu'il avait commencée dans toute son extension alors que bien des projets et des entreprises avaient périés”.³ En parlant, „à la surprise de bien de personnes”⁴, il insiste sur le rôle de sa mère „comme instrument de cette Providence. Sa mère, qui en vraie dame roumaine, pratiquait la charité, se sachant née pour cela,...

1. Idem, p. 67

2. Idem, p. 53.

3. G. Chorong, Notes. „En Mai 1946, ni même plus tard, Mgr. Ghika ne semble pas avoir entrevu la fin de l'œuvre” (Ibid.)

4. G. Chorong, p. 71-72.

qui l'initia a Rome, a Salonique, lui fit connaître Soeur Pucci, ... qui sans doute, dans le souci de garder son fils pour son pays, demanda au St. Père qu'il ne fut pas prêtre, et qui occasionna ainsi sa mission de charité et de christianisation dans la société et dans le peuple et en particulier chez lui en Roumanie, en fondant cette œuvre si féconde et durable; sa mère, qui avait été la, pour protéger l'œuvre a ses débuts".¹ Ainsi, en présentant sa mère comme instrument de la Providence, il accomplit aussi un acte de piété filiale envers la Princesse Alexandrine qui, vue travers les yeux de son fils, avait joué un grand rôle

La plus intense activité, Mgr. Ghika la développa d'une manière suivie, en cette période, en collaboration avec la paroisse roumaine unie de strada Polona. On peut même dire que si *de iure* il était déjà en bonne partie incardiné au diocèse de Paris, *de facto*, par son activité, il était déjà en bonne partie incardiné dans l'Eglise roumaine unie. Chaque dimanche il allait à l'église St. Basile de Str. Polonă et y exerçait son ministère. Il était arrivé à prendre la direction des étudiants roumains unis groupes dans l'ASTRU, en qualité de conseiller ecclésiastique, et il leur manifestait un grand intérêt. Aux réunions périodiques de cette Association des Etudiants Roumains Unis il amenait régulièrement un de ses grands convertis, l'avocat Horia Cosmovici, ancien sous-secrétaire d'Etat (Sept. – Oct. 1940), venu lui aussi de l'Orthodoxie, mais passe à l'Eglise catholique de rite oriental.² Cet homme, doué d'un remarquable don oratoire et d'un grand cœur, était devenu pour Mgr. Ghika un second Paulesco. Avec lui ils enthousiasmaient l'esprit des jeunes, parmi lesquels se trouvaient les disciples de Mgr. Jean Suciu, du Petre Chinezu, venus de Blaj ou d'ailleurs, tous formes par la nouvelle génération des prêtres unis, et suivis même d'un grand nombre d'étudiants orthodoxes, qui venaient aussi aux réunions de l'ASTRU. Quand la France offrit 50 bourses à Paris pour des étudiante roumains, en 1946, Mgr. Ghika insista avec succès pour insérer dans la liste quelques jeunes de cette nouvelle élite.

1. Idem, Notes.

2. Ibidem. Cosmovici, de Juin 1941 jusqu'au mois d'Août 1944, fut en campagne contre l'armée soviétique. Il était au paravant l'avocat du C.Z. Codreanu.

Outre ce cercle de Strada Polonă, Mgr. Ghika forma aussi chez lui un cercle étudiant, qu'il recevait à la sacristie de la chapelle Sacre Cœur. C'étaient des étudiants originaires des diverses parties du Royaume, catholiques et orthodoxes, „jeunes gens de valeur a qui il faisait des cours de philosophie et théologie thomiste”. A ceux-ci „il communiquait quelque chose de son âme”.¹

Cette activité parmi les étudiants procura à Mgr. Ghika des joies exquises. „La connaissance de cette jeunesse fut pour lui une révélation et une consolation, ainsi qu'un grand motif d'espérance pour l'avenir de pays”.² Portant, a la joie succéda la douleur, parce que peu après ces jeunes gens, „presque tous, harcèles par la police communiste, ex-matriculés des Facultés auxquelles ils étaient inscrits, finirent par disparaître en 1950”.³ Leur départ laissa un vide dans l'âme du maître et „il y eut souvent pour Mgr. Des heures creuses. Il allait alors à la chapelle et, sans notes, épanchait son âme sur l'harmonium ou sur l'orgue. Parfois il allait jusqu'a une maison amie o il était reçu comme a Béthanie”.⁴

Plus tard en 1948, il fut amener a connaître aussi des jeunes gens et de jeunes filles faisant pàtie du mouvement mystique issu du monastère Antim de Bucarest⁵, adeptes du Palamisme, qui par conséquence montraient des réserves envers le Thomisme. Devant ces jeunes gens, „tout d'abord, il avait cru pouvoir traiter cette mystique comme il faisait pour d'autres erreurs, par la raillerie. C'est, leur disait-il, une religion ombilicale'. Mais devant la résistance de ces âmes, leur beauté, leur ferveur et leur zèle, il dut regarder les choses de plus près

1. G. Chorong, p. 55.

2. Idem, p. 55.

3. G. Chorong, p. 53 „À cette époque – quand Mgr. Ghika discutait avec les adeptes du mouvement du monastère Antim, ses étudiants ont déjà disparus. Pour la rentrée des facultés, des comites d'étudiants imposèrent des taxes a qui ils voulurent (1948-1949) et ils radièrent sous différentiels prétextes, par ex. pour absence aux cours, vrais ou supposées. Un fils du quincailleur de la place St. Georges fut impose a l 200 mille lei stabilises. Somme ramenée ensuite à un chiffre un peu plus bas” (G. Chorong, Notes).

4. G. Chorong, p. 59.

5. On parla que l'écrivain Sandu Tudor, devenant moine, s'est retire dans la tour du monastère Antim. Est ce qu'il a eu quelque rôle dans ce mouvement palamiste?

et il se mit à les étudier en utilisant l'étude du Père Jugie A. A. dans le Dictionnaire de Théologie Catholique".¹ Ainsi en certaines périodes, entre 1949-1950, il retourna de nouveau aux études.² Ces jeunes gens adeptes du Palamisme, que Mgr. Ghika venait de connaître, furent envoyés après en mission en Transylvanie.³

Pendant tout le temps de cette période, Mgr. Ghika eut à préparer un grand nombre de conversions. Chez lui affluait aussi un bon nombre de personnes déjà converties, pour être reçues dans l'Eglise catholique: n'ayant plus d'évêques libres des 1949, les prêtres, connaissant les pouvoirs spéciaux qu'il avait, lui envoyaient les personnes qui étaient sur le point de faire le passage au Catholicisme.⁴ Parmi les personnes qui approchèrent Mgr. Ghika fut aussi l'évêque orthodoxe Galaction-Cordun. En 1949, Mgr. Ghika étant reçu dans l'hôpital Colțea, fut mis dans une salle commune, à côté de cet évêque. Des bonnes relations se nouèrent entre eux deux à cette occasion.⁵ En sortant de l'hôpital, Mgr. Ghika avouait lui-même que „durant les deux semaines passées... en salle commune”, il eut l'occasion „de faire un apostolat presque invraisemblable”.⁶

14. La fin

En 1950, Mgr. Vladimir Ghika, à 76 ans passés, était encore „un vieillard alerte, au pas rapide, au caractère vif”.⁷ Mais à cause des mesures prises par les communistes contre les Catholiques, il se sentait toujours plus isolé. Il était espionné de près⁸, comme d'ailleurs

1. G. Chorong, p. 59.

2. Ibidem.

3. „Je suppose que ce fut pour y combattre l'influence exercée par des révélations faites à une religieuse gréco-catholique de Blaj (la sœur Maria Ionela Cotoi dont un choix, fait par Mgr. Suciuc, était colporté dans tout le pays. Dans le même moment se développait une vague de dévotion envers le Cœur Immaculé de Marie et se répandaient des images imprimées clandestinement. – Mgr. Suciuc et le Père Chinezu ont dû avoir à souffrir pour cela” (G. Chorong, Notes).

4. G. Chorong, p. 55.

5. G. Chorong, pp. 55-56, 70.

6. J. Mouton, p. 34/5.

7. G. Chorong, p. 51.

8. Idem, p. 63-64.

d'autres personnes, et les visites qu'il recevait se faisaient de plus en plus rares.

Il cherchait à considérer le régime communiste de très haut, et la conclusion qu'il tirait des événements, pour l'avenir, était optimiste. Pour lui, le communisme était „un état de fait différent de ce qu'exige la doctrine philosophique communiste”.¹ Il se plaçait volontiers, en le jugeant, après la crise.² Dans sa manière de parler a ce sujet, peut-être il était ému par la „volonté d'encouragement ou prudence”.³ „Il considérait que le régime fait à l'Eglise par le communisme n'était pas tellement différente de celui fait à l'Eglise catholique sous l'empire de tzars... En Janvier 1950, alors que la police faisait signer par les prêtres des motions pour la paix avant l'appel de Stockholm), Mgr. Ne voyait pas que ce fut la une prise de position contre l'Occident et particulièrement contre l'Eglise de Rome. Il du sans doute s'en rendre compte quand, peu après, les signataires furent ramassés par la police pour composer le Congrès de Târgu-Mureș, 27 Avril 1950, ou ils durent accepter ' de travailler a l'encadrement de l'Eglise romano catholique dans la République Populaire Roumaine”.⁴ Une attitude encourageante il tirait aussi de l'Histoire de la Roumanie, qui offre plusieurs exemples de ces abaissement et relèvements, de la formation insuffisante des hommes du régime communiste, et, peut-être aussi de l'idée d'une mission spéciale, a lui donnée,... idée renforcée par quelques mystérieuses paroles de mystique autrefois entendus”.⁵

Néanmoins, après 1950, „il était souvent triste”.⁶ C'était, peut-être, du a la fatigue de la guerre des nerfs a laquelle il était soumis, car en 1949 il écrivait a Mr. Jean Mouton. „Je ne vous parle dans de l'incroyable génère de vie qu'on mène dans notre malheureux pays. La terreur sourde qui y règne agit surtout sur les nerfs et sur la volonté”.⁷ C'était probablement la regard qu'il jetait sur sa vie passe,

1. Idem, Notes.

2. Idem, p. 60.

3. Idem, Notes.

4. Ibidem.

5. Idem, p. 60.

6. Idem, p. 59.

7. J. Mouton, p. 34/6.

sur tout ce qu'il avait entrepris, qui déjà avant 1950 le faisait s'exclamer: „Comme les choses ont été autres que ce que nous avons voulu les faire!”¹ Ou était plutôt l'avenir: „comme s'il avait prévu son dénouement.”² Car il se trouvait dans le Gethsémani de sa vie.

Son appartenance au diocèse de Paris lui donnait, canoniquement, le droit de venir en France. Mais en 1939 il „était venu en Roumanie sans espoir de retour en France ou du moins sans espoir de s'y rétablir. Il avait consacré le reste de sa vie aux lépreux et s'y était préparé. Les circonstances de la guerre ne permirent pas de donner suite à ce vœu, à cette consécration. Durant la guerre, il ne fut pas question..., de son retour en France. Immédiatement après, alors que son ami Maritain était ambassadeur de la France auprès du Vatican, oui, sans doute, il songea de quitter le pays” pour un but précis. Mais „ce qu'il pensait ne s'étant pas réalisé”, il ne chercha plus partir.³ Certes, „après la guerre et encore dans le courant de l'année 1947, des démarches furent faites, non sur son initiative, auprès du Gouvernement roumain par l'entremise de la Légation de France, de la part de l'Archevêché de Paris ”.⁴ Pareilles démarches en 1947 furent faites aussi par le Père Choral. Pourtant, Mgr. Ghika, en l'apprenant, „n'en marqua pas de satisfaction”.⁵ En Janvier 1948, lors du départ de la Cour royale, contrairement à l'opinion diffusée en Occident, la question du départ de Mgr. Ghika ne se posa pas.⁶ Plus tard, quand il était déjà en prison, son dernier mot transmis en Occident fut: „Dieu m'a mis ici, j'y reste!” (*M-a pus aicea Dumnezeu, rămân*)⁷. C'était l'acceptation volontaire du sacrifice.

La parole „sacrifice”, pour la fin de la vie de Mgr. Ghika, nous semble la meilleure qu'on puisse trouver. Car c'est pour son activité de „BON Samaritain”, pour son attachement à l'Eglise catholique, pour ses conversions, qu'il fut mis en prison. En Mai 1952, le docteur Parhon ayant accompli son mandat de président de la République

1. G. Chorong, p. 54.

2. Idem, p. 59.

3. Idem, p. 74.

4. Idem, p. 75.

5. Idem, p. 74.

6. Idem, p. 74-75.

7. Idem, lettre du 8 Janvier 1956.

Populaire Roumaine, devait se retirer. Ce changement laissait Mgr. Ghika sans aucune défense devant les organes communistes. La situation était d' autant plus dangereuse, qu' on savait même a Paris, juste en Mai 1952, „que Mgr. Ghika recevait la profession de foi d' un bon nombre de jeunes gens”.¹ On ne doit pas perdre de vue qu' on était en pleine persécution contre l' Eglise catholique. Et en effet, Mgr. Ghika, „le 19 Novembre de la même année... fut enlève par la police alors qu' il était en route pour aller voir un malade² et mis en prison.³ Cette mesure occasionna de nouvelles démarches pour sa libération, mais sans écho. En Octobre 1953 on apprit qu' il était libre, mais était pour se préparer à son procès. D' une lettre, envoyée par un disciple en se temps la, on peut déduire le régime auquel il fut soumis en prison et l' activité qu' il déploya parmi les détenus: „Il vient de passer 3 semaines chez un ami (sic). Il a les cheveux et la barbe coupes, il n' a plus que la peau et les os, mais il semble rajeuni, l' air de la campagne lui ayant fait du bien. Ce matin, 5 Octobre, il pleurait sur mon missel, avant le Sanctus... Il lutte avec dignité et courage, je dois même dire, sans crainte et avec grandeur. Il est bien digne du Maître dont il est le disciple. Il éclaire par son exemple nos jours angoisses et nos désespoirs si nous avons la faiblesse d' y tomber... Rare est l' instant ou j' ai le bonheur de voir la joie sur sa figure; alors le rire qui éclaire son visage est un rire d' enfant”.⁴ Il racontait au disciple qu' à la „campagne” – c' est à dire en prison-, „il a fait la connaissance d' une jeune personne et que la liste de ses convertis et disciples s' allonge. Plaisamment il invite a s' inscrire au nombre de ceux qui en prison l' entourent et par l' intermédiaire de conversations sur la poésie, la musique, sur tout, se font ses disciples religieux”⁵.

Le procès contre Mgr. Vladimir Ghika, annonce en Octobre 1953, ne tarda pas a s' ouvrir. A la fin de Novembre 1953, étant condamné a 30 ans de réclusion, il fut mis de nouveau en prison. Le motif de cette condamnation „ne peut être que parce qu' il a eu, ou qu' il a été

1. Idem, p. 62.

2. Idem, p. 62.

3. Idem, p. 75.

4. Idem, p. 75.

5. Idem, p. 77.

soupçonne d'avoir eu des pouvoirs religieux, tels que des pouvoirs épiscopaux, durant l'emprisonnement de tous les Ordinaires".¹ Ainsi sa situation de détenu venait être „légalise", et les autorités communistes pouvaient répondre négativement aux insistances des autorités françaises en vue d'obtenir sa libération.

Arrivé de nouveau en prison, Mgr. Ghika déploya aussi parmi les détenus de Jilava – ou il venait remplir sa peine-, son activité apostolique. Il „a continué d'employer sa manière d'instruire, d'édifier, de convertir, en racontant avec beaucoup d'amabilité, d'esprit, une pointe de gaieté, des traits vécus par lui en ses nombreux et lointains voyages, agrémentes de réflexions ou s'exprimaient ses convictions, son amour de Dieu et des âmes et surtout l'action providentielle de Dieu parmi nous quand on vit de la foi".² Il leur parla de la Chine, de l'Australie et d'autres pays.³ Le bruit courait, au dehors de la prison, „qu'il faisait beaucoup de bien, qu'il partageait sa nourriture avec ses détenus".⁴ Et un prisonnier de sa casemate, devenu libre, rapportait „que chaque soir il donnait la bénédiction a toute la salle".⁵ Ainsi il dirigeait spirituellement cette société de malheureux.

En Janvier 1954 se rependit le bruit que Mgr. Ghika serait mort. En réalité il fut alors seulement transfère d'une casemate dans l'autre, parce qu'il était devenu si faible qu'il ne pouvait plus marcher.⁶ La mort, pourtant, ne devait pas tarder beaucoup. Le 16 mai 1954, Mgr. Ghika, assiste par un prêtre, rendait son âme à Dieu.⁷ Son corps était trop extenué par l'apostolat et l'ascèse... Les privations de rourriture (par le partage qu'il en faisait avec les compagnons de captivité), pesèrent trop sur son organisme a l'age avance de 80 ans. Dans les casemates de Jilava „l'hiver a été trop rude"⁸, pour qu'il puisse survivre longuement. Ce corps, maintenant inanimé, mais

1. Idem, p. 62.

2. Idem, p. 77.

3. Idem, p. 78.

4. Idem, p. 62.

5. Idem, p. 81.

6. Idem, p. 78.

7. D'autres témoignanges disent qu'il fut assisté par deux prêtres (G. Chorong, p. 81).

8. G. Chorong, p. 68.

vénère, „a été enseveli dans sa grande cape”, dans le cimetière de la prison.¹

Ses disciples, connaissant se mort, ne pouvaient se consoler de le savoir toujours entre les murailles de la prison. S'ils n'avaient pas pu le rendre libre de son vivant, qu'ils obtiennent au moins sa libération après la mort ! En effet une exhumation fut demandée², mais „il semble... que le projet de réinhumation au cimetière de Bellu avec les Filles de la Charité, n'ait pas été exécuté”.³ En tout cas, soit en prison a cote des détenus, au dans le cimetière catholique de Bucarest – a cote de quelques Filles de la Charité et de sa cousine, Soeur Madeleine Bossy, fondatrice d'un couvent de Soeurs de l'Annonciade Céleste, c'est en Roumanie qu'il attend la résurrection.

Les disciples pensèrent aussi a l'âme de leur maître, car des services funèbres furent célèbres a Bucarest et a Paris, On pria pour Mgr. Vladimir Ghika, mais encore on rendit grâce „au Divin Maître d'avoir suscité près de nous un serviteur qui a tant et si magnifiquement travaille pour sa Gloire”.⁴ De plus, on pria Mgr. Ghika, le bon et doux Mgr. Ghika, puisque s'il a aime ses disciples et les souffrants quand il était sur la terre, il porte le même coeur au Ciel. Une âme a lui dévouée écrivait récemment. „Comme vous le savez, les morts qui nous ont aimés nous protègent quand nous les en prions. Nous le faisons/pour Mgr. Ghika/ et il nous le rend bien”.⁵

Conclusion

La vie de Mgr. Vladimir Ghika – même expose en survol-, donne l'impression d'une richesse d'initiatives et d'actions. Elle s'étend de l'activité diplomatique jusqu'au martyre pour la foi, de l'œuvre de charité pour les malheureux, jusqu'a l'apostolat des élites; du travail d'historien, aux traites de haute initiation dans la vie mystique; du rayonnement dans un cercle restreint de disciples, dans le cadre d'un pays, jusqu'a l'action a l'échelle mondiale. C'était – d'après le portrait

1. Idem, p. 81.

2. Idem, p. 82.

3. Idem, Notes.

4. Olphe Gaillard, p. 6.

5. G. Chorong, p. 82.

très juste trace par Jacques Maritain-, un homme d'une „étonnante disponibilité... évoquant a tous les carrefours de la charité l'image d'un Saint Nicolas de style moderne... curieux de toutes choses et informe de tout”¹

En méditant sur sa vie, si on la prend fragmentairement, par petits traits, on pourrait conclure qu'il a eu des succès et des insuccès, et qu'il n'a pas conduit bien loin toutes ses excellentes initiatives. L'œuvre heureuse de charité fondée à București, après quelques années de riche épanouissement, L'action diplomatique en Italie a été de brève durée. activité littéraire il l'a exercée par périodes et ses projets il ne les a accompli ni en histoire, ni en spiritualité. activité admirable à Villejuif a été seulement de quelques années, et l'Ordre de Saint Jean, d'idéal sublime, s'est terminé par un apparent échec. Certes, il voulait faire toujours la volonté de Dieu, mais il semble que chez lui l'action de Dieu s'est manifeste „par des lenteurs, des étapes, des détours et des contradictions”²

De plus, on trouverait, peut-être, des personnes qui seraient prêtes à soulever des objections aussi du fait que Mgr. Ghika a travaillé surtout en deux pays. Ses amis de France admirent, sûrement, sans réserves, le geste héroïque du martyr mais pourraient penser qu'il aurait mieux fait de vivre ses dernières années dans l'amour parfait de Dieu et d'autrui non en Roumanie, mais dans l'Occident libre, et d'y continuer ainsi son apostolat avec d'autres résultats. Les Roumains, au contraire, pourraient objecter qu'en déployant son activité en France pendant de longues années, il prive son pays d'origine d'un secours très précieux. Quelques orthodoxes roumains ne lui ont-ils reproché le fait que par sa conversion au Catholicisme il aurait abandonné sa nation? Ainsi ses actions, vu isolement et avec des yeux humains, peuvent éveiller plusieurs doutes.

Pourtant, si l'on regarde la vie de Mgr. Ghika de la cote de Dieu, on découvre entre les diverses actions un lien étroit. D'ici tout devient lumineux, car Vladimir Ghika a été un homme de grand esprit surnaturel: toute sa vie il voulut „côtoyer la Providence”, de sorte

(1) Jacques Maritain, Préface aux „Pensées...” de Vl. Ghika.

(2) Yv. Estienne, p. 39.

qu'il considérait ses œuvres comme les œuvres de Dieu. De cette façon, dans les diverses étapes de sa vie, il suivit une logique divine.

Son passage à l'Eglise catholique n'a pas été un acte de „trahison” envers son peuple, comme on le lui a reproché. Il n'est pas nécessaire de nous perdre en considérations théoriques pour prouver que la vraie fidélité envers Dieu est en même temps la meilleure forme de fidélité envers son peuple: les faits parlent d'une manière suffisamment éloquente. Il suffit d'évoquer l'œuvre de charité fondée à Bucarest, avec ses fruits riches et abondants. Mgr. Ghika continua d'aimer la Roumanie, il parlait partout avec chaleur de ce pays, pour lequel il avait constamment le désir de faire de grandes choses. S'il était resté dans l'Eglise orthodoxe, il serait devenu ministre de Roumanie en quelque lieu. Mais il est devenu plus qu'un ministre. Il a apporté à son pays, par son action dans les milieux de l'élite européenne, et même du monde, plus de prestige qu'il n'aurait pu le faire comme ministre dans les réceptions officielles. Il a donc été, par l'activité religieuse, sociale et culturelle déployée à l'étranger, un très bon ambassadeur de son pays, quoique sans lettres de créance, et dans sa patrie il a été aussi un excellent ambassadeur de Dieu.

Si Mgr. Ghika s'est adonné à une multitude d'œuvres sans pourtant les accomplir à fond, il a obéi à la voix de Dieu qui le guidait de temps en temps ailleurs, Car Mgr. Ghika a eu sa voie personnelle dans son apostolat. Place sous le protectorat de l'Archevêché de Paris, sans mission bien définie, et dirige plutôt par sa théologie du besoin, il est allé à la rencontre du temps moderne avec une âme mûre en charité. Son abnégation apostolique de Villejuif, en faveur des plus humbles, durant seulement quelques années, mais elle a fait école. L'Ordre de Saint Jean, avec la règle de l'amour parfait, constitue pour le monde moderne un memento, montrant qu'au-dessus des lois il y a une voie meilleure. Ses œuvres de spiritualité font présager aux Occidentaux les richesses de l'Orient. Ses travaux historiques montrent aux Roumains que leur source d'enrichissement spirituel doit être cherchée en Occident, à Rome. Et surtout son sens très aigu du sacré -qu'il prouvait par ses gestes, ses paroles et ses livres-, n'est-il pas le correctif nécessaire pour un monde trop plongé dans la matière? Ainsi place au carrefour du temps moderne, par

son exquise souplesse aux suggestions de la grâce, il a indiqué et a ouvert à l'homme d'aujourd'hui une multitude de voies pour l'amélioration spirituelle.

Néanmoins Mgr. Ghika ne fut pas seulement l'apôtre de la diversité des chemins vers le même but, vers Dieu, mais il a promu aussi une vision synthétique du monde en Dieu. Il était thomiste dans ses conceptions, et en même temps franciscain dans la prédominance accordée à l'amour; occidental par beaucoup de traits de son éducation, et pourtant oriental, très actif, et tout de même contemplatif; latin de rite, mais aussi byzantin; de haute société, et cependant très humble. Ainsi il a fondu en lui les divergences des classes sociales, ou de la vision du monde, en les unissant dans l'amour chrétien.

La vie de Mgr. Ghika peut offrir une autre vision encore plus synthétique et plus appropriée à nos temps, quand on la considère dans la perspective de sa mort. Elle peut être interprétée comme une préparation graduelle au martyre, qui fut son acte le plus mur. Si dans le cours de ses 80 ans Mgr. Ghika, après d'excellentes initiatives, fut continuellement amené à interrompre, à renoncer, il fut préparé ainsi pour son sacrifice suprême. Si tous ses voyages n'avaient pas porté d'autres fruits que ceux de raconter en prison, aux compagnons de souffrances, ses pérégrinations, et d'utiliser des traits vécus pour son apostolat, ils ont accompli leur but. Si ses écrits sur la Présence de Dieu, la Liturgie du prochain, l'Heure Sainte, la Souffrance etc. n'avaient servi qu'à consoler les détenus; s'il n'avait mûri son âme dans la culture occidentale que pour devenir en prison l'apôtre des personnes qui directement ou indirectement étaient influencées par la civilisation laïque occidentale; si l'Ordre de Saint Jean n'avait passé été qu'une préparation pour faire vivre aux souffrants des casernes de Jilava le précepte de l'amour divin et la règle des préférences divines; si son sacerdoce n'avait servi que pour écouter les confessions des reclus, et pour donner chaque soir la bénédiction à ceux qui étaient dans la nuit, pour les faire vivre dans la lumière répandue par les Anges dans la nuit de Noël: alors on ne peut plus parler d'échecs, mais d'une noble préparation, et d'un prélude pour une mission aux fruits plus parfaits.

La mort de Mgr. Ghika a été un sacrifice pour le salut des âmes; mais surtout elle e été un martyr pour *l'Unité de l'Eglise*, a cote du témoignage d'autres martyrs roumains pour la même Unité. Dans ses écrits, Mgr. Ghika a parle avec enthousiasme de la Liturgie du prochain. Dans sa mort, il a vécu la Liturgie de Unité de l'Eglise. Car, en prolongeant sa pensée, on peut dire que le Corps mystique déchire de l'Eglise, c'est le Christ souffrant. Ici vaut, plus que n'importe ou, la règle de la charité que la Christ consolateur se penche sur le Christ souffrant, pour l'aider par l'amour divin, afin de célébrer ensemble la Liturgie du Christ glorieux dans l'Unité de l'Eglise. C'est le suprême témoignage que Mgr. Ghika a rendu sur la terre, et c'est son testament.

Bibliographie

de Monseigneur Vladimir Ghika

- Des articles, dans la revue „Convorbiri Literare” (1907 - 1911).
Articles dans la „Revista Catolică” (Bucarest), 1912 - 1914.
Conférences tenues à l'Association des Dames de la Charité de Bucarest, I-ere série. La visite des pauvres (1-ere-4-eme Conf.).
L'Esprit de la maison (5-deme Conf.), Bucarest 1909 - 67 p. 16.
Méditation de l'Heure Sainte, Rome 1912, 16°, 16 p.
Anniversaire de Louvain (26 Août 1914-26 Août 19189, Louvain 1919, 12°, 28 p. (Extr. du „Correspondent”).
Des articles dans „La Revue de Jeunes” (1921-)
La visite des pauvres (5 Conf, réedit), Paris 1923.
Pensées pour la suite des jours, Paris 1923.
Les intermèdes de Talloires, Paris 1924, 8° (fig.) 140 p.
La Messe byzantine, dite de St. Jean Chrysostome, Paris 1924
Lille 1924.
L'Heure Sainte, Paris, 1928.
Nouvelles pensées pour la suite des/jours, dans Roseau d'Or, 1929.
La Sainte Vierge et le Saint Sacrement, Paris 1929.
Nouvelles pensées pour la suite des jours, Paris 1931.
La femme adultère, mystère évangélique, Paris 1931.
La présence de Dieu, Paris 1932.
La Liturgie du prochain, Paris 1932.
La souffrance, I-ère partie, Paris 1932.
La Messe byzantins, dite de St. Jean Chrysostome, Desclée, 1934.
Spicuiri istorice, ser. I, Iași 1935.
Pensées pour la suite des jours, Paris 1936.

**Traducerea libretului
Operei „La Traviata”**

Dr. med. Mircea Birtz (1919-1983)

Personajele:

Violeta Valery	soprana
Flora Bervoix	mezzo – soprana
Anina	soprana
Alfredo Germont	tenor
Georges Germont	bariton
Gaston (viconte)	tenor
Baron Duphol	bariton
Marchizul d'Obigny	bas
Dr. Grenvil	bas
Giuseppe (serv. Viol)	tenor
Servit (Florei)	bas
Comisionarul	bas

Actul I

- Corul: Ce târziu sosesc musafirii astă seară
Venim de la Flora și la joc timpul trece ușor
- Violeta: Prieteni, de acum până la ziuă
Veseli vreau să petreceți cu toții,
Printre cupe și glume voioase.
- Flora: Și puteți să petreceți...
- Violeta: Firește
Căci nimic nu-i pe lume mai bun
Ca plăcerea care alină orice durere.
- Flora: Da, viața renaște în plăceri.
- Marchizul: Da viața renaște în plăceri.
- Gaston: În Alfred Germont, scumpă Doamnă
Aveți cel mai sincer prieten.
El vă admiră demult în tăcere.
- Violeta: Darul vostru îl primesc cu plăcere.
- Marchizul: Scumpe Alfredo.
- Alfred: Marchize
- Gaston: Ți-am spus eu, nu e gazdă mai plină de farmec
- Violeta: Totu-i gata? Vă rog dragi prieteni.
În jurul mesei mai veseli vom fi.
- Flora și toți
ceilalți: Aveți multă dreptate, în vin se înneacă orice necaz, orice
chin.
- Violeta și
ceilalți: În jurul mesei mai veseli să fim.
- Gaston: Doar la voi se gândește.
- Violeta: E o glumă.
- Gaston: Cât de trist și îngrijorat venea zilnic să afle cum vă mai
este.
- Violeta: Sfârșește! Ce sunt eu pentru el.
- Gaston: E adevărul.
- Violeta: Așa este? Nu înțeleg, nu pot crede.
- Alfred: Da este așa.
- Violeta: Mulțumesc sunt mișcată (către Baron)

Dumneavoastră venit-ați vreodată?

Baronul: Vă cunosc doar de un an scumpă doamnă.

Violeta: Dânsul numai de câteva clipe.

Flora: De tăceai era poate mai bine. (baronului)

Baronul: Îmi este antipatic acest tânăr.

Violeta: De ce? Mie îmi place în schimb foarte mult.

Gaston
(lui Alfred): Ai de gând să nu scoți nici o vorbă?

Marchizul: Doamna va face să fie mai vesel.

Violeta: Dacă aș fi Habe, zeița.

Alfred: Ca și ea sunteți nemuritoare.

Flora și
ceilalți: Să bem dar.

Corul: Să bem dar (cu toții) prieteni să bem!

Gaston: O, baroane, un vers, o închinare, așteptăm să auzim o urare. (către Alfred) tu atunci?

Violeta,
Flora: Da o urare vrem.

Alfred: Muza nu-mi surâde.

Gaston: Nu ești doar un maestru?

Alfred: V-ar face plăcere (îmi dați voie).

Violeta: Da.

Alfred: Voi cânta.

Marchizul: Deci tăcere.

Cu toții: Deci cu toții v-ascultăm.

Alfred: Prieteni, voioși să închinăm azi paharele ca să cântăm frumusețea.
Și în clipa aceasta uitând tristețea, noi veseli să fim neîncetat.
Închin paharul fiorului, ce dragostea prevestește,
privirea ce ne amețește,
în suflet s-a strecurat. Închin pentru dragoste, pentru aceea ce inima mi-a fermecat.

Flora și
Ceilalți: Ah, să bem, să închinăm pentru aceia care inima ne-a fermecat.

Violeta: Cu voi dragi prieteni, eu vreau să împart timpul în râs și veselie; totul în lume este o nebulă, dacă n-am ști să iubim. Gustați plăcerea dragostei, căci ea este trecătoare, ea ține doar cât o floare, ce nu o prețuim. Ne cheamă, ne cheamă la viață un dor arzător, veseli să fim.

Flora și ceilalți: Ah, sorbiți din paharul ce înneacă amarul, căci noaptea la vis ne îmbie, la cântece, glume și veselie, să bem până în zori de zi.

Violeta: Viața e o desfătare.

Alfred: Când nu știi ce este iubirea.

Violeta: Să sufăr nu-mi este firea.

Alfred: Altfel este al meu destin.

Violeta: Ah, sorbiți din paharul , ce înneacă amarul, căci noaptea la vis ne îmbie, la cântece, glume și veselie, să bem până în zori de zi. Ah, până în zori de zi, ah până în zori de zi.

Toți plus

Alfred: Să sorbim, să sorbim din paharul ce înneacă amarul, căci noaptea la visuri îmbie, la cântece glume și veselie, ne îmbie să bem, da să bem până în zori de zi, să bem până în zori de zi, da să bem până în zori de zi, da să bem.

Violeta: Nu v-ar plăcea oare să se danseze?

Toți: Primim voioși cu veselie.

Violeta: Atunci să mergem. Ah, vai!

Toți: Ce este?

Violeta: Nimic, nimic.

Toți: Ce vă oprește.

Violeta: Să mergem, o Doamne!

Toți: Ce este asta?

Alfred: Ce vă doare?

Toți: Oare ce este?

Violeta: Mă simt slăbită și tremur. Vă rog să treceți.
Peste puțin vin și eu.

Toți: Vă facem voia.

Violeta: O ce paloare. Dumneata?

Alfred: Voiam să aflu cum vă mai este.

Violeta: Mai bine.

Alfred: În felul acesta vă veți ucide. Sunteți datoare să vă cruțați viața.

Violeta: Dar ce pot face?

Alfred: De ați fi a mea, cu ce nespună grijă asupra voastră aș veghea.

Violeta: Ce spuneți? Nimeni nu ține la viața mea.

Alfred: Pentru că nimeni nu vă iubeste.

Violeta: Nimeni.

Alfred: În afară de mine (da numai eu).

Violeta: Așa este. Cum de am putut să uit iubirea voastră.

Alfred: Voi râdeți. N-aveți dar suflet.

Violeta: Suflet, da, poate, de ce vrei să am suflet?

Alfred: De ar fi așa, n-ați putea acum să glumiți.

Violeta: Să vă cred oare?

Alfred: Spun adevărul.

Violeta: De mult mă iubiți dumneavoastră.

Alfred: Aproape un an este.
Mi-aduc aminte ce gingașă mi-ați răsărit în cale.
Din ziua aceea iubirea inima mi-a tulburat
De-un fior negrăit ce farmecă
Și-mi stăpânește întreaga mea ființă
Tainică vrajă, tainică suferință
Vrajă și suferință, nespună vrajă, dor nesecat.

Violeta: De este așa, lăsați-mă, nu vreți să fim prieteni. O dragoste prea mare să o simt eu nu aș fi în stare.
Firea mea este prea veselă, vă căutați o alta, o veți găsi, și de îndată și ușor atunci mă veți uita.

Alfred: Iubire tainică vrajă, tainică suferință, vrajă, suferință, nespună vrajă, dor nesecat, iubire, dor nesecat. (3x)

Violeta (concomitent) O veți găsi îndată și ușor eu voi fi uitată, pe mine atunci cu ușurință mă veți uita, ușor mă veți uita (bis) cu ușurință mă veți uita, ah ușor mă veți uita.

Gaston: Dar voi singuri ce faceți?

Violeta: Stăteam de vorbă.

Gaston: Pricep, rămâneți.

Violeta: Și acum nici un cuvânt despre iubire.

Alfred: Mă voi supune. Plec dar.

Violeta: Așa degrabă. Vă rog luați această floare.

Alfred: De ce?

Violeta: S-o readuceți.

Alfred: Când dar?

Violeta: Când va fi ofilită.

Alfred: Atunci chiar mâine.

Violeta: Ei bine pe mâine.

Alfred: Ah câtă fericire.

Violeta: Vorbiți dar de iubire.

Alfred: Vorbește o a mea pornire, vorbește a mea simțire de
câtă fericire, vorbește a mea pornire, vorbește a
mea simțire.

Violeta: Iubire, vorbiți iar de iubire. Iubire. Plecați! Adio!

Alfred: Plec dar ! Ce fericire!

Violeta: Adio! Adio!

Corul: Zorile pe cer s-arată, este vremea de plecare. Mulțumim
prea scumpă doamnă, de serbarea ce ne-ați dat (se
repetă). Munca în oraș începe și noi nici nu ne-am
culcat. Este vremea de odihnă, ca să prindem noi
puteri.
Da este vremea de culcare, ca să prindem noi puteri.
Și astfel vom fi în stare, să reîncepem noi plăceri.

Violeta: Ce straniu, ce straniu, cuvintele lui mi-au pătruns în
suflet. Voi fi nefericită iubindu-l sincer.
Care îți este hotărârea biet suflet, tu care n-ai iubit pe
nimeni.
Comoară neprețuită iubind, să fiu iubită.
Dar putea-voi eu oare, să duc o altă viață,
Să uit trecutul

Poate că el, când a aflat zbulciumul meu din suflet,
viața-mi frământată, mi-a înțeles cu adevărat ființa
mea ascunsă, simțirea mea curată.

A lui iubire tânără inima mi-a cuprins și cu vâpăi
aprinse firea mi-a tulburat.

De un fior negrăit ce farmecă și-mi stăpânește întreaga
ființă, tainică vrajă, tainică suferință, vrajă și
suferință, nespūsă vrajă, dor nesecat (se repetă).

Ce gânduri nebune! Deșată amăgire! Biată femeie,
singură, părăsită în mijlocul acestui pustiu populat
numit Paris.

Ce pot spera, ce pot eu face?

Divină, voioasă desfătare, să-mi fie viața mea, iată
ce-aș vrea!

Veșnic liberă în dulce desfătare și veselie, din plăcere-n
plăcere vreau să-mi treacă viața mea.

Ziua, vină ziua, treacă, totul în mine vrea să petreacă.

Gândul meu la noi plăceri, la desfătare va zbura. Da
va zbura la noi plăceri, gândul va zbura, va zbura,
gândul meu.

Alfred: Amor, amor ce farmecă și-mi stăpânește întreaga mea
ființă, tainică vrajă, tainică suferință, vrajă și
suferință, nespūsă vrajă, dor nesecat.

Violeta: Ce gânduri nebune! A iată ce-aș vrea!

Ah, veșnic liberă, în dulce desfătare și veselie, din
plăcere-n plăcere vreau să-mi petrec viața mea.

Ziua, vină ziua, treacă, totul în mine vrea să petreacă.

Ah, gândul meu la noi plăceri, la desfătări va zbura. Da
va zbura (3x)

La noi plăceri va zbura, da va zbura (bis)

La noi plăceri el va zbura.

Alfred

concomitent

cu Violeta: Amor ce farmecă ființa-mi întregă.

Actul II

- Alfred: De-i ea departe, nimica nu-mi priește
Trei luni se-mpliniră Violeta-mi dragă, pentru mine-a
lăsat beșugul, prietenii, serbările pompoase și vana
sa ambiție de a face un sclav din orișicine.
Azi mulțumită, în colțul acesta tainic pentru mine uită
tot. Ce renăscut me simt azi lângă dânsa și trezit la
viață prin iubire, când o văd fericită, uit ce-a fost
altădată.
- Al meu avânt prea arzător, tânăra mea pornire ea le-a
învins cu blândul său surâs fermecător de amar.
Din ziua-n care ea mi-a spus, aș vrea doar mereu al
tău să fiu, de nimeni nu mai vreau să știu. Trăiesc,
eu trăiesc într-una, de atunci trăiesc ca-n vis. Din
ziua-n care ea mi-a spus, vreau să fiu mereu al tău.
De nimeni nu mai vreau să știu, trăiesc, trăiesc într-una,
de atunci trăiesc ca-n vis, trăiesc ca-n vis. De
nimeni nu mai vreau să știu, de atunci trăiesc ca-n
vis, din ziua aceea eu trăiesc, de atunci ca-n vis
trăiesc.
- De unde vii Anina?
- Anina: De la Paris.
- Alfred: Ai fost cu treburi?
- Anina: M-a trimis chiar Doamna.
- Alfred: De ce?
- Anina: Să vând trăsura și caii cu tot ce mai are.
- Alfred: Ce aud oare?
- Anina: Trăind aici cheltuiala e prea mare.
- Alfred: Și de ce taci?
- Anina: Să tac mi-a dat poruncă.
- Alfred: Poruncă. Și cât vă trebuie?
- Anina: O mie de galbeni.
- Alfred: Acum la Paris plec iute, despre acest lucru nimic să nu-i
spui Doamnei, încerc să mai îndrept ce se mai
poate mergi, mergi.

Violeta: Alfredo!
Anina: La Paris pleacă acum.
Violeta: Și când se-ntoarce?
Anina: A spus că se întoarce mai către seară.
Violeta: Foarte ciudat e.
Anina: Pofțiți.
Violeta: Mulțumesc aștept un om de afaceri să vină, să intre
îndată.
Ah, ah, Flora mi-a descoperit refugiul, mă invită la bal
astă seară. Zadarnic așteaptă.
Servitorul: Un domn e afară.
Violeta: Aștept să intre.
Germont: Domnișoara Violeta.
Violeta: Chiar eu sunt.
Germont: Eu sunt tatăl lui Alfredo.
Violeta: Cum?
Germont: Tatăl celui ce se ruinează fermecat de dumneavoastră.
Violeta: Uitați că sunt femeie și la mine acasă, și că astfel de
vorbe nu le pot asculta.
Germont: Iertare totuși.
Violeta: Sunteți greșit cu totul.
Germont: Vrea averea să v-o dăruiască.
Violeta: N-a îndrăznit să o facă, și-ași refuza.
Germont: Dar luxul acesta.
Violeta: Acest act nu-l cunoaște nimeni, vă rog citiți-l.
Germont: Ah, ce descopăr. Toată averea voastră hotărât-ați s-o
vindeți. Ah, de ce , de ce v-acuză?
Violeta: Nu mai există, drag mi-e Alfredo, cerul m-ar ierta
văzând a mea căință.
Germont: Nobile sentimente.
Violeta: Ah, cât de blând îmi sună aceste vorbe.
Germont: Pot să vă cer dar atunci un sacrificiu?
Violeta: Ah nu nu-mi spuneți un lucru groaznic, sigur îmi veți
cere, prevedeam eu, era doar prea mare fericire.
Germont: Tatăl lui Alfredo vă cere să vă gândiți la soarta celor
doi copii ai săi.

Violeta: Celor doi copii.
 Germont: Gingașă și curată,
 Domnul mi-a dat o fată
 Și dacă Alfredo acasă nu se-ntoarce-ndată
 Tânărul ei logodnic
 Sigur o părăsește
 Și fericirea-ntreagă
 Tuturor astfel se nimicește
 Nu veți stropi cu lacrimi
 Floarea iubirii lor
 Nu veți stropi cu lacrimi
 Al dragostei fior
 La rugămintea mea fierbinte
 De părinte
 Sigur sunt că veți ceda.

Violeta: Ah pricep, ați vrea să câțava vreme de Alfredo să stau
 deoparte. Ce durere voi resimți dar.

Germont: Nu vă cer aceasta.

Violeta: Doamne ce mai îmi cereți n-ajunge aceasta?

Germont: Nu, n-ajunge.

Violeta: Vreți poate să renunț la el cu totul.

Germont: Desigur.

Violeta: Ah, nu pot, nu, nu
 De-ați cunoaște, cât de mare, e iubirea-mi arzătoare,
 că n-am rude, nici prieteni, n-am pe nimeni, pe-astă
 lume
 Și că Alfredo-i pentru mine, totul tot pe-acest pământ.
 Știți că viața-mi este roasă
 De o boală nemiloasă
 Lăsați răul care nu iartă
 De Alfred să mă despartă
 Ah supliciul e prea mare
 Prea e crud, și greu m-apasă.
 Nu-l voi putea suporta, mai bine mor, da mai bine mor,
 aș vrea să mor, ah, mai bine să mor, să mor, ah
 mai bine să mor.

- Germont: E mare sacrificiul, dar totuși ascultați-mă, sunteți frumoasă și tânără, cu timpul...
- Violeta: Mi mult nu-mi spuneți. Știu totul, dar mi-e peste putere. Zadarnic, nu pot să-nțeleg, el singur mi-e drag pe lume.
- Germont: Se poate, însă omul este scimbător.
- Violeta: O doamne.
- Germont: Orice frumusețe, cu timpul se-ofilește și vremea iute trece, ce faci atunci? Gândește de-a voastră suferință veți fi nenorocită, căci legătura voastră nu-i binecuvântată.
- Violeta: O Doamne, așa e.
- Germont: Ah, iată visul amăgitor, se risipește-n bine, fiți îngerul mângâietor al familiei mele.
- Violeta: Așa e, așa.
- Germont: Violeta, gândiți-vă, cât timpul nu-i peirdut, că numai Dumnezeu, numai El a inspirat cuvintele, unui părinte, adânc îndurerat.
- Violeta: Astfel o biată femeie căzută, nu-și va reface viața-i pierdută, chiar dacă-n urmă ea se pocăiește.
Omul condamnă, fără a ierta, da fără a ierta, Omul condamnă fără a ierta.(bis)
- Germont: **Redați familiei mele pacea consolatoare, vei fi îngerul consolator.**
Vei fi, vei fi înger consolator.(bis)
- Violeta: Spuneți copilei dragi nevinovate, că viața mea-i va fi sacrificată, că n-am decât un gând, comoara mea scumpă a iubirii, să l-o jertfesc și apoi voi muri, și voi muri, voi muri.
- Germont: Lacrimi, nu mai plânge, o biet copil.
Lacrimi, nu mai plânge, știu ce supliciu și ce durere, știu cât de mare e sacrificiul ce ți se cere, am și eu inimă și-ți simt durerea și numai curajul te va ajuta s-o-nvingi. **Oh știu ce supliciu și ce grea durere e-acest sacrificiu ce-acum ți se cere... Am și eu inimă, și-ți simt durerea, curajul te va ajuta s-o-nvingi. Lasă-ți**

plânsul biet copil sărman, curajul te va ajuta s-o-nvingi.(bis)

Soarta ta curajul te va ajuta s-o-nvingi(bis).

Violeta: **Spuneți copilei dragi nevinovate, că viața mea-i va fi sacrificată, că n-am decât un gând, comoara mea scumpă-a iubirii, să l-o jertfesc și apoi voi muri, voi muri...Ca s-o jertfesc ș-apoi voi muri (bis)** eu voi muri, eu voi muri, viața mea eu vreau s-o jertfesc, s-o jertfesc...

Violeta: Ce-i pot spune?

Germont: Să-i spuneți că nu-l iubiți.

Violeta: Nu mă va crede.

Germont: Plecați dar.

Violeta: Mă urmează.

Germont: Atunci...

Violeta: Să mă-mbrățișați ca un părinte, tare astfel voi fi. Al vostru va fi iarăși, dar greu lovit în suflet. Să fiți aproape, spre a-i da o mângâiere.

Germont: Ce veți face?

Violeta: De-ați ști, v-ați opune gândirii mele.

Germont: Generoasă și la rându-mi, ce pot face, ce pot face, o generoasă.

Violeta: Murind aș vrea ca amintirea mea, urâtă să nu-i fie și suferința groaznică, aș vrea măcar să știe.

Germont: Nu, suflet nobil, vei trăi o viață fericită, căci fapta-ți într-o zi de Dumnezeu va fi răsplătită.

Violeta: Să știe și el că jertfa-mi pornește din iubire
Până la ultimul suspin, pe el îl voi iubi,
Să știe că numai pe el îl voi iubi (bis), pe el îl voi iubi,
îl voi iubi.

Și ultimul suspin al meu, lui îl voi dărui.

Germont: De-a voastră jertfă nobilă, vă veți putea mândri. Cu al vostru sacrificiu, cu al vostru sacrificiu, răsplată va primi, ah , da, atunci cu fapta voastră, atunci cu fapta voastră, vă veți putea mândri.

Cu a voastră faptă nobilă, cu-a voastră faptă nobilă,
vă veți putea mândri.

Violeta: Plecați vă rog acuma.

Germont: Vă mulțumesc din suflet.

Violeta: Plecați. Nu ne vom mai vedea.
Fiți fericiți dar adio.

Germont: Fiți fericită adio.

Violeta: Să știe și el că jertfa-mi pornește din iubire
Și pân la ultimul suspin...Adio. Fiți fericiți dar. Adio.

Germont: Fiți fericită dar, adio.

Violeta: Dă-mi puteri, o Doamne.

Anina: Doamna mă cheamă?

Violeta: Da, iată să duci scrisoarea aceasta.

Anina: Oh.

Violeta: Du-te iute, lui îi voi scrie acuma. Ce-o să-i spun?
Cine-mi va da curajul?

Alfred: Ce faci?

Violeta: Nimica.

Alfred: Scriai doar.

Violeta: Da, nu.

Alfred: Ce turburare. Și cui scriseseși?

Violeta: Chiar ție.

Alfred: Dă-mi scrisoarea.

Violeta: Nu acuma.

Alfred: Cer iertare, dar sunt preocupat.

Violeta: Ce ai?

Alfred: A venit tata.

Violeta: L-ai văzut?

Alfred: Ah nu. Mi-a scris doar o scrisoare aspră, îl aștept totuși,
îi vei fi și lui dragă.

Violeta: N-aș vrea să mă surprindă, să plec ar fi mai bine.
Liniștește-l, eu în genunchi îl voi ruga, cu mine-aici
te va lăsa. Vom duce-o viață de fericire, căci sunt
de tine iubită, Alfredo, de tine sunt iubită, răspunde
Alfredo, răspunde Alfredo, nu-ți sunt dragă?

Alfred: Iubito nu mai plânge.

Violeta: De lacrimi avem nevoie. Nu voi mai plânge.
Te uită, pot surâde, te uită sunt liniștită, liniștită.
Mă ascund printre flori, voi fi aproape de tine-n
preajma ta.
Vreau ca iubirea ta, la fel cu a mea să fie. Aș vrea
Alfredo, cât mi-ești drag, să-ți fiu și eu dragă.
Adio.

Alfred: Inima ei trăiește doar pentru mine.
Târziu e nu cred ca astăzi să mai sosească tata.

Giuseppe: Nu este în taxi. Spune că v-a plecat cu o trăsură.

Alfred: Se aud pași în grădină, cine-o fi?

Comisionarul: Domnul Germont.

Alfred: Chiar eu sunt.

Comisionarul: O doamnă într-o trăsură, mi-a dat pentru voi
această scrisoare.

Alfred: De la Violeta. De ce atâta turburare. Poate vrea să
merg și eu spre dânsa. Cum tremur. O ceruri
asta...
Alfredo, când vei citi aceste rânduri..
Ah...Dragă tată.

Germont: Copile. Ah ce mult suferi, oprește-ți plânsul, vei fi
din nou mândria, speranța familiei.
De-al Provenței drag pământ
Cine te-a înstrăinat
Cine te-a înstrăinat
De-al Provenței drag pământ
Să-ți lași leagănul tău sfânt
Ce destin te-a fermecat
Ce destin te-a fermecat
Să-ți lași leagănul tău sfânt.
Amintește-ți cum trăiai
Liniștit și alintat
Doar acolo vei afla
Fericirea ce-ai visat(bis)
De Dumnezeu ce m-a trimis vei fi salvat
Tatăl tău de griji albit

Nu știi cât a suferit
Nu știi cât a suferit
Tatăl tău de griji albit
Fiind departe de-al său fiu
Totul îmi părea pustiu
Tot era trist și pustiu
Fiind departe de-al său fiu
Dacă azi te-am regăsit
Tu speranța mi-ai redat
Glasu-onoarei ți-a vorbit
Calea dreaptă ți-a arătat.
Dacă azi te-am regăsit
Tu speranța mi-ai redat
Căci Dumnezeu m-a ascultat
Copile drag m-a ascultat
Da azi te regăsesc, căci bunul Dumnezeu m-a ascultat
Îmi răspunzi chemării de tată.

Alfred: Ah, la Flora îi voi pedepsi purtarea sa.
Germont: Ce zici tu, oprește!

Actul III

- Flora: Vom avea bal mascat astă seară; vicontele conduce.
Violeta și Alfredo sunt invitați.
- Marchizul: Cum, nu știți noutatea? Violeta și Alfredo s-au despărțit.
- Flora: Cum asta?
- Marchizul: Dânsa vine aici cu baronul; I-am întâlnit chiar ieri,
păreau foarte veseli.
- Flora: Tăcere, luați seama, ne sosesc prieteni.
- Corul: Noi suntem țigăncuțe, venite de departe
În urma fiecărui, ghicim în viitor
În stele noi putem citi ca într-o carte
Nimic nu ni s-ascunde, noi ghicim
Ori când, oriunde, de noroc, de-amor
În prezent și în viitor.
De ne uităm în stele ca-n carte
Noi cântăm și lucruri bune ori rele
La toți noi prevestim, dacă ne uităm în stele
Ca-ntr-o carte noi citim
Și-orice lucruri bune ori rele
Noi prevestim soarta, oricum o știm
Dacă ne uităm în stele, ca-ntr-o carte noi citim
Și-orice lucruri, bune ori rele, noi prevestim
Soarta oricui o știm
Să-ncepem.
Doamnă Dumneavoastră aveți rivale , multe..
- Flora: Marchize cum se vede, nu sunteți credincios
Iar faceți pe galantul, mi-o veți plăti îndată.
- Marchizul: Puteți să credeți oare un lucru mincinos?
- Flora: Că vulpea-și schimbă părul, așa e zicătoarea
Schimbați-vă năravul, altfel veți regreta.(3x)
- Dr.: Trecutul dați uitării, gonind orice-amintire
A fost doar amăgire, priviți spre viitor.
- Flora, Dr
Marchizul,
Corul: **Trecutul dați uitării, goniți orice-amintire**

**Totul a fost doar amăgire, priviți spre viitor
(bis)**

În viitor, da mereu în viitor

Totul a fost amăgire, priviți în viitor (bis)

Priviți mereu, priviți în viitor

Ah da priviți în viitor, priviți mereu în viitor.

Corul:

Din Madrid au sosit matadorii

Cei mai strașnici din toți toreadorii

Veți vedea cum Parisul petrece

În iubire nimeni nu ne-ntrece

E o poveste de-i dați ascultare

Veți vedea de ce suntem în stare.

Flora:

Da voinicilor, spuneți povestea, ne va face chiar
plăcere.

Corul:

Deci tăcere.

În Biscaia a fost odată, un tânăr matador temut

Brațul tare, ochiul ager, iar în luptă neîntrecut

De o tânără andaluză ca nebun s-a-ndrăgostit

Dar frumoasa lui ursuză iată astfel i-a vorbit

Vreau să văd de poți răpune patru tauri într-o zi

Ca răsplată îți voi spune, mâna mea a ta va fi.

Da răspunde el pe dată și-n arenă s-a și dus

Patru tauri dintr-o dată, brațu-i sprinten a răpus (bis)

Flora, Dr.

Marchizul:

Bravo, bravo matadorul ca un viteaz el s-a purtat

Dacă tinerei amorul, astfel l-a arătat.

Corul:

Plin de lauri el pe dată către mândră s-a-ndreptat

Ea atunci drept răsplată inima cu drag i-a dat

Matadorii pe a lor mândre astfel știu a cuceri

Dar aici sunt firi mai blânde și-i de ajuns doar a glumi.

Flora, Dr.

Marchizul,

Corul:

Vesel să-cercăm norocul, că destinu-i schimbător

Să lăsăm deci liber locul, pentru bravul jucător (bis)

Veseli să-ncercăm norocul, că destinu-i schimbător
Să lăsăm deci liberi locul pentru bravul jucător, deci
pentru bravul jucător.

Flora: Alfredo, voi?

Alfred: Da prieteni.

Flora: Violeta?

Alfred: N-o mai văd.

Flora,

Corul: Nimeni n-ar crede – bravo. Cum putem juca?

Flora: Mult așteptata-n fine.

Violeta: N-am putut rezista plăcerii.

Flora: Vă mulțumesc baroane, de cinstea ce ne-o faceți.
Germond e-aici, uite-l colo.

Violeta: Doamne așa e. Este dânsul.

Marchizul: Să nu-i spui nici o vorbă acestui domn Alfredo.

Nici o vorbă; nici o vorbă.

Violeta: Ah de ce-am venit, ai milă o Doamne sfânt, ia-mă în
paza ta.

Flora: Ce-am auzit, spune-mi, ce-i noutatea asta?

Alfred: Un patru, câștig într-una, înfrângerea-n iubire la joc
noroc îți poartă.

Marchizul,

Gaston,

Corul: Ce norocos este astăzi.

Alfred: Dacă-nving astă seară, cu suma câștigată, vesel ca
altădată, mă reîntorc la țară.

Flora: O, singur?

Alfred: O nu, cu aceea ce-odată a fost cu mine și azi e cu altul.

Violeta: O, Doamne.

Gaston: Fi mai blajin.

Baronul: Domnule.

Violeta: Fiți calm sau plec îndată.

Alfred: Baronul ce dorește?

Baronul: E un noroc al vostru, să joc mă ispitește.

Alfred: Da.

Violeta: Ce va mai fi, mă simt sfârșită, o Doamne sfânt ia-mă în paza ta.

Alfred: O sută și la stânga.

Baronul: Suta de franci la dreapta.

Gaston: Nu as, figură, câștigi iar.

Baronul: Vreți dublu?

Alfred: Primesc și dublu.

Gaston: Nu patru, nu șapte.

Alfred: Norocul cu mine.

Dr.,
Marchizul,

Corul: Câștigă. Norocul pe Alfredo părtinește.

Flora: Șederea lui la țară, baronul o plătește.

Alfred: Continuați.

Servitorul: Servită-i masa.

Flora: Să mergem.

Toți: Să mergem.

Violeta: Ce va mai fi, mă simt sfârșită, o Doamne sfânt ia-mă în paza ta.

Toți: Haidem.

Alfred: Continuați partida.

Baronul: Acum nu mai e vreme, îmi iau revanșa mai târziu.

Alfred: La jocul ce vă place.

Baronul: Acum la masă. Haidem.

Alfred: La dispoziția voastră, haidem.

Baronul: Haidem.

Violeta: I-am șoptit aici să vină, va vrea oare să m-asculte. Va veni căci ura lui mai mult ca glasul meu îl vrea. Ce?

Alfred: Aveți Doamnă vreo dorință?

Violeta: Să plecați de-aici îndată, un pericol v-amenință.

Alfred: Înțeleg. Da ajunge, atât de laș de ce mă crezi?

Violeta: O nu, dar totuși.

Alfred: De ce vă temeți?

Violeta: De baron mai mult mi-e frică.

Alfred: Între noi e-un caz de moarte.

Dacă el de brațu-mi cade, gându-acesta
vă-frământă că odată cu amantul, va dispărea
protectorul.

Soarta-aceasta vă-nspăimântă.

Violeta: Dacă dânsul te omoară, iată ce mă înfioară și ce
sufletu-mi apasă.

Alfred: De-a mea moarte, ce vă pasă?

Violeta: Pleacă-ndată, te rog mă lasă.

Alfred: Voi pleca, dacă-nainte, tu te legi prin jurăminte c-ai să
mă urmezi îndată.

Violeta: Ah, niciodată.

Alfred: Niciodată?

Violeta: Te du și uită-mă. O femeie desfrânată. Pleacă-ndată
și mă lasă sunt legată și-am jurat să fug de tine.

Alfred: Dar cui, spune, spune, cine.

Violeta: Celui care-avea tot dreptul.

Alfred: Lui Duphol.

Violeta: Da.

Alfred: Îl iubești deci?

Violeta: Ei bine, îl iubesc.

Alfred: Veniți cu toții.

Dr., Flora,

toți: Cine ne cheamă, ce se-ntâmplă?

Alfred: Pe-astă Doamnă o cunoașteți?

Violeta: Cum, Violeta?

Alfred: Ce-a făcut, nu știți desigur?

Violeta: Ah taci!

Toți: Nu.

Alfred: Și-a risipit averea sa și numai pentru mine, eu orbul,
lașul, am răbdat această grea rușine dar mai e încă
timp destul pentru această murdară pată. Aici vă
iau drept martori, vă iau pe toți drept martori, că
cel puțin odată, aci, eu însumi o plătesc.

Gaston,

Corul: Ai săvârșit cea mai groaznică faptă, zdrobind o inimă
nevinovată. E rușinos să insulti o femeie. De-aci

să pleci ești nevrednic de noi, pleacă, nevrednic ești de noi.

- Corul: E rușinos să insulti o femeie, pleacă de-aici, ești nevrednic de noi, nevrednic ești să stai cu noi, te du de-aici, nevrednic ești să stai cu noi.(bis)
- Germont: Dispreț acelu, ce umilește pe o femeie care-l iubește
Nu pot în tine să-mi văd copilul, în tine pe Alfredo, nu pot să-l regăsesc
Nu pot în tine, să-mi văd copilul, nu pot pe Alfredo să văd, nu pot pe Alfredo să-l regăsesc.
- Alfred: Vai ce făcut-am, ce rătăcire, doar gelozia m-a scos din fire. Crunt-amăgire, mintea îmi fură fapta-mi nedemnă, de neiertat.
Să fug din cale-i n-am fost în stare
Mânat de ură, am venit iară
Și-acum disprețu-i cumplit mă doare
De remușcare sunt torturat.
- Toți: O.
Flora,
Marchizul,
- Corul: Ce nedemnă-i purtarea sa. Toți suferim de durerea ta,
Concomitent aici te afli între prieteni, alungă-ți plânsul și jalea ta.
- Alfred: Doar singur știu; vai mie; ah vai. Vai refăcut-am, ce rătăcire, în veci iertare nu voi afla.
- Gaston,
Concomitent cu
- Germont: Doar singur știu câtă cinste biata femeie în suflet ascunde, știu că-l iubești, cu toate acestea tot voi tăcea.
- Baronul
(concomitent):Ai spus acestei Doamne, acestei Doamne, cuvinte grele, insultătoare, ce nu vor trece nepedepsite, v-o voi proba-o (bis); purtarea voastră pedeapsă vrea.
- Violeta: Alfredo, Alfredo, cu-a ta orbire, nu poți să înțelegi a mea iubire. De-ai ști tu prețul ce azi mi-atrage și umilința din partea ta.

Toți: Vei uita, ai curaj.

Alfred
(concomitent): Ce rătăcire am avut.

Baronul
(concomitent): V-o voi proba.

Violeta: Veni-va vremea când vei putea afla
Ce nesfârșită a fost iubirea mea
De remușcări Dumnezeu te scape
Dumnezeu de remușcări te ferească
Ah cât voi trăi, te voi iubi, te voi iubi
De remușcări să te ferească Dumnezeu
Cât voi trăi, te voi iubi, te voi iubi.
Chiar dincolo de moarte eu te voi iubi, te voi iubi
mereu.(bis)
Ah tot mereu, chiar de-am să mor, te voi iubi, te
voi iubi.(bis)

Flora
Concomitent

Gaston: Vei uita, ai curaj (3x) ești cu prieteni, da, alungă-ți
plânsul și jalea ta (5x). Ah, curaj. Curaj. Toți
suferim, toți suntem de partea ta (bis) curaj,
curaj.

Alfred: Ce rătăcire am avut, sunt un nemernic, vai ce-am
făcut (bis) doar gelozia m-a îndemnat; vai ce
făcut-am, ce rătăcire, doar gelozia m-a scos
din fire. Crunt-amăgire, mintea îmi fură, faptă
nedemnă, de neiertat. Să fug din cale-i, nu-am
fost în stare, dus de mânie, am revenit iară
ș-acum disprețu-i, cumplit mă doare, de
remușcare sunt torturat (bis) și-acum
disprețul...(bis). Să fug din cale-i...(bis)

Germont: Știu că-l iubește, că-i credincioasă, cu toate
acestea, tot vei uita, știi că-l iubești, dar voi
tăcea (până la fine).

Baronul: V-o voi proba purtarea voastră pedeapsă vrea.

Actul IV

- Violeta: Anina!
Anina: Ce vrea Doamna?
Violeta: Sărmana, adormiseși.
Anina: Da, cer iertare.
Violeta: Dă-mi un pic de apă. Te uită, s-a făcut ziuă.
Anina: E ora 7.
Violeta: Dă drumul la lumină.
Anina: Domnul de Grenvil.
Violeta: Bun prieten. Vreau să mă scol. Ajută-mi. Cât ești de bun că te gândești la mine.
Dr.: Da, vă simțiți mai bine?
Violeta: Trupul mi se chinuie, dar am pace-n suflet. M-îmbărbătat aseară un bun prieten. Ah cum spovedania ușurează suferința.
Dr.: Și-astă noapte?
Violeta: Am dormit liniștită.
Dr.: Aveți răbdare, căci convalescența nu-i departe.
Violeta: Ah, să minți din milă, permis e pentru doctor.
Dr. Adio, mă voi reîntoarce.
Violeta: Cât mai degrabă.
Anina: Cum îi merge Doamnei?
Dr.: Mai are de trăit doar câteva ore.
Anina: Mai mult curaj.
Violeta: Azi este sărbătoare.
Anina: Parisul tot petrece - e carnavalul.
Violeta: Ah în acea mulțime, câți nenorociți vor fi fără pâine. Câți bani mai avem în casă?
Anina: 20 de galbeni.
Violeta: Din ei să dai săracilor 10.
Anina: Puțini vor mai rămâne.
Violeta: O îmi vor ajunge. Vezi de-am vreo scrisoare. Nu te-ngriji, te rog te du degrabă.
"V-ați ținut făgăduiala. Duelul a avut loc. Baronul a fost rănit, dar merge spre însănătoșire. Alfred e pe

pământ străin. Eu însumi l-am arătat sacrificiul ce ați făcut. El se va întoarce spre a vă cere iertare și voi veni și eu. Îngrijii-vă. Meritați o soartă mai bună.”

E prea târziu. Și dânsul nu vine. Așteptarea-i lungă. Ah cât sunt de schimbată. Doctorul mi-a dat însă multă speranță. Dar boala aceasta nu iartă niciodată.

Adio, trecute visuri de iubire nepieritoare pe obraji-mi suava roză azi este ofilită și caldă iubire a lui Alfredo îmi lipsește, în ea mângâiere al meu suflet găsește. Mângâiere a aflat. Ah pentru trecutul meu Doamne ai îndurare. Dorința mea o ascultă și dă-mi tu iertare. Ah totul s-a sfârșit, totul, totul s-a sfârșit.

Anina: O Doamnă.

Violeta: Ce e, spune?

Anina: Așa e că atăzi vă simțiți mai bine?

Violeta: Da de ce?

Anina: Făgăduiți-mi că veți fi calmă.

Violeta: Da ce vrei? Spune!

Anina: Vă aduc o veste, bucurie neașteptată.

Violeta: Bucurie, vorbești.

Anina: Da, așa-i Doamnă.

Violeta: Alfredo, Alfredo, e aici, mai iute, Alfredo, scumpe Alfredo, scumpe Alfredo, dragul meu.

Alfred: Ah Violeta, scumpă Violeta, scumpa mea te regăsesc, sunt vinovat, dar știu tot iubito.

Violeta: Știu doar atât, că te-ai întors bine.

Alfred: De doru-ți inima tresaltă-n mine și nu mai pot trăi fără de tine.

Violeta: Ah, dacă astăzi mai sunt în viață, voi ști să-nving durerea mea, mereu.

Alfred: Iartă-mi durerea pricinuită de mine și de tatăl meu.

Violeta: Îmi ceri iertare, vina a mea e, dar din iubire te-am mințit.

Alfred: De-acum-nainte, lângă tine, înger scump voi sta neconținut.

Violeta: De nimeni nu vom fi de-acum-nainte despărțiți.

Alfred: De nimeni.

Violeta: De nimeni.

Alfred: De nimeni.
Violeta: Nimeni nu ne va mai despărți.
Alfred: Parisul părăsi-l vom dragă, vom fi împreună o viață întreagă, uita-vom de lacrimi și de suspine și sănătatea-ți va reînflori. Vei fi lumina tu pentru mine și fericirea ne va zâmbi.
Violeta: Acuma, nimic nu ne mai desparte, vom fi împreună până la moarte; uita-vom de lacrimi și de suspine și sănătatea-mi va reînflori. Vei fi de acum tu pentru mine și fericirea ne va zâmbi.
Alfred: Lăsăm Parisul, scumpa mea dragă.
Violeta: Uitănd de lacrimi și de suspine întreaga fericire ne va zâmbi.
Alfred: Da lăsăm Parisul. Vom fi împreună o viață întreagă.
Violeta: Uitănd de lacrimi și de suspine tot viitorul ne va zâmbi
Uita-vom de lacrimi, de lacrimi și de suspine și sănătatea va reînflori, va reînflori, va reînflori și fericirea din nou ne va zâmbi.
Alfred: Da și sănătatea va reînflori.
Violeta: Ah, acum la slujbă Alfred să mergem, drept mulțumire că te-ai întors iar.
Alfred: Vai ce paloare.
Violeta: O bucurie neașteptată nu vine fără să răscolească sărmanu-mi suflet.
Alfred: O Doamne, Violeta.
Violeta: Din vina boalei, o slăbiciune. Iată sunt bine vezi tu, surâde chiar.
Alfred: Ce crudă soartă.
Violeta: Acuma Anina vino, să mă-mbrace.
Alfred: Acuma așteaptă.
Violeta: Nu chiar acuma. O Doamne, nu pot, nu.
Alfred: Doamne, ce-i asta? La doctor iute.
Violeta: Spune-i, spune-i că-i Alfredo e lângă mine, sunt fericită și vreau acuma să mai trăiesc, vreau să mai trăiesc doar pentru a mea iubire. Dacă venirea ta nu-mi dă viață, nimic pe lume nu mă salvează.

“Ah, să mor atât de tânără, atât de chinuită să mor în clipa-n care-aș fi putut fi fericită a fost o nălucire al meu vis de iubire, credința mea a fost zadarnică, credința mea”.

Alfred: Iubita sufletului meu acum ești lângă mine
A mele lacrimi cu-al tău plâns să se unească
Ființa mea e dornică de-a ta statornicie.
Ah, nu goni orice speranță din inimă.
Tăiat.

Violeta: O iubite Alfredo, ce crud ce crud sfârșit iubirea noastră
va avea.

Alfred

Concomitent: O Violeta ce crud mă chinuie, durerea ta, durerea ta.

Violeta: Ce soartă, ce soartă rea.

Alfred

Concomitent: Violeta, iubita mea.

Germont: Ah Violeta.

Alfred: O tată.

Violeta: Nu m-ați dat uitării.

Germont: Vreau să-mi țin cuvântul ca să te strâng la piept ca pe
copila mea iubită.

Violeta: O vai, prea târziu e. totuși sunt mulțumită.

Grenvil privește, mor în brațele celor mai scumpi ce-i
am pe lume.

Germont: Ah ce spuneți! O Doamne așa-i.

Alfred: Acum privește tată.

Germont: De ce vrei să mă chinui, destul îmi frige pieptul
remușcarea. Ca un trăznet cad asupra-mi vorbele
sale. O bătrân fără minte, ce rău făcut-am azi îmi
dau seama.

Violeta: Vino mai aproape. Ascultă iubite Alfredo. Ține acest
portret al meu din vremuri mai fericite, ca el să-ți
amintească ce mult te-am adorat.

Alfred: Nu vei muri, nu spune-așa, vreau să trăiești, căci
Dumnezeu spre tine nu m-a îndreptat să sufăr un
chin atât de groaznic.

Germont

concomitent: Scumpă copilă nevinovată, victimă a disperării,
iertare cer de răul ce ți-am pricinuit.

Violeta: Și dacă vreo fecioară, tânără, ca o floare, inima-ți
dăruiește, doresc să-ți fie a ta soție, o vreau, să-i
dai portretul acesta, spune-i că e un dar al acelei
ce se va ruga pururi pentru amândoi.

Anina: Atât cât ține, în ochi sunt lacrimi, voi plânge ne-ncetat.

Alfred

concomitent: Atât de iute nu poți să ne desparți, moarte nu poți, nu
poți să ne desparți.

Germont: Atât timp cât în ochi-mi lacrimi voi avea, voi
plânge-ntr-una copilă, plecând acum dintre noi,
Domnul te cheamă, Domnul te cheamă la sânul
său.

Dr.

concomitent: Atât timp cât în ochi sunt lacrimi, voi plânge neîncetat.

Violeta: Să-i dai portretu-acesta. Spune-i că e un dar al acelei
ce se roagă mereu pentru amândoi.

Anina

Germont

Dr.

Alfred: Plecând azi dintre oameni, te cheamă Dumnezeu (bis)
Mormântul ne va ține alături, pe amândoi uniți, pe
amândoi, pe amândoi, uniți.

Violeta: Ce straniu, acum s-au sfârșit și spasmele și durerea în
mine, viața renaște simt că am puteri de necrezut.
Ah acum, ah acum revin la viață...

Toți: Oh cerule...moartă.
Oh ce durere.

Unde ne sunt ofițerii de altădată sau note la traducerea precedentă

Desigur că mulți vor fi surprinși ca în paginile Revistei noastre să găsească traducerea libretului scris de Francesco Maria Piave, inspirat din drama „La dame aux camélias” de Alexandre Dumas fiul, pentru nemuritoarea muzică a lui Giuseppe Verdi (1853). Totuși, drama reflectă drumul spiritual al Violetei Valery, care din curtezană ajunge să moară conform canoanelor creștine; dragostea ei sinceră, ca și ipocrizia societății franceze, au acționat asemeni unor borne electrolitice pentru separarea aurului de detritusuri...

Cel care a încercat această traducere, la începutul anilor '60, Dr. med. Mircea Birtz, s-a născut la Viena în 1919, ca unic fiu al colonelului Dumitru Birtz († 1974), ajuns ulterior Șef al Biroului II al Jandarmeriei Regale Române, și al Wilhelminei n. Humpolec. S-a bucurat de o educație frumoasă în familie, absolvind în 1943 Institutul Medico-Militar, și participând atât pe Frontul din Răsărit, cât și pe cel din Apus. Modelele unor ofițeri de carieră din familie (tatăl său, unchiul patern col. Pavel Birtz fiind comandantul Regimentului de Gardă Mihai Viteazul etc.) și-au pus amprenta asupra tânărului medic militar, acesta arborând o prestanță specifică acestei caste pe tot restul vieții. Poseda cunoștințe temeinice de istorie și literatură română, vorbind o aleasă limbă franceză, descurcându-se binișor și cu limba germană (din familie) și învățând singur limba italiană, fascinat fiind de muzica lui Verdi. Epurările din armată l-au atins și pe el, în 1958 fiind trecut în rezervă. Ar fi putut opta pentru carieră, dar a renunțat, preferând să aibă grijă de familia lui, și s-o apere atunci când ghearele tenebroase ale sistemului încercau s-o sfâșie. Practic a trăit pentru alții, fiind un apreciat medic și găsindu-și întotdeauna timp pentru a asculta necazurile interlocutorilor săi.

Cel ce scrie aceste rânduri privește spre figura lui cu recunoștință, Dr. med. Mircea Birtz, trecut în lumea celor drepți în 1983, fiind cel care i-a vorbit întotdeauna frumos și convingător despre cei doi pilaștri ai societății normale: Biserica și Monarhia. Plimbările făcute la Brașov au rămas memorabile în mintea celui ce scrie, instrucția tradițională fiind transmisă și *atunci*...

În Armata Regală Română, cazul ofițerilor intelectuali nu era o raritate. La un parastat făcut la Brașov, în 1984, subsemnatul a avut onoarea să cunoască un prieten al tatălui Dr. Mircea Birtz, pe col. (r.) Dumitru Botoroagă, care, deși era la o vârstă venerabilă, încă îl putea comenta temeinic pe Kant.

Se creaseră premisele generării unui corp ofițeresc bine pregătit, cu largi orizonturi cuturale și intelectuale, care, încet, dar sigur, ar fi schimbat fizionomia mării mase din Armată. Aceste premise au fost retezate brutal după 1944...

Rezultatul îl vedem acum: soldații noștri trimiși prin Angola, Afganistan, Bosnia, în timp ce Basarabia geme sub jugul comunist în continuare.

Tăvălugul mondialist nu are nevoie de instrumente umane cu orizont intelectual (atunci nu ar mai fi instrumente...), ci de simpli executanți financiari, politici sau militari. Cei care opun rezistență sunt încet, dar sigur, înlăturați.

Privind cu atenție cozile de la Administrația Financiară, sau trecerea maselor la stopuri, vom observa ce înseamnă imbecilizarea în marș, imbecilizare care este unul din primele fructe ale sinistrei politici de globalizare.

Nu trebuie să ne amăgim: dacă la noi birocrăția este cultivată artificial, pentru a favoriza corupția și a anula timpul liber al cetățeanului (astfel încât el să nu se mai gândească la problemele cu adevărat importante...), nici în țările cu un standard material superior lucrurile nu stau mai bine. Conformismul tembel și spălarea creierelor prin școli deformante sau mass-media vor crea mase de roboți care vor mășălui spre nicăieri.

Atunci existența unor ofițeri medici care să traducă librete de operă va ține de inexorabilul domeniu al trecutului. (M.R.B.)

**Din arhiva unei preot
greco-catolic „nerevenit” ...**

dr.theol. Mircea Birtz, OBSS

Despre preotul Victor Lazăr (n. în 31.XII.1911, la Lörincz, jud. Alba, † 30.XI.1978, Benic, jud. Alba) s-a scris puțin.¹

Fiul lui Nicolae Lazăr și al Elisabetei n. Radu, soră cu Augustin Radu († 1937), viitor protopop unit al Devei, și cu istoricul Pr. Iacob Radu, rudă și cu episcopul Demetriu Radu, ucis la Senat de bomba comunistului Goldstein,² a absolvit Teologia la Blaj, fiind sfințit preot de către Î.P.S.S. Dr. Alexandru Nicolescu, mitropolitul Blajului, în 6.III.1938. A fost preot mirean, căsătorit cu Ana Laslo (corect Laszlo) (1918-1999), de la care a avut două fete: pe Lucia-Maria și pe Ana. A funcționat ca preot la Bucerdea Vinoasă și la Benic, între timp absolvind la Cluj și Academia Comercială. Era îndrăgostit de filosofie și de literatură, admirându-l pe I. Kant și acumulând o bibliotecă de câteva mii de volume.

În anul 1940, după cedarea nevolnică a Basarabiei, a făcut cerere de a deveni capelan militar, având și aprobarea Regelui Carol al II-lea de a fi dispensat de stagiul (20.08.1940); a fost însă refuzat, datorită condițiilor precare de sănătate.

În 1948, așa cum se remarcă pe adnotările cărților rămase de la el, a participat la exercițiile spirituale ținute de P.S. Ioan Suci, în vederea pregătirii pentru prigoană. Mascarada din 1948 l-a găsit neclintit în convingeri, în decembrie refuzând trecerea impusă la Ortodoxie. A stat ascuns până în 1949 în zona Geoagiului (Alba), fiind ulterior arestat și condamnat în 29.III.1949 (sentința nr. 848) la 3 ani de închisoare, sub acuzația de a fi favorizat Grupul de Rezistență condus de eroul Nic. Dabija, a făcut însă patru ani, conform „legislației” socialiste. Ieșind din închisoare, a continuat să celebreze regulat și clandestin, iar, pentru a-și întreține familia, a reușit să se angajeze ca și contabil la Hunedoara. Sănătatea i-a fost zdruncinată după stagiul carcerar, așa că după 60 de ani s-a retras la Benic.

Era în legătură cu Pr. Ioan Oțoiu (alt erou al credinței) și cu Pr. Ioan Coman (Alba), cel care l-a găzduit pe viitorul episcop Andrei

1. Ionițoiu Cicerone, Bota Ioan – *Martiri și mărturisitori ai Bisericii din România (1945-1989)*, Ed. Viața Creștină, Cluj, 2001, p. 81.

2. A se vedea Bădescu Emanuel – *Max Goldstein aplică la București teroarea bolșevică*, în revista „Dosarele Historia”, aprilie 2002, pp. 20-27.

Andreicuț, care în acea vreme desigur că manifesta alte sentimente față de B.R.U.³

Dacă Pr. Victor Lazăr a fost urmaș spiritual al protopopului Augustin Radu (acesta încredințându-i și actele sale de studii), după moartea sa cea mai mare parte a bibliotecii, obiectele de cult și majoritatea cărților de slujbă au fost date Pr. Coman.

Cu toate acestea, atât cât a rămas ne poate edifica destul asupra vieții spirituale și a rugăciunii pe care Pr. Victor a practicat-o. Printre materialele dactilografiate găsite în arhiva sa se află și această frumoasă *Litanie Euharistică a Bisericii Tăcerii*, găsită în Moltivelnicul (Euhologiul) său, pe care, suntem convinși, a meditat-o adesea cu credință. El n-a mai apucat să trăiască pe pământ eliberarea Bisericii din captivitate; cert este că a trăit cu speranța că aceasta va avea loc.

Documentul spiritual pe care îl publicăm a fost redactat (dictat) de Sr. Maria Ionela Cotoi, fondatoarea Congregației Inimii Neprihănite a Mariei.⁴

3. Andreicuț Andrei – *S-au risipit făcătorii de basme*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001, p. 27-32.

4. Despre Congregația Sorei Maria Ionela a se vedea:

a. lucrări polemico-satirice:

romanul lui Denes Ivan – *Păpușarul*, Editura Pentru Literatură, București, 1968, pp. 85-94.

Șerbulescu Andrei (Zilber Bellu) – *Monarhia de drept dialectic*, Ed. Humanitas, 1991, București, pp. 115-116.

b. lucrări cu valoare obiectivă:

Dr. Marcu Vasile – *Drama Bisericii Române Unite cu Roma (Greco-Catolică) – Documente și mărturii*, Ed. Crater, 1997, București, care a ajuns o veritabilă raritate, fiind epurată (!) din librăriile transilvane.⁵

Grădinaru Anca – *Congregația Inimii Neprihănite -- la o jumătate de veac de slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor*, în ziarul „Adevărul” (București), nr. 3231, 28-28.X.2000, pag. 8. Slujba jubiliară a fost celebrată de Î.P.S. Mitropolit Lucian Mureșan (foto).

Pădurean Mia – *Spini și aureolă – Viața Episcopului Ioan Suciu*, Ed. Napoca Star, Cluj, 2001, p. 68. P.S. Ioan Suciu a fost convins de autenticitatea fenomenelor spirituale ivite.

Ciurunga Andrei – *Madona sfărâmată – Dramatica existență a unei mănăstiri din inima Bucureștilor*, în ziarul „Cuvântul Românesc” (Hamilton, Canada), ianuarie 1993.

Lorenzi Eugenia – *Romania, precisazioni su Madre Ionela*, în revista „Il Regno” (Roma), nr. 22/15.XII.1991, p. 736.

Pr. Victor nu a dorit funcții (nici măcar în clandestinitate), refuzând și ajutoarele venite prin rețeaua clandestină care ajuta pe preoții netrecuți, sau care au suferit. Dacă ar mai fi trăit și azi, desigur s-ar bucura să vadă eliberarea B.R.U.; în același timp, ar fi foarte dezamăgit de fripturiștii care după 1990, fie ei laici sau clerici, s-au

c. lucrări provenite din partea Congregației:

Sr. Maria-Ionela – *La Congrégation du Coeur Immaculé de Marie de Bucarest, en Roumanie*, în revista „Stella Maris”, nr. 308, octombrie, 1995, p. 9-10.

Ore de Adorație Euharistică, Ed. Cybela, Baia-Mare, 1993.

Teologia Patimilor, Calea Crucii, Ed. Adoremus a Congregației Inimii Neprihănite, București, 1999.

5. Din informațiile pe care le avem, în spateleunei întregi acțiuni subversive care literalmente a paralizat activitatea B.R.U. începând cu ani 1975 s-a aflat Pr. Pantelimon Așteleanu († 2001), infiltrat de fosta Securitate în Biserica Unită. Este (era) practic singurul (!) preot unit care nu a fost niciodată șicanat în clandestinitate, ba, din contră, s-a bucurat și de grațiile Miliției.

Spiritul de lingușeală, de turnătorie, de intrigă, instaurat de această perioadă, teroarea pe care a exercitat-o asupra seminariștilor, nu au făcut decât să sporească neîncrederea tinerilor curați în structurile Bisericii.

Este ciudat că nimeni nu a fost în stare, din cei responsabili, să ia o măsură energică împotriva lui. Ceea ce este uimitor însă, că anumiți discipoli de-ai săi, care în timpul vieții sale îl considerau „spiritus rector”, acum, după decesul său, n-au fost în sare nici să-i scrie numele pe crucea de mormânt, nici lui, nici surorii sale Aurelia, care fusese uzată ca servitoare de protocol pentru anumiți domni din anumite structuri...

Această persoană, estropiată intelectual, a reușit să impună nu numai o cenzură de tip stalinist asupra unor cărți bisericești, dar să și corupă un curent istoriografic ce urma să trateze istoria recentă a B.R.U. Oare spiritul istoriografic al lui Mihai Roller să se fi refugiat în Biserica Martiră Unită? Ar fi scandalos.

Totuși, așa se explică și infiltrarea unor laici în structurile B.R.U. din Cluj, care, arborând un veleitarism nejustificat, au distrus sau au sabotat multe inițiative constructive. Problema uzurpării A.G.R.U. de la Sibiu tot de la Cluj a început, chiar din 1990, de către nume sonore ale agriştilor de pe aici. (Cf. Moisin Anton — *Ce a făcut B.R.U. Greco-Catolică, pentru neamul românesc*, în Almanah-Calendar — „Deșteptarea Credinței 2002”, Ed. Viața Creștină, 2002, Cluj, p. 186.)

Aceiași laici s-au remarcat prin însușiri frauduloase ale ajutoarelor venite din Occident pentru Biserică, și-au trimis de repetate ori rudele la stagii prin străinătate etc., etc., etc.

Unii, neștiind ce să facă cu Flacăra Spiritului Sfânt, își aprind cu Ea țigările.

înghesuit să profite de pe urma acestei Biserici. Deh, puțini au fost, mulți au rămas...

* * *

Această Litanie pe care o prezentăm cititorilor a constituit sursa de inspirație intelectuală a „Marii Ectenii a Bisericii Române Unite”, compusă de P. On. Pr. Tertulian Langa.

Prima ediție a „Ecteniei” a fost realizată în albumul „Buna-Vestire / Dr. Alexandru Todea – mitropolit – 50 de ani de preoție: 25.03.1939-25.03.1989 / Dieceza de Cluj-Gherla”, cu 68 p. format A4, prin facsimilare. Textele frumosului album au fost compuse de pr. Tertulian Langa, pe atunci vicar general diecezan, iar grafica a fost realizată de prof. Mariana Goția.

În cărticica „Acatistier – texte tradiționale și contemporane”, Ed. Miracolul Cuvântului, Cluj, 1995, „Marea Ectenie” este reprodusă la paginile 179-190.

„Îndrăzniți! Eu am biruit lumea.”

Litania Euharistică a Bisericii Tăcerii

Invocație: Isuse Euharistic, Lumina Bisericii Tăcerii din anii de prigoană și Tăria Ei neînfrănată!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse, Euharistic, Glasul Bisericii Sângerării, ce răsună din Catacombele secolului XX și cheamă lumea la Credință, la Pocăință, la Pace, la Unire și Mântuire,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Viața de fiecare clipă a Bisericii Tăcerii și mângâierea prizoniților,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Pâinea Vieții ce hrănești mădulelele înfometate ale Trupului Tău Mistic, din Biserica Tăcerii,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Izvor de Apă vie, ce adapi inimile însetate după Adevăr și Dreptate, adapă Biserica Tăcerii în setea Ei arzătoare după libertate și Apostolat,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Adevărul și Viața, Lumina lumii, luminează pe cei din întuneric, să Te vadă pe Tine Lumina popoarelor din Biserica Tăcerii, în care suferi și lupți, în care ceri adorarea Tainei Iubirii Tale,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Speranța deznădăjduiților și consolarea fiilor Bisericii tăcerii în anii de suferință,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Tăria Martirilor și Mărturisitorilor din veacuri, Puterea Bisericii Tăcerii și Învierea Ei grabnică,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Păstorul neînfrânt al Turmei Tale, Tu continui să spui celor ce Te adoră: „Nu te teme, Turmă mică, că ai binevoit Tatăl să-ți dea împărăția”, păzește și ocrotește Biserica Tăcerii în anii de furtună,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Dumnezeuule Atotputernic, Onoarea Bisericii Tăcerii, vorbește în locul Ei și fă ca Glasul Tău să se audă până la marginile Pământului, cerând dreptate,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Cel ce sângerezi în Biserica Tăcerii pentru consolidarea Credinței creștine, pentru Unitatea Pontificală, Episcopală, Sacerdotală și Mireană a Bisericii, pentru Pacea lumii, pentru Triumful Tău în omenire și pentru Mântuirea sufletelor,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Cel ce spui și azi: „Tu ești Petru și pe această piatră zidesc Biserica Mea și Porțile iadului nu o biruiesc”. Păstrează Biserica tăcerii în Inima Ta Euharistică și în Unitatea Bisericii Catolice zidită pe Petru. Sub păstorirea și ascultarea Vicarului Tău să lupte pentru Tine și să propage în lume adorarea Euharistiei Tale în Țară și în toate Popoarele Pământului.

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, CENTRUL DE UNITATE AL BISERICII, Înțelepciunea Păstorilor Turmei din Biserica Tăcerii,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Tăria Episcopilor Bisericii Tăcerii rămasă în viață, păstrători și apărători ai Credinței străbune,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Preotule Veșnic, Puterea Preoților rămași credincioși Ție, mărturisitori ai adevărului, susținători neînfricați ai Bisericii tăcerii de acum și din veacuri,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Mire sfânt și Unic al Mireselor Tale, al călugărițelor fidele rămase statornice în chemare și credință până la sfârșit, pe drumul Crucii, pe calea suferinței îndurate cu prețul vieții,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Păstorul creștinilor, rezistența credincioșilor adevărați, gata să moară pentru Tine și Biserica Ta,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, DUMNEZEULE VEȘNIC PREZENT, care în fericirile de pe Munte ne dai asigurarea spunând: „Feriți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția cerurilor”, fericește și fă biruitoare Biserica Tăcerii în lupa Ei pentru apărarea CREDINȚEI și a DREPTURILOR SALE LEGITIME!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Purtătorul de grijă al tuturor celor ce suferă, plâng și sunt întristați, prigoniți pentru Tine și Biserica Ta,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, învingătorul morții și Învierea Bisericii Tăcerii din mormântul în care zace de decenii, sigilată de cei ce ne vor pierirea,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Temelia Credinței, Tu și azi spui tuturor: „De veți avea Credință cât un grăunte de muștar, veți spune muntelui aceasta să se mute și se va muta din loc”, Dă Bisericii Române Unite Învierea Ei prin Tine și prin mijlocirea Inimii Neprihănite!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, CALEA, ADEVĂRUL și VIAȚA, dă Bisericii noastre, Episcopilor, Preoților Ei, Călugărilor, Călugărițelor și credincioșilor neînfricați în credință și jertfă harul de a Te mărturisi până la sfârșit pe Tine, ADEVĂRUL și Biserica Ta. Să Te urmeze pe drumul adorării pe Tine, Calea ce duce la Fericire! Să ia viață din viața Ta Euharistică, din Tine Euharisticie, Trup și Sânge Glorice, Pâinea Vieții, Apa Vie Izvor de dragoste curată!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Apărătorul și Susținătorul Bisericii, Tu asiguri pe toți Fiii Ei: „Cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor”. Rămâi pururea PREZENT în Centrul Bisericii Tăcerii, acum când suntem prizoniți, fără adăpost, risipiți, amenințați, flămânzi, însetați, goi, trădați de prietenii și frații noștri, molestați și fără ajutor, înlăcrimați și nemângâiați,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Păstorul și Poarta Staulului Turmei Tale, deschide Bisericii Tăcerii drumul să predice CUVÂNTUL TĂU și să Te dăruiască sufletelor! Să te adore în intimitatea Ei la altarele împodobite de Ea în scopul adorării Tale!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Singura Pace adevărată, Tu continui să spui: „Pacea Mea o dau vouă”. Instaurează prin Biserica tăcerii, Pacea ta în omenirea frământată și războinică.

Întoarce pe cei păcătoși, convertește pe atei și pe cei indiferenți. Eliberează pe cei închiși! Păzește pe cei amenințați! Susține Credința și curajul celor condamnați pentru Tine și pentru Biserică!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Pecetea Iubirii Eterne, Tu acum sigilezi Biserica și sufletele noastre cu cererea: „Rămâneți în dragostea Mea”. Binecuvântează Biserica Tăcerii, Comoara Inimii Tale Însângerate, cu dragostea înflăcărată, cu fidelitate, cu viața de rugăciune și adorare. Rămâi în iubirea noastră!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Eternul Însetat de suflete, Tu și azi spui sufletelor noastre: „Mi-e sete”. Iară Biserica Tăcerii e însetată, e oprimată, lipsită de libertate. Ea înțelege setea ta arzătoare după suflete adoratoare ale Euharistiei Tale. Este suflet din sufletul Tău, Cuvânt din Cuvântul Tău, sete din Setea Ta! Păstrează-o lângă Tine!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Scop de adorare, PREZENT PE ALTARUL suferinței Bisericii Tăcerii, pe Crucea prigonirii! Tu prin fiecare fiu al Ei rămas credincios Ție, spui: „PĂRINTE, de ce m-ai părăsit?”. Această agonie o simte Biserica Unită în clipa de față. Ea îndură durerea din DUREREA TA. Are viață din VIAȚA TA! Nu e moartă! E vie! Fii cu Ea și în Ea!

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, STRIGĂTUL TĂU DE PE CRUCE răsună și azi ca un ecou veșnic al Răscumpărării în Biserica Tăcerii: „Mamă, iată Fiul Tău” — „Fiule, iată Mama Ta”. Ea îți primește oferta; Ce har! Ce alegere! Tu ne dai pe Mama Ta drept Mamă și susținătoare, iar pe noi ne încredințezi

Inimii Ei Neprihănite, milostive și îndurătoare, salvatoare de suflete BISERICA SÂNGERRĂRII O primește cu dragoste și recunoștință și vrea ca în toată existența Sa să rămână Fiica Ei iubită și Adoratoare perpetuă a EUHARISTIEI TALE în orice timp, de pace ori de prigoană.

Răspuns: Prin Maria și cu Maria Te adorăm! Îndură-Te de noi și dă libertate de acțiune Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, BIÂND ȘI ÎNDURĂTOR! Îndură-Te de Biserica Tăcerii și prin suferințele, jertfele și rugăciunile Ei îndură-Te de întreg neamul omenesc! Ea vrea întoarcerea tuturor la Tine. În toate agoniile Sale, în toate loviturile primite din partea celor ce prigonesc Îți cere asigurarea pe care ai dat-o Tâlharului pocăit: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!”.

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Cel ce ne arăți drumul spre ADEVĂR, singura cale spre fericire, accentuând: „Nu cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care este în Ceruri”. Dă Bisericii Tăcerii și fiilor ei perseverență în a se sacrifica din iubire pentru Tine prin credință și prin mărturisirea Ta.

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Cuvântul Tău este Adevăr și acum când ceri: „Ia-ți Crucea de fiecare zi și vino după Mine”. Aceasta e chemarea Bisericii Române Unite și a tuturor credincioșilor Ei. Veniți după Mine; Stați în adorarea Mea.

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Isuse Adorat, Isuse Părăsit pe Altarele Omenirii, dă Bisericii Tăcerii harul să-și împlinească misiunea de a chema toate națiunile omenirii la adorarea Ta veșnică! Ea acum plânge, suferă și Te strigă! În durerea Ei se adresează Ție cu propriile Tale cuvinte: „În mâinile Tale îmi dau sufletul Meu”. Fie voia Ta! Aceasta este misiunea Ei; să moară, ca să învie cu Tine Înviatul din morți în glorie,

ca lumea să știe că ea a fost înmormântată și a înviat prin Tine. A fost dezrădăcinată din Pământul ei și iată rodește în belșug de adoratori și adoratoare; E mărturisirea Ta.

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Cel pururi Prezent și Viu! În amintirea anilor Tăi de viață ascunsă și rugăciune; în amintirea anilor Tăi de apostolat și lipsuri; în amintirea PATIMILOR TALE pentru noi păcătoșii; în amintirea PREZENȚEI TALE EUHARISTICE ÎN MIJLOCUL NOSTRU; în amintirea celor o mienouășuteșaptezecișicinci de ani de când ne privești, ne chemi de ani de când ne privești ne chemi, ne ascuți și ni Te dai drept hrană DE VIAȚĂ și pentru îndurarea lungă a Ta în fața popoarelor răzvrătite contra Prezenței Tale în centrul Omenirii, în amintirea anilor de agonie a Bisericii Tăcerii, în numele Episcopilor noștri martiri și în numele celor rămași soldați în prima linie de luptă, a credinței adoratoare,

Răspuns: Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate Bisericii noastre!

Invocație: Isuse Euharistic, Învingătorul morții, fă să răsune în chivotul Tău, în Biserica Tăcerii Glasul Răscumpărării din toate veacurile — „S-a sfârșit” —; S-a sfârșit vremea de prigoană, de lacrimi și suferință: „Pace vouă” . „Pacea Mea o dau vouă în triumf de biruință. Eu sunt Învierea și Viața Voastră” ,

Răspuns: În împlinirea Voinței Tale asupra noastră! Te adorăm! Îndură-Te spre noi și dă libertate de acțiunea Bisericii noastre! Amin!

COMUNICAT

PRIORATUL ROMÂN AL ORDINULUI BIZANTIN AL SFÂNTULUI MORMÂNT (sau ORDO BYZANTHINUS SANCTI SEPULCHRI sau O. B. S. S.), implantat în România de către Domnii Cavaleri ereditari Mircea Remus Birtz, OBSS și Radu Florin Motoca, OBSS, începând cu anul 1993, având binecuvântarea A. S. I. Dimitrij Dimitrievici al X-lea, al Rusiei,

În dorința de a evita anumite confuzii heraldice, sau de altă natură, precizează în mod oficial:

1. Diplomele purtând titulatura „Ordo Byzanthinus SScti. Sepulchri” sau „Erdély Szent Sir Lovagrend”, precum și oricare altă diplomă care nu este semnată de:

- a. Domnii Mircea Remus cav. Birtz, OBSS și Radu cav. Motoca, OBSS (până în data de 28. XI. 2000).**
- b. Domnii Mircea Remus Birtz, OBSS și Macarie Hedeșiu, OBSS începând cu luna August 1999.**
- c. Priorii Regenți (Dl. Mircea Remus cav. Birtz, OBSS până în data de 28. XI. 2000; Dl. Macarie cav Hedeșiu, OBSS, după această dată)**

sunt declarate nule și neavenite.

2. Posesorii unor diplome false, nesemnate și neînregistrate de conducerea legitima a Prioratului, nu posedă calitatea de Cavaleri ai Prioratului Român al O. B. S. S., nici nu pot beneficia de avantajele heraldice oferite de Prioratul Nostru, decât în urma unei eventuale „sanatio in radice” și a depunerii jurământului de credință față de Priorul Regent și succesorii săi legitimi.

3. Se precizează că în conformitate cu Statutele Prioratului Nostru, (promulgate cu Decretul Prioral din 15 - 16. IX 2000 cu nr. 1/09. 00) în Principiile Sale Fundamentale (C 1) ca și în cap. vii, art. 9, la intrarea în ordin, promovări, sau onorificențe, nu se percep taxe de nici o natură; orice contribuție pecuniară pretinsă în numele O. B. S. S. reprezintă un abuz flagrant, și un semn cert că persoanele care pretind aceste lucruri nu sunt îndreptățite să acționeze în numele Prioratului Nostru.

4. Orice membru al prioratului Nostru trebuie să fie înscris în arhivele Priorale, fiind ținut în evidență de Prior și de Secretar.

5. Statutul valabil pentru Prioratul Nostru este cel promulgat în 15 - 16. IX. 2000, la Cluj - Aleșd, de Priorul de atunci, Dr. Mircea Remus cav. Birtz, OBSS, Cancelar Radu cav. Motoca, OBSS și Secretar Macarie cav. Hedeșiu, OBSS, tehnoredactat într-o formă specifică de Dr. Ciprian cav. Băncescu, OBSS.

Sigiliul Prioral trebuie să conțină legenda: "Prioratul Român - O. B. S. S." Apariția diferitelor artefacte, semnate de alte persoane decât cele amintite anterior, prevăzute cu ștampile altele decât cea a Prioratului sunt rezultatul unor escrocherii de care Prioratul Nostru se disociază categoric.

Cluj - Napoca,
la 1. V. 2002

Conducerea legitimă actuală:

com. Macarie cav. Hedeșiu, OBSS, OHSG
Prior Regent.

Radu Florin cav. Motoca, OBSS
Cancelar.

Dr. v. com. Mircea Remus cav. Birtz, OBSS, OHSG
Secretar, fost prior.

Ing. Florin cav. Mihăiescu, OBSS
Mare Maestru de Onoare și Seneșal.

Ing. v. Mare Cruce Árpád cav. Bereczky,
OBSS, OHSG, OCSS Mare Maestru de Onoare și Ceremonier.

Cuprins

Lectoris salutem in Domino!

5

Addenda, Corrigenda, Complectanda...

6

In Memoriam:

14

Biserica

și misterul porților

de Florin cav. Mihăescu, OBSS

17

Biserica lui Hristos

21

Biserica Sfântului Duh

23

Biserica triumfătoare

25

Ce putem învăța

din tristele experiențe

ale secolului XVIII?

de v.dr. Mircea Birtz, OBSS

27

Cine era generalul Nicolae Adolf von Buccow?

41

Mărunțișuri heraldice

de dr. Mircea cav. Birtz, OBSS

61

„... Ei, de care lumea
nu a fost vrednică...”

de dr.theol. Mircea cav. Birtz, OBSS

71

O modestă încercare de CALENDAR...

75

Rugăciune pentru beatificarea

Mons. Vladimir Ghika

92

Rugăciune pentru ridicarea la cinstea Altarelor a Episcopilor,
Martirilor și Mărturisitorilor din vremea prigoanei din România

93

Rugăciune pentru cinstirea unui martir

93

Pătimirea

Preotului David din Voila († 6.VIII.1751)

scrisă de Vasile Băran, Protopop al Făgărașului

și tradusă de P.S. Ioan Bălan,

Episcop al Lugojului,

el însuși martir pentru credință

94

Pietre vii

96

Avertisment

98

Maria Augustin
99

Inginerul Iustin Nicoară
103

Maria Margareta Zarug
106

Carmen Mariana Bodea
111

Rafila Găluț
116

de Î.P.S. Ioan Ploscariu (1911-1998)
116

Din declarațiile stigmatizatei
116

Încercări și ispite
118

Rapoarte, scrisori și arestări
119

O completare la dosarul cazului Rafila Găluț
123

1. Declarația soriei M. Prudenția (Radu Maria),
domiciliată în Cluj, str. Unirii, nr. 8, ap. 30.
123

2. Declarația soriei M. Terezita Lucreția Graur,
Cluj-Napoca, str. Unirii 8, ap. 30
124

3. Epistolar între Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OBSM,
și Pr. Ștefan Sânta (Arad – Grădiște, str. P. Rareș 32)
125

4. Notă de la Pr.Dr. Silvestru Aug. Prunduș, OBSM
126

5. Programul spiritual pregătit de Pr. István Sánta cu ocazia binecuvântării noului mormânt de la Bogsig	126
Micul preot Corvin-Anton, mesagerul dumnezeieștii inimi a lui Iisus	129
Completare la DOSARUL C. Anton	133
Dincolo de Paradis	141
– Ce poate sfinți un copil aflat la vârsta inocenței –	141
Raport medical	148
Pr.Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM	151
Dr. Silvestru Augustin Prunduș	153
Funcțiuni	157
Persecuția	158
Funcționar la ortodocși	169
Locțiitor de Episcop – Ordinarius	178
Opera	188
Publicistica	

193

Din publicistica, interviurile și lucrările
protoegumenului Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM
205

Coscienza storica,
conversione
alla Tradizione
nella Chiesa locale
219

Prince Vladimir Ghika

229

Ambassadeur de Dieu
229

Introduction
231

Prince Vladimir Ghika
Ambassadeur de Dieu
233

1. Les premières années
234

3. De Salonique en Roumanie (1904-1914)
247

4. La médaille militaire (1913)
260

6. Le «Saint Nicolas» de Paris
270

7. La théologie du besoin
281

Bibliographie
323

323

de Monseigneur Vladimir Ghika
323

Traducerea libretului
Operei „La Traviata”
325

..... **325**

Dr. med. Mircea Birtz (1919-1983)
325

Unde ne sunt ofițerii de altădată
sau note la traducerea precedentă
353

Din arhiva unei preot
greco-catolic „nerevenit”...
355

Litania Euharistică a Bisericii Tăcerii
361